# EMUNDI RICHERII

## DOCTORIS THEOLOGICI PARISIENSIS

LIBELLUS

DE

# ECCLESIASTICA ET POLITICA POTESTATE.

Necnon ejuſdem libelli per eundem Richerium Demonſtratio.

ECCLESIA *eſt Politia Monarchica ; ad finem ſupernaturalem inſtituta ; regimine Ariſtocratico , quod omnium optimum , & naturæ convenientiſſimum eſt , temperata à ſummo animarum Paſtore Domino noſtro Jeſu Chriſto.*

COLONIÆ,

Apud BALTHASAREM AB EGMON,

M. DC. LX.

Digitized by Google

*Veritas Domini manet in æternum , & liberabit nos.* Pſal. cxvi. & Joannis viii.

*Deus diſſipabit oſſa eorum qui hominibus placent.* Pſal. lii.

*Revela Domino viam tuam , & ſpera in eo : & ipſe faciet : & educet quaſi lumen juſtitiam tuam , & judicium tuum tanquàm meridiem.* Pſal. xxxvi.

*Pro juſtitia agonizare pro anima tua , & uſque ad mortem certa pro juſtitia , & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.* Eccleſiaſtici iv.

Digitized by Google

*Ex Epa 9. Centuriæ ſecundæ. Epiſtolarum moriſoti, ad curetum.*

JAM Vita RICHERII noſtri terminata eſt, immò nunquam moritur ſapiens, ſed vivit Cælo, vivit cum virtutibus ſuis in animis ſuperſtitum, quibus manus porrigit, & pro quibus intercedit coram Deo, ad quem aſcendit. Omnibus verè Chriſtianis Gallici ſceptri amantibus, grande deſiderium ſui reliquit, per memoriam doctrinæ & probitatis. Vir proceræ ſtaturæ, rectum vividumque corpus, & par menti in eo habitanti, ſervavit. Nulla venus, nullæ illecebræ corruperant: nulla ſeveritas liberalem rugaverat frontem. In ſtatione ſui poſitus, & Sorboniſtico, hoc eſt, tenui victu ſuſtentatus, ad extremam ſenectutem nempe ad annum ætatis ſuæ 84. pervenit. Humanis ſuavitatibus intactus, vultu habituque moris antiqui, qui dignus etiam ab inimicis ſuis exiſtimatus ad quem divinarum humanarumque rerum diſceptatio & judicium deferretur. Memorabilem eum fecerunt renovata toties diſcrimina, notumque periculis nomen. Libellulum an. ſal. 1611. ſcripſerat de *Eccleſiaſtica & politica poteſtate* ſuadente Henrico Borbonio primo Principe, maximis omnium Doctorum ſcriptis æquiparandum, quem verè dicere poſſum, libertatis Gallicæ, totiuſque Eccleſiæ Gallicanæ, Regumque, & Principum, quotquot ubique regnant, firmiſſimum utiliſſimumque Volumen & Munimen, &c. Divione S. Cal. Maias 1633.



Digitized by Google

Declaratio EMUNDI RICHERII, ſuper editione libelli ſui de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate.

EGO EMUNDUS RICHERIUS, *Presbyter diœceſis Lingonenſis, Doctor ſacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, & magnus Magiſter Collegii Cardinalitii Univerſitatis Pariſienſis ſubſignatus; ſemper præ me tuli, atque etiam nunc præ me fero, nullo alio unquam animo, propoſito, conſilio aut cujuſquam hortatu, vel ſuaſione, me libellum* de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate *anno* 1611. *ſcripſiſſe; quàm ut breviter demonſtrarem quænam eſſent principia doctrinæ majorum ſcholæ Pariſienſis. Sed quia dum brevis eſſe volo obſcurus fio; atque perſpexi quaſdam propoſitiones memorati libelli, in malam partem acceptas: hîc proteſtor & declaro, me ſemper voluiſſe, atque etiam nunc velle, & memetipſum, & libellum præfatum, omnemque meam doctrinam, ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & Eccleſiæ Catholicæ Apoſtolicæ, & Romanæ judicio ſubjicere: ac permagnum concepiſſe dolorem, aliquas propoſitiones memorati libelli, ſic à nonnullis contra mentem, ſenſum, & intentionem meam captas, quaſi juſtæ & legitimæ poteſtati ſummi Pontificis & dominorum Prælatorum Eccleſiæ, aliquid imminutum aut detractum vellem: Quem quidem ſenſum, ſicut & omnem aliam interpretationem Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ judicio contrariam, vehementer improbo & condemno: utque aliàs ſæpe obteſtatus ſum, ita etiam in præſentiarum iterum obteſtor, & declaro, me paratiſſimum eſſe ad explicandas omnes propoſitiones dicti libelli, in bonum, verum, & catholicum ſenſum. In cujus rei fidem & teſtimonium præſentem Declarationem & proteſtationem concepi, meâque manu ſubſcripſi, anno milleſimo ſexcenteſimo vegeſimo ſecundo: Die Jovis trigeſimâ Junii.*

Signatum, E. RICHER.

Aujourd'hui datte des preſentes, eſt comparu pardevant les Notaires & Gardenotes du Roi noſtre Sire au Chaſtelet de Paris ſous-ſignez, Venerable & ſcientifique perſonne Maiſtre Edmond RICHER, Docteur en la Faculté de Theologie de Paris, & Grand Maiſtre du College dit du Cardinal le Moine, fondé en l'Univerſité de Paris, rue S. Victor, lequel volontairement a reconnu & confeſſé avoir écrit & ſigné le contenu ci-deſſus, qui eſt veritable: Dont il a requis aux Notaires ſous-ſignez le preſent Acte à lui octroié, le Jeudi avant midi trentiéme & dernier jour de juin mil ſix cent vingt-deux, & a ſigné en la minute, demeurée pardevers de Saint Leu, l'un des Notaires ſous ſignez.

CARON DE SAINT LEU.

## *EMVNDVS RICHERIVS Doctor Theologus Pariſienſis, Lectori veritatis ſtudioſo. S. P. D.*

LECTOR BENEVOLE, cùm juſtus dolor ex funeſta cæde Henrici Magni conceptus, permultos bonos viros, & Religionis Catholicæ Apoſtolicæ Romanæ, & ſalutis patriæ amantiſſimos tantò graviùs percelleret, quòd tum temporis cernerent libros, & placita de ſummi Pontificis auctoritate in abdicandis Regibus; continuòque etiam periculum ex hac doctrina Regum noſtrorum capitibus impendens, increbreſcere: Ego quidem poſt Capitulum generale Dominicanorum, mandato viri ampliſſimi, & maximè Catholici, cui hoc abſque injuria denegare nullo modo poteram, libellum de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate anno 1611. compoſui: ut demonſtrarem, *quænam eſſent principia doctrinæ Majorum ſcholæ Pariſienſis, de Eccleſiæ & Romani Pontificis auctoritate.* Sed vixdum ille libellus primo lucis crepuſculo illuſtratus fuerat; ecce acerbiſſimâ Cenſurâ DD. Epiſcoporum Senonenſis provinciæ ſtatim flagellatur, *propterea quòd multas propoſitiones, allegationes, & expoſitiones falſas, erroneas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas, & hæreticas, ut ſonant, contineret.* Propria ſunt verba DD. Cenſorum, quæ indicant libellum meum in ſpeciem, & quaſi ad externum aurium ſonum damnari. At bone Deus, qui neminem indictâ cauſâ damnari vis! quàm pronum & expeditum erat, iſtam externam ſoni imaginem, ad bonum, verum, & Catholicum concentum revocare, ſi me DD. Cenſores non gravati eſſent audire: quando me illius libelli auctorem palam & ingenuè profiterer? His autem de cauſis, cùm publicè expoſtulationem habuiſſem, quòd adverſus omnem divini atque humani juris rationem inauditus damnarer: inſuper contenderem DD. Cenſores, ſaltem aliquam ejuſmodi propoſitionum, allegationum & expoſitionum, quas deberem emendare, nominatim debuiſſe deſignare: propterea quòd hâc aliâ ſuæ Cenſuræ clauſulâ, *Juribus tamen tam Regum quam Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus per nos non tactis:* illa ipſa exciperent quæ damnabant; & contra damnarent quæ excipiebant: *quoniam toto meo libello, ne ullus quidem apex occurreret, qui aut ad Regis jura, & ſupremam majeſtatem tuendam, aut ad Eccleſiæ Gallicanæ libertates non intimè pertineret.* Tandem pro omni reſponſo, mihi pœnâ capitis interdictum, ne quid pro mea defenſio-

ne lucubrarem : atque ampliùs objectum eſt, falsò & ſupervacuè iſtas querelas fundi à me : quando Magiſter Andræas Vallius collega & ſodalis meus Sorbonicus, cunctas libelli mei propoſitiones, minio & animadverſione dignas, ſuo Elencho ſigillatim recenſeret, & confutaret. Ex quo intellexi, quàmprimum aliquam mei libelli Defenſionem texere mihi liberum foret, me quidem iracundos Vallii Elenchos, ad amuſſim ſequi, & oſtendere debere, nullam eorum *propoſitionum, allegationum, & expoſitionum, quas ut falſas, erroneas, ſcandaloſas, ſchiſmaticas aut hæreticas, magno cum animi felle inſectatur*, talem eſſe, qualem quæſitis, & meditatis convitiis, & cavillationibus vociferatur. Quocirca brevitatis ſtudio, ab illis propoſitionibus illuſtrandis, & explicandis, quas Vallius intactas reliquit, prudens ſciens hîc abſtinebo ; ut eas omnes quas magno, vano tamen conatu labefacere molitur, orthodoxas, ac juri divino, naturali & canonico planè congruentes eſſe, rebus convincam neceſſariis ; ſperoque, hanc vetuſtiſſimi & illuſtriſſimi auctoris ſententiam : *Veritas à tempore laborat, opprimitur nunquam* : tum demum de meo libello confirmatum iri. Ne autem in iis perquirendis, de quibus agitur in hac Demonſtratione, cuiquam aqua diutiùs hæreat : primò textum *libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate*, qualem anno 1611. typis æneis efformandum curavi, in octodecim capita diſtinctum ; deinde ſingulorum capitum demonſtrationem, totiuſque mei propoſiti ſummam in fronte hujus lucubrationis intuendam exhibeo. Vale.

Digitized by Google

# CAPUT I.

*Juriſdictio Eccleſiaſtica, primariò ac eſſentialiter Eccleſiæ; Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis miniſterialiter tantùm, ſicut facultas videndi oculo convenit.* pag. 1.

## DEMONSTRATIO CAPITIS I.

1. Demonſtratio duorum axiomatum, quibus probatur Chriſtum claves toti Eccleſiæ architectonicè contuliſſe, ut per unum miniſterialiter exercerentur. pag. 1.

2. De ſimilitudine oculorum, quibus Prælati Eccleſiæ & ſedes Apoſtolica ab antiquis Patribus comparantur. pag. 2.

3. Richerium, quando aſſerit claves datas in commune toti Eccleſiæ, nomine Eccleſiæ ordinem Hierarchicum collectim ſumptum intelligere. pag. 2.

# CAPUT II.

*Chriſtus, immediatè & per ſe claves ſivè juriſdictionem ordini Hierarchico contulit, per immmediatam & realem miſſionem omnium Apoſtolorum atque diſcipulorum.* pag. 3.

## DEMONSTRATIO CAPITIS II.

Chriſtum ſex loquendi formulis juriſdictionem Eccleſiaſticam ſignificare, & conferre: eamque pridem ante ordini Hierarchico in commune, quàm B. Petro ſeorſim contuliſſe. pag. 5.

2. Communicationem ſacerdotii Chriſti factam toti Eccleſiæ in commune, eſſe velut cauſam efficientem totius juriſdictionis Eccleſiaſticæ: adeò ut facultas clavium, ligandi & ſolvendi, remittendi, atque retinendi peccata, paſcendique oves Chriſti, & omnes aliæ dotes poteſtatis Eccleſiaſticæ ad ſacerdotium Chriſti, tanquàm ad cauſam Phyſicam, referantur. pag. 5.

Digitized by Google

3. Sacerdotium Chriſti eſſe velut animam Eccleſiæ militantis, totam in toto ordine Hierarchico, & totam in quolibet Epiſcopo & Presbytero habitare, atque pro diverſitate organizationis Hierarchici ordinis, juxta Papalem, Epiſcopalem, & Presbyteralem dignitatem, diverſa miniſteria, & functiones Hierarchicas ſortiri. pag 5.

4. Juriſdictionem Eccleſiaſticam, habitu, & in actu ſignato, unà cum ordine Epiſcopali & Presbyterali conferri. pag. 6.

5. Patrum antiquorum & Doctorum Catholicorum teſtimoniis demonſtratur, Chriſtum priùs atque immediatiùs claves toti Eccleſiæ in commune, quàm ſigillatim uni Petro dediſſe: nimirùm auctoritate Hieronymi, Baſilii, Ambroſii, Auguſtini, Gregorii, Cuſani, & Bellarmini. pag. 6.

6. De ſupremo Eccleſiæ tribunali, cujus erectione Dominus Eccleſiam architectonicem & ſibi-ipſi ſufficientem conſtituit, Mathæi 18. pag. 6.

7. Locus Cypriani & Auguſtini Can. Quodcumque. Can. Loquitur, & Can. Alienus 24. quæſt. 1. ab Elenchis adverſariorum vindicatur. pag. 6.

8. Quonam ſenſu ſumma totius externæ juriſdictionis Eccleſiaſticæ, in facultate excommunicandi conquieſcere dicatur. pag. 6.

9. Atque Collationes beneficiorum quadringentis & mille annis communi jure, & ſacris electionibus continuaſſe perhibeantur. pag. 6.

10. Sacras electiones quoad eſſentiam juris eſſe divini & naturalis. pag. 6.

11. Quâ notione dictum ſit à Richerio, nullam adversùs ſacras electiones decurrere præſcriptionem: & de duplici via propagandorum Paſtorum Eccleſiæ. pag. 6.

12. Hoc commune proloquium, Omnis principatus quoad vim coactivam ab hominum conſenſu pendet, ab adverſariorum calumniis defenditur. pag. 6.

## C A P U T I I I.

*Eccleſiæ definitio, per cauſas eſſentiales.* *pag.* 21.

## D E M O N S T R A T I O
## C A P I T I S I I I.

1. Quam ob cauſam Eccleſia dicatur politica Monarchica. pag. 21.

2. De Ariſtocratico Eccleſiæ regimine. pag. 21.

3. Et cur omnium optimum atque naturæ convenientiſſimum appelletur. p. 21.

4. Theologorum & Canoniſtarum ſententiâ probatur, hunc fidei articulum, Credo *unam ſanctam Eccleſiam Catholicam* eſſe veritatis ſempiternæ, Papâ vivo aut mortuo. pag. 21.

5. Item Papam eſſe dumtaxat caput miniſteriale Eccleſiæ. pag. 21.

6. Præceptum de habendo Pontifice eſſe affirmativum non negativum. p. 21.
7. Et ſedem Apoſtolicam ſeptem annis poſt Marcellini Papæ martyrium vacaſſe. pag. 21.

## C A P U T IV.

*D. Petrus eſt ſolummodò Diſpenſator & caput miniſteriale : Chriſtus autem, Dominus abſolutus, fundator, caput, & fundamentum eſſentiale Eccleſiæ : unde argumenta, quæ ducuntur à capite miniſteriali ad eſſentiale caput, fallunt à dicto ſecundùm quid, ad dictum ſimpliciter.* pag. 24.

## D E M O N S T R A T I O
### C A P I T I S IV.

1. Quibuſnam fundamentis, & ſcripturæ teſtimoniis monarchicus Eccleſiæ principatus nitatur : de dogmatica explicatione horum locorum, *Tu es Petrus* & ſuper hanc petram : *Paſce oves meas*, &c. pag. 25.
2. Dominium & ſpirituale miniſterium inter ſeſe velut duo contraria opponi. pag. 25.

## C A P U T V.

*In Eccleſia, ſtatus à regimine diſtinguitur : nam ſtatus monarchicus eſt, ad unitatem atque ordinem vindicandum, necnon ad efficacem exequutionem canonum : regimen verò ariſtocraticum, propter ſalutare conſilium, infallibilem providentiam, & conſtitutiones canonum : Eccleſia enim canone non abſolutâ poteſtate regitur.* pag. 27.

## D E M O N S T R A T I O
### C A P I T I S V.

1. De ſtatus atque regiminis Eccleſiæ differentia. pag. 27.
2. Collegium Cardinalium ex vi ſuæ inſtitutionis ad Concilium ariſtocraticum Eccleſiæ pertinere. pag. 27.
3. Quodnam ſit nativum Eccleſiæ Concilium à Chriſto inſtitutum, & quid ſit definire ex Cathedra. pag. 28.

4. Epiſcopos jure divino Apoſtolis, atque Presbyteros LXXII. diſcipulis ſuccedere, & in commune debere Eccleſiam regere. pag. 28.

## C A P U T V I.

*Infallibilis poteſtas decernendi aut conſtituendi Canones, toti Eccleſiæ, quæ eſt columna & firmamentum veritatis, non uni & ſoli Petro competit : idque praxi Eccleſiæ comprobatur.* *pag.* 31.

## D E M O N S T R A T I O

### C A P I T I S V I.

1. Quænam ſit ratio Canonis *Majores* 24. quæſt. 1. quem fruſtra adverſarii, quaſi perperam uſurpatum à Richerio, oppugnant. pag. 33.

## C A P U T V I I.

*Explicatio hujus textûs Evangelii, Simon, ecce Sathanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum, Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat ſides tua, &c.* *pag.* 33.

## D E M O N S T R A T I O

### C A P I T I S V I I.

1. Facultatem confirmandorum fratrum Petro competere, non tam ratione horum verborum Chriſti, *Ego rogavi* pro te Petre, confirma fratres tuos, &c. quàm in vim & conſequentiam Primatûs : & quid fratrum nomine intelligatur Lucæ 22. pag. 35.

## C A P U T V I I I.

*Frequens celebratio Conciliorum eſt ſimpliciter & abſolutè neceſſaria ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam : & quo in caſu bullæ, ac decretales ſummorum Pontificum obligent.* *pag.* 36.

Digitized by Google

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS VIII.

1. Teſte Bellarmino celebratio Synodorum eſt medium ordinarium & neceſſarium à Chriſto inſtitutum, ad omnes Eccleſiæ controverſias definiendas: & quidnam ſit definire ex Cathedra. pag. 37.

2. Quâ ratione Richerius dixerit, præſtare legibus quàm abſoluto unius imperio gubernari, & de Bellarmini ſententia in eam rem. pag. 37.

3. Genuinus ſenſus Canonis *Si Romanorum*, diſt. xix. & quo in caſu Bullæ atque Decretales Pontificum vim obligatoriam habeant. pag. 37.

4. Auctore Bellarmino, Epiſtolas Pontificum Romanorum, quæ ante Synodum Nicænam ſcriptæ perhibentur, non indubitatas nec erroribus vacuas eſſe. pag. 37.

## CAPUT IX.

*Quouſque plenitudo poteſtatis Papæ ſe extendat, & quo in caſu Papa de Canonibus Conciliorum diſpenſare valeat.* pag. 40.

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS IX.

1. De objecto & plenitudine poteſtatis Papæ. pag. 41.

2. De legum natura, à quibuſnam ferri poſſint: & quatenus vim habeant actualem obligandi. pag. 41.

3. De hac formula definiendi in Conciliis ſæculo Gregorii VII. inventa: *Nos ſacro* approbante Concilio decernimus, &c. pag. 41.

## CAPUT X.

*Quamquam Eccleſia unicum habeat caput eſſentiale, nihilominùs in ratione exercitii, atque exequutionis regiminis, à Papa & à Principe politico differenter gubernatur.* pag. 43.

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS X.

1. De duplici Eccleſiæ regimine: & Papam eſſe Dei Vicarium in ſpiritualibus Principem verò politicum in temporalibus, ad juris divini naturalis & Canonici conſervationem, & exequutionem. pag. 44.

** 2

Digitized by Google

## CAPUT XI.

*Cùm Eccleſia neque territorium, neque jus gladii habeat à Chriſto, & ad finem ſupernaturalem ſpiritualem tantùm inſtituta ſit, de mediis neceſſariis ad beatitudinem, ſuaſivè tantùm & directivè, non coactivè, pœnas temporales irrogando, judicat.* *pag.* 45.

### DEMONSTRATIO CAPITIS XI.

1. Cenſuras Eccleſiaſticas, ſicut & leges, poſſe conſiderari in actu primo, & ſecundo: neque antiquitus in rem judicatam, ſecluſo Ariſtocratico Concilio presbyterii, mitti conſueviſſe. pag. 48.

2. Territorium jure divino naturali addictum eſſe civili ſocietati: Eccleſiæ autem ſolo jure humano competere. pag. 48.

## CAPUT XII.

*Princeps politicus, ut dominus reipublicæ ac territorii, vindex eſt atque protector legis divinæ, naturalis, & canonicæ: Quare eum in finem leges figere, & gladium diſtringere poteſt.* *pag.* 50.

### DEMONSTRATIO CAPITIS XII.

1. Quâ notione Conſtantinus Magnus ſe Epiſcopum exteriorum negotiorum vocarit: & quantam curam de Eccleſiaſtica diſciplina meliùs conſtituenda geſſerit. pag. 51.

2. Pontificale Romanum clarè docere, Reges eſſe participes miniſterii Epiſcoporum in exterioribus negotiis curandis. pag. 51.

3. Quòd Papa & Imperatores proportionatim & reſpectivè jus habeant Synodorum indicendarum tanquam juris divini, naturalis & Canonici vindices. pag. 51.

## CAPUT XIII.

*Princeps politicus, ut Eccleſiæ protector, & vindex canonum, judex*

Digitized by Google

*eſt legitimus appellationum quas ab abuſu vocant : & hinc Eccleſiæ Gallicanæ libertates originem ſumpſerunt.* *pag.* 53

## DEMONSTRATIO CAPITIS XIII.

1. De hoc capite nihil dicetur, quia Magiſter Andræas Vallius illud quietum reliquit. pag. 54.

## CAPUT XIV.

*Confutatio argumentorum, quibus abſoluta poteſtas Romano Pontifici tribuitur* *pag.* 54.

## DEMONSTRATIO CAPITIS XIV.

1. Quonam ſenſu B. Petrus dicatur eſſe *per & propter* Eccleſiam : & de duplici via ac ratione propagandæ poteſtatis Eccleſiaſticæ. pag. 55.

2. De libertate & beatitudine ſtatus Epiſcopalis, atque Epiſcoporum auctoritate in definiendis Eccleſiæ Controverſiis. pag. 55.

3 Impia Cajetani adulatio, perhibentis Eccleſiam ſponſam Chriſti, atque omnium fidelium matrem ac dominam, ſervam natam eſſe reſpectu Papæ. pag. 55.

## CAP. XV. XVI. XVII. & XVIII.

15. IN CONCILIO *generali congregato, Papa habetur caput; quoad verbi divini prædicationem, adminiſtrationem ſacramentorum, & executionem canonum : minimè verò quoad directionem, & poteſtatem coërcitivam in totum Concilium.* *pag.* 1.

16. EXPLICATIO *hujus canonis, nemo judicabit primam ſedem.* *pag.* 2.

17. CAUSA *finalis Eccleſiæ, quæ eſt vita æterna per bonum regimen, demonſtrat Petrum eſſe per & propter Eccleſiam, ſicut oculus per & propter hominem.* *pag.* 3.

18 QUID SIT *Eccleſiam habere poteſtatem indirectam in temporalia : & ſolutio argumentorum contrariorum.* *pag.* 4.

Digitized by Google

# DEMONSTRATIO

## CAPITIS XV. XVI. XVII. & XVIII.

Hæc quatuor capita, aut leviter deliberantur, aut omninò intacta relinquuntur à Magiſtro Andræa Vallio : quare in illis defendendis non immorandum eſt.

Concluſio hujus demonſtrationis, partim in decreta Facultatis Pariſienſis ; partim in D. Cardinalis Perronii ſententiam. pag. 9.

Scholæ Pariſienſis Cenſura pro juris communis, atque Hierarchici ordinis vindiciis contra fratrem Joannem de Gorello. pag. 10.

Altera ejuſdem ſcholæ Cenſura adverſùs fratrem Joannem Sarrazin, pro immediata Eccleſiæ auctoritate, & Canonum Synodi Conſtantienſis vindiciis. p. 13.

Articuli Pariſienſes contra Lutherum pro immediata Eccleſiæ auctoritate. p. 17.

Cenſura ſcholæ Pariſienſis pro jure communi adverſùs propoſitiones quas frater Joannes Angeli prædicaverat Tornaci. pag. 18.

Reſponſum Facultatis Theologiæ Pariſienſis Carolo VIII. regi Franciæ factum, quo Canones Synodi Conſtantienſis & Baſileenſis de Conciliis generalibus frequenter celebrandis confirmantur. pag. 24.

Cenſura ſcholæ Sorbonicæ adverſùs librum Pleſſei Mornæi inſcriptum ; Iniquitatis myſterium. pag. 27.

FINIS.

# *SUMMA EORUM QUÆ ACTA ſunt Pariſiis, in diſputationibus Capituli generalis Dominicanorum*, die XXVII. *Maii* M. DC. XI.

ANno Domini milleſimo ſexcenteſimo undecimo, die vigeſimâ ſeptimâ Maii, Magiſter Emundus Richer Doctor & Syndicus ſacratiſſimæ Facultatis Pariſienſis, unà cum honorandis Magiſtris, Vincentio Marchant, Antonio de Heu, Nicolao de Leſcleves, & Nicolao de Paris, Doctoribus ejuſdem Facultatis, circa horam tertiam ſeſe contulit in pergulas Scholæ Theologicæ Conventus Fratrum Dominicanorum Pariſienſium, quas frequentiſſimo numero clarorum ac doctorum virorum occupatas reperit : Inter alios permulti erant Doctores Theologi prædictæ Facultatis, necnon etiam plures ex familia Dominicanorum, Galli, Itali, Hiſpani, qui eòdem convenerant ad ſpectandas & audiendas ſolennes diſputationes Capituli generalis. In his diſputationibus Frater Wibertus Roſenbach Lector Conventus Colonienſis prædictorum Dominicanorum, partes reſpondendi agebat, præſide Magiſtro ac Fratre Coſinâ Morelles Regente & publico Profeſſore ejuſdem Conventus Colonienſis : Theſes autem ſic inſcriptæ erant : Sereniſſimo ac Reverendiſſimo D. Domino Erneſto Dei gratiâ electo & confirmato Archiepiſcopo Colonienſi, ſacri Romani Imperii per Italiam Archicancellario & Principi Electori, Epiſcopo Leodienſi, Adminiſtratori Monaſterienſi, Hildesheimenſi, & Friſingenſi, Principi Stabulenſi, primariæ Eccleſiæ Archiepiſcopalis Magdeburgenſis Præpoſito, Comiti Palatino Rheni, utriuſque Bavariæ, Weſtphaliæ, Angariæ, & Bullonis *Duci*, *Marquioni Franchimon*, *&c.* Porrò idem Magiſter Emundus Richer Syndicus, omnibus qui in prædictis pergulis erant, videntibus atque audientibus, honorandum Fratrem ac Magiſtrum Nicolaum Coeffeteau Doctorem prædictæ Facultatis & Priorem Conventûs Pariſienſis, nonnulloſque alios Dominicanos etiam Doctores ejuſdem Facultatis ſic alloquutus eſt, rem eſſe indigniſſimam ac minimè ferendam, quòd theſibus, quæ eo die agitabantur, paſſi fuiſſent hos tres articulos inſeri : 1. *Romanum Pontificem in fide & moribus errare non poſſe* : 2. *In nullo caſu Concilium eſſe ſupra Papam* : 3. *Ad Papam pertinere dubia decidenda, Concilio proponere, deciſa confirmare vel infirmare, partibus ſilentium perpetuum imponere, &c.* Enimverò, ſi hujuſmodi articuli veri ſint, oportere omnes Gallos, qui decreta Synodi Conſtantienſis tanquàm de fide ſemper propugnaſſent, eſſe hæreticos, vel ſaltem Schiſmaticos : Gallorum patientiam iſtis theſibus ten-

Digitized by Google

tari : quas ſi Henricus Magnus viveret, nunquàm auſi fuiſſent edere in lucem : multos perſuaſum habere, id ab illis fieri non tam veritatis, quàm privati commodi ſtudio : præſertim quòd aliâ ratione ſuas extraordinarias miſſiones atque privilegia tueri ac propagare nequeant : memoratas theſes dicatas eſſe D. Archiepiſcopo Colonienſi, ac propterea, non modò omnium Gallorum, ſed etiam exterarum nationum manibus teri : quare ſi prædicti articuli inracti maneant ſine ulla publica interceſſione, ſtatim Gallos atque exteros ſibi perſuaſuros Sorbonam iſto ſilentio tacitè à majorum ſuorum placitis deſciſcere : publicum errorem publicâ ſatisfactione eluendum : ſe decreviſſe inpræſentiarum mittere Magiſtrum Ludovicum de la Court magnum apparitorem ut nomine facultatis hâc formulâ intercederet. De mandato D. Syndici ſacratiſſimæ Facultatis Theologiæ Pariſienſis & Dominorum dictæ Facultatis ſubſignatorum, conferat ſe Magiſter Ludovicus de la Court, major apparitor ipſius Facultatis in aulam Conventus Fratrum Dominicanorum Pariſienſium, in qua habentur ſolennes diſputationes pro Capitulo generali dictorum Fratrum : ibique quâ poterit modeſtiâ, & ſine ſcandalo, ſignificet Magiſtro Fratri Coſinæ Morelles Præſidi, arque Fratri Wiberto Roſenbach reſpondenti, omnibuſque Baccalaureis dictæ Facultaris diſpurantibus aut diſputaturis, ſeſe nomine dictæ Facultatis intercedere ac opponere quibuſdam Concluſionibus contentis in ſeptimo, octavo, & nono articulis aſſertionum Controverſialium, prout ſcribuntur in Theſi prædicti Fratris Wiberti Roſenbach, tanquàm novis in Gallia, contrariis ac repugnantibus ſacris Conciliis generalibus, nativis Eccleſiæ Catholicæ libertatibus, politiæ regni Gallicani, necnon antiquiſſimis decretis prædictæ Facultatis Pariſienſis. Ad vitandum autem ſcandalum, cunctis Baccalaureis ejuſdem Facultatis prohibeat, ne in ejuſmodi Concluſiones diſputent, ſed tantùm in alias partes, quarum magna eſt copia: Actum die veneris vigeſimâ ſeptimâ menſis Maii, milleſimo ſexcenteſimo undecimo. Quàm intercedendi formulam, ubi prædictus Magiſter ac Frater Nicolaus Coeffeteau audivit ac perlegit, per ſuos ſacros ordines affirmavit, prædictas Theſes ſe inſcio arque inconſulto factas : ſtante Capitulo generali ſe nihil prorsùs habere auctoritaris in Conventu : eodem die quo illarum theſeum notitiam habuit, ſe DD. triumviros regios adiiſſe, ſibique ab eis nominatim injunctum, Caveret diligenter ne quis in prædictos articulos diſputaret : eamque ob cauſam, omnes Baccalaureos ſigillatim monuiſſe, ut illas Concluſiones tacitas ſinerent : hoc inſuper D. Reverendiſſimo Patri Generali plurimum dolere, adeò ut præſidi ac reſpondenti ſtrictiſſimè præceperit, ne de iſtiuſmodi partibus reſponderent, ſed ſi eas fortè à quibuſdam agitari contingeret, palam & publicè declararent, ſibi minimè licitum eſſe de illis agere. Quibus auditis & perpenſis, Magiſter Emundus Richer Syndicus, mutato intercedendi propoſito, reſpondit Controverſiam iſtam hâc moderatione ſedari poſſe ; nempè ſi quiſpiam baccalaureorum in aliquem prædictorum articulorum diſputaret, atque magiſter Coſmas Morelles, qui diſputationibus præerat, è veſtigio proteſtaretur ſibi à ſuo Reverendiſſimo Generali vetitum eſſe de illa parte in Francia reſpondere : hoc ſi ille præſtaret, ſacratiſſimæ Facultati abundè ſatisfactum iri : Quare idem Magiſter

ſter Emundus Richer imperavit majori apparitori prædictæ Facultatis, ut ſignificaret Baccalaureis, licitum eſſe in prædictos articulos velitari : eamque ob cauſam Magiſter Claudius Bettin Baccalaureus Sorbonicus primi ordinis ita diſputare cœpit, Quicquid adverſatur œcumenico & legitimo Concilio, eſt hæreticum : hæc tua Concluſio, *In nullo caſu Concilium eſt ſupra Papam*, adverſatur Concilio Conſtantienſi œcumenico & legitimo : Ergo eſt hæretica. Quam ad vocem illuſtriſſimus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncius Epiſcopus Politianus commotior viſus eſt : Magiſter autem Coſmas Morelles qui præerat diſputationibus ( In hac enim tota concertatione nullum verbum à prædicto Fratre Wiberto Roſenbach emiſſum eſt ) ſic reſpondit : Domine Baccalauree arguens, noli dicere hanc aſſertionem eſſe hæreticam, ſatis enim eſt ſi dicas eſſe falſam atque erroneam : Ego verò profiteor, me iſtas Concluſiones non poſuiſſe animo offendendæ Academiæ aut Facultatis Pariſienſis, quam velut omnium aliarum Academiarum matrem agnoſco, ſed tantùm veritatis diſquirendæ cauſâ : etenim ſi veritas hujuſce quæſtionis in hac celeberrima Academia diſquiri non poſſit, ubinam gentium enucleabitur ? neque hanc partem tanquàm de fide, ſed velut problematicam cum Franciſco à Victoria, Melchior Cano &

propoſui : ſiquidem conſtat multas alias Univerſitates eamdem Concluſionem tueri contra ſententiam Academiæ Pariſienſis: Quare ſi mihi detur venia reſpondendi, eam ut problematicam defendam. Tum illuſtriſſimus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncius juſſit de illa parte diſputari, quod D. ejus auditori, qui præſens erat, gratiſſimum videbatur. Cæterùm, quidam doctores Theologi, ac permulti viri illuſtres qui de prædictis pergulis eventum diſputationis attentè expectabant, perſtrepere atque conqueri cœperunt, nequaquàm ferendum, ut ejuſmodi Concluſiones agitarentur in Galliis : cùm Eccleſia Gallicana, à temporibus Conſtantienſis Synodi contrariam Sententiam velut de fide ſemper propugnarit : magnus quoque clamor excitatus eſt ab omnibus auditoribus qui in aula erant Theologica, circiter ad duo millia : Inter alios D. Sanguin Conſiliarius Parlamenti, & Præfectus Mercatorum urbis Pariſienſis, theſim publicè lacerandam : Dominus autem de Hacqueville Præſes Parlamenti, illam propoſitionem eſſe hæreticam contendebat. Tum Illuſtriſſimus D. Cardinalis Perronius Archiepiſcopus Senonenſis & magnus Regis Chriſtianiſſimi Eleëmoſynarius, Imperavit magno apparitori Facultatis Theologiæ, ut magiſtrum Emundum Richer Syndicum ex pergulis in aulam accerſeret, quæ frequentiſſimo numero clariſſimorum ac doctiſſimorum virorum, tam Eccleſiaſticorum quàm Laicorum fervebat : quos inter Illuſtriſſimus D. Cardinalis Perronius, D. Illuſtriſſimus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Nuncius, D. Rector Academiæ. D. Epiſcopus Montiſpuſſulani, D. Hacqueville Præſes in ſupremo Senatu, D. Sanguin Conſiliarius Parlamenti, ac Præfectus Mercatorum urbis Pariſienſis, item, D. Ribier etiam Conſiliarius in ſupremo Senatu, eminenriores Cathedras occupabant : cunctiſque audientibus ac videntibus, Illuſtriſſimus D. Cardinalis Perronius multoties ireravit, quæſtionem de Concilii & Papæ eminentia problematicam eſſe, propter exceptiones quas Tranſmontani adverſus Conſtantienſe Concilium obtendebant ; deinde petiit à Magiſtro Emundo Richer

Syndico, qui ſe in aulam ex pergulis contulerat, primùm ecquid cauſæ habuiſſet præcipiendi Baccalaureis ut in memoratos articulos diſputarent, quos D. D. Triumviri regii ſilentio obrui præceperant ? ſecundò cenſeretve de illa parte diſputandum ? Ad hæc præfatus Magiſter Emundus Richer reſpondit, ſe ideò copiam diſputandi feciſſe Baccalaureis in prædictos articulos, ut ſi quâ ratione fieri poſſet, aliquod publicum teſtimonium eliceretur à Magiſtro Coſma Morelles Præſide diſputationum, quo fieret ſatis Academiæ & Facultati Pariſienſi, quæ publicâ aſſertione prædictorum articulorum nominatim peti atque offendi videbatur : Sorbonam ſemper habuiſſe Concilium Conſtantienſe pro legitimo atque œcumenico, eamque ob rem, ab eo tempore tanquàm de fide tenuiſſe Concilium eſſe ſupra Papam : Theſes, quibus prædicti articuli contra decreta Synodi Conſtantienſis, & doctrinam Facultatis Pariſienſis ſcribuntur, in omnium gentium oculis verſari, ac propterea opus eſſe, ut aliquo actu publico contrario confutentur : Juſſionem D. D. Triumvirorum regiorum de hac parte ſilentio involvendâ, omnibus ignotam atque occultam eſſe, quippe quæ uni tantùm Magiſtro ac Fratri Nicolao Coeffeteau, qui eam privatim acceperat, innotuerit, & verbo tantùm, non ſcripto concepta ſit : ſe optimè ſcire D. D. Triumviros regios, nunquàm moleſtè laturos ſi Schola Pariſienſis aliquâ publicâ interceſſione aut obnunciatione, ſuam antiquam doctrinam vindicare niteretur : demùm, ſe limatiſſimo & caſtigatiſſimo judicio Illuſtriſſimi D. Cardinalis Peronii relinquere, quanti momenti hæc ſit controverſia, & utrùm eam hoc tempore tractari an ſilentio prætermitti expediat. Quibus auditis, Magiſter Coſmas Morelles, iteratò ea quæ exordio Argumenti Magiſtri Claudii Bertin præmiſerat, proteſtatus eſt : videlicet, non ſe iſtas Concluſiones poſuiſſe animo offendendæ Academiæ aut Facultatis Pariſienſis, quam velut matrem omnium aliarum Academiarum agnoſcebat : ſed tantummodò veritatis diſquirendæ cauſâ : hancque partem non tanquàm de fide, ſed velut problematicam aſſerere, & cæt. Si verò ſibi concedatur, de illa reſponſurum. Quamobrem, annuente Illuſtriſſimo D. Nuncio Apoſtolico, idem Magiſter Claudius Bertin ſic argumentum ſuum perſequutus eſt : hæc pars damnata fuit in Concilio Conſtantienſi, quod Martinus V. approbavit : Ergo falſa eſt atque erronea. Cui argumento ut Præſes ſatisfaceret, multas attulit ſolutiones, ex Cajetano potiſſimùm deſumptas, alium enim auctorem hac in parte non laudavit, Primò, quòd decretum quartæ & quintæ ſeſſionis Conſtantienſis Synodi tantummodò intelligeretur de Papa dubio, puta quando eſt aliquod ſchiſma, & plures ſunt Antipapæ : Secundò, quòd eadem decreta non fuerint facta Conciliariter, hoc eſt allatis atque penſatis utrinque rationum momentis : Tertiò, quòd ſola obedientia Joannis XXIII. conſenſum præbuerit hujuſmodi decretis, ipſo Joanne abſente, adeò ut Concilium acephalum videretur : Quartò, addidit de ſuo Martinum V. quaſi ex abrupto & non maturè attendendo peculiariter ad prædicta decreta, Synodum Conſtantienſem concluſiſſe : Scilicet poſtquam Legati Regis Poloniæ & Magni-Ducis Lituaniæ ſupplicaſſent, ut liber Fratris Joannis Faltzemberg, quem Nationes & Collegium Cardinalium privatim damnaverant ; etiam publicè & conciliariter damnaretur. Quibus in ſolutionibus deducendis,

Digitized by Google

prædictus Frater Coſmas Morelles, tam multa involvebat atque implicabat, ut vix ex ejus reſponſione liqueret, cuinam ſolutioni plus tribueret. Quocircà Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis Perronius juſſit finem imponi diſputationi : At Magiſter Emundus Richer, Syndicus, illum obnixè rogavit, ut pateretur Magiſtrum Claudium Bertin ſuam perſequi argumentationem, quam ita continuavit argumento ad hominem, ut vocant. Quicquid ſummus Pontifex reſpondet aut confirmat de Cathedra per ſe eſt indubitatæ fidei : Sed Martinus V. ſedens pro tribunali in Conſtantienſi Concilio ( cui etiam antequàm crearetur Pontifex velut Cardinalis interfuerat ) omnia & ſingula acta confirmavit quæ facta fuerant conciliariter : igitur decreta quartæ & quintæ ſeſſionis, cùm facta fuerint conciliariter, indubitatæ ſunt fidei : ac proindè falſum atque erroneum eſt aſſerere, in nullo caſu Papam ſubeſſe Concilio. Præſes reſpondit Martinum V. diſſoluto Concilio, Bullâ quâdam peculiari damnaſſe errores Joannis Wiclef & Joannis Hus, idque argumento eſſe, quòd decreta quartæ & quintæ ſeſſionis minimè roboraſſet. Contra idem Magiſter Claudius Bertin inſurrexit, nunquàm ante, neque poſteà auditum, ut qui Concilio interfuiſſet cùm deliberaretur, atque eidem quoque præfuiſſet ut Papa dum concluderetur, deinceps Bullâ particulari, quædam acta Concilii pro animi ſui ſententia comprobaret, alia verò reſpueret : & quamvis in Synodo Tridentina Romani Pontifices minimè præſentes fuiſſent, nequaquàm tamen Bullâ peculiari ſingulos Canones Concilii approbaſſe : Cùmque idem Magiſter Claudius Bertin inſtaret, ac ulteriùs argumentum ſuum promovere cuperet, Illuſtriſſimus Dominus Cardinalis Perronius edixit, ne de hac re ampliùs, ſed de Sacramento Euchariſtiæ ageretur, ſicque huic diſputationi finis impoſitus.

PRæterea, cùm iidem Dominicani die Sabbathi vigeſimâ octavâ Maii, indixiſſent diſputationes in diem Dominicam ſequentem, ac Theſes jam pro foribus ſcholæ eſſent affixæ, & articulus 63. prædictarum theſium ita conciperetur, *Veritates fidei definire ſolius Pontificis eſt, qui in hoc errare non poteſt* : de mandato Domini de Verdun primo Præſidis Parlamenti, illis eſt injunctum, ut die dominico ceſſarent, ac prædictum articulum ex theſibus abraderent, ſi de his reſponderi vellent : ex quo accidit, ut ante diem Martis ultimam Maii non fuerit diſputatum : quo die, D. de Sillery Franciæ Cancellario permittente, memoratæ theſes eâ lege agitatæ fuerunt, ut Dominicani non paterentur quemquam diſputare in prædictum articulum de Romani Pontificis infallibilitate.

L. HOYAU Rector Academiæ.
E. RICHER Syndicus.
V. MARCHANT.
H. DE HEU.
LESCLEVES.
DE PARIS.
BERTHIN.
DE LA COUR.



Digitized by Google

# *ARREST DE LA COUR de Parlement, contre le nommé Jacob, Bachelier, & Blanzy, Docteur, pour avoir propoſé des Theſes ſur la puiſſance du Pape, contraires à la Doctrine de la Sorbonne, & de l'Egliſe Gallicane.*

*Extraict des Regiſtres de Parlement.*

VEU par la Cour, les grandes Chambre & Tournelles aſſemblées, les poſitions imprimées, dreſſées par Frere Florent Jacob, Prêtre Religieux de l'Ordre S. Auguſtin, Bachelier en Theologie, pour icelles ſoûtenir & deffendre publiquement, le dixiéme jour de Mai dernier, en la diſpute de grande Ordinaire, en Sorbonne, ſous Maître Thomas Blanzy, Docteur en Theologie Principal du College de Calvy, dont le cinquiéme Article contenoit ce qui enſuit, „ Huic porrò ſedi ſucceſſor in qua ſedet etiam nunc Clemens hujus nominis octavus omnium Pontificum maximus & ſupremus. Qui cùm in terris vices Dei gerat, ab eodem eſſe ſpiritualia & temporalia non eſt ambigendum, ſpiritualem enim „ & temporalem in omnibus habet poteſtatem, eique univerſi Cardinales Epiſcopi & omnes omnis generis homines parere & obedire, & veluti membra capiti adhærere perpetuò tenentur. *Et le neuviéme.* Domus Eccleſiaſtica cùm duplicis gladii habeat poteſtatem, Temporalis uſum ad bonorum defenſionem „ & malorum exterminium regibus & magiſtratibus concedit. Les Interrogatoires faits par l'un des Conſeillers en ladite Cour à ce commis, auſdits Jacob & Blanzy priſonniers és priſons de la Conciergerie du Palais. Concluſions du Procureur general du Roi : Oüis & interrogez en ladite Cour leſdits Jacob & Blanzy ſur leſdites propoſitions : Oüi auſſi le Syndic de la Faculté de Theologie, pour ce mandé en icelle. Et tout conſideré : DIT A ESTE', Que ladite Cour a declaré & declare leſdits cinq & neuviéme Articles deſdites propoſitions, faux, ſchiſmatiques, contraires à la Parole de Dieu, Saints Decrets, Conſtitutions canoniques & loix du Royaume, tendantes à Rebellion & perturbation du repos public : Condamne ledit Jacob pour les avoir compoſées,

Digitized by Google

fait imprimer, & preſentées pour les ſoûtenir en ſon acte de grande Ordinaire, être conduit des priſons de la Conciergerie en la grande Salle de Sorbonne, en laquelle les Doyen & Syndic, Docteurs, Licentiez & Bacheliers ſeront aſſemblez au ſon de la cloche, & illec étant tête nuë, & à genoux, aſſiſtant ledit Blanzy, tête nuë & debout, dire & declarer, Que temerairement & indiſcretement, il a compoſé & publié leſdites poſitions, pour être diſputées & par lui ſoûtenuës en ſon Acte de grande Ordinaire, dont il ſe repent & en demande pardon à Dieu, au Roi & à Juſtice. Ce fait ſeront leſdites poſitions rompuës & lacerées. Fait ladite Cour inhibitions & deffences à tous Bacheliers d'en compoſer & preſenter de ſemblables, ne autres, contre la puiſſance du Roi, & obeiſſance à lui deuë par tous ſes ſujets : établiſſement de l'Etat Roial & droits de l'Egliſe Gallicane : & au Doyen, Syndic & Docteurs de la Faculté de les recevoir, ne permettre qu'elles ſoient imprimées ou diſputées, ſur peine d'être declarez criminels de leze-Majeſté, & indignes de joüir des privileges octroiez à la Faculté de Theologie, par les Rois predeceſſeurs du Roi regnant, & confirmez par lui. Ordonne que ce preſent Arrêt ſera écrit és Regiſtres d'icelle Faculté, & leu par chacun an à la premiere Aſſemblée de la Sorbonne, par le bedeau de ladite Faculté : & enjoint au Syndic de certifier ladite Cour de la lecture dans trois jours aprés qu'elle aura été faite, ſur peine de deſobeïſſance aux Arrêts : Et ſera le preſent Arrêt executé par l'un des Preſidens & quatre Conſeillers en ladite Cour, en la preſence du Procureur General du Roi. PRONONCE' & executé en la Salle de Sorbonne, le Mercredi dixneuviéme Juillet, mil cinq cent quatre-vingt quinze : Collationé.

Signé, VOISIN.

Digitized by Google

# DE
# ECCLESIASTICA
# & Politica poteſtate.

## CAPUT I.

*Juriſdictio Eccleſiaſtica, primariò ac eſſentialiter Eccleſiæ; Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis miniſterialiter tantùm, ſicut facultas videndi oculo convenit.*

VULGARE EST atque indubitatæ fidei axioma, Deum & naturam priùs atque immediatiùs ad totum ſuppoſitum, quàm ad aliquam partem ſuppoſiti quamvis nobiliſſimam, intendere: eámque ob cauſam, facultatem videndi, exempli gratia, toti datam eſſe homini, ut per oculum, tanquàm per organum & miniſtrum hominis exerceretur: nam oculus per & propter hominem exiſtit. Schola Pariſienſis hoc infallibili munita firmamento, congruenter ad mentem omnium antiquorum doctorum Eccleſiæ, perpetuò conſtanterque docuit, Chriſtum fundando Eccleſiam, priùs, immediatiùs, atque eſſentialiùs, claves, ſivè juriſdictionem, toti dediſſe Eccleſiæ quàm Petro: ſeu quod eodem redit, *Claves toti contuliſſe Eccleſiæ, ut per unum miniſterialiter exercerentur*. Quandoquidem, tota juriſdictio Eccleſiaſtica, primariò, propriè, ac eſſentialiter Eccleſiæ convenit: Romano autem Pontifici, atque aliis Epiſcopis, inſtrumentaliter, miniſterialiter, & quoad exequutionem tantùm, ſicut facultas videndi oculo. *Nemo itaque glorietur in hominibus, omnia enim veſtra ſunt*, id eſt Eccleſiæ, *ſivè Paulus, ſivè Apollo, ſivè Cephas, ſivè mundus, ſivè vita, ſivè mors, ſivè præſentia, ſivè futura: omnia enim veſtra ſunt* (*Eccleſiæ*) *vos autem* (*Eccleſia*) *Chriſti, Chriſtus autem Dei.* Corinth. 3. 22.

### DEMONSTRATIO CAPITIS I.

1. *Demonſtratio duorum axiomatum, quibus probatur Chriſtum toti Eccleſiæ claves Architectonicè contuliſſe, ut per unum miniſterialiter exercerentur.*



Digitized by Google

2. *De ſimilitudine oculorum, quibus Prælati & ſedes Apoſtolica ab antiquis Patribus comparantur.*

3. *Richerium, quando aſſerit claves datas toti Eccleſiæ, nomine Eccleſiæ ordinem Hierarchicum collectim ſumptum intelligere.*

I. Libellus de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate dividitur in octodecim ſectiones ſivè numeros, quos deinceps hàc demonſtratione capita vocabimus: quæ in modum catenæ ſunt inter ſeſe connexa, itaut à primo capite ſecundum, à ſecundo tertium, & ſic deinceps pendeant. Verùm, quia Concilium generale habet rationem totius perfectiſſimè univerſalem Eccleſiam repræſentantis: ideò in hoc opere Papa & alii Prælati diſtributim ſumpti, tanquàm partes ad totum, cum Eccleſia collectim ſumpta, vel cum generali Concilio comparantur. Caput primum duo complectitur axiomata, & ſimilitudinem oculi, quæ omnia ſigillatim explicabimus. Primum axioma ducitur à naturæ propoſito, ſicque concipitur. *Deus & natura, quæ ſunt cauſæ univerſaliſſimæ, priùs atque immediatiùs toti ſuppoſito, quàm alicui parti ſuppoſiti licet nobiliſſimæ, ſuam perfectionem & complementum eſſentialiter conferunt:* Nam generatio priùs in totum quàm in partem intendit. Ab hoc autem primo axiomate ſecundum, tanquàm ſpecies à genere fluit, eſtque ejuſmodi: *Chriſtus Dominus fundando Eccleſiam, priùs, immediatiùs, atque eſſentialiùs, claves aut poteſtatem Eccleſiaſticam toti ordini hierarchico indiviſim & in commune, quàm uni & ſoli Petro ſeorſim contulit:* Idque ſacræ ſcripturæ, & Patrum antiquorum teſtimoniis, capite ſecundo clariſſimè demonſtrabitur: tantiſper Lector judicium ſuum cohibeat, atque obſervet duo hæc axiomata communi Philoſophorum proloquio inniti, *propter quod unumquodque tale, & illud magis.*

II. Jam tranſeo ad oculi ſimilitudinem, quâ pervigil Papæ, omniumque Paſtorum Eccleſiæ officium adumbrare volui poſt Patres antiquos, S. Hilarium Commentar. in Pſal. 138. *Apoſtoli itaque, ait, qui Eccleſiæ, id eſt Chriſti corporis oculi ſunt, lucidi & ſimplices jubentur eſſe corpore toto lucido, his ſimplicibus manſuro.* Item *Can. Oves, 6. quæſt. 1. Epiſcopi oculi Eccleſiæ nominantur*, Anaſtaſius Bibliothecarius in præfatione octavi Concilii generalis in Romana editione Conciliorum: *Deinde* ait, *quia cùm Chriſtus in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, tot Patriarchales ſedes, quot in cujuſque mortali corpore ſenſus locaverit: Profectò nihil generalitati deeſt Eccleſiæ, ſi omnes illæ ſedes, unius fuerint voluntatis: ſicut nihil deeſt motui corporis, ſi omnes quinque ſenſus integræ communiſque fuerint ſanitatis: intrà quas videlicet ſedes, quia Romana præcellit, non immeritò viſui comparatur: qui profectò cunctis ſenſibus præeminet, acutior illis exiſtens, & communionem ſicut nullus eorum, cum omnibus habens.* Sanè Cardinalis Bellarminus mihi auctor extitit, non modò ut hàc ſimilitudine oculi, verumetiam ut duobus memoratis axiomatibus uterer: quoniam lib. ſecundo de Conciliorum auctoritate cap. decimonono, argumenta Gerſonii & Scholæ Pariſienſis explicans hæc proponit: *At contra inſtant, ait, ſemper potentia agendi principaliùs eſt in toto quàm in partibus, quæ ſunt inſtrumenta totius: principaliùs enim dicitur homo videre quàm oculus: quare cùm Eccleſia, incluſo etiam Papâ, ſit quoddam totum; & Papa ſit pars quædam, & inſtrumentum totius: ſequitur principaliùs ipſi convenire Eccleſiæ ſummam poteſtatem Eccleſiaſticam quàm Papæ.* Hæc ille, cui argumento reſpondet *ſe concedere Papam eſſe inſtrumentum corporis Eccleſiæ, & quoddam minus ipſo toto, ut nimirum in toto Chriſtum ipſum, ut ſuppoſitum includimus: quia Chriſtus eſt ſuppoſitum corporis Eccleſiæ, inquit.* Quæ reſponſio planè confirmat argumentum: quoniam Doctores Pariſienſes, cùm de Eccleſia diſputant, ſemper in ea Chriſtum, ut ſuppoſitum, & caput eſſentiale; & adeo quidem includunt, ut, lege Evangelicâ ſtante, omninò impoſſibile ſit Dominum cum Eccleſia ſponſa facere divortium: Quare Mathæi 18. *pollicetur ſe duobus etiam vel tribus Eccleſiam repræſentantibus, inque ſuo nomine congregatis, certiſſimè adfuturum.* Equidem, ſicut jure divino & naturali omnibus perfectis communitatibus, & civili ſocietati priùs, immediatiùs, atque eſſentialiùs competit ut ſeipſam gubernet, quàm alicui homini ſingulari ut totam ſocietatem & communitatem regat: ſimiliter etiam, priùs, immediatiùs ac eſſentialiùs toti Eccleſiæ, aut regno Chriſti, ſumpto pro Hierarchico ordine convenit, ut ſeipſum regat, quàm ut ab uno & ſolo Papa regatur. Quapropter Dominus voluit in eum finem Pa-

Digitized by Google

pam deligi ab Eccleſia: ſicut videmus ordines regni Poloniæ ſibi Regem cooptare, ut ab eo gubernentur ſecundùm leges quas ei præſcripſerint: Hîc enim præſertim quæſtio eſt de ſtatu, atque principatu electivo, qualis eſt Eccleſia, & regnum Poloniæ. Quod autem urget Bellarminus, *Papæ auctoritatem ab extrinſeco, id eſt à Deo, non ab Eccleſia manare:* verum quidem eſt quoad primam inſtitutionem: quia nemo alius à Chriſto eam potuit inſtituere: negatur verò quoad conſervationem, propagationem, & collationem: ex quo fit, ut ſede vacante Eccleſia novum Pontificem ejuſdem omnino auctoritatis cum Petro deligat: eique ſacerdotium Chriſti, à quo omnis poteſtas Eccleſiaſtica profluit, conferat.

III. Porrò, ex his duobus axiomatibus & ſimilitudine oculi, Magiſter Andræas Vallius occaſionem arripuit mihi grandem conflandi invidiam: quia in Elencho ſuo comminiſcitur, me cum Luthero ſentire, *nimirum claves datas etiam laicis, bajulis, & cerdonibus.* Quam calumniam ſola lectio capitis ſecundi libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate propulſat: primùm enim in argumento numeri ſecundi, hæc verbum de verbo leguntur: *Chriſtus immediatè & per ſe claves ſive juriſdictionem ordini Hierarchico contulit, per immediatam & realem miſſionem omnium Apoſtolorum & diſcipulorum.* Deinde in contextu capitis ſecundi hæc concepta ſunt: *Enimverò cum Dominus noſter cap. 16. Mathæi, verbo futuri temporis claves nomine totius Eccleſiæ B. Petro ſic deſpondiſſet: & ego tibi dabo claves, &c. tum demum eas actu ordini Hierarchico confert, primùm Mathæi 18. ubi Eccleſiam ſibi ſufficientem & architectonicen ita conſtituit, Dic Eccleſiæ, &c. Secundò per realem miſſionem, &c. Quandò igitur miſſio vera & realis eſt collatio juriſdictionis, auctore Apoſtolo 10. ad Rom. Quomodo prædicabunt niſi mittantur? Chriſtus autem omnes Apoſtolos, atque diſcipulos, qui Epiſcopalem & Preſbyteralem ordinem referebant, immediatè, individuè, & collectivè miſit, ſicut a Patre ſuo, id eſt cum juſta & ſpirituali auctoritate ad Eccleſiam gubernandam neceſſaria miſſus fuerat: Conſurgit, totum ordinem Hierarchicum Epiſcopali & Sacerdotali ordine conſtantem, immediatè, proportionatè tamen, & ſubordinatè ſuam poteſtatem & juriſdictionem, hoc eſt facultatem regendi Eccleſiam à Chriſto derivare: quemadmodum in Galliis inferiores Judices ac Magiſtratus, quamquàm ſubditi Parlamentis, æquè tamen immediatè auctoritatem ſuam à rege Chriſtianiſſimo mutuantur, quàm ipſa Parlamenta.* Hæc ibi: quæ liquidò indicant Richerium, quando dicit claves datas Eccleſiæ, nominatim de Sacerdotali Eccleſia aut ordine Hierarchico loqui, cui ſoli Dominus ſacerdotium ſuum cum facultate regendi Eccleſiam credidit: ut infra ampliùs patebit, & hactenus de capitis primi explicatione.

## CAPUT II.

*Chriſtus, immediatè & per ſe claves ſivè juriſdictionem ordini Hierarchico contulit, per immediatam & realem miſſionem omnium Apoſtolorum atque diſcipulorum.*

ENIMVERÒ, cùm Dominus noſter cap. 16. Mathæi, verbo futuri temporis claves nomine totius Eccleſiæ B. Petro ſic deſpondiſſet: *& ego tibi dabo claves Regni cælorum, &c.* tùm demùm eas actu ordini Herarchico cônfert, primùm Mathæi 18. ubi Eccleſiam ſibi ſufficientem & architectonicen ita conſtituit, *dic Eccleſiæ, &c.* ſecundò, per realem miſſionem: *Deſignavit Dominus & alios* LXXII. *& miſit illos binos ante faciem ſuam, in omnem civitatem & locum quò erat ipſe venturus,* Lucæ 10. Similiter Joannis 17. verſ. 18. ubi paulò antè, vel ſtatim poſt Sacræ Cœnæ celebrationem, Patrem ſuum pro Eccleſia ſponſa hoc modo

exorat. *Sicut me miſiſti in mundum, ita & ego eos miſi in mundum, & pro eis ſanctifico meipſum, ut ſint & ipſi ſanctificati in veritate, ut omnes unum ſint, ſicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint, ut credat mundus quia tu me miſiſti, ut ſint conſummati in unum, &c.* Quibus verbis liquidò demonſtratur, Chriſtum non tam uni & ſoli Petro, quàm unitati, infallibilem clavium poteſtatem detuliſſe: ut D. Cyprianus, & Auguſtinus confirmant, 24. *quæſt.* 1. *can. quodcumque, can. loquitur, can. Alienus*; Addendum cap. 20. Joannis verſ. 21. *Sicut miſit me Pater, & ego mitto vos: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, &c.* Quando igitur miſſio vera & realis eſt collatio juriſdictionis, auctore Apoſtolo 10. ad Romanos, *quomodo prædicabunt niſi mittantur?* Chriſtus autem, omnes Apoſtolos atque diſcipulos, qui Epiſcopalem & presbyteralem ordinem referebant, immediatè, individuè, & collectivè miſit, ſicut à Patre ſuo, id eſt, cum juſta, & ſpirituali auctoritate ad Eccleſiam regendam neceſſaria, miſſus fuerat: Conſurgit, totum ordinem Hierarchicum, Epiſcopali & Sacerdotali ordine conſtantem, immediatè, proportionatè tamen atque ſubordinatè, ſuam poteſtatem & juriſdictionem, hoc eſt, *facultatem regendi Eccleſiam*, à Chriſto derivare: quemadmodùm in Galliis, inferiores Judices ac Magiſtratus, quanquàm ſubditi Parlamentis, æquè tamen immediatè auctoritatem ſuam à Rege Chriſtianiſſimo mutuantur, quàm ipſa Parlamenta. *Nam, quæ ſunt à Deo ordinata ſunt.* Romanorum 13. nequaquàm verò ordinata forent, niſi aliqua, & inter ipſos Magiſtratus, & inter Eccleſiaſticos, ſubordinatio decurreret. Adjunge D. Pauli teſtimonium Act. 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei.* Quam doctrinam D. Bernardus lib. 3. de Conſideratione ad Eugenium cap. 10. mirum in modum illuſtrat: *Erras*, inquit, *ſi ut ſummam, ita & ſolam inſtitutam à Deo veſtram Apoſtolicam poteſtatem exiſtimas: ſi hoc ſentis, diſſentis ab eo qui ait, non eſt poteſtas niſi à Deo: proindè quod ſequitur, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtit, etſi principaliter pro te facit, non tamen ſingulariter. Denique idem ait, Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit: non ait ſublimiori tanquam in uno, ſed ſublimioribus tanquam in multis. Non ergo tua ſola poteſtas à Domino, ſunt mediocres, ſunt & inferiores: Et quomodò quos Deus conjunxit non ſunt ſeparandi, ſic nec quos ſubjunxit comparandi. Monſtrum facis, ſi manui ſubmovens digitum, facis pendere de capite, ſuperiorem manu, brachio collateralem. Tale eſt, ſi in Chriſti corpore, membra aliter locas quàm diſpoſuit ipſe, qui poſuit in Eccleſia, quoſdam quidem Apoſtolos, quoſdam*

Digitized by Google

*Prophetas, alios verò Evangeliſtas, Paſtores, & alios Doctores, ad conſummationem ſanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem corporis Chriſti* : Lector diligens videat integrum caput. Quòd ſi fortè reclament, hanc poteſtatem, quam Chriſtus immediatâ miſſione conceſſit diſcipulis, non tam ſpectare ad juriſdictionem exterioris quàm interioris fori : Oppones, cunctos Patres antiquos Eccleſiæ, id abſolutè interpretari de quacumque poteſtate ad Eccleſiam regendam neceſſaria, tam in interiore, quàm in exteriore foro : atque illis multo magis habendam eſſe fidem, quam iſtiuſmodi argutis recentiorum diſtinctionibus, quas de induſtria meditantur, ut ſua privilegia, & extraordinarias miſſiones, in juris communis perniciem faciliùs tueantur, ac dilatent. Adde quòd ſumma totius externæ juriſdictionis in facultate excommunicandi conquieſcit : quam quidem immediatè creditam fuiſſe Eccleſiæ à Chriſto, demonſtrabitur cap. 6. Forſan cauſabuntur, poteſtatem juriſdictionis, primitus quidem inſtitutam & collatam Eccleſiæ à Chriſto, ſed eâ lege, ut poſtmodum per Romanos Pontifices, Petri ſucceſſores, propagaretur, atque aliis Epiſcopis communicaretur: eamque ob cauſam, omnem auctoritatem iſtinc hodie repeti ac derivari. Reſpondebis, praxi Eccleſiæ primitivæ, & ſacris canonibus exploratiſſimum eſſe, collationes beneficiorum, ſicut nunc eas vocitant, quadringentis & mille annis, communi jure, hoc eſt ſacroſanctis electionibus, factas : ratio eſt, quoniam *Omnis principatus, quoad vim coactivam, ab hominum conſenſu pendet*, ut lex divina & naturalis confirmant : quas adversùm, neque ſpatia temporum, neque privilegia locorum, neque dignitates perſonarum, unquam præſcribere poterunt. Hoc jacto & præmiſſo fundamento, ſequentia principia directè & neceſſariò colligimus.

---

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS II.

1. *Chriſtum ſex loquendi formulis Juriſdictionem Eccleſiaſticam ſignificare & conferre: eamque pridem ante ordini Hierarchico in communc quàm B. Petro ſeorſim contuliſſe.*

2. *Communicationem Sacerdotii Chriſti factam toti Eccleſiæ in communc, eſſe velut cauſam efficientem Juriſdictionis Eccleſiaſticæ: adeo ut facultas clavium, ligandi & ſolvendi, remittendi atque retinendi peccata, paſcendique oves Chriſti, & omnes aliæ dotes poteſtatis Eccleſiaſticæ ad ſacerdotium Chriſti tanquam ad cauſam phyſicam referantur.*

3. *Sacerdotium Chriſti, eſſe velut animam Eccleſiæ Militantis, totamque in toto ordine Hierarchico, & totam in quolibet Epiſcopo & presbytero habitare; atque pro diverſitate organizationis Hierarchici ordinis, juxta Papalem, Epiſcopalem, & presbyteralem dignitatem, diverſa ſortiri miniſteria, & functiones Hierarchicas.*

Digitized by Google

4. *Juriſdictionem Eccleſiaſticam habitu, & in actu ſignato, unà cum ordine Epiſcopali & Presbyterali conferri.*

5. *Patrum antiquorum & Doctorum Catholicorum teſtimoniis demonſtratur, Chriſtum priùs atque immediatiùs claves toti Eccleſiæ in commune, quàm ſigillatim uni Petro dediſſe: nimirum auctoritate Hieronymi, Baſilij, Ambroſij, Auguſtini, Gregorij Magni, Facultatis Pariſienſis, Toſtati, Cardinalis Alliaceni, Gerſonij, Cuſani & Bellarmini.*

6. *De ſupremo Eccleſiæ tribunali: cujus erectione Dominus Eccleſiam Architectonicen & ſibi ipſi ſufficientem conſtituit Mathæi* 18.

7. *Locus Cypriani & Auguſtini Can. Quodcumque. Can. loquitur, & Can. Alienus* 24. *quæſt.* 1. *ab adverſariorum Elenchis vindicatur.*

8. *Quonam ſenſu ſumma totius externæ Juriſdictionis Eccleſiaſticæ in facultate excommunicandi conquieſcere dicatur.*

9. *Atque collationes beneficiorum quadringentis & mille annis communi jure & ſacris electionibus continuaſſe perhibeantur.*

10. *Sacras electiones, quoad eſſentiam, juris eſſe divini & naturalis.*

11. *Quâ notione dictum ſit à Richerio, nullam adverſùs ſacras electiones decurrere præſcriptionem: & de duplici via propagandorum Paſtorum Eccleſiæ.*

12. *Hoc proloquium, Omnis principatus quoad vim coactivam ab hominum conſenſu pe nde ab adverſariorum calumniis defenditur.*

I. HOc capite evidentiſſimis ſcripturæ & Patrum teſtimoniis veritas duorum axiomatum capite præcedenti poſitorum roboratur, & illuſtratur: utque à lege Evangelica probandi initium faciamus, Chriſtus ſex loquendi formulis Juriſdictionem aut poteſtatem Eccleſiaſticam deſignavit, ſuiſque diſcipulis contulit*: nimirum facultate claudendi & aperiendi cælum:* 2 *Poteſtate ſolvendi & ligandi peccatores:* 3. *Immediatâ miſſione Apoſtolorum atque diſcipulorum:* 4. *Sacerdotii ſui communicatione:* 5. *Auctoritate remittendi ac retinendi peccata:* 6. *Jure paſcendi oves Chriſti.* Quibus ex ſcripturæ locis, ultimo dempto, explendeſcit, Dominum ante & poſt reſurrectionem ſuam, ſemper toti Eccleſiæ ſacerdotali, quam Apoſtoli & Diſcipuli referebant, indiviſim & collectim, poteſtatem aut juriſdictionem multò prius detuliſſe quàm aliquid ſeparatim ab illis Petro impartiretur. Quandoquidem Mathæi 16. Dominus nihil confert, ſed ut in textu libri de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate obſervatum eſt, verbo futuri temporis claves S. Petro nomine totius ordinis Hierarchici, quem ob primatum ſuum Petrus referebat, ita pollicetur: *Tibi dabo claves regni cælorum: quodcumque ligaveris, &c.* Hic autem maximè dignum notatione, cunctos Patres docere eâdem planè vi, & ſenſu, dictum aliis Apoſtolis quàm Petro, *quodcumque ligaveris, & ſolveris*, teſte ipſo Maldonato, cap. 16. in Mathæum ubi illa verba explicat: *Nec enim eodem ſenſu, quo Petro, atque aliis Apoſtolis dictum interpretor*, quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælo, *etſi video omnes auctores præter Origenem in eadem fuiſſe ſententia*, inquit Maldonatus: cui uni obnoxio, an æquum ſit potiùs quàm omnibus antiquis Patribus credere, Lector judicabit. Verùm Mathæi 18. ſupremum Eccleſiæ tribunal, ad ſacerdotii ſui exercitium Dominus ita erigit, ut cùm aliud corrigendi remedium Eccleſia non haberet, eo quidem deterrerentur, & vocarentur peccatores: & ſi forſan obdureſcerent, neque ſacerdotio Chriſti obtemperarent, ſpirituali exilio multarentur. *Si peccaverit in te frater tuus, dic Eccleſiæ, &c. Amen dico vobis, quæcumque ligaveritis ſuper terram erunt ligata & in cælo, &c.* Omnes autem Apoſtolos atque diſcipulos, qui tum ſacerdotalem Eccleſiam efficiebant, & repræſentabant, alloquitur: ſed de hoc textu infra ampliùs. At immediatam miſſionem ex Regum & Principum ſolemni more atque inſtituto Dominus effecit: quia Apoſtolos & Diſcipulos cum juſta & neceſſaria auctoritate in mundum univerſum ablegat: ſicut Principes ſæculi oratores, legatos, & proreges ſuos in exteras provincias mittere conſueverunt. Itaque hæc miſſio veram & realem habet collationem poteſtatis, aut juriſdictionis, Roman. 10. *Quomodò prædicabunt niſi mittantur?* idque ſchola Pariſienſis, *quam hic velut regulam ſequor*, ſic decernit in Cenſura propoſitionum Magiſtri Joannis Sarrazin, quintâ propoſitione: *Ex textu Evangelii, & doctrina Apoſtolorum habetur expreſsè Apoſtolis, & diſcipulis à Chriſto miſſis, aucto-*

Digitized by Google

*ritatem juriſdictionis fuiſſe collatam.* Quam miſſionem Chriſtus antè ſuam paſſionem inchoavit, Mathæi & Lucæ 10. & Joannis 17. verſ. 18. *Sicut tu me miſiſti in mundum, ita & ego eos miſi in mundum, & pro eis ſanctifico meipſum. &c.* Deinde poſt reſurrectionem omnibus eam numeris abſolvit, Joannis 20. *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos: Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c.* Item Mathæi & Marci ultimo, *Euntes in mundum univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ, &c.* Cunctos autem Apoſtolos & diſcipulos affatur: notabit autem Lector, omnes Patres & Doctores hunc textum Joannis, *Sicut miſit me Pater & ego mitto vos*, interpretari de ordinaria Eccleſiæ auctoritate ad Epiſcopos, & Presbyteros ſucceſſores Apoſtolorum tranſmiſſa: non autem de extraordinaria poteſtate Apoſtolatus, ut Turrecremata, Cajetanus, Bellarminus, & alii obnoxii fruſtra perſuadere volunt: quorum conatus eo ipſo ruit, quòd tota hæc miſſio, & poteſtas, quanta quanta eſt, ſacerdotio Chriſti, velut cauſæ efficienti univocæ incumbat: & continuò ejuſdem eſt planè virtutis, & auctoritatis in Eccleſia, uſque ad conſummationem ſæculi: quia tandiu ſacerdotium Chriſti perennabit. Et niſi ita foret, hodie poteſtas Eccleſiaſtica non eſſet ejuſdem ſpeciei, & naturæ, quæ fuit in Apoſtolis. Sequitur deinceps collatio ſacerdotii Chriſti, Lucæ 22. *Hoc facite in meam commemorationem:* quod in commune & indiviſim omnibus creditum Apoſtolis nemo ambigit: eoque unà neceſſariam juriſdictionem collatam infra docebimus. Succedit & facultas remittendi atque retinendi peccata, Joannis 20. *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata remittuntur eis, &c.* Et ita clarum atque indubitatum evadit, poteſtatem Eccleſiaſticam indiviſim & in commune, priùs toti hierarchico ordini collatam à Chriſto, quàm aliquid B. Petro ſigillatim, aut privatim conferret: illum enim omnium ultimò ſic affatur: *Petre amas me, paſce oves meas, paſce agnos meos, Joannis* 21. quo de loco ſtatim cap. 4.

II. Cæterum ut hæc à priori pateant, *quando poſito, vel tranſlato ſacerdotio, una quoque legis auctoritas neceſſariò ponitur vel transfertur, cap. 7. ad Hebræos: Chriſtus verò tanquam ſacerdos in æternum ſecundùm ordinem Melchiſedech.* Pſal. 109. Hebræorum 5. & Mathæi 28. *omnem habet in cælo & in terra poteſtatem:* eſtque fons, origo, & cauſa efficiens totius juriſdictionis Eccleſiaſticæ, atque omnium chariſmatum, & ſacramentorum: certè relinquitur, Chriſti ſacerdotium ordini hierarchico indiviſim communicatum, eſſe cauſam efficientem ſecundariam totius poteſtatis & juriſdictionis Eccleſiaſticæ, omniumque ſacramentorum, & chariſmatum: adeò ut Papalis, Epiſcopalis, & Presbyteralis auctoritas, facultas claudendi & aperiendi, ligandi & ſolvendi, retinendi ac remittendi peccata, immediata quoque miſſio, cum jure paſcendi oves Chriſti, ad ſacerdotium Domini, tanquam effectus ad cauſam, proprietates ad ſubjectum, potentiæ intelligendi, volendi, & reminiſcendi ad animam rationalem neceſſariò referantur, eoque includantur: *quia in unoquoque genere unum eſt primum, quod eſt cauſa atque exemplar cæterorum.* Ex quo fit, ut ejuſmodi dotes, & proprietates clavium, aut juriſdictionis Eccleſiaſticæ, nullo modo ſeparabiles ſint à Chriſti ſacerdotio, ſaltem quoad habitum, & in actu ſignato. Quare ſicut anima rationalis tota eſt in toto & tota in qualibet parte corporis organici, ac pro diverſitate organorum, actiones naturâ quidem diſtinctas obit in humano corpore: ſimiliter in toto ordine hierarchico, unum eſt naturâ, ſpecie, ac univoce Chriſti ſacerdotium, totum in ordine hierarchico, & totum in quolibet Epiſcopo, atque Presbytero ſingulari: proque varietate organizationis & materiæ ſubjectæ diſtinguitur, variaſque operationes in Papa, Epiſcopis, & Presbyteris perficit. Quæ organizationis differentia in Eccleſia ſacerdotali à Chriſto inſtituta eſt, partim erectione Primatus in B. Petro, partim ordinis hierarchici diſtinctione in Apoſtolos, atque LXXII. diſcipulos: quibus Epiſcopi & Presbyteri jure divino ſucceſſerunt, ut mox probabitur. Quam demonſtrationem Cardinalis Cuſanus omnium optimè illuſtrat lib. priore de concordantia cap. 10. Sacerdotium, inquit, *eſt una anima in uno corpore fidelium, quæ membris communicat vivificationem, vegetationem, & ſenſationem: & juxtà graduationem membrorum quibus præſidet, gradum in præſidentia cathedrali ſortitur.* Item lib. 2. cap. decimonono, viam & rationem deſignat, quâ juriſdictio habitualis (quæ unà cum ordine ſacerdotali confertur, ut omnes docent Theologi) tranſit in actum ſeu exercitium: *Sicut probabitum eſt ſuperiùs*, inquit, *Sacerdotium eſt ut anima in Eccle*

*ſta militante : anima autem ſecundùm ejus motivam & ſenſitivam partem conſiderata, educitur de potentia materiæ : ſecundùm autem rationalem ejus partem conſiderata, à Deo eſt. ſic ſacerdotium capit ab inferiori populo fidelium illam præſidentialem; motivam, vegetativam, & ſenſitivam poteſtatem : quæ poteſtas exit de potentia materiæ ſubditorum per voluntariam ſubjectionem : à Deo autem per ſacramenta capit poteſtatem rationalis animæ, quæ de ſurſum venit : ut ſic poſſit in duplici concordia ſuprema poteſtas per medium elicitæ ac traditæ poteſtatis influere in corpus ſubjectorum, quæ ad ſalutarem unionem cum Chriſto capite perficiuntur.* Item lib. tertio cap. 41. *Conſideret Romanus Pontifex, ſi ſacerdotium eſt ut anima una, quæ eſt tota in toto, & tota in qualibet ejus parte, quod tunc executiones poteſtatum, quoad decretam provinciam ſecundùm plus & minùs, quum ab extrinſeco dependeant, non diminuunt ſpiritualem poteſtatem in ſe : unde ſicut anima ipſa in pede hominis non eſt major nec minor, propter vitam quam pedi præſtat, ipſamet anima quæ in capite vel in còrde reſidet : ſic ipſe Papatus ſe habet ut anima in capite : & Patriarchatus ut anima in auribus vel oculis : & Archiepiſcopalis dignitas, ut anima in brachiis : & Epiſcopalis ut in digitis, & ſic de ſingulis uſque ad pedes, qui in republica plures deſignant : unde anima eis vitam præſtans, Curatos rectè ſignificat. Una eſt ergo à Deo omnium ligandi, ſolvendi, ac vivificandi poteſtas, licèt illa ex parte membrorum, alia atque alia, major & miñor videatur.* Hucuſque Cuſanus, cujus collectio ducta videtur à cap. 12. ad Romanos, & prioris ad Corinthios, ubi Apoſtolus perhibet *Eccleſiæ corpus non unum membrum ſed multa efficere : atque unum & eundem ſpiritum per Chriſti ſacerdotium, & diſpenſationem Spiritus ſancti, ſingulis dividere prout vult.* Quibus cogitatè perpenſis claret, *cur Theologi aſſerant, quemcumque ſimplicem ſacerdotem obvium in caſu neceſſitatis, tantundem habere auctoritatis quàm ipſummet Papam.* Hinc pariter magna lux affulget teſtimonio Apoſtoli Actorum 20. *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.* Quandoquidem Epiſcopi unà cum Epiſcopali ordine, immediatè, ex æquo, & in ſolidum, ſuam à Deo poteſtatem derivant : quia habitualem Juriſdictionem cum ordine Epiſcopali conſequuntur; neque ut ad actum aut exercitium illam deducant, quicquam aliud illis præter materiam & populum regendum, deeſt. Claret etiam cur S: Cyprianus *Can. loquitur* 24. *quæſt.* 1. dixerit, *unum eſſe Epiſcopatum, ejuſque à ſingulis Epiſcopis in ſolidum partem teneri* : & B. Hieronymus *diſt.* 93. *Can. legimus*, univerſos Epiſcopos ejuſdem eſſe meriti, ac ſacerdotii, §. *ubicumque fuerit Epiſcopus, ſive Romæ, ſive Eugubii : ſive Conſtantinopoli, ſive Rhegii : ſive Alexandriæ, ſive Tanis, ejuſdem meriti, ejuſdem eſt & ſacerdotii Potentia divitiarum, & paupertatis humilitas, vel ſublimiorem, vel inferiorem Epiſcopum non facit : Cæterùm omnes Apoſtolorum ſucceſſores ſunt.* Iſtinc quoque liquet, *omnes Epiſcopos ex æquo & in ſolidum eſſe gratiâ Dei Epiſcopos, ſicut & Papam* : Item cur Theologi doceant unum atque eundem eſſe ſpecie ordinem, & characterem in Epiſcopis, ac Presbyteris : & ſolummodò ampliatione aut extenſione differre : ſicut vir à ſeipſo differt cùm eſſet puer. Similiter proclive eſt dignoſcere, cur communi Theologorum ſententiâ percrebuerit, Claves aut Juriſdictionem Eccleſiaſticam formaliter, virtualiter, radicaliter, habitu, & in actu ſignato, per ordinem Epiſcopalem, aut Presbyteralem conferri : & reduci ad actum aut exercitium per tituli aut materiæ collationem; dum Epiſcopo Diœceſis, aut Presbytero parœcia gubernanda traditur. Gerſonius de Poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione quintâ : *Advertendum eſt, quòd poteſtas Juriſdictionis, quæ radicaliter fundatur in poteſtate ordinis Sacerdotalis & Epiſcopalis, dum in ſua generalitate conſideratur, reſpicit multipliciter corpus Chriſti myſticum, quod eſt fidelium Eccleſia : quos fideles oportet ſecundùm tres actus Hierarchicos regere : qui ſecundùm Dionyſium ſunt purgare, illuminare, & perficere.* Idem conſideratione 10. *Supponitur primò, quòd licèt aliquis poſſit eligi in Papam non Sacerdos, ſicut eligitur aliquis in Epiſcopum, ipſe nihilominùs appellari non poteſt aut debet ſummus Pontifex, niſi fuerit in Sacerdotem & Epiſcopum conſecratus : & quamvis ex electione poſſet aliquid Juriſdictionis habere; non tamen antè conſecrationem in Epiſcopum plenitudinem*

dinem

*dinem Eccleſiaſticæ poteſtatis , tam ordinis , quàm Juriſdictionis utriuſque , quod perſpicuum eſt ex terminis.*

Toſtatus Abulenſis Epiſcopus , quæſtione ſeptuageſimâ quartâ in caput decimum ſextum Mathæi, *Clavis, ait, quæ eſt poteſtas ſpiritualis, in ordine datur: Juriſdictio autem non datur in ordine, ſed tunc quando datur materia, id eſt plebs ſubdita, &c. Antequàm autem habeat ſacerdos materiam ſubditam, claves quidem habet, ſed non poteſt illas exercere, quia non habet materiam: & ita eſt ſacerdos ſimplex, & talis non vocatur judex Eccleſiaſticus.* Porrò, dum hîc perhibet Juriſdictionem non dari in ordine ſed quando datur materia, loquitur de actuali non de habituali Juriſdictione, quæ cum ipſo ordine confertur. Navarrus *de Pœnitentia diſtinct. ſextâ cap. placuit*, à numero quadrageſimo ad quadrageſimum octavum: *Sed contra hæc facit, quod omnis Sacerdos claves ambas cum ipſo ſuſcipit ordine: clavem ſcilicet poteſtatis, & clavem ſcientiæ: quæ non eſt ſcientia, ſed poteſtas cognoſcendi: & ita Juriſdictio quædam, ut declaratur in extravagante Joannis XXII. Quia quorumdam, &c. Et ideo ex ipſa ordinis natura, ſacerdos eſt judex omnium qui voluerint illi confiteri: quemadmodum ex ordinis natura habet conſecrandi poteſtatem. Ergò non poteſt Papa aut alius Prælatus, alteram harum poteſtatum magis quam alteram reſtringere. Facit quod Paludanus ait, nullum Confeſſarium, quicumque ſit ille, cùm abſolvit, dicere debere auctoritate Epiſcopi vel Curati te abſolvo, &c. Eo modo quo eſt auctoritas in homine, apud omnem peræquè eſt Sacerdotem: Sed ſuperior dat materiam, non tamen aliquam poteſtatem, niſi quando primò ordinat eum: ſicut enim Princeps dat alicui artifici licentiam utendi arte ſuâ, puta medicinâ, quod non eſt ei dare artis poteſtatem, ſed laxare materiam: ſic conferuntur ordines, & audiuntur confeſſiones in parœciis aliorum de licentia eorum:* Hæc Navarrus. Deinde aliquantò poſt, ad quartam difficultatem quam excivit, ita reſpondet: Puta *Romanum Pontificem non poſſe quidem Juriſdictionem vel poteſtatem abſolvendi ipſis Presbyteris tollere, ſed poſſe illis materiam in qua illam exerceant ſubſtrahere: Et ſicut vino & pane ſubſtractis, Presbyter non conſecrat, neque ſine aqua baptizat, ita ſubſtracto populo à ſubjectione alicujus Presbyteri, ſubſtrahitur quoque illi materia in quam ſolvendi poteſtatem exerceat; & ità non abſolvit quod commune eſt omnibus aliis ſacramentis.*

Alphonſus à Caſtro lib. ſecundo de juſta Hæreticorum punitione cap. vigeſimo quarto, paulò antè medium: *At quòd Epiſcopus poteſtatem Juriſdictionis habeat, ex ſolo divino pendet jure, non humano: Ex jure divino hanc habet poteſtatem factus Epiſcopus: ſed jure humano fit illi hæc poteſtas determinata circà has aut illas oves ſibi commiſſas: quæ aliquandò eſt latior, aliquandò brevior, penes hoc ſolum quòd plures aut pauciores ſubditi illi tribuuntur. Et ſi contingat ob aliquod crimen Epiſcopum à Papa privari Epiſcopatu ſuo , quod illi ob multa crimina rectè facere poſſet, tunc Epiſcopus erit privatus ſubditis, in quos Juriſdictionis poteſtatem exercere poſſit: ſed non erit privatus eâ Juriſdictionis poteſtate quam in ſua conſecratione accepit. Quemadmodùm diceremus de ſacerdote habente beneficium, qui ſi privetur beneficio, abſolvere non poteſt, non propter defectum poteſtatis, ſed quia non habet ſubditum ſuper quem illam exerceat.*

Gabriel Vaſquezius Presbyter Sodalitii Jeſu tomo ſecundo in primam ſecundæ, quæſtione nonageſimâ quintâ , diſputatione centeſimâ quinquageſimâ ſecundâ, capite tertio: *Dico inquit, Epiſcopos accepiſſe proximè à Chriſto omnem Juriſdictionem quam vocant activam, & veluti radicalem, tam in foro conſcientiæ ut abſolverent à peccatis, quam in exteriori foro, ut jubeant, excommunicent, ac leges ferant in hac vita: eſt autem activa Juriſdictio poteſtas & facultas jus dicendi: hanc verò exiſtimo promiſſam fuiſſe Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Mathæi 18. illis verbis, Quæcumque alligaveritis: id quod unicâ ratione mihi nunc ſuadeo: Nam ſicut non poteſt Epiſcopus, imò nec Sacerdos in foro conſcientiæ rectè dicere, Ego te abſolvo à peccatis, poteſtate ad id mihi conceſſâ à ſummo Pontifice (& ideò cogimur concedere facultatem jus dicendi & ſententiam ferendi conceſſam fuiſſe proximè à Chriſto Epiſcopis, & Sacerdotibus in foro conſcientiæ, quæ eſt activa juriſdictio) eâdem ratione cùm non poſſit Epiſcopus verè dicere, Ego te excommunico poteſtate mihi conceſſâ à ſummo Pontifice (hoc enim ſolùm poteſt dicere in caſibus quibus poteſtate delegatâ fungeretur) efficitur hanc activam poteſtatem proximè à Chriſto non à ſummo Pontifice accepiſſe.* Igitur ſumma ſententiæ Vaſquesii eò redit, ut unà cum Epiſ-



Digitized by Google

copali & Presbyterali ordine, Epiſcopus & Presbyter activam Juriſdictionem, hoc eſt facultatem Juridiceè agendi; paſſivam autem, hoc eſt materiam & titulum ſacris electionibus aut aliâ viâ conſequantur.

Quòd ſi forſan aliquis contendat, poteſtatem ordinis & Juriſdictionis eſſe mutuò ſeparabiles & de facto ſeparatas inveniri: cùm experiamur Papam, aut Epiſcopum electum, qui non ſint Sacerdotes, poſſe tamen Juriſdictionem exercere. Primò reſpondebis, quamquàm poteſtas ordinis & Juriſdictionis formaliter, objectivè, & realiter diſtinguantur, & de facto ſeparatim aliquandò exerceantur, ut omnes docent Theologi; nihilominus inde inferri non poſſe Juriſdictionem formaliter, quoad habitum, & in actu ſignato, non dari unà cum Epiſcopali & Presbyterali ordine: ſed dumtaxat colligi, Epiſcopum aut Presbyterum, vagè abſque certo titulo & populo ſibi ſubdito ordinatum, nullo modo poſſe Juriſdictionem activam unà cum ordine ſacro adepiam in actum, atque exercitium redigere: ſicuti videmus Aurifabrum defectu materiæ, vaſa aurea vel argentea conflare, cudere, aut cælare non poſſe. Secundò, dices Epiſcopum & papam non Sacerdotes, in vim ſuæ electionis habere quidem materiam, & populum ſibi ſubditum: & propter Chriſti ſacerdotium ſibi proximè communicandum, aliquam exercere Juriſdictionem, ex Eccleſiæ ratihabitione. Quæ dicta ſufficiant, ut pateat Juriſdictionem collatam Apoſtolis unà cum ſacerdotio Chriſti: atque etiam hodie Epiſcopis & Presbyteris per ſacros ordines formaliter in actu ſignato, & quoad habitum deferri.

V. Jam ſupereſt exploremus, quibuſnam & Patrum & Doctorum Catholicorum teſtimoniis comprobare queamus, *Claves aut Juriſdictionem Eccleſiaſticam priùs atque immediatiùs toti Eccleſiæ ſacerdotali, quàm uni ſoli Petro ſeorſim collatam à Domino.* Exordiar autem à S. Hieronymo lib. primo adverſùs Jovinianum circa medium: *At dicis ſuper Petrum fundatur Eccleſia, licèt idipſum in alio loco* SUPER OMNES APOSTOLOS FIAT *: & cuncti Claves regni cælorum accipiant*, ET EX ÆQUO SUPER EOS ECCLESIÆ FORTITUDO SOLIDETUR *: tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite conſtituto, ſchiſmatis tollatur occaſio. Sed cur non Joannes delectus eſt virgo? ætati delatum eſt, quia Petrus ſenior erat.*

S. Baſilius in Conſtitutionibus Monaſticis cap. 23. *Petre, inquit, amas me plus his? paſce oves meas: &* OMNIBUS DEINCEPS PASTORIBUS AC MAGISTRIS EANDEM TRIBUIT POTESTATEM, *cujus quidem rei ſignum eſt quòd omnes ſimiliter atque ille ligent & ſolvant.*

B. Ambroſius cap. 2. de dignitate ſacerdotali: *Cùm Petrus tertiò fuiſſet interrogatus, & trinâ reſponſione fuiſſet ſequutus, repetitum eſt à Domino tertiò, Paſce oves meas: quas oves, & quem gregem, non ſolùm tunc B. ſuſcepit Petrus*, SED ETIAM NOBISCUM EAS SUSCEPIT, ET CUM ILLO EAS NOS SUSCEPIMUS OMNES *: undè regendæ ſacerdotibus cùm traduntur, meritò Rectoribus ſuis ſubdi dicuntur.*

S. Auguſtinus inter omnes alios Patres tanquàm coryphæus Theologorum, dogmaticè ac uberrimè hanc elucubrat diſputationem: cujus hîc aliquot teſtimonia exhibebo: & primum ex Commentariis in Pſal. centeſimum octavum: *Sicut enim, ait, quædam dicuntur quæ ad Apoſtolum Petrum propriè pertinere videntur, nec tamen illuſtrem habent intellectum, niſi cùm referuntur ad Eccleſiam; cujus ille agnoſcitur in figura geſtaſſe perſonam propter primatum quem in diſcipulis habuit: ſicut eſt, tibi dabo claves regni cælorum, & ſi quæ ſunt ejuſmodi.* Quæ Auguſtini ſententia huic Philoſophorum effato innititur, *propter quod unumquodque tale & illud magis.* Quocirca cuncti favores, quos Dominus Petro defert, *ut tu es Petrus, tibi dabo claves, quodcumque ligaveris & ſolveris, Paſce oves meas: Ego rogavi pro te ut non deficiat fides tua, &c.* priùs atque immediatiùs de tota Eccleſia quàm de uno & ſingulari Petro capiendi ſunt juxtà Auguſtini proloquium. Qui ampliùs lib. de Agone Chriſtiano cap. 30. hoc ipſum ita comprobat. *Non enim ſine cauſa inter omnes Apoſtolos hujus Eccleſiæ Catholicæ perſonam ſuſtinet Petrus.* HUIC ENIM CLAVES REGNI CÆLORUM DATÆ SUNT, CUM PETRO DATÆ SUNT, ET CUM EI DICITUR AD OMNES DICITUR, *Amas me, paſce oves meas.* Idem tractatu 50. in Joannem de capite 12. quem locum Gratianus conjecit in ſuam collectionem 24. *quæſt.* 1. *can. Quodcumque. Si* IN PETRO NON ESSET ECCLESIÆ SACRAMENTUM, *non ei diceret Dominus, tibi dabo claves regni cælorum,*

Digitized by Google

*quæcumque ſolveris in terra ſoluta erunt & in cælo. Si hoc Petro tantùm dictum eſt, non facit hoc Eccleſia : ſin autem in Eccleſia fit, ut quæ in terra ligantur in cælo ligentur, & quæ ſolvuntur in terra ſolvantur in cælo : quia cùm excommunicat Eccleſia, in cælo ligatur excommunicatus : cùm reconciliatur ab Eccleſia, in cælo ſolvitur reconciliatus : Si hoc ergo in Eccleſia fit*, PETRUS QUANDO CLAVES ACCEPIT ECCLESIAM SANCTAM SIGNIFICAVIT. Quod hìc audis *in Petro eſſe Eccleſiæ ſacramentum*, duobus modis poteſt intelligi : primùm, quia Petrus Eccleſiam repræſentat, idque myſterium eſt aut ſacramentum : ſecundò, quia facultas remittendi atque retinendi peccata, maximum eſt Eccleſiæ ſacramentum, propter quod lex gratiæ inſtituta eſt. Cæterùm ampliùs infert Auguſtinus, ideò datam Petro ejuſmodi poteſtatem, quia Chriſtus eam contulit Eccleſiæ, quam Petrus repræſentabat ; cùm Dominus Petro dixit, *tibi dabo claves :* quaſi diceret, *propter quod unum quodque tale & illud magis.*

Idem tractatu 118. de capite 19. Joannis Hieroglyphico veſtis inconſutilis Domini, unitatem & pacem Eccleſiæ mirum in modum ita commendat. *Inconſutilis autem, ne aliquando diſſuatur, & ad unum pervenit, quia in unum omnes colligit : ſicut in Apoſtolis, cùm eſſet etiam ipſe numerus duodenarius, id eſt, quadripartitus in ternos, & omnes eſſent interrogati, ſolus Petrus reſpondit ; Tu es Chriſtus Filius Dei vivi, & ei dicit, Tibi dabo claves regni cælorum, tanquàm ligandi & ſolvendi ſolus acceperit poteſtatem*, CUM ET ILLUD UNUS PRO OMNIBUS DIXERIT ; ET HOC CUM OMNIBUS TANQUAM PERSONAM GERENS IPSIUS UNITATIS ACCEPERIT : IDEO UNUS PRO OMNIBUS, QUIA UNITAS EST IN OMNIBUS.

Idem ſermone decimo tertio de verbis Domini, juxta editionem ſocietatis Pariſienſis anni 1586. *Interrogante & dicente Domino, vos autem quem me eſſe dicitis ? Reſpondit Petrus, Tu es Chriſtus Filius Dei vivi :* UNUS PRO MULTIS DEDIT RESPONSUM, UNITAS IN MULTIS, &c. At ſermone 188. de diverſis in feſto S S. Apoſtolorum Petri & Pauli, quæcumque ſparſim de hac re in diverſis operibus docuit quaſi in faſciculum ita colligit : *Dominus Jeſus diſcipulos ſuos antè paſſionem ſuam, ſicut noſtis, elegit, quos Apoſtolos appellavit : inter hos penè ubique ſolus Petrus* TOTIUS ECCLESIÆ MERUIT GESTARE PERSONAM *: propter ipſam perſonam quam totius Eccleſiæ ſolus geſtabat audire meruit, Tibi dabo claves regni cælorum : has enim claves* NON HOMO UNUS, SED UNITAS ACCEPIT ECCLESIÆ *: Hinc ergo Petri excellentia prædicatur : quia ipſius unitatis & univerſitatis Eccleſiæ figuram geſſit, quando ei dictum eſt Tibi dabo claves*, QUOD OMNIBUS TRADITUM EST. *Nam ut noveritis Eccleſiam accepiſſe claves regni cælorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis : Accipite Spiritum ſanctum, & continuò, ſi cui dimiſeritis peccata dimittentur, & ſi cui tenueritis tenebuntur : hoc ad claves pertinet, de quibus dictum eſt, quæ ſolveritis in terra ſoluta erunt & in cælo, &c. ſed hoc Petro dixit, ut ſciatis* QUIA PETRUS UNIVERSALIS ECCLESIÆ PERSONAM TUNC GEREBAT *: Audi quid ipſi dicatur, quid omnibus fidelibus Sanctis : Si peccaverit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipſum ſolum : ſi te non audierit, adhibe unum vel duos, &c.* Hìc obſervas ex mente Auguſtini, clauſulam hanc, *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata, Joannis* 20. ad facultatem ordinariam claudendi atque aperiendi cælum pertinere : & continuò claves omnibus Apoſtolis indiviſim & in commune creditas, antequàm Petrus hæc audiret à Domino, *Paſce oves meas*, Joannis ultimo.

Idem Auguſtinus ſermone CVI. de diverſis *Eia fratres aliquid pro tempore volo dicere : quod Petro commendatum eſt, quod Petro mandatum eſt*, NON PETRUS SOLUS, SED ETIAM ALII APOSTOLI AUDIERUNT, TENUERUNT, SERVAVERUNT *: maximèque ipſe conſors ſanguinis Dei Apoſtolus Paulus audierunt iſta*, ET AD NOS AUDIENDA TRANSMISERUNT : PASCIMUS VOS, PASCIMUR VOBISCUM, &c. Deinde versùs finem : ERGO COMMENDAVIT NOBIS DOMINUS OVES SUAS, QUIA PETRO COMMENDAVIT *: ſi tamen ex aliqua parte vel extrema, digni ſumus pulverem veſtigiorum Petri calcare. Commendavit nobis oves Dominus, oves ipſius eſtis*, VOBISCUM OVES SUMUS, JAM DIXIMUS, PASCIMUS ET PASCIMUR.



Digitized by Google

Quæ ſententia clarè docet, quonam ſenſu accipi debeat quòd Auguſtinus cùm omnibus aliis Patribus tam ſæpè frequentat, ſcilicet *Petrum nomine totius Eccleſiæ claves accepiſſe, totamque Eccleſiam, etiam pro omnibus fidelibus ſumptam repræſentaſſe*: quoniam ſi Petrum materialiter, ut Chriſtianum & membrum corporis Eccleſiæ capiamus, profectò cunctos fideles repræſentat, qui ſunt materia & ſubjectum in quo poteſtas clavium, & actus Hierarchici exercentur: ſi verò formaliter tanquam Paſtorem & principem Apoſtolorum conſideremus, totum quidem ordinem Hierarchicum refert, cui Dominus facultatem paſcendi oves Chriſti, & regendi Eccleſiam credidit: Quarè S. Auguſtinus, *Oves ipſius eſtis, vobiſcum oves ſumus, jam diximus, paſcimus, & paſcimur.*

S. Gregorius Magnus lib. ſexto cap. tertio expoſitionis in librum primum Regum, explicans caput 15. *Nam quod antiquis nuſquàm dicitur:* MODO UNIVERSALI ECCLESIÆ DICITUR. *Quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cœlis.*

Venio ad Facultatem Pariſienſem in propoſitionibus editis contrà aſſertiones fratris Joannis Sarrazin, Anno 1429. *Prima propoſitio, Omnes poteſtates Juriſdictionis Eccleſiaſticæ aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Chriſto, quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam: à Papa autem & Eccleſia quantùm ad limitationem & diſpenſationem materialem.*

*Secunda, hujuſmodi poteſtates ſunt de jure divino, & immediatè inſtitutæ à Deo.*

*Tertia, invenitur in ſacra ſcriptura Chriſtum Eccleſiam fundaſſe, & poteſtates alias à Papali expreſsè ordinaſſe.*

*Quarta veritas, Quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota auctoritas dans vigorem ſtatutis, reſidet non in ſolo ſummo Pontifice, ſed principaliter in Spiritu ſancto, & Catholica Eccleſia.*

*Quinta, ex textu Evangelij, & doctrina Apoſtolorum, habetur expreſsè Apoſtolis & diſcipulis à Chriſto miſſis, auctoritatem Juriſdictionis fuiſſe collatam.*

*Sexta, dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem Juriſdictionis, ſivè ſint Epiſcopi, ſivè Curati, eſſe immediatè à Deo, Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.*

*Septima, aliqua poteſtas, ſcilicet poteſtas Eccleſiæ, de jure poteſt aliquid, & in certis caſibus, contrà ſummum Pontificem.*

Cui decreto ſcholæ nobiliſſimæ, Toſtati doctiſſimi teſtimonium adjungam: qui quidem in propriis terminis, primum & ſecundum caput libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate explanat, & roborat, Commentariis in caput 15. numerorum, quæſtione quadrageſimâ octavâ: ubi diſputat: "An communitas ſeu Eccleſia poſſit habere exercitium Juriſdictionis: & an Chri-
„ ſtus dederit claves ſoli Petro ſpecialiter, vel toti Eccleſiæ: & quo modo transfertur auctori-
„ tas clavium de uno Prælato in alium. *Statuitque dùm ſcriptura dicit* hominem qui Sabbatho
„ ligna colligebat, conjectum fuiſſe in carcerem à multitudine, hoc in eam partem capi non de-
„ bere, quòd populus aut tota multitudo illum incluſerit: Quia, inquit, ipſa multitudo non ha-
„ bet Juriſdictionem, cùm Juriſdictio ſecundùm actum non poſſit cadere in communitatem, ſed
„ in perſonam determinatam: quia Juriſdictio requirit actus, ut judicare, & imperare: Commu-
„ nitas autem cùm non ſit aliquid unum propriè ſed per accidens, ut acervus lapidum, non po-
„ teſt exercere actus aliquos: imò impoſſibile eſt in communitate eſſe Juriſdictionem ſecundùm
„ actum: *Eſt tamen Juriſdictio ſecundùm originem in communitate, & ſecundùm virtutem:* quia
„ omnes perſonæ accipientes Juriſdictionem, ex virtute communitatis accipiunt: quia ipſæ poſ-
„ ſunt per ſe judicare: communitas autem non. Ità autem videtur de clavibus Eccleſiæ, *Quia illæ*
„ *datæ ſunt à Chriſto toti Eccleſiæ*: quia tamen non poterat tota Eccleſia diſpenſare illas, cùm non
„ eſſet aliqua perſona, *tradidit eas Petro nomine Eccleſiæ.* Si tamen intelligeretur claves traditas
„ eſſe Petro ſpecialiter, non ſolùm ſequeretur inconveniens commune quod inducitur: ſcilicet,
„ quòd alii Apoſtoli non habuiſſent aliquam auctoritatem clavium, quod falſum eſt: quia illis data
„ eſt poteſtas remittendi peccata, ut patet Joannis 20. cap. ſcilicet: Accipite Spiritum ſanctum: &
„ quorum remiſeritis peccata remiſſa erunt. *Iſta tamen eſt ſola Poteſtas clavis*: Ergò alii Apoſtoli
„ ſuſceperunt claves. Sed adhuc aliud inconveniens majus erat, ſcilicet quòd defuncto Petro non
„ manſiſſent claves, quod neceſſe erat, ſi ſoli Petro datæ fuiſſent: & non ſolùm ipſi ſoli, ſed etiam

Digitized by Google

ſi omnibus Apoſtolis datæ fuiſſent claves ſpecialiter, tanquàm determinatis perſonis: defunctis il'is non manſiſſent claves in Eccleſia, quia iſti non habent poteſtatem dandi aliis claves, faciendo eos ſucceſſores ſuos: cùm nemo poſſet Prælatum ſucceſſorem ſibi facere, & tamen omnes ſucceſſores B. Petri & aliorum Epiſcoporum habent claves, ſicut habuit Petrus, & alii Apoſtoli: Ergò non fuerunt datæ claves illis tanquàm determinatis perſonis: *ſed tanquàm miniſtris Eccleſiæ: & tunc magis dabantur claves Eccleſiæ: cùm Eccleſia, quæ habet ipſas radicaliter, nunquam moriatur.* Tunc leviter apparet, quo modo mortuo Petro ſuccederent alii ſummi Pontifices in æquali poteſtate: quia illa poteſtas clavium erat in Eccleſia: & quia non poterat Eccleſia eam diſpenſare, cùm non eſſet una perſona, tradita eſt Juriſdictio clavium Petro, tanquàm perſonæ electæ ad uſum illius Juriſdictionis. Et quia mortuo B. Petro adhuc Eccleſia ſemper habet claves, poteſt enim eligere ſucceſſorem, & eligendo confert eandem poteſtatem quam habuit Petrus: nec oportet quòd in morte Petri Chriſtus iterùm conferret claves ſucceſſori ejus: quod tamen neceſſe erat ſi Petro datæ fuiſſent claves ſingulariter, & non Eccleſiæ. Hoc idem patet in communitatibus: ſi enim aliqua communitas vel Collegium eſt, ibi erit Juriſdictio: & quia non poteſt adminiſtrari per totam communitatem, adminiſtratur per unum de communitate: non eſt tamen Juriſdictio in illo, ita quòd non ſit in communitate: *ſed eſt magis in communitate:* quia antequam ille conſtituatur in Judicem vel Rectorem, nullam habet Juriſdictionem. Cùm verò communitas eum elegerit vel præfecerit, habet Juriſdictionem: illo autem mortuo vel cedente Juriſdictionem, non penitùs exſpirat Juriſdictio: poteſt alius præfici in Rectorem, vel in Judicem: non tamen poſſet hoc fieri ſi non maneret juriſdictio in communitate, *ergò ipſa communitas habet magis Juriſdictionem.* Adhuc patet hoc, quia ſede vacante Capitulum habet omnia quæ pertinent ad Juriſdictionem Prælati: licèt non ea quæ ſunt ordinis: ſi tamen poteſtas illa eſſet in perſona determinata, mortuo Prælato exſpiraret. Ergò videtur: *Quòd Juriſdictio illa radicaliùs erat in Ecceleſia quàm in Prælato.* Non tamen haberet eam Eccleſia, niſi in Principio ei tradita fuiſſet: quia Juriſdictio clavium non eſt talis quales ſunt juriſdictiones quas conſtituunt ſibi communitates per leges: quia cùm iſta juriſdictio ſit in remittendo peccata & ligando, non poſſunt eam homines ſibi fingere, ſed à Deo ſolùm eſt: cùm ipſe ſolus remittat peccata, in Eccleſia autem eſt iſta juriſdictio. Ergò oportet quòd eam aliquandò acceperit: & hoc non fuit niſi cùm primò traditæ ſunt claves à Chriſto. Et hoc modo *cùm aliquis eligitur in prælatum, confertur ſibi per electionem Juriſdictio:* quia Eccleſia habebat juriſdictionem illam, & non poterat exercere eam quia non erat una perſona: Ideò tradidit uni viro, & tunc cùm ſummus Pontifex eligitur à Cardinalibus, à tota Eccleſia eligitur, cùm illi nomine totius Eccleſiæ eligant: quia non poteſt tota Eccleſia convenire ad quamlibet electionem: & ſicut electio totius Eccleſiæ tribueret juriſdictionem, ita electio Cardinalium ſi fiat ſecundùm voluntatem Eccleſiæ expreſſam per decreta ſua, & conſtitutiones: ſi autem aliter, nihil confert juriſdictionis, nec erit Pontifex qui eſt aſſumptus.

Idem Toſtatus quæſtione quadrageſimâ nonâ ſic continuat diſſerens, “ An Eccleſia aliquando habeat poteſtatem ligandi & ſolvendi. Sed tunc dicet aliquis, ait, quòd ſi poteſtas clavium, quæ eſt in ſummo Pontifice, eſt in Eccleſia, aliquando habebit Eccleſia poteſtatem ligandi & ſolvendi, quod non eſt conveniens. Reſpondendum eſt, quòd Eccleſia ſuſcepit claves à Chriſto, & Apoſtoli tanquàm miniſtri Eccleſiæ: & nunc Eccleſia illas habet, & Prælati etiam, ſed aliter Eccleſia quàm Prælati; *Nam Eccleſia habet ſecundùm originem, & virtutem: Prælati autem habent ſecundùm uſum earum*; dicitur Eccleſia habere ſecundùm virtutem claves, quia poteſt illas conferre Prælato per electionem: Eccleſia enim quæ ipſum eligit, tribuit ei juriſdictionem illam: Eccleſia autem à nullo ſuſcipit poſtquàm ſemel à Chriſto ſuſcepit. *Ideò illas per originem & virtutem habet*: & quando confert eas Prælato, non confert eas eo modo quo habet, ſcilicet quantùm ad originem, & virtutem: ſed quantùm ad uſum: in utroque tamen integræ ſunt claves. *Exemplum hujus patet in Domino rei, & uſufructuario, atque uſuario*: Nam Dominus rei habet uſum rei, & confert illum uſum alteri, ſed non eo modo quo habet: quia ſibi reſervat uſum ut proprietario: Alteri concedit ut uſuario, vel uſufructuario: & in hoc confert Dominus quod non habet: quia Dominus rei non eſt uſufructuarius, vel uſuarius. Conformiter in Eccleſia: ipſa enim non habet claves quantùm ad uſum. Omnia autem

Digitized by Google

„ iſta deſcendunt ex hoc , quòd Eccleſia non eſt aliquid unum per ſe potens habere adminiſ-
„ trationem clavium ; ideò illas alteri commendat : ſi autem poſſet per ſe adminiſtrare non
„ committeret alicui Prælato. “

Hucuſque Abulenſis Epiſcopus , cujus illuſtriſſimo teſtimonio edocemur Chriſtum „ per
„ dominium & proprietatem Claves in totam Eccleſiam collectìm ſumptam inſeruiſſe , Præ-
„ latis autem ſigillatim ſumptis , eas tantùm dediſſe quoad uſum , miniſterium , exercitium,
„ & exequutionem. „ Quam doctrinam Cardinalis Alliacenus doctor Pariſienſis , tractatu
de Eccleſiæ auctoritate , parte primâ capite primo egregiè illuſtrat. Nam ſtatim atque hanc
defixit Concluſionem : nimirum „ Quòd ſicut Apoſtoli & Diſcipuli , ſic Epiſcopi & Preſ-
„ byteri miniſtri à Chriſto immediatè poteſtatem Eccleſiaſticam ſuſceperunt ; tanquàm ab eo
„ qui ſolus eſt propriè , & maximè propriè caput Eccleſiæ : tamen Petrus & quilibet ejus Vi-
„ carius Pontifex ſummus , potuit dici caput Eccleſiæ in quantùm principalis eſt inter mi-
„ niſtros : „ Hæc alia initio partis ſecundæ ejuſdem libri , ad ſuperioris concluſionis explana-
tionem ſubnectit : „ Ad confirmandum ea quæ de origine & ordine Eccleſiaſticæ poteſtatis
„ prædicta ſunt , inquit , aliqua convenit ſubjungere de origine juris , quod habent Cleri-
„ ci qui Eccleſiaſtici dicuntur , in bonis quæ Eccleſiaſtica nominantur : ubi primò ſuppo-
„ nendum eſt , quòd bona Eccleſiaſtica ut Eccleſiaſtica ſunt , *fuerunt collata communitatibus*,
„ *& non perſonæ ſingulari.* Undè fundatores Eccleſiarum *intenderunt dominium & proprie-*
„ *tatem bonorum quæ dabant transferre primò* , *& directè in communitatem collegii* , ſcili-
„ cet talis Eccleſiæ , ad uſum Deo ſervientium , & non in aliquam perſonam ſingularem , ut
„ 12. quæſt. 2. Can. Nulli. Ex quo ſequitur manifeſtè , quòd Communitas ipſa , ſola
„ habet immediatum & verum dominium in ejuſmodi bonis , & non prælatus aliquis , aut
„ quævis perſona ſingularis : „ & ita eſt de Clavibus & Juriſdictione Eccleſiaſtica.

Cancellarius Pariſienſis , Cardinalis Alliaceni diſcipulus , lib. de poteſtate Eccleſiaſtica ,
conſideratione 4. circà medium. „ Fundatur prædicta poteſtas Eccleſiaſticæ Juriſdictionis in
unitate vel unione tali ; quemadmodùm notaſſe videtur elevatus Auguſtinus , *quòd claves*
„ *Eccleſiæ datæ ſunt unitati.* „ Idem conſideratione XI. ſtatim initio , „ præthereà loquitur
„ Auguſtinus cum aliis quibuſdam , *quòd claves Eccleſiæ datæ ſunt non uni ſed unitati* ,
„ & quòd datæ ſunt Eccleſiæ. „ Item conſiderat. 12. versùs finem „ Matt. 16. Chriſtus Pe-
„ tro dixit pro omnibus , quodcumque ligaveris , &c. Et iterùm ſuper hanc petram ædifica-
„ bo Eccleſiam meam , & portæ inferi non prævalebunt adversùs eam : Concordant Auguſ-
„ tinus , Hieronymus , Iſidorus , Beda , &c.

Cardinalis Cuſanus lib. primo de Concordantia Catholica cap. XI. „ Conſiderandum eſt ,
„ quòd verba Chriſti ad Apoſtolos trahi debent ad Eccleſiam , & in hoc adverti debet quòd
„ aliquando Chriſtus voluit Eccleſiæ aperire. myſteria tanquàm Eccleſiæ unitæ , aliquando
„ tanquàm diſperſæ : Et quoniam Petus ſenior erat inter Apoſtolos , quem ideò ad vitan-
„ dum ſchiſma , & pacem conſervandam Apoſtolis prætulit , ut dicit Hieronymus libro con-
„ tra Jovinianum , tunc Chriſtus Petrum præpoſitum Apoſtolorum ſæpè alloquitur ut *prin-*
„ *cipem, in unitate totam Eccleſiam ſibi commiſſam figurantem, & repræſentantem.* Nam non du-
„ bium Eccleſia univerſalis claves habet ligandi & ſolvendi dum unita eſt : & non reperitur
„ quòd alibi Chriſtus ipſi tradiderit, niſi ibi ad Petrum loquendo : Tibi dabo claves, & quod-
„ cumque ligaveris : Hoc Auguſtinus in capite 30. de agone chriſtiano proſequitur. „ Item ali-
quantò infrà , „ ideò Eccleſiæ privilegia ſolida ex iis quæ Chriſtus tradidit , & promiſit , &
„ loquutus eſt Petro , haurire debemus.

Profectò Cardinalis Bellarmini ſententia nobis inſtar omnium eſſe debet , lib. quarto de
Romano Pontifice cap. 23. ubi explicat locum Cypriani relatum in Decreta 24. „ quæſtione
„ I. Can. loquitur : Vides , ait , idem dari Apoſtolis per illa verba , Ego mitto vos Joannis
„ 20. quod Petro fuerat promiſſum per illud , Tibi dabo claves , & poſteà exhibitum per illud ,
„ paſce oves meas : Conſtat autem per illa , Tibi dabo claves , & per illud , paſce oves , intel-
„ ligi juriſdictionem pleniſſimam , etiam exteriorem. Quomodò autem hæc non impediant pri-
„ matum Petri , alibi ſatis oſtendimus , „ inquit. Rectè quidem , quoniam æqualitas ſacerdotii
Chriſti , & juriſdictionis pleniſſimæ , quæ in omnibus Apoſtolis habitat , nihilo magis Primatui

B. Petri, quàm æqualitas doctoratûs Theologiæ in omnibus Doctoribus, prærogativæ Decani Theologiæ detrahit.

VI. His firmamentis de immediata auctoritate Eccleſiæ altiſſimè conſtitutis atque roboratis, ad ea quæ tanquàm malè ſonantia reprehenduntur in capite ſecundo libri de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate, tranſeo: quæ quidem ſeptenario præſertim numero comprehenduntur: & primo quidem ambigitur quare Richerius dixerit, Chriſtum Mathæi 18. *Eccleſiam ſibi architectonicem & ſufficientem conſtituiſſe:* cujus ſuæ aſſertionis, innumeros habet auctores: atque inprimis ſanctum Auguſtinum, ſermone centeſimo octavo de diverſis: quem paulò antè hoc ipſo capite his conceptis verbis exhibuimus: „ Nam ut noveritis Eccleſiam accepiſſe claves regni cœlorum, *inquit*, audite alio in loco quid Dominus dicat omnibus Apoſtolis ſuis: Accipite Spiritum ſanctum, &c. Sed hoc Petro dixit ut ſciatis, quia Petrus univerſæ Eccleſiæ perſonam tunc gerebat, „ audi, quid ipſi dicatur, quid omnibus fidelibus ſanctis: Si peccaverit in te frater tuus, corripe il- „ lum inter te & ipſum ſolum: Si non audierit, adhibe tecum unum vel duos, &c." Quo ex textu Auguſtini liquet, Dominum Mathæi 18. „ Legem Catholicam, æternam, atquè invariabilem omnibus Chriſtianis edixiſſe," nequidem B. Petro excepto, quem tanquàm univerſalis Eccleſiæ perſonam ſuſtinentem, ob primatum ſuum, affatur: „ Illum autem *Sacerdotio Chriſti* more aliorum hominum ſubjici, quis abſque nota hæreſeos negare poteſt?" Portò Gerſonius S. Auguſtinum æmulatur de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione quartâ: „ Hanc poteſtatem Eccleſiaſticam contulit Chriſtus Math. 18. cùm dicit Petro vice omnium, Si peccaverit in te frater tuus, „ vade & corripe illum, &c. Sequitur quòd ſi te non audierit, *dic Eccleſiæ*, quòd ſi Eccleſiam „ non audierit ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus. Quo in loco fundatur juridica poteſtas excom- „ municandi, vel interdicendi ab Eccleſiaſticis Sacramentis, & communione fidelium rebelles, „ & inobedientes; ſicut uſus eſt Apoſtolus, & idem hortatus eſt ad Titum 3. ſcribens, hæreticum „ hominem poſt primam & ſecundam correptionem devita, &c. Fundatur rurſus abſque omni ca- „ lumnia in hoc textu plenitudo poteſtatis gladii ſpiritualis, & exequutionis ejus in Eccleſia ſuper „ quemlibet Chriſtianum, qui eſt frater noſter, etiamſi Papa fuerit. Nec accipiendum eſt hîc, dic „ Eccleſiæ id eſt Papæ: quoniam Chriſtus Petro loquebatur, qui non dixiſſet ſibi-ipſi: Item quia „ ſubjunctum eſt pluraliter: Quæcumque ligaveritis ſuper terram, &c. Denique ſi non haberet „ Eccleſia talem poteſtatem & exequutionem, fruſtrà dixiſſet Chriſtus, dic Eccleſiæ, quia po- „ tuiſſet Eccleſia impunè non audiri, contrà illud quod ſequitur, ſi Eccleſiam non audierit ſit „ tibi, &c. Fundatur etiam in hoc textu nedùm poteſtas definiendi, ſtatuendi, decernendi, con- „ ſtituendi præcepta, leges, & canones, procedendi denique contrà non obedientes uſque ad ſententiam excommunicationis incluſivè: imò ſecundùm Canones nunc inſtitutos, uſque ad in- „ vocationem brachii ſecularis, quia dicitur in textu, quòd ſi Eccleſiam non audierit, &c. Au- „ dire igitur debet Eccleſiam quilibet frater noſter, qui dicit ad Deum, Pater noſter qui in cœlis „ eſt, ſicut explicat alibi Chriſtus, qui vos audit me audit. Confirmant hanc ſententiam ſtatuta „ & practicata in hoc ſacro Conſtantienſi Concilio, &c." Hîc Gerſonius decreta quartæ & quintæ ſeſſionis Conſtantienſis ſynodi integra ſubjungit, quæ prætermitto lubens.

Toſtatus commentariis in caput 18. Mathæi quæſtione decimâ octavâ: „ Quædam perſonæ ſunt quarum delicta non ſufficit denunciari alicui Eccleſiæ particulari: ideò nulla particularis „ Eccleſia poteſt judicare de eo, etiam quantùm ad hæreſim, ſed neceſſe eſt recurri ad Eccleſiam „ univerſalem, cujus Papa eſt filius, licèt ſit præcipuus filiorum: Nam in ea regnat, & in Sacra- „ mentis, quæ intra ipſam ſunt, juſtificatur & proficit." *Idem cap. ſexageſimo nono Defenſorij*, „ Chriſtus conſtituit ſupremum tribunal *in Eccleſia in Sacro Concilio etiam ſupra Papam*, & non ſolùm in pertinentibus ad fidem, ſed etiam quantùm ad actiones: quæ omnia patent manife- „ ſtiſſimè ex illo verbo Domini Mathæi 18. Si peccaverit in te frater tuus, corripe illum inter te & „ ipſum ſolum: quòd ſi non audierit, dic Eccleſiæ; & ſi non audierit Eccleſiam, ſit tibi quaſi Ethni- „ cus & Publicanus."

Almainus de Eccleſiæ auctoritate cap. 6. „ Secunda propoſitio, Chriſtus hanc poteſtatem immediatè contulit, capiendo Eccleſiam pro collectione omnium Prælatorum, majorum & mino- „ rum qui ſuccedunt Apoſtolis & Diſcipulis: ſive pro Concilio generali Eccleſiam repræſentante. „ Probatur per illud Chriſti Mathæi 18. Si peccaverit in te frater tuus, &c. ubi præcipit Chriſtus, „

Digitized by Google

" nolentem corrigi ad fraternam correctionem, denunciari Eccleſiæ: & ſi Eccleſiæ monitioni non " obtemperat, excommunicandum: & dat Eccleſiæ authoritatem excommunicandi, dicens, " quæcumque alligaveritis ſuper terram, &c. Et quod Eccleſia prout eſt plurium collectio intel-" ligitur, patet ex eo; quòd poſtquàm dixit, *Dic Eccleſiæ*, & ſi non audierit Eccleſiam ſit tibi ſicut " Ethnicus & Publicanus, ſtatim ſubjungit pluraliter, quæcumque alligaveritis ſuper terram, &c. " Ergò non capit ibi Eccleſiam pro unico ſuppoſito, ſed pro pluribus."

Joannes Major etiam Doctor Pariſienſis commentariis in cap. 18. Math. " Papa eſt deterio-" ris conditionis quàm alii Chriſtiani, ſi non poteſt per Eccleſiam corrigi: inſuper per illa verba, " dic Eccleſiæ, datur poteſtas toti Eccleſiæ, capiendo Eccleſiam pro Prælatis majoribus & mino-ribus, ſivè pro Concilio generali totam Eccleſiam repræſentante, quia pluraliter ſubjungitur, " quæcumque alligaveritis ſuper terram, ligata erunt & in cælis. Non eſt illic ſermo de ligatione " & abſolutione in foro interiore & pœnitentiali, quia nunquàm aliquis defert Eccleſiæ peccatum alterius in illo foro.

Maldonatus in caput 18. Mathæi, " Chriſtus voluit, ***Eccleſiæ tribunal ultimum eſſe***, " ad quod eſſent peccatores, cùm aliud non eſſet emendationis remedium, deferendi: ideò-" que ſummam illi tribuit poteſtatem, ſummam autem non tribuiſſet, ſi majorem illi non " dediſſet, quàm omnis reſpublica jure ſuo habet ut homines pernicioſos mittat in exilium, " quod eſt in Eccleſia excommunicatio. "

VII. Secunda redargutio Magiſtri Andrææ Vallii paginâ 35. Elenchi, eſt, quòd Richerius ſenſum canonum corruperit, " Can. quodcumque, Canone loquitur, Canone alienus " 24. quæſt. 1. " Nam ille perhibet, eam tantùm eſſe mentem Cypriani & Auguſtini, in ejuſmodi canonibus, claves unitati datas, id eſt in finem unitatis: itaut Eccleſia non ſit id quod claves habet, ſed ad quod poteſtas atque uſus clavium, tanquàm in proprium finem refertur: cujus aſſertionis falſitas patebit clariſſimè, ſi canones illos ut in fonte ſunt concepti exhibuerimus. Et primò quidem " Canon Quodcumque, " excerptus eſt ex tractatu quinquageſimo Auguſtini de cap. 12. Joannis, eſtque ſuprà hoc ipſo capite integer prolatus, quare nihil opus eſt illum hîc iteratò exhibere. Profectò Cardinalis Cajetanus libro de auctoritate Papæ & Concilii cap. 9. cùm objiceret eam eſſe Auguſtini mentem hoc in loco, ut vellet claves non eſſe formaliter in Eccleſia, ſed tantùm datas propter Eccleſiam finaliter: ſic ab Almaino lib. de authoritate Eccleſiæ cap. 7. confutatur. " Probo, inquit Almainus, " quòd non ad illum ſenſum dicit Auguſtinus datas eſſe claves Eccleſiæ: quia hoc modo " claves eſſe datas Eccleſiæ, eſſet eas eſſe datas propter Eccleſiam finaliter, & non ei datas eſſe " formaliter, quod manifeſtè eſt contra Auguſtinum dicentem in eodem capite: Si hoc tan-" tùm Petro dictum eſt, puta quodcumque ligaveris, &c. non hoc facit Eccleſia: ubi pro incon-" venienti infert iſtud conſequens, quòd Eccleſia non ligat & quòd non ſolvit. " Hucuſque Almainus, verùm mens Auguſtini tam plana atque evidens eſt, ut ſtupendum ſit aliquos extare Theologos, " qui æquivocatione vocis Eccleſiæ, " eam controverſiam facere audeant. Si enim Cajetanus & M. Andræas Vallius, nomine Eccleſiæ ſolos laicos hîc intelligant, certum eſt Eccleſiam non habere claves formaliter, ſed tantùm finaliter; ſi verò ſacerdotalem Eccleſiam deſignent, de qua hîc agit Auguſtinus, certè hæreticum eſt dicere, illam non habere claves formaliter: cùm ſacerdotio Chriſti donata ſit: à quo quidem tanquàm ab efficiente cauſa, facultas clavium, ligandi & ſolvendi, paſcendique oves Chriſti, atque omnes aliæ dotes ad Eccleſiæ regimen ſpectantes proficiſcuntur, ut ſuperiùs demonſtratum eſt. Hercle, quotidiana nos docet experientia, hierarchicum ordinem Epiſcopis atque Presbyteris conſtantem, jus habere clavium: ceſſent igitur homonymia vocis Eccleſiæ, ignaris & ſimplicibus illudere, quod indignum eſt Theologorum.

Tranſeo " ad canonem loquitur, & canonem alienus 24. qu. 1. " qui ex lib. B. Cypriani de unitate Eccleſiæ collecti ſunt, quos ſolidos ut ſunt in fonte juxtà Pamelii recenſionem hîc adſcribam. " Loquitur Dominus ad Petrum, Ego dico tibi quia tu es Petrus & ſuper " iſtam petram ædificabo Eccleſiam meam, &c. Super illum unum ædificat Eccleſiam, & " illi paſcendas mandat oves ſuas: & quamvis Apoſtolis omnibus poſt reſurrectionem ſuam " parem poteſtatem tribuat & dicat, Sicut miſit me Pater & ego mitto vos: accipite Spiri-

tum

Digitized by Google

tum ſanctum, &c. Tamen ut uniema, manifeſtaret unam Cathedram conſtituit, & unitatis ejuſdem originem ab uno incipientem ſuâ authoritate diſpoſuit: *Hoc erant utique cæteri Apoſtoli quòd fuit Petrus pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis*: Sed exordium ab unitate proficiſcitur, Primatus Petro datur, ut una Chriſti Eccleſia & Cathedra monſtretur: & Paſtores ſunt omnes, ſed Grex unus oſtenditur, qui ab Apoſtolis unanimi conſenſione paſcatur. Quam unam Eccleſiam etiam in Cantico Canticorum Spiritus ſanctus ex perſona Domini deſignat & dicit: una eſt columba mea, perfecta mea, una eſt matri ſuæ, electa genitrici ſuæ. Hanc Eccleſiæ unitatem qui non tenet, tenere ſe fidem credit? Qui Eccleſiæ renititur & reſiſtit, qui Cathedram Petri ſuper quam fundata eſt deſerit, in Eccleſia ſe eſſe confidit? Quandò & B. Apoſtolus Paulus hoc idem doceat, & ſacramentum unitatis oſtendat dicens, unum corpus & unus ſpiritus, una ſpes vocationis veſtræ: unus Dominus, una fides, unum baptiſma, unus Deus. Quam unitatem firmiter tenere & vindicare debemus, maximè Epiſcopi, qui in Eccleſia præſidemus, ut Epiſcopatum quoque unum atque indiviſum probemus. Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat, *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur*: Eccleſia quoque una eſt, quæ in multitudinem latiùs incremento fœcunditatis extenditur: quomodò ſolis multi radii ſed lumen unum: & rami arboris multi ſed robur unum tenaci radice fundatum: & cùm de fonte uno rivi plurimi defluunt, numeroſitas licèt diffuſa videatur exundantis copiæ largitate, unitas tamen ſervatur in origine. Avelle radium ſolis à corpore diviſionem lucis unitas non capit: ab arbore frange ramum, fractus germinare non poterit: à fonte præcide rivum, præciſus areſcet: ſic & Eccleſia Domini luce perfuſâ, per orbem totum radios ſuos porrigit, unum tamen eſt lumen quod ubique diffunditur, nec unitas corporis ſeparatur ramos ſuos in univerſam terram copiâ ubertatis extendit, profluentes largiter rivos latiùs expandit: unum tamen caput eſt, una origo, & una mater fœcunditatis ſucceſſibus copioſa: illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu ejus animamur. Quiſquis ab Eccleſia ſegregatus adulteræ jungitur, à promiſſis Eccleſiæ ſeparatur. Nec pervenit ad Chriſti præmia qui relinquit Eccleſiam Chriſti. *Alienus eſt*, prophanus eſt, hoſtis eſt, habere jam non poteſt Deum patrem, qui Eccleſiam non habet matrem, &c. Dominus enim cùm Diſcipulis ſuis unanimitatem ſuaderet & pacem, Dico, inquit, vobis, quoniam ſi duobus ex vobis convenerit in terra de omni re quamcumque petieritis, continget vobis à Patre meo qui in cælis eſt: ubicumque enim fuerint duo vel tres collecti in nomine meo, Ego cum eis ſum: oſtendens non multitudini, ſed unanimitati deprecantium plurimùm tribui. Si duobus, inquit, ex vobis convenerit in terra, unanimitatem priùs poſuit, concordiam pacis antè præmiſit, ut conveniat nobis firmiter, & fideliter docuit. Quo autem modo poteſt cum aliquo convenire, cui cum corpore ipſius Eccleſiæ, & cum univerſa fraternitate non convenit. Quomodò poſſunt duo aut tres in nomine Chriſti colligi, quos conſtat à Chriſto & ab ejus Evangelio ſeparari?" Hæc uſque Cyprianus, in cujus textu quatuor præſertim notanda occurrunt. Primò Chriſtum poſt ſuam reſurrectionem Joannis xx. parem & æqualem poteſtatem omnibus tribuiſſe Apoſtolis hâc voce. Sicut miſit me Pater & ego mitto vos, &c. Nam, inquit, hoc erant utique & cæteri Apoſtoli quod erat Petrus, pari conſortio præditi & honoris & poteſtatis. „ Quem ad locum ſuprà ex Bellarmini ſententia oſtendimus, Apoſtolos omnes æqualem habuiſſe poteſtatem cum Petro neque tamen id Primatui derogare. Et ita confirmatum manet ex mente Cypriani omnes Apoſtolos, qui ordinem Hierarchicum referebant, non modò finaliter, ſed etiam reverà, ac formaliter, habuiſſe claves, ut claudant atque aperiant cælum, ligent atque abſolvant peccatores, &c. ſicut ſuprà abundè probatum eſt. Secundò Cyrianus explicatè docet, unum eſſe in tota Eccleſia ſacerdotium aut Epiſcopatum Chriſti indiviſum: atque omnes Epiſcopos ſingulares partem ejuſmodi ſacerdotii & Epiſcopatus in ſolidum atque ex æquo tenere: & continuò unicuique Epiſcopo regimen Eccleſiæ ſuæ in ſolidum competere: „ Nemo fraternitatem mendacio fallat, nemo fidei veritatem perfidâ prævaricatione corrumpat: Epiſcopatus unus eſt cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur. „ Tertiò maximè dignum eſt obſervatione, quod ſanctiſſimus martyr Eccleſiam, quæ unicum Epiſcopatum & ſacerdotium



Digitized by Google

Chriſti poſſidet, " ſoli, fonti, & radici arboris comparat: " quia ſimilitudine oſtendit Eccleſiam, poſt Chriſtum eſſe cauſam efficientem totius juriſdictionis, atque omnium chariſmatum: Ex quo fit, " ut illius fœtu naſcamur, illius lacte nutriamur, & ſpiritu ejus "animemur: Avelle igitur radium ſolis à corpore, id eſt ſejunge hominem ab Eccleſiæ "unitate, & communione, lucem veritatis ampliùs non capiet, & ſimilis erit ramo arbo- "ris à radice, aut rivo à fontis ubertate præciſo. " Hæc verò tam nota ſunt ex lectione textus Cypriani, ut mirabile ſit aliquos recentiores Theologos, has Cypriani ſimilitudines contra veritatem & propriam mentem authoris "uni ſummo Pontifici, & non Eccleſiæ collectim ſumptæ, tribuiſſe: " quaſi verò Pontificis non Eccleſiæ ſpiritu animaremur. " Quartò " canon, Alenus, " huic clauſulæ Evangelii reſpondet, " ubi ſunt duo vel tres con- "gregati in nomine meo, ubi ſum in medio eorum. Mathæi 18." Quo loco agi de juriſdictione Eccleſiaſtica probatum eſt ſuperiùs.

VIII. Tertiò, me acriter reprehendunt, " quod dixerim ſummam totiùs externæ juriſdi- "ctionis Eccleſiaſticæ in facultate excommunicandi conquieſcere: " Sed rependo, me nihil aliud deſignare voluiſſe, quàm præcipuam, maximam, & ſummam omnium pœnarum quas Eccleſia jurè divino poteſt infligere, eſſe excommunicationem. Quòd ipſum Bellarminus tertio de Eccleſia militante cap. ſexto docet poſt Auguſtinum libro contrà adverſarium legis & Prophetarum cap. 17. libri primi. " Claves quippè regni cælorum ſic dedit Chriſtus Eccleſiæ, ut non "ſolùm diceret, quæ ſolveritis ſuper terram erunt ſoluta & in cœlis: verùm & adjungeret, quæ "ligaveritis in terra erunt ligata & in cœlo: illud enim quod ait, ſi nec Eccleſiam audierit, ſit "tibi tanquàm Ethnicus & Publicanus, graviùs eſt quam ſi gladio ferietur, ſi flammis abſumere- "tur, ſi feris ſubjiceretur. Nam tibi quoque ſubjunxit, Amen dico vobis, quæ ligaveritis ſuper "terram erunt ligata & in cœlis: ut intelligeretur quantò graviùs ſit punitus, qui velut relictus eſt "impunitus. " Hæc Auguſtinus.

IX. Quartò, collationes beneficiorum quadringentis & mille annis jure communi, & ſacris electionibus factas: abrogatio ſanctionis Pragmaticæ, & conſtitutio Concordatorum Bononienſium anno 1516. declarat. Vide undecimam ſeſſionem ſynodi Lateranenſis ſub Leone X. PP.

X. Quintò mihi datur crimini quod dixerim ſacras electiones juris eſſe divini: hoc autem dixi poſt S. Cyprianum Epiſt. 68. " Quandò plebs ipſa maximè habeat poteſtatem vel eligendi di- "gnos ſacerdotes, vel indignos recuſandi: quod & ipſum videmus de divina authoritate deſcen- "dere ut ſacerdos plebe præſente ſub omnium oculis deligatur, & dignus atque idoneus publico "judicio ac teſtimonio comprobetur, ſicut in numeris Dominus Moyſi præcipit dicens: appre- "hende Aaron fratrem tuum, & Eleazarum filium ejus, &c. quod poſteà ſecundùm divina Ma- "giſteria obſervatur in actis Apoſtolorum, quandò de ordinandi in locum Judæ Epiſcopo Pe- "trus ad plebem loquitur: ſurrexit, inquit, Petrus, in medio diſcentium: fuit autem turba in uno." " Deinde aliquanto inferiùs: " Propter quod diligenter de traditione divina & apoſtolica obſer- "vatione obſervandum eſt, & tenendum quod apud nos quoque ferè per provincias univer- "ſas tenetur, ut ad ordinationes ritè celebrandas, & ad eam plebem cui præpoſitus ordinatur, "Epiſcopi ejuſdem provinciæ proximi quique conveniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente, "quæ ſingulorum vitam pleniſſimè novit & unuſquiſque actum de ejus converſatione proſpexit. "Quod & apud nos factum videmus in Sabini collegæ noſtri ordinatione, & ut de univerſæ fra- "ternitatis ſuffragio, & de Epiſcoporum qui in præſentia convenerant, quidque de eo ad vos lit- "teras fecerant, judicio, Epiſcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Baſilidis imponeren- "tur. *Quo in textu Cypriani, hæ clauſulæ ſunt valdè notandæ:* de divina authoritate, ſecundùm "divina magiſteria, de traditione divina, & de apoſtolica traditione: " quarum clauſularum, tres priores, oſtendunt ſacras electiones eſſe juris divini Cypriano: cui quidem hanc vox *divina magiſteria*, paſſim legem, & divina præcepta ſignificat: Epiſtola 55. ad Cornelium: " Cui ſi "ſecundùm magiſteria divina obtemperaret fraternitas univerſa: *item*, tantùmque apud illos "prævalere magiſteria & præcepta divina, quantùs illis in Deum timor eſt: *Item tractatu de bono "patientiæ:* Patientiam quàm magiſteriis cœleſtibus diſcimus, obſequiis ſpiritualibus præbea- "mus. " Certè ſcripta & inſtituta Apoſtolorum, quibus ſacras electionum leges defigunt, quaſi ſunt voluntatis atque legis divinæ declarationes: itaque electiones quoad inſtitutionem &

Digitized by Google

ſubſtantiam juris ſunt divini Cypriano. Equidem cum primatus B. Petri electivus, non hæreditarius ſit: juxtà communem regulam philoſophorum oportet, *quod dat eſſe, dat etiàm conſequentia ad eſſe*: atque ſacras electiones juris eſſe divini, ſicut & ipſe Primatus: Unde Gerſonius de vita ſpirituali annimæ, lectione tertia corollario ſeptimo, ſub finem aſſerit, ***hanc propoſitionem eſſe de lege pure divina: Electio ſummi Pontificis ſede vacante debet celebrari.*** Nam cujus rei inſtitutio eſt juris divini, ut Primatus, & Principatus Eccleſiæ, ſic & ejuſdem conſervatio, atque propagatio: Quarè per magnam faciunt injuriam Primatui, qui ſacras electiones non eſſe juris divini & naturalis perhibent.

XI. Sextò, mihi gravis culpa adſcribitur, eo quod contenderim, adverſùm ſacras electiones nullam poſſe decurrere præſcriptionem: hinc enim magiſter Andræas Vallius colligit, ab eo tempore, quo electiones ceſſarunt in Galliis; ſequi, juxtà meam opinionem, Eccleſias nullos planè habuiſſe legitimos paſtores, & continuò periiſſe. Verùm reſpondeo, Sicut homo duplici via propagatur, extraordinaria ſcilicet per creationem, & via ordinaria per generationem: ſic Eccleſiam duplici ratione gubernari, & utramque eſſe divinæ inſtitutionis: Extraordinaria ratio locum habuit in prima Eccleſiarum fundatione, aut aliqua neceſſitate emergente, quæ eſt impedimento, quominùs via ordinaria locum habere poſſit: ut cùm propter bellorum vaſtitates, & feritatem Longobardorum videmus S. Gregorium Magnum, uni atque eidem Epiſcopo curam duorum Epiſcopatuum deferre, atquè nonnullos ***in aliquam Eccleſiam incardinare, aut Sacerdotes Cardinales facere***: Sic enim paſſim, & maximè libro ſecundo Epiſtolarum loquitur; propterea quod maxima pars Italiæ paſtoribus careret, ob Longobardorum prædas & populationes: tùm enim Eccleſiis via ordinaria per ſacras electiones de paſtoribus provideri non poterat: quæ ratio ordinaria ſacris præſertim canonibus conciliorum conſignatur, & commendatur: ſicut extraordinaria, ſæpè Epiſtolis atque reſcriptis Pontificum continetur, ut de S. Gregorio docui. Cardinalis Cuſanus lib. ſecundo, de Concordantia cap. 32. utramque viam ſic explicat: „Tota Eccleſia ſivè Apoſtoli, qui tùm Eccleſiam repræſentabant,
propinquiùs quàm ſolus Petrus Primantes conſtituerunt 99. diſt. can. Nulli qui textus dicit Apo- „
ſtoli, eorumque ſucceſſores: Neque concludit aliquandò Eccleſiis fuiſſe proviſum ſine ele- „
ctione: quià tunc non fuerunt Eccleſiæ, ſed miſſi fuerunt ad ædificandas Eccleſias, & ideò „
electio locum habere non potuit: quia Eccleſia eligens, tunc deficit. Unde illi miſſi ha- „
bentes figuram Chriſti ſecundi Adæ, ex coſta ſua, ſcilicet divini verbi, ſibi Evam ædificave- „
runt, quàm deſponſaverunt: & ſic Evæ genitæ poſt hac non dabatur, niſi ſponſus deſidera- „
tus. Sic hodiè non dubium Papam ad partes infidelium prædicatores mittere poſſe, ad mo- „
dum Petri, vel Clementis, ut hæc probat textus Nulli ſuprà allegatus, & ità intelligit Ho- „
ſtienſis. *Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione octava:* Sed dicimus hoc aliter eſſe „
diſcernandum in politia Eccleſiaſtica dùm eſt ordinata complete, ſub quadam explicatione „
perfecta, & numeroſa membrorum ſuorum in miniſtris, per ſtatus gradus, & officia: & ali- „
ter dum ab initio firmata eſt Eccleſia, in magna tam eccleſiaſticorum quam fidelium „
paucitate, velut in quodam ſeminario, vel germine ſeu botro. Potuit enim tunc rationabi- „
liter ſupremus ille pontifex Petrus, habere faciliter præſentiam concilii generalis ſicut in ele- „
ctione Mathiæ, & ceſſatione legalium: potuit & inſtituere miniſtros per diverſas provincias „
& locos de mandato ſuo, ſicut & ad eum facilis patebat acceſſus, nec vigebat avaritia. quia „
primi primo petebantur ad mortem. Quæ omnia ceſſant in hac tam copioſa fidelium multi- „
tudine, poſt tot jura, tot leges, tot decreta, decretales ſummorum Pontificium, genera- „
lium conciliorum, editas ad regendam feliciter Eccleſiam.

Hæc igitur ſumma erit noſtræ diſputationis de ſacris electionibus: Primo neceſſitatem, quæ „
ut vulgo dicitur legem non habet, ſæpè jus ordinarium eligendi in extraordinarium com- „
mutare: & hodiè in Galliis jure extraordinario provideri Eccleſiis de paſtoribus per Regi no- „
minationem, & conſtitutiones Papæ; ita ut Rex & ſummus Pontifex, hodierna die 1 *nulum* „
*atque materiam, id eſt dioeceſim conferant:* Activa autem juriſdictio, per ordinis, Epiſcopalis collationem defertur, ut ſuprà demonſtratum eſt numero quarto. Secundò, ***nullam adverſum ſacras electiones præſcriptionem poſſe decurrere ideo dixi***, quia quotieſcumque videbitur Eccleſiæ, illas poterit in integrum reſtituere: cum tacito ejuſdem conſenſu abrogatas, &

Digitized by Google

juris divini ac naturalis eſſe conſtet: Idque quotidiana Pontificis Romani electio plus ſatis comprobat.

XII. Septimo me admodum contumelioſe accipiunt, quoniam aſſerui *Omnem principatum, quoad vim coactivam, ab hominum conſenſu pendere.* Nihilo minus hoc affatum veriſſimum eſt, præſertim in electivo principatu, qualis eſt Eccleſia: id autem Cardinalis Cuſanus
„ ſic demonſtrat, cap. decimo quarto libri ſecundi de Concordantia: Cum natura omnes ſint
„ liberi, inquit, tum omnis principatus ſive conſiſtat in lege ſcripta, ſive viva, apud Principem
„ per quem coercentur à malis ſubditi, & eorum regulatur libertas, ad bonum metu pœnarum,
„ eſt à SOLA CONCORDANTIA, ET CONSENSU SUBIECTIVO: Nam ſi natura æquè
„ potentes, & æque liberi homines ſunt: vera & ordinata poteſtas unius communis æque po-
„ tentis naturaliter; NON NISI ELECTIONE ET CONSENSU CONSTITUITUR: 2. diſt.
„ can. Lex. & 8. diſt. can. quæ contra. Ubi dicit pactum inter ſe civitatis aut gentis conſue-
„ tudine vel lege firmatum, Idem libro eodem cap. 34. ad calcem. EX SUBIECTORUM
„ ELECTIONE ET CONSENSU RADICATUR SUPERIORIS POTESTAS SUO MO-
„ DO COACTIVA IN EOS: qui enim primo erant liberi eligendo ſuper ſe Præſidem, ſe ei
„ ſubjiciunt: Unde ex hoc fundamento ſuperius ſæpè dicitur, POTESTATEM COACTIVAM
„ aut Principis aut legis, EX APPROBATIONE PER SE AD HOC COMMUNI CON-
„ SENSU, TACITO VEL EXPRESSO; CONSTITUTUM ROBUR HABERE: ſicut enim
„ dicitur, quamquam poteſtas de ſurſum ſit, ſive coactiva, ſive œconomica, regulativa, &
„ ordinativa; Tamen ut ipſa extrinſecè in actum prorumpere poſſit homines Chriſtianos li-
„ beros regulando vel cogendo, tunc recta regula prærequirit ſubjectionem liberam eorum:
„ cum ipſi ex lege fidei Chriſtianæ, & naturali jure, non arctentur extra terminos libertatis.
„ Quæ Cuſani ſententia, huic Ariſtotelis proloquio innititur, *quod naturæ repugnet aliquam*
„ *eſſe rempublicam ſervorum:* ampliuſque tractabitur cap. 9. ubi omnium Theologorum conſen-
„ ſione probabimus, *formalem atque* actualem *obligationem legum, præſertim eccleſiaſticarum,*
„ *ab receptione & conſenſu populi pendere:* quo conſenſu in hominum mores & rem judicatam leges tranſeunt. Accedit inſuper quanquam juriſdictio eccleſiaſtica formaliter & in actu ſignato una cum ordine epiſcopali conferatur, ut probatum eſt ſupra, verum tamen conſenſum ſubditorum, ut in actum atque exercitium mittatur deſiderari. Quo circa Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione quinta, docet poteſtatem eccleſiaſticam verè atque interpretativè liberam eſſe circa, perſonam in quam exercetur, itaut non feratur in invitum, quod tam clarum, quam quod clariſſimum eſt.

Summa hujus diſputationis eſt, ordinem Hierarchicum, collectivè ſumptum, claves cum ſacerdotio Chriſti, immediate, architectonicè, per dominium: & proprietatem habere à Domino; ut idem Hierarchicus ordo, facilius claves propaget, conſervet; ac Prælatis ſingularibus, quo ad uſum, exercitium, miniſterium, & exequutionem conferat, atque diſpenſet. Quo quidem principio, ſcripturæ & Patrum auctoritate ſufficienter ſuperius probato, certe omnia capita & fundamenta libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate ſufficienter etiam demonſtrata manent: cujuſmodi eſt, 1. *Eccleſiæ reginem eſſe ariſtocraticum, & exequutionem regiminis monarchicam 2. ſolam Eccleſiam collectim ſumptam eſſe infallibilem 3. Concilium generale eſſe ſupra Papam*, atque alia ejuſmodi, quæ infra ſigillatim, conformiter ad decreta quartæ & quintæ ſeſſionis Conſtantienſis ſynodi explicabuntur.

CAPUT III.

Digitized by Google

# CAPUT III.

*Eccleſiæ definitio, per cauſas eſſentiales.*

PRIMUM, Eccleſiæ definitionem reſerabit: *Eccleſia, eſt politia monarchica, ad finem ſuper naturalem ſpiritualem inſtituta, regimine ariſtocratico, quod omnium optimum, & naturæ convenientiſſimum eſt, temperata à ſummo animarum paſtore Domino noſtro:* qui Rex eſt, Monarcha, Dominus abſolutus, fundator, petra, & caput eſſentiale Eccleſiæ; ac abſolutum, ſivè purè monarchicum in eam habet imperium: cumque ſuâ omnipotentiâ, & virtute infinitâ, abſque crucis ſcandalo homines ſalvare potuiſſet, nihilominus, ut potentiam, faſtum, ſuperbiam, & ſapientiam mundi confunderet, ac deſtrueret; ſuoſque miniſtros humillimè de ſe ſentire doceret, *per ſtultitiam prædicationis*, de qua capite XI. diſputabitur, *ſalvare voluit credentes, ne in ejus conſpectu, gloriaretur omnis caro*, primæ Corinthiorum 1. Iſtinc verò inducimus, hunc fidei articulum, *Credo unam ſanctam Eccleſiam Catholicam*, eſſe veritatis ſempiternæ: propterea quod, lege evangelicâ ſtante, Chriſtus divortium cum Eccleſia ſponſa facere non poteſt, quod de ſymbolico & miniſteriali capite Romano Pontifice aſſeri non debet; quem, ſaltem ad tempus, adeſſe & abeſſe videmus ſine Eccleſiæ interitu: nam compertum eſt ſedem Apoſtolicam aliquando tres, aliquando ſeptem annos vacaſſe: ſiquidem, præceptum de habendo Pontifice, affirmativum non negativum eſt.

## DEMONSTRATIO CAPITIS III.

1. *Quam ob cauſam Eccleſia dicatur politia Monarchica.*
2. *De Ariſtocratico Eccleſiæ regimine.*
3. *Et cur omnium optimum & naturæ convenientiſſimum appelletur.*
4. *Theologorum & Canoniſtarum ſententiâ probatur, hunc fidei articulum*, Credo unam ſanctam Eccleſiam Catholicam, *eſſe veritatis ſempiternæ, Papa vivo aut mortuo.*
5. *Item* Papam *eſſe dumtaxat caput miniſteriale Eccleſiæ.*
6. Præceptum *de habendo* Pontifice *eſſe affirmativum non negativum:*
7. *Et ſedem Apoſtolicam ſeptem annis poſt Marcellini Papæ martyrium vacaſſe.*

1. SEPTEM potiſſimum ſunt in hoc capite quæ lucem ampliorem deſiderant, & ad enucleationem definitionis Eccleſiæ ſpectant. Primùm autem dixi Eccleſiam eſſe politiam monarchicam, ratione Chriſti abſoluti Monarchæ & Capitis eſſentialis Eccleſiæ: ſecundò, reſ-

pectu Papæ quatenùs poteſtatem habet ſuper particulares Eccleſias, ut eſt à Patribus Conſtantienſis Synodi definitum, ſeſſione octavâ, articulo 41. contra errores Joannis Wiclef, & infra uberiùs dicetur : Tertiò, intuitu etiam cujuſlibet Epiſcopi in ſua Diœceſi; quoniam eſt à Patribus Nicænis definitum, *ne plures unico Epiſcopo in unaquaque Eccleſia crearentur* can. 8. Quam ob cauſam B. Auguſtino vehementer dolebat, quòd contra hunc Canonem cooptatus fuiſſet Epiſcopus unà cum Valerio : Itaque Pontifex Romanus & ſinguli Epiſcopi, ſuo quique modo proportionatim, & reſpectivè, ſunt Eccleſiæ Monarchæ.

II. Secundò, ſi ego culpor quòd dixerim Eccleſiam ariſtocratico regimine gubernari aut temperari, ante Cardinalis Bellarminus reprehendendus libro priore de Romano Pontifice cap. quinto : *Doctores Catholici in eo conveniunt omnes, ut regimen Eccleſiaſticum hominibus à Deo commiſſum, ſit illud quidem monarchicum*, SED TEMPERATUM, UT SUPRA DIXIMUS, EX ARISTOCRATIA ET DEMOCRATIA : *id quod præcipuè tractant D. Thomas in 4. contra Gentes, cap. 76. Joannes de Turrecremata libro 2. de Eccleſia cap. 2. Nicolaus Sanderus libro de viſibili Monarchia Eccleſiæ.* Bellarminum quoque Vallius ſequitur lib. de ſuprema po- “ teſtate Papæ, parte primâ quæſt, ſecundâ ſtatim initio : “Monarchicum ergo regimen omnium ” optimum eſt & excellentiſſimum, inquit, ita tamen ut *ne in tyrannidem degeneret, illud* ” *Ariſtocratiâ conveniat temperari. Et aliquantò poſt.* ” Quintò, certum eſt Monarchicum ” illud regimen eſſe *Ariſtocratiâ aliquâ temperatum :* itaut non ſolùm ab uno moderatore : ” ſed etiam ab optimatibus nempè Epiſcopis, res Eccleſiæ debeant in ſolidum adminiſtrari, ” idque jure divino, & inſtitutione Chriſti, qui unamquamque poteſtatem ad Eccleſiæ regi- ” men neceſſariam inſtituit, Pontificiam quæ ſuprema eſt, Epiſcopalem, quæ media, Preſ- ” byteralem, quæ infima : ſicut enim Chriſtus dixit Petro Mathæi 16. Tibi dabo claves, & ” Joannis 21. Paſce oves meas : ita dixit Joannis 20. Apoſtolis, qui Epiſcopos præfigura- ” bant, Sicut miſit me Pater, ita & ego mitto vos : & Lucæ 10. deſignavit & alios LXXII. ” & miſit eos binos ante faciem ſuam : his autem LXXII. diſcipulis ſuccedunt parœci, qui ” in partem ſolicitudinis & regiminis Eccleſiæ pro modulo ſuo vocantur : Hæc Vallius. Proculdubio ex immediata clavium auctoritate conceſſa Eccleſiæ, necnon ex jure eligendi Pontificem : quæ à priori duobus primis capitibus demonſtravimus; *primum neceſſario colligimus regimen aut temperamentum Ariſtocraticum Eccleſiæ : deinde etiam inferimus, Papam decretis Conciliorum generalium eſſe ſubditum, ſicut quartâ & quintâ ſeſſione Conſtantienſis Synodi definitum eſt.* At fruſtra eſt velitari de nomine, ſive majoris facilitatis gratiâ, ſtatum aut Principatum ab Eccleſiæ regimine cum Synodo Conſtantienſi ſecernamus, ut infra cap. 5. explicabitur; ſive cum Bellarmino & Vallio regimen monarchicum Eccleſiæ ariſtocratiâ eſſentialiter temperari conſtituamus : quoniam utrinque evidenter ac neceſſariò inſurgit, *neque Papam, neque Epiſcopos ſeorſim, poſſe aliquid magni momenti, abſque ariſtocratica moderatione, & libero Eccleſiæ conſenſu decernere.* Ex quo fit ut omnes Theologi doceant, *vim actualem obligandi legum ab Eccleſia conſenſu, & receptione pendere*, quod eſt ſæpius dicendum. Equidem, ſicut nemo laudi alicujus Principis impenſiùs ſuffragari poteſt, quàm ſi illum optimo, prudentiſſimo, atque ſapientiſſimo conſilio uti probet; ita ſi verum amamus, nullâ aliâ re magis honori Papæ & Epiſcoporum velificabimur, quàm ſi illos Ariſtocraticâ uti moderatione doceamus : *Quid enim tam indecens Eccleſiaſtici, quàm voluntate pro lege uti ?* inquit S. Bernardus, tertio de Conſideratione cap. 8.

III. Tertiò, Ariſtocraticum regimen Eccleſiæ, de quo preciſè hîc agitur, omnium optimum & naturæ convenientiſſimum eſſe perhibui, *ut demonſtrarem eſſentiale diſcrimen Eccleſiaſticæ & Politicæ poteſtatis.* Cùm enim omnium Theologorum conſenſione poteſtas civilis, *poſt & propter peccatum Adami à Deo immediatè inſtituta ſit*, Geneſeos cap. IX. verſ. 6. ut corporibus & temporalibus imperaret; idcirco ad vim externam cohibendam, ac rebelles, ſi opus eſſet, conterendos, gladio materiali neceſſario armari debuit : contra autem poteſtas Eccleſiaſtica, quoniam erecta eſt ut animas hominum Chriſto lucrifaceret; certumque eſt mentes humanas ſolo interno principio efficaciter moveri : Ideo animis præeſſe debet per actus Hierarchicos : *illuminando per doctrinam, purgando per pœnitentiam &*

Digitized by Google

*cenſuras*; *deinde perficiendo reliquorum Sacramentorum adminiſtratione*: quæ quidem omnia in invitum efficaciter non exercentur, ſi cenſuras excipias. Itaque, quando nihil eſt tam congruum & conſentiens humanæ naturæ, quàm ratione conſilioque optimo, & à principio interno gubernari: Lex autem gratiæ hâc tantùm viâ, nequaquàm verò per vim & coactionem externam, aut abſolutum imperium, ſicut poteſtates ſeculi, procedit: neceſſariò relinquitur, genus regiminis Eccleſiæ, quod miniſteriale & ſpirituale eſt, omnium quidem optimum, naturæ convenientiſſimum, ſuaviſſimum, & mitiſſimum eſſe. Quocirca Apoſtolus cap. primo poſterioris ad Corinthios. *Non dominamur veſtræ fidei, ſed adjutores ſimus gaudii veſtri*, *inquit*: ubi gloſſa ex Ambroſio, *fides non patitur dominium, cùm ſit voluntatis non neceſſitatis.* Hercle DOMINUM ET DOMINARI, *abſoluto gaudent imperio, & conjunctim habent coactionem externam cum pœnis temporalibus in pervicaces*: quod poteſtati miniſteriali ſpirituali Eccleſiæ formaliter ut talis eſt minimè convenit. De natura autem poteſtatis Eccleſiaſticæ, conſule demonſtrationem capitis 4. & 9.

IV. Quartò, M. Andræas Vallius me graviter admodum proſcindit, quòd ſcripſerim hunc fidei articulum, *Credo unam ſanctam Eccleſiam Catholicam, &c. Papâ vivo aut mortuo eſſe veritatis ſempiternæ: propterea quod lege Evangelicâ ſtante Chriſtus divortium cum Eccleſia ſponſa facere non poteſt: quod de ſymbolico & miniſteriali capite Romano Pontifice aſſeri non debet: quem ſaltem ad tempus adeſſe & abeſſe videmus.* Ille enim exclamat, *id portentoſum, atque hæreticum eſſe*: Verumtamen hoc certo certius eſt, & à permultis Doctoribus ſcholæ Pariſienſis, imò etiam à Bellarmino ipſo comprobatur. Cardinalis Alliacenus de auctoritate Eccleſiæ, tertiâ parte cap. quarto, circa medium: *Ex his ſextò infertur, ait, quòd quamvis Papa concedatur eſſe caput Eccleſiæ, tamen hoc eſt ſub principali & eſſentiali capite Chriſto: & ideo ſubordinatio corporis Eccleſiæ ad Papam eſt ſolùm accidentalis ſed eſſentialis ad Chriſtum, à quo immediatè habet auctoritatem.* Joannes Major quarto ſententiarum diſtinct. 24. quæſt. tertiâ circa medium: *Eccleſia non dicitur una ab unitate capitis miniſterialis, ſed à Chriſto & unitate fidei, ut videre eſt poſt mortem Papæ, ante creationem alterius.* Item commentariis in caput XVIII. Mathæi, ſolutione, ad ſeptimum argumentum Cajetani. *Quando nullus eſt Papa, Eccleſia non eſt minùs una quàm vivente Papâ. Quia Eccleſia dicitur una ab unitate capitis eſſentialis: ſtat virum aliquem Papæ contradicere & eſſe de unitate Eccleſiæ, dummodo ſtet ſub capite Chriſto.* Bellarminus libro ſecundo de Conciliorum auctoritate cap. 19. circa medium. *Amputato capite naturali, totum corpus moritur: at corpus Eccleſiæ non moritur mortuo Papâ.* Gloſſatores juris Canonici *in Clementinis, cap. ne Romani §. non conſonam: Ad id quod dicitur non eſſe veriſimile, filium Dei voluiſſe, mortuo Papâ gregem Fidelium eſſe ſine Paſtore, vel Eccleſiam ſine ſponſo: Respondeo, quòd ſponſus, Rector, & Paſtor eſt Chriſtus, & caput Eccleſiæ, quæ eſt ipſius corpus, &c. licèt ergo deficiat Vicarius, non deficit principalis, quia Vicariatus ſolùm Petro & ſucceſſoribus Apoſtolis datus fuit.* Panormitanus *cap. Significaſti de electione*, ſub finem. *Omnes Fideles orbis conſtituunt Eccleſiam univerſalem, cujus caput & ſponſus eſt ipſe Chriſtus: Papa autem eſt Vicarius Chriſti, & non verè caput Eccleſiæ, ut notat gloſſa in cap. ne Romani, quæ notabiliter dicit, quòd mortuo Papâ Eccleſia non eſt ſine capite.*

V. Quintò, Idem magiſter Andræas Vallius me criminatur, quòd dixerim *Papam eſſe caput miniſteriale Eccleſiæ, & ſymbolicum*: utque de poſteriori prius dicamus, *cùm Romanus Pontifex ſit ſymbolum, figura & ſimilitudo Chriſti Monarchæ eſſentialis, atque unitatis Eccleſiæ*, ſicut inter omnes convenit Theologos; ideo illum caput ſymbolicum, & ſimilitudinarium capitis eſſentialis nuncupavi. Almainus de auctoritate Eccleſiæ cap. 8. reſponſione ad ſecundum argumentum Cajetani: *Quamvis concedatur Petrum aut ſummum Pontificem quemcumque, eſſe caput totius Eccleſiæ univerſalis miniſteriale: non oportere tamen omnem proprietatem capitis propriè dicti reperiri in iſto capite ſimilitudinario: & hæc precipuè cùm Eccleſia tota non dicatur corpus Petri, ſed ſolùm Chriſti corpus, ut patet ad Romanos 12. multi unum corpus ſumus in Chriſto.* Equidem Bellarminus lib. quarto de Romano Pontifice capite vigeſimo quinto, vocat *Papam caput miniſteriale externum*: & in Apendice ad libros de ſummo Pontifice cap. vigeſimo quarto. *Chriſtum igitur eſſe caput Eccleſiæ univerſæ libentiſſimè con-*

*fitemur : neque ullum hominem, ac ne Angelum quidem illi æquamus : quod eſſet propriè duo capita in Eccleſiæ corpore conſtituere : at quin ſub Chriſto ſummo capite, Vicarius ejus in terris caput, ut ſic dicam miniſteriale, non principale rectè nominetur, negari nullo modo poteſt.* Hucuſque Bellarminus.

VI. Sextò, moleſtè fert Vallius, me dixiſſe *præceptum de habendo Pontifice, eſſe affirmativum, non negativum : & ad ſemper non pro ſemper obligare*, attamen hoc veriſſimum & certiſſimum eſt, idque præcedens articulus quartus & quintus redargutionis, atque experientia quotidiana comprobat : videndus quoque Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione decimâ, à quo hanc mutuatus ſum propoſitionem : Cùm enim Papa ſit tantùm caput miniſteriale, externum, mutabile, ortui atque interitui obnoxium : certè inſurgit præceptum de habendo Pontifice obligare quidem ut ſemper habeatur, quotieſcumque haberi poteſt, quod ſequenti articulo probatur.

VII. Septimò, negat Vallius Apoſtolicam ſedem poſt Marcellini Martyrium ſeptem annos vacaſſe : Idque quia perhibui, *hoc impudens appellat mendacium.* Quòd ſi mendacium eſt, præter Damaſum, qui in ſuo Pontificali aſſeruit, Anaſtaſius Bibliothecarius, Luitprandus, & Abbo Floriacenſis, in vitis Romanorum Pontificum, Cardinalis Cuſanus libro tertio de Concordantia cap. 41. & Genebrardus noſter in ſua Chronologia, quos auctores ſequor, impudentis mendacii ſunt priùs convincendi. Hercle cùm apud omnes ſit in confeſſo, ſedem apoſtolicam aliquando tres aut circiter annos, poſt Clementis IV. obitum vacâſſe, inde continuò probatum remanet, *præceptum de habendo Pontifice, non eſſe negativum, ſed affirmativum.*

# C A P U T I V.

***D. Petrus, eſt ſolummodò diſpenſator & caput miniſteriale : Chriſtus autem, Dominus abſolutus, fundator, caput, & fundamentum eſſentiale Eccleſiæ : unde argumenta, quæ ducuntur à capite miniſteriali ad eſſentiale caput, fallunt à dicto ſecundùm quid ad dictum ſimpliciter.***

SECUNDUM principium, docet D. Petrum eſſe tantummodò diſpenſatorem & caput miniſteriale, non dominum aut fundatorem Eccleſiæ : hoc enim uni & ſoli Chriſto, capiti eſſentiali, per quem & propter quem ſubſtat Eccleſia, competit : qua de cauſa, Petrum ſic alloquitur : Mathæi 16. *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam : & portæ inferi non prævalebunt adverſùs eam.* Audis ? Non dicit tuam Eccleſiam, aut portæ inferi non prævalebunt adverſùm te. Similiter Joannis 21. *Paſce oves meas, paſce agnos meos* : non dicit tuas oves, aut tuos agnos : ut oſtenderet, Eccleſiaſticos ad puram putam diſpenſationem, aut adminiſtrationem, non ad aliquem dominatum temporalem, aut principatum merè, & abſolutè monarchicum vocari. *Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic*, Lucæ. 22. & 1. Petri 5. *Paſcite qui in vobis eſt gregem Dei, providentes non coactè ſed ſpontaneè ſecundùm Deum : neque dominantes in Cleris : ſed forma, aut exemplum facti ſunt gregis ex animo.* Quos

Digitized by Google

ſcripturæ locos, D. Bernardus 2. ad Eugenium capite 5. ita explicat *I. ergo & tu, & tibi uſurpare aude, aut dominans apoſtolatum, aut apoſtolicus dominatum. Planè ab alterutro prohiberis, ſi utrumque ſimul habere voles, perdes utrumque: forma Apoſtolica hæc eſt, dominatio interceditur, indicitur miniſtratio, quæ commendatur exemplo legiſlatoris: Ego in medio veſtrûm ſum, ſicut qui miniſtrat, &c.* Quâ epanorthoſi, D. Petrus, & Bernardus, ſpecimen regiminis ariſtocratici, quod capite 5. 6. & 8. deſcribetur, nobis ponunt ante oculos. Non me latet, recentiores, ut ſua privilegia expeditiùs propugnent, obtendere Dominum hâc voce, *paſce oves meas*, uni & ſoli Petro totam detuliſſe juriſdictionem Eccleſiaſticam, quo eam deinceps, pro animi ſui arbitrio, quibuſcunque vellet diſpartiretur. At ſacræ ſcripturæ oraculis, omnium antiquorum Doctorum monimentis, necnon etiam ipſâ praxi veteris Eccleſiæ tam planè atque apertè confutantur, ut mirum ſit illos tam abſurda comminiſci audere. Siquidem, divinum hoc proloquium, *paſce oves meas, &c.* primam ac plenam facultatem exequendi aut diſpenſandi legem divinam, naturalem, & canonicam B. Petro capiti miniſteriali confert, juxta regulas temperamenti ariſtocratici: de quo conſule caput 9. Quibus ita poſitis, facilis remanet ſolutio iſtorum & ſimilium argumentorum: Petrus eſt petra, fundamentum, & caput Eccleſiæ. Ergo abſque illo ruit Eccleſia, velut corpus ſine capite, rivus ſine fonte, radius ſine ſole, palmes ſine ſtipite, ramus à trunco abſciſſus perit, & ardet: Igitur etiam Eccleſia nequit ſubſiſtere ſine Papa. Quaſiverò Romanus Pontifex eſſentiale & primarium, non ſecundarium, & miniſteriale caput Eccleſiæ eſſet: unde præceptum habendi Pontificis, ad ſemper, non pro ſemper obligat, ut loquuntur Scholaſtici.

---

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS IV.

1. *Quibuſnam fundamentis & ſcripturæ teſtimoniis, monarchicus Eccleſiæ principatus innitatur: de dogmatica explicatione horum locorum,* Tu es petrus *& ſuper hanc petram:* Paſce oves meas, *&c.*

2. *Dominium & ſpirituale miniſterium inter ſeſe, velut duo contraria, opponi.*

1. HOc capite, quiſnam & qualis ſit Eccleſiæ principatus demonſtratur ſacræ ſcripturæ teſtimoniis: *Tu es Petrus & ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam*, Mathæi 16. & Joannis 21. *Paſce agnos meos, paſce oves meas:* qui loci, cùm metaphorici atque allegorici ſint, ut ſolâ lectione claret, nullus eſt mortalium, qui poſt variam & multiplicem

Digitized by Google

animi collectionem, indè, præter B. Petri primatum, quidquam aliud inducere poſſit, ſivè legat, *Tu es Petrus, aut petra, & ſuper hanc petram &c.* Vellemque rogatum M. Andræam Vallium, ingenuè ac bonâ fide diceret, per quam Dialecticæ figuram, aut Theologiæ normam, hinc abſolutam Papæ monarchiam, quam mordicus tuetur, poſſit exculpere, atque effingere: hìc ego abſolutam voco monarchiam, regimen planè monarchicum ab unius ſummi Pontificis arbitrio, & definitione abſolutè pendens: quod neceſſariò conjunctam habet poteſtatem dominandi aut cogendi, quam Chriſtus ſuis tanquam poteſtati miniſteriali ſpirituali Eccleſiæ omnino contrariam prohibet Lucæ 22. Etenim factâ contentione inter diſcipulos Domini, quis eorum videretur major, dixit eis: " Reges gentium dominantur eorum, vos autem non ſic: ſed qui major eſt in vobis fiat ſicut minor & qui præceſſor eſt ſicut miniſtrator Ego autem in medio veſtrûm ſum ſicut qui miniſtrat. Quo in oraculo Domini, hæ tres voces DOMINANTUR, PRÆCESSOR, ET MINISTRATOR, controverſiam de poteſtate Eccleſiaſtica ſubortam planè atque apertè dirimunt: oſtenduntque DOMINIUM, ATQUE MINISTERIUM SPIRITUALE, *tanquam duo contraria inter ſeſe opponi*: ut etiam S. Bernardus laudatus à Richerio c. 4. libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate nominatim docet. Nam ſicut *dominatus & dominatio*, abſolutum & planè monarchicum imperium cum poteſtate vitæ & necis, quæ ſolis poteſtatibus ſæculi propria eſt, ſignificant: ita *nomen Præceſſoris* ſolum primatum, & *Miniſtratoris* unicam & ſolam poteſtatem miniſterialem, nudam omni dominatu & facultate irrogandi corporales aut temporales pœnas cum externa coactione, ſignificat; *Siquidem excommunicatio non eſt coactio, ſed tantùm excluſio à rerum divinarum conſortio & participatione*: undè ſi preſsè & propriè loquamur, ut Theologos oportet, *potiùs eſt negativa, quàm poſitiva pœna.* Quocirca omnes textus ſcripturæ ac Patrum ſpectantes ad juriſdictionem Eccleſiaſticam, cujuſmodi ſunt *facultas clavium, ligandi & ſolvendi, remittendi atque retinendi peccata, paſcendi oves Chriſti, cum ipſo ſacerdotio Chriſti Eccleſiæ credito*: nullo modo ad abſolutam aut purè monarchicam poteſtatem, ſed ad miniſterium ſpirituale gubernandi Eccleſiam per actus hierarchicos, neceſſario redigi debent: & conſequenter, omnes Apoſtoli atque ipſemet Petrus, ex vi ſuæ inſtitutionis atque officii ſunt Chriſti, atque ipſius Eccleſiæ miniſtri: qualem ſe eſſe S. Paulus non erubeſcit profiteri, ſecundæ Corinth. 4. *Non enim nosmetipſos prædicamus, ſed Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum: nos autem ſervos veſtros per Jeſum.* Quem ad locum Ambroſius, *ſervos pro miniſtris poſuit, ſicut & Dominus dicit, Ego ſum in medio veſtrûm non ut miniſtrer, ſed ut miniſtrem.* Et cap. primo ad Coloſſenſes, *adimpleo ea quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea pro corpore ejus quod eſt Eccleſia, cujus factus ſum miniſter*, Eccleſiæ ſcilicet: ubi gloſſa: *Prælati non ſunt Eccleſiæ Domini, ſed miniſtri.* Hercle poteſtas miniſterialis Eccleſiæ à poteſtate dominandi & cogendi eſſentialiter abhorret: certumque eſt Primatum S. Petro conceſſum in ordine ad regimen ariſtocraticum, ut cap. III. demonſtratum eſt. Utrùm autem Papa ſit abſolutus Monarcha Eccleſiæ accuratiùs dignoſci nequit quàm definitione regalis Monarchiæ, *quæ ſuprema eſt poteſtas unius, ad abſolutè regendos homines ſubditos ſecundùm jus divinum naturale, illoſque cogendos ut imperata faciant.* Quam abſolutam poteſtatem Pontifici convenire impoſſibile eſt: tum quia canonibus conciliorum generalium ſubjicitur, quartâ & quintâ ſeſſione Conſtantienſis ſynodi; tum quia non poteſt alio modo Chriſtianos cogere quàm per excommunicationem: *quamquidem in ullam communitatem collectim ſumptam, multoque minùs in aliquam diœceſim vel univerſalem Eccleſiam, ferre non poteſt*: neque excommunicatio poteſt dici coactio, ut jam probavimus: & conſequenter Eccleſia propriè nullum jus habet cogendi extrinſecè: quod monarchæ abſoluto planè repugnat: conſule infra demonſtrationem capitis noni.

Digitized by Google

# CAPUT V.

*In Eccleſia, ſtatus à regimine diſtinguitur : nam ſtatus monarchicus eſt, ad unitatem atque ordinem vindicandum, necnon ad efficacem exequutionem canonum : regimen verò ariſtocraticum, propter ſalutare conſilium, infallibilem providentiam, & conſtitutiones canonum : Eccleſia enim canone, non abſolutâ poteſtate regitur.*

TERTIUM principium, ſtatum Eccleſiæ ab ejuſdem regimine diſtinguit : ſtatus enim monarchicus eſt, tum ad unitatem atque ordinem vindicandum, cùm ad exequutionem canonum, quæ Romano Pontifici, velut capiti miniſteriali congruit : regimen verò ariſtocraticum, propter ſolidam providentiam, efficax conſilium, & conſtitutiones eorumdem canonum : quam ob cauſam capite I. diximus, *Claves toti datas fuiſſe Eccleſiæ, ut per unum exercerentur.* Enimverò, canone aut concilio Eccleſiam ſponſam gubernari voluit Dominus, quo Romani Pontifices, atque alii Epiſcopi, nihil quicquam magni momenti de proprio motu, aut oligarchici concilii ſuaſione decernerent ; ſed ariſtocraticum Eccleſiæ concilium frequenter cogerent, ac conſulerent : Ideoque ab antiquis Patribus ſancitum legimus, ut ſingulis annis provincialia concilia bis convocarentur. Quæ autem eſt ratio œcumenici concilii ad Romanum Pontificem, eadem quoque & ſynodorum particularium ad ſuos Epiſcopos : quoniam particulares Eccleſias itidem canone, non abſolutâ poteſtate à propriis Epiſcopis gubernari oportet. Porrò ſenatum aut conſilium nativum Eccleſiæ à Domino inſtitutum, vocamus, non modò Epiſcopos, verumetiam omnes presbyteros curam animarum habentes : quorum illi Apoſtolis, hi verò LXXI. diſcipulis ſucceſſerunt, diſt. 68. *can. Chorepiſcopi : 16. quæſt.* I. *can. Eccleſia* ; *& diſt.* 13. *can. presbyter.* Etenim, quondam presbyteri Eccleſiam in commune regebant, ut D. Hieronymus auctor eſt, *can. legimus, diſt.* 93.

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS V.

I. *De ſtatus atque regiminis Eccleſiæ differentia.*

2. *Collegium Cardinalium, ex vi ſuæ inſtitutionis, ad Concilium ariſtocraticum Eccleſiæ pertinere.*

Digitized by Google

3. *Quodnam ſit nativum Eccleſiæ Concilium à Chriſto inſtitutum, & quid ſit definire ex Cathedra.*

4. *Epiſcopos jure divino Apoſtolis, atque Presbyteros* LXXII. *diſcipulis ſuccedere, & debere Eccleſiam in commune regere.*

I. IN hoc capite quatuor præſertim lucem noſtræ explicationis deſiderant: primùm quonam modo ſtatus aut principatus Eccleſiæ, ab ejuſdem regimine diſtinguatur: quod ut innoteſcat, ſcire opus eſt, in electivo principatu ariſtocraticâ moderatione temperato, qualis eſt Eccleſia, Imperium Germaniæ, & Regnum Poloniæ, nequaquam ad voluntatem Principis, ſed vel à Deo, vel à Republica Conſilium inſtitui: ex quo fit, ut principes Eccleſiæ, Imperator Germaniæ, atque Rex Poloniæ, neceſſariò ac eſſentialiter ad audiendum & ſequendum ejuſmodi Conſilium, tanquam legem & regulam omnium agendorum, obligentur: quare in ejuſmodi principatibus electivis, Conſilium regimen conſtituit: atque exequutio regiminis principibus relinquitur: contra quam fit in purè regio aut monarchico principatu: ubi Princeps quoſcumque vult conſiliarios ſibi deligit, quorum ſententiam & conſilium non pro norma aut lege invariabili, ſed tantùm pro opinione & ratione; ſpontè ac liberè ſequitur, aut amplectitur. Itaque in regio & purè Monarchico principatu, qualis eſt regnum Franciæ, idem planè eſt ſtatus cum regimine; ſecus quam fit in electivo principatu, ubi ſtatus regimine diſtinguitur. Quam differentiam regiminis & ſtatus Eccleſiæ, Patres Conſtantienſes nobis diſtinctè conſecrarunt; & primò quidem regimen ariſtocraticum 4. & 5. ſeſſione: " ubi decernunt Eccleſiam immediatè habere auctoritatem à Chriſto, & Concilium " univerſale legitimè congregatum Eccleſiam Catholicam repræſentare; eamque ob cauſam " quemlibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, teneri obedire gene" rali Concilio, in iis quæ pertinent ad fidem, extirpationem ſchiſmatis, & reformationem " Eccleſiæ in capite & in membris. Quâ conſtitutione liquet Eccleſiæ regimen eſſe ariſtocraticum, *& Papam canonibus Conciliorum generalium, quoad directionem, & conctionem obligari*: quod ipſum à priori cap. 1. & 2. hujus demonſtrationis, ex immediata Eccleſiæ auctoritate probavimus. Sed venio ad ſtatum aut principatum monarchicum Eccleſiæ, de quo iidem Patres Conſtantienſes ſeſſ. 8. articulo 41. errorum Joannis Wicleff; hic enim cùm Eccleſiæ Romanæ Primatum pernegaret, ſynodus ita decernit in contrarium; " Error eſt, ſi " per Romanam Wicleff intelligat univerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale; aut pro " quanto negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias particulares Eccleſias. Quâ declaratione edocemur, " particulares Eccleſias diſgregatas, geminum eſſe objectum Primatus, " vel poteſtatis Papalis: nimirum ut Pontifex eas ſecundùm jus divinum, naturale, & canonicum moderetur; atque etiam in eundem finem canones aut leges condat in actu primo, ſi res poſtulet; quoniam actus ſecundus, id eſt formalis & actualis cauſa obligandi, ab receptione, & Eccleſiæ conſenſu manat; idque argumento certiſſimo eſt, Eccleſiam canone, non abſolutâ, & purè monarchicâ poteſtate gubernari. Certè *Papæ auctoritas quantaquanta, tota eſt in ordine ad ariſtocraticum regimen*: itaut etiam in canonibus exequendis, ſi ariſtocratico regimini ad pacem & concordiam Eccleſiæ ſervandam videatur, ut Papa ſuperſedeat, hic ceſſare debeat; quod exemplo Victoris P.P. confirmatur, quem Eccleſiæ ſingulares noluerunt canonem à ſe factum de Paſchate die Dominicâ celebrando in rem judicatam mittere erga Aſiæ Eccleſias, ne pax & unitas illarum Eccleſiarum turbaretur; lege Euſebium lib. quinto hiſtoriæ cap. vigeſimo ſecundo, 23. & 24.

II. Secundò me criminis accerſunt, quaſi nomino Oligarchici Concilii, Collegium Cardinalium deſignare voluerim; quam calumniam ſi confirmatam cupiunt, ante efficiant oportet, Epiſcopos, ſicut & Papam, habere pariter collegium Cardinalium; ſi quidem hoc ipſo capite, ego æquè de Epiſcoporum quàm de Papæ gubernatione diſputo, quoniam ſacris canonibus compertum habeo, *omnia negotia Eccleſiaſtica cujuſcumque provinciæ, ſynodo provinciali eſſe definienda, canone quinto Nicæno, & ſecundo Conſtantinopolitano.* Hæc mea ſunt genuina verba, quæ meis convitiatoribus ruborem debent ſuffundere; " Quo Romani Pontifi-

ces

" ces atque alii Epiſcopi nihil quicquam magni momenti, de proprio motu, aut oligarchici " Concilii ſuaſione decernerent, ſed ariſtocraticum Eccleſiæ Concilium frequenter cogerent, " ac conſulerent.,, Porrò quotuſquiſque poteſt ambigere quin ex norma regiminis ariſtocrati, æqualiter Epiſcopis, quam Pontifici incumbat, nihil quicquam de privato motu aut oligarchici Concilii ſuaſione in rebus arduis peragere? cùm ut toties, necdum ſatis inculcatum eſt, leges non obligent niſi recipiantur? At verò tantùm abeſt ut Cardinales ad oligarchicum, id eſt paucorum & privatorum Concilium pertineant, cùm ex vi & natura ſuæ inſtitutionis primariæ, ariſtocraticum efficiant Concilium. Nam auctore Cypriano Epiſtolâ 55. ad Cornelium Papam ſub finem: *Florentiſſimus Clerus Romanus cum Cornelio præſidebat*, propria ſunt verba: Clerus autem Presbyteris atque Diaconibus præſertim conſtabat: qui quidem tum demum Collegium Cardinalium conflaverunt: eſtque progreſſu temporis ita conſtitutum, ut quandam Epitomen generalis Concilii referret: quoniam teſte S. Bernardo quarto de conſideratione capite quinto, ex Gerardi Voſſii recenſione, quam ſequor, Cardinali Cuſano ſecundo de Concordantia catholica cap. decimo tertio, & vigeſimo primo, Synodo Baſileenſi ſeſſione 23. *Cardinales totum orbem judicaturi, de toto orbe proportionatim aſſumi debent;* ſunt enim tanquàm legati & procuratores univerſalis Eccleſiæ, tum ut ſede vacante ſummum Pontificem deligant: *tum ut ei pro ariſtocratico conſilio adſideant*, inquit Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione decimâ tertiâ: videndus etiam illuſtriſſimus collegii Cardinalitii fundator *Joannes Monachus, capite ſi per eo, de hæreticis in ſexto.* Item Cuſanus libro ſecundo de Concordantia, capite vigeſimo, ubi aſſerit, *ultimam eſſe reſolutionem, quòd in tangentibus univerſalem Eccleſiam, Papa ſine Cardinalium collegio nihil poſſit ſtatuere.*

III. Tertiò, ambigitur, *quid per nativum Eccleſiæ Concilium* Richerius deſignet: Reſpondeo illos ipſos nativum Eccleſiæ Concilium efficere, quos Dominus alloquitur Mathæi XVIII. *Dic Eccleſiæ, qui Eccleſiam non audierit, &c. Amen dico vobis quæcumque alligaveritis ſuper terram, &c.* Conſtat verò Chriſtum ibidem Apoſtolos atque diſcipulos, qui Epiſcopalem & Presbyteralem ordinem referebant, affari: & continuò Epiſcopos atque Presbyteros *tanquàm Cathedræ & regiminis Eccleſiæ participes, nativum Eccleſiæ Concilium conſtare*: undè ibidem Dominus Eccleſiæ ſacerdotali, ſivè ordini Hierarchico, facultatem ſeſe congregandi in Synodum tribuit: " Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, &c. Vbi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum." Et hinc liquet, quidnam ſit propriè definire ex Cathedra: Siquidem Patres Nicæni in vim & robur hujus facultatis à Chriſto conceſſæ, decernunt ut Synodi Provinciales annuatim, ad naſcentes controverſias definiendas, bis congregentur: Quibus in Synodis præſertim Epiſcopi atque Presbyteri controverſias omnes decidebant: hic quintum canonem Nicænum integrum exſcribam, ex editione & verſione Romana. " De iis qui communione privantur " ſeu ex clero, ſeu ex laico ordine ab Epiſcopis, per unamquamque Provinciam, ſententia " regularis obtineat, ut hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur. Requiratur autem nè " puſillanimitate aut alio quolibet Epiſcopi vitio, videatur à congregatione ſecluſus. Vt hoc " ergo decentiùs inquiratur, bene placuit annis ſingulis per unamquamque Provinciam, bis " in anno Concilia celebrari, ut communiter omnibus ſimul Epiſcopis congregatis provinciæ, " diſcutiantur hujuſmodi quæſtiones: & ſic qui peccaverint evidenter Epiſcopo, excommu- " nicati rationabiliter ab omnibus æſtimentur: uſquequò vel in communi, vel Epiſcopo pla- " ceat humaniorem pro talibus ferre ſententiam. Concilia verò celebrentur, unum quidem " antè quadrageſimam Paſchæ, ut omni diſſenſione ſublatâ, munus offeratur Deo puriſſi- " mum: ſecundum verò circa tempus Autumni:" Hactenus Patres Nicæni: quibus & Conſtantinopolitani ita ſuffragantur Can. 11. " Manifeſtum eſt quòd ea quæ ad unamquamque " provinciam pertinent, Synodus provinciæ adminiſtret, ſecundùm ea quæ Niceæ definita ſunt:" adnectendus pariter & ſextus canon ejuſdem Synodi Conſtantinopolitanæ, atque Antiochenæ, quibus clariſſimè patet *Eccleſias jure communi & ariſtocratico regimine tum gubernari ſolitas*: eamque ob rem Epiſcopos ſingularum provinciarum bis in annos ſingulos ad Synodum provincialem confluxiſſe, ut cuncta negotia ſynodicè, & canonicè definirentur. Id quidem adeò, ut ſi Epiſcopus aliquis, etiam Romanus, quempiam laicum aut clericum



Digitized by Google

excommunicaſſet, & hi de ſententia Epiſcopi gravarentur, ac coram Synodo quererentur: cauſa de integro in Synodo Provinciali tractaretur, atque confirmaretur, aut antiquaretur. Vndè Patres ſexti Concilii Carthaginenſis, quos inter S. Auguſt. ſedebat, Cæleſtino 1. Pontifici reſcribunt, " unicuique conceſſum eſſe, ſi judicio offenſus fuerit Epiſcoporum, ad Concilium ſuæ provinciæ " vel etiam ad univerſale provocare,, ex quo clarè dignoſcitur, tum nemini Epiſcoporũ quicquam proprio & privato motu, aut abſoluto imperio licitum decernere: atque ſingulos Epiſcopos ſuas privatas Eccleſias in ſolidum gubernaſſe, conformiter ad quintum canonem Nicænum: idque eſt demonſtratio praxis Ariſtocraticæ gubernationis Eccleſiarum, quam ex canonibus octo primorum Conciliorum generalium certiſſimè repetes.

IV. Quartò, quoniam ego hoc capite docui Presbyteros habentes curam animarum ad nativum Eccleſiæ Concilium pertinere: Indè malevoli quidam perſuadere voluerunt, me Presbyteros omnino æquare Epiſcopis: quaſi jure divino Epiſcopi à Presbyteris non diſtinguerentur: quod eſt falſiſſimũ, neque ex libello meo colligi poteſt. Verùm quando omnes Doctores catholici conſentiunt, primũ atque eminentiorem gradum ſacerdotii Chriſti, qui unus eſt ſpecie in tota Eccleſia, eodem jure Epiſcopis ſuper Presbyteros competere, quo olim Apoſtolis ſuper LXXII. diſcipulos conveniebat: & nemo in dubium revocat quin Apoſtoli jure divino LXXII. diſcipulis anteirent: hinc neceſſariò conſurgit, Epiſcopos jure divino Presbyteris antecellere: quoniam ex divina inſtitutione certiſſimum eſt, Epiſcopos jure ordinario Apoſtolis, & Presbyteros LXXII. diſcipulis ſucceſſiſſe, *can. in novo diſtinct. 21. can. Chorepiſcopi diſtinct.* 68. *& can.* 14. *Synodi Neocæſarienſis.* Quibus canonibus edocemur, diſcipulos Domini, in duos gradus fuiſſe diſtinctos: Apoſtolorum, & LXXII. diſcipulorum: atque Epiſcopos Apoſtolis, & Presbyteros LXXII. diſcipulis, jure inquam divino ſucceſſiſſe: quoniam Eccleſia ad poſteros jure divino tranſmittenda, & propaganda neceſſariò fuit: non autem in ſolis Apoſtolis atque diſcipulis finienda. Cæterum Presbyteros, in vim ſuæ ordinationis propter Chriſti ſacerdotium, cujus in ſolidum participes ſunt, proportionatim in conſortium Cathedræ atque regiminis Eccleſiæ venire, partim ex actis Apoſtolorum, partim ex Conciliis, hiſtoria Eccleſiaſtica, & ſcriptis Patrum colligimus. Equidem olim Presbyteri in commune cum Epiſcopis vivebant, hoſque ſemper circumſtabant, *erantque ſenatus Eccleſiæ*, ut eos Hieronymus commentariis in caput tertium Eſaiæ vocat: *Nam habemus in Eccleſia ſenatum noſtrum cœtum Presbyterorum*, inquit: quem locum Gratianus, 16. *quæſt.* 1. *Canone Eccleſia*, perperam laudavit ex Hieronymi Epiſtola ad Ruſticum, & contra ejuſdem ſenſum ad Monachos detorſit, quare locus ille in decreto Gregorii XIII. ſuo priſtino & genuino nitori aſſeritur. Ad hæc quoque facit, *diſtinct.* 23. *Canon. Presbyter cùm ordinatur, Epiſcopo eum benedicente, & manum ſuper caput ejus tenente, etiam omnes Presbyteri qui præſentes ſunt, manus juxta manum Epiſcopi ſuper caput illius teneant.* Item *can. Epiſcopus* 15. *quæſt.* 7. *Epiſcopus nullius cauſam audiat abſque præſentiâ ſuorum clericorum: alioquin irrita erit ſententia Epiſcopi, niſi Clericorum ſententia confirmetur.* Equidem nullus, modo S. Cypriani Epiſtolas, & duos priores tomos Conciliorum legerit, poteſt ignorare, Presbyteros cum Epiſcopis negotia Eccleſiæ, in ſynodis definiviſſe: Inſuper extant in tabulario Facultatis Pariſienſis aliquot decreta, ad calcem hujus Demonſtrationis edita, quibus declaratur *Curatos eſſe Hierarchas Eccleſiæ*: quorum meminit Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione 12. ſub finem, diſputans utrum Curati vocem habeant definitivam in Conciliis: *Facit ad hoc*, inquit, *determinatio ſacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, nuper edita contra temeritatem extollentium privilegiatos ſuper Curatos in prædicationibus & confeſſionibus: ubi ſic dicitur, Domini Curati ſunt in Eccleſia minores Prælati, & Hierarchicæ, ex primaria inſtitutione Chriſti, &c.* Huc & accurrit canon ſextus ſeſſ. 23. Concilii Tridentini: *Si quis dixerit in Eccleſia Catholica, non eſſe Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat Epiſcopis, Presbyteris, & miniſtris, anathema ſit.* Jam dixi Cyprianum Epiſtola 55. ad Cornelium nominatim docere: *Clerum florentiſſimum Romanæ Eccleſiæ cum Cornelio præſidere.* Hoc autem ariſtocraticum regimen indicat.

# CAPUT VI.

*Infallibilis poteſtas decernendi aut conſtituendi Canones, toti Eccleſiæ, quæ eſt columna & firmamentum veritatis, non uni & ſoli Petro competit: idque praxi Eccleſiæ comprobatur.*

QUARTUM, infallibilem poteſtatem decernendi, aut contendi canones eſſe penes totam Eccleſiam; aut generale Concilium illam repræſentans: quâ in re, natura regiminis ariſtocratici potiſſimùm conſiſtit: ac partim divino, partim naturali lumine demonſtratur. Quandoquidem, oculi quam unicus oculus, longiùs atque acriùs proſpiciunt: ac nemini uni nè ſuperbiret, à Deo vel à natura datum eſt, ut ſapiat: Deindè, *corpus Eccleſiæ non eſt unum membrum ſed multa: ſi totum corpus oculus, ubi auditus?* primæ Corinthior. 12. & 14. verſ. 32. *Spiritus prophetarum, prophetis*, id eſt Eccleſiæ, *ſubjectus eſt.* Etenim, *Epiſcopatus unus eſt, cujus à ſingulis in ſolidum pars tenetur*, 24. *quaſt* 1. *can. loquitur.* Itaque, quod omnes tangit, neceſſum eſt ab omnibus quoque comprobari: cùm præſertim, *omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, circundatus ſit infirmitate*: ac proindè fallere & falli poteſt, niſi *Eccleſiam columnam & firmamentum veritatis* 1. ad Timotheum 3. in conſilium adhibeat. Quapropter Eccleſiæ, non uni & ſoli Petro, Dominus in cœlum aſſenſurus ſpiritum veritatis pollicetur, Joannis 14. verſ. 16. *Ego rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis, ut maneat vobiſcum in æternum ſpiritum veritatis.* Item Mathæi 18. Eccleſiam ſibi ipſi ſufficientem & architectonicen, infallibilis tribunalis erectione conſtituit: dum B. Petrum reſcire geſtientem quoties fratri ſuo peccanti indulgeret, in hunc modum informat: *Si peccaverit in te frater tuus, vade corripe eum inter te & ipſum ſolum, &c. Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus: Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram erunt ligata & in cœlo, &c. Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cœlis eſt: ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Quo ex proloquio diſcimus, Chriſtum immediatè conceſſiſſe ordini hierarchico, quem hîc nomine Eccleſiæ deſignat, facultatem excommunicandi: nam ſicut denarius numerus eminenter & cauſaliter omnes capit numeros: ſic formula hæc, *dic Eccleſiæ*, eminenter inquam & cauſaliter plenitudinem poteſtatis eccleſiaſticæ, cum omni

ſuperiore Eccleſiaſtico, aliquâ juriſdictione prædito, complectitur; ſivè ſit Curio Epiſcopus, Papa, aut Concilium generale, in quod omnes controverſiæ, tanquàm in ultimum atque infallibile tribunal, omnem poteſtati plenitudinem continens, reſolvuntur. Patet, quoniam ſtatim atque Dominus hoc protulit oraculum, *dic Eccleſiæ*: continuò pluraliter ſubjungit, *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, &c.* Vndè liquidò apparet ibi formaliter & propriè non agi de Eccleſia pro unico homine; ſed pro pluribus unà congregatis: quocirca eodem filo orationis, Dominus impartitur Eccleſiæ facultatem ſeſe congregandi in Concilium, atque infallibiliter decernendi: *Iterum dico vobis, quia ſi duo ex vobis conſenſerint ſuper terram, &c. ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum.* Neque ſilentio prætcrire opus eſt, Chriſtum in hoc textu, concilium ariſtocraticum divinitùs, non oligarchicum humanitùs inſtitutum, deſignare: numerumque certum pro incerto, ac minimum numerorum ideò expreſſiſſe; quo omnem tergiverſandi occaſionem litigioſis hominibus eriperet: oſtenderetque, ad juſtam Eccleſiæ moderationem, non unius tantùm Romani Pontificis, ſed trium aut duorum ad minùs conſenſum & concordiam requiri. Profectò quamcunque in partem ſe converterint adverſarii fateantur oportet, hæc verba, *ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, &c.* abſolutam, atque infallibilem unius Papæ auctoritatem neceſſariò excludere: ac demonſtrare, Eccleſiam invitam, diſſentientem, aut inconſultam obligari non poſſe: quod uſquequaque legi naturali congruit, & praxi veteris Eccleſiæ abundè confirmatur: Nam Hieroſolymitanum Concilium, omnium Apoſtolorum & Preſbyterorum conſenſione ac ſuffragiis ità concluditur Actorum 15. *Viſum eſt Spiritui ſancto & nobis.* Deinde, Patres Eccleſiæ Africanæ, quos inter D. erat Auguſtinus, Celeſtino 1. Romano Pontifici ſcribunt, *Non eſſe credibile, Deum uni cuilibet inſpirare examinis juſtitiam, & innumerabilibus congregatis in Concilium illam denegare.* Facit ad hujus doctrinæ commendationem, Zozimi Papæ ſententia, qui ſe apertè inferiorem Concilio fatetur dum Galliæ Epiſcopis reſpondet, Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, ſacris Conciliorum ſanctionibus derogare non poſſe 25. *quæſt.* 1. *can. Contra ſtatuta Patrum, condere aliquid vel mutare, nec hujus quidem ſedis poteſt auctoritas: apud nos enim inconvulſis radicibus vivit antiquitas, cui decreta Patrum ſanxere reverentiam.* Iſthuc ſimiliter accurrit, magni Gregorii reſponſum, *qui ſe quatuor Concilia generalia venerari fatetur, ſicut quatuor libros ſancti Evangelii: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non*

Digitized by Google

*illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos religant, aut ligare quos ſolvunt, diſt.* 15. *can. ſicut ſancti Evangelii.* Certè, qui acta Conciliorum generalium revolverit, facilè videbit, unum & ſolum Pontificem Romanum in ſynodis generalibus, decreta fidei catholicæ non facere, ſed inductione, & conſenſu Eccleſiarum particularium inito, illa univerſim inferre ac concludere. Quæ certiſſima atque evidentiſſima eſt regiminis ariſtocratici demonſtratio : & confirmatur, *can. majores* 24. *quæſt.* 1.

## DEMONSTRATIO

### CAPITIS VI.

1. *Quanam ſit ratio canonis* Majores 24. *quæſt.* 1. *quem fruſtra adverſarii, quaſi perperam uſurpatum à Richerio, oppugnant.*

1. DEMONSTRATIO hujus capitis de Eccleſiæ catholicæ infallibilitate à ſuperioribus principiis neceſſariò profluit : neque adverſarii quicquam validi opponunt, quo rationes, quibus hoc caput munitur, labefactent quod autem canonem *Majores* laudatum à me 24. *quæſt.* 1. quaſi illum perperam uſurparim, Vallius exagitat, hercle genuina ratio hujus regulæ illum fugit, quâ explicatè cognoſcimus, *in Synodis, Catholicam & Apoſtolicam veritatem fidei communione & conſenſu catholico inveſtigari, & promulgari* : hicque eſt totius controverſiæ nodus : ſcilicet, *facultatem infallibilem decernendi, à catholico conſenſu & ſanctorum communione, ab unius Papæ abſoluto imperio petendam.* En integer Canon, lector judicet, *Majores noſtri divinâ inſpiratione cernentes neceſſariò præcaverunt, ut quod contra unamquamque hæreſim coacta ſimul Synodus pro fidei communione & veritate catholica atque Apoſtolica promulgaſſet, non ſinerent novis poſthac tractionibus mutilari.* Hîc ergo de Synodicis conſtitutionibus, non de privatis motibus aut decretalibus Papæ agi videmus : Decretales autem quatenus & quouſque obligent, infra cap. 8. diſputabitur. Procul dubio juris Pontificii Doctores *ex Canone* Majores, *inferunt Concilium generale Eccleſiam catholicam repræſentare*, ut decretum eſt Conſtantiæ ſeſſ. 4. & 5. vide notas Sebaſtiani Sapiæ *ad caput ſignificaſti, de electione & electi poteſtate apud Panormitanum.* Hercle in Concilio generali quæ ſemel conſtituta ſunt canonicè, ideò novis retractationibus minimè agitanda veniunt, quia Synodus generalis Eccleſiam catholicam perfectiſſimè repræſentat.

## CAPUT VII.

*Explicatio hujus textûs Evangelii, Simon ecce Sathanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum, Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua.*

Digitized by Google

SED fortè quiſpiam arguet Chriſtum Lucæ 22. rogaſſe pro Petro nè ejus fides deficeret eique inſuper præcepiſſe, ut fratres ſuos confirmaret. Reſpondetur ad primum, hanc Chriſti pollicitationem, juxta ſenſum litteralem ſcripturæ, ad ſolum tempus dominicæ paſſionis extendi, quo ſcandalum crucis in univerſos Domini diſcipulos, maximè verò in beatum Petrum qui ter magiſtrum ſuum negavit, erat debacchaturum: Vndè Mathæi 26. Dominus diſcipulos in hunc modum affatur: *Omnes vos ſcandalum patiemini in me in iſta nocte: ſcriptum eſt enim, percutiam paſtorem & diſpergentur oves gregis: Reſpondens autem Petrus ait illi: etſi omnes ſcandalizati fuerint in te, Ego nunquam ſcandalizabor: Ait illi Jeſus, Amen dico tibi quia in hâc nocte, antequàm gallus cantet, ter me negabis.* Præterea Lucæ. 22. *Simon ecce Satanas expetivit vos ut cribraret ſicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Vbi attendere oportet, Chriſtum non dixiſſe Petro, Ego rogavi pro te nè unquam erres, aut ut ſis infallibilis: ſed tantùm, *Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua:* & Petrum erraſſe quidem, ejus verò fidem nequaquam defeciſſe quo ad habitum, ſed quo ad actum: nam ore non corde Dominum negavit. Ad ſecundum, qui antecedentia & conſequentia hujus textûs conſideratè examinarit, primâ fronte videbit, D. Petrum, poſtquàm ex titubatione trinæ negationis quaſi ex graviſſimo ſopore emerſit, multò magis idoneum fuiſſe, tum ad ſuos collegas fluctuantes confirmandos, tum ad fratres diſperſos in Eccleſiam revocandos, ut ibidem reſurrectionem Domini præſtolarentur. Quamobrem, hoc argumentum, fallit à dicto ſecundùm quid, ad dictum ſimpliciter: quia iſtud privilegium, ſoli Petro, ob imminens ſcandalum crucis factum eſt, Hercle, ſi ſolus Papa, non Eccleſia collectivè ſumpta eſt infallibilis: inſurgit Paulum graviſſimè peccaſſe, Galatarum 2. cùm demonſtrat Petrum ideò fuiſſe repræhenſibilem, quod ad veritatem Evangelii minùs rectè ambularet: quæ verba valdè notanda ſunt. Porrò, iſthæc repræhenſio, appellationi ad conſilium æquipollet, ut Cancellarius Pariſienſis obſervat: ratio eſt, quia ſi D. Petrus tum temporis B. Paulo rectè monenti obſtitiſſet, non dubium eſt, quin Eccleſia in concilium congregata diſſidium inter illos ſubortum diremiſſet: ut paulò antè, controverſiam ſuper obſervatione legalium deciderat, Act. 15. Hîc pro appendicula & ampliatione favorum adnectere lubet, D. Petrum ſingulares perſonas aut Eccleſias diſgregatas, poſſe in fide, per ſacræ ſcripturæ aut canonum interpetationem, roborare: hocque ſenſu, B. Hyeronimum Epiſtolâ ad Damaſum PP. fa-

Digitized by Google

cultatem dicendarum hypoſtaſeon , id eſt ſymboli Nicæni interpretationem, ab eodem Damaſo flagitare : *A paſtore*, inquit, *præſidium ovis flagito : diſcerne ſi placet, non timebo tres hypoſtaſes dicere, ſi jubebis* : eadem quoque eſt ratio Theodoreti, & aliorum, qui ſanctam Sedem Apoſtolicam perfugio habuerunt.

# DEMONSTRATIO

## CAPITIS VII.

*1. Facultatem confirmandorum fratrum Petro competere, non tam ratione horum verborum Chriſti,* EGO ROGAVI PRO TE, *confirma fratres tuos, &c. quàm in vim & conſequentiam Primatûs, & quid fratrum nomine intelligatur. Lucæ. 22.*

I. HOc caput tanquàm capitis præcedentis appendicula eſt, atque hiſtoricam interpretationem textûs B. Lucæ 22. *Ego rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua, & tu aliquando converſus confirma fratres tuos*, continet : quem locum quia ad litteram accipi oportere dixi de confirmatione, qua Apoſtoli atque diſcipuli Domini triduo paſſionis indigebant, acriter ab adverſariis vapulo : inſtitantibus, erroneum eſſe dicere B. Petrum non donatum facultate confirmandorum fratrum ultra tempus paſſionis : quaſi verò hæc mihi unquam veniſſent in mentem, aut ex mea lucubratione inferri poſſent. Certè nemo poteſt ambigere, quin Chriſtus, hoc in textu agat de fratribus confirmandis in ea fide quam Petrus nomine omnium diſcipulorum Math. XVI. ediderat : *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi* : quia ejuſmodi fides, propter ſcandalum crucis, in dubium aut apud omnes : aut apud per multos diſcipulorum Domini veniebat. Quocirca, ſi hàc voce Chriſti *confirma fratres tuos*, fratrum appellatione Apoſtolos atque diſcipulos intelligamus (ſicut juxtà hiſtoriæ & litteræ circonſtantias intelligendos perhibeo) unà contendo hæreticum eſſe, dicere Apoſtolos, atque diſcipulos, poſtquàm Chriſti reſurrectione, præſentiâ, convictu, donis, permultiſque miraculis, atque effuſione Spiritûs ſancti abundè illuſtrati & corroborati ſunt, opus habuiſſe ut in hâc fide, *Quòd Chriſtus verus eſſet Filius Dei*, à ſancto Petro confirmarentur. Neque enim Petri favores & privilegia in ullum detrimentum fidei aliorum Apoſtolorum extolli, aut ampliare debent : quando primatu excepto, *honore atque poteſtate æquales ſunt* ut cap. 2. probavimus. Cùm igitur Chriſtus tanquàm bonus Magiſter, ſtatim poſt reſurrectionem ſuam, omnes diſcipulos in unum collegerit, inviſerit, præſentiâ ſuâ, convictu inquam, atque donis Spiritûs ſancti locupletarit : Joannis 20. 21. & Lucæ 24. profectò nihil opus habuerunt, ut in fide à S. Petro confirmarentur. At verò ſi nomen fratrum amplietur, & ad quoſcumque fideles extendatur, nemini Catholico dubium eſſe poteſt, quin B. Petrus facultatem illos confirmandi habuerit, quia hoc illi cum Primatu delatum eſt, cap. 16. Mathæi, & Joannis ultimo. Quare inter nos & adverſarios, tantùm pugna eſt de nomine, non de reipſa, & natura facultatis conceſſæ Petro cum primatu. Hîc ero ſolùm diſputatur, quoſnam Chriſtus Lucæ 22. intellexerit, quando dixit Petro *confirma fratres tuos* : Ego autem urgeo ad literam, Apoſtolos atque diſcipulos Domini propter ſcandalum crucis titubantes præcisè intelligi oportere : & facultatem omnium Fidelium confirmandorum, non tantùm B. Petro, ſed omnibus etiam Apoſtolis atque Epiſcopis proportionatim & reſpectivè competere : *quia confirmare fratres, nihil aliud eſt, quà m actus Hierarchicos exercere, illuminando per doctrinam, purgando per pœnitentiam, & perficiendo adminiſtratione reliquorum Sacramentorum, &c.* Hoc impugnent ſi poſſunt importuni conviciatores, abſque cavillis.

## CAPUT VIII.

*Frequens celebratio Conciliorum eſt ſimpliciter & abſolutè neceſſaria ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam, & quo in caſu bullæ, ac decretales ſummorum Pontificum obligent.*

QUINTUM principium, indicat frequentem celebrationem Synodorum, abſolutè & ſimpliciter neceſſariam eſſe ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam, quia ut docet Ariſtoteles in politicis, lege, quam abſoluto unius imperio gubernari multò præſtat: quoniam lex, inſtar Dei, amore, irâ, odio, aliiſque affectibus humanis caret: Vndè in actis Conciliorum hujuſmodi formulæ crebrò occurrunt, *præter canonem, abſque canone, contra canones, vel ex canone aliquid agere*: quibus formulis declaratur, Eccleſiam canone regi debere: & antiquitùs nihil quicquam abſque concilio & moderatione ariſtocratica ſtatutum fuiſſe. Hinc factum legimus, ut Galliarum Epiſcopi, Nicolao Papæ ſcripſerint, decretales & bullas Romanorum Pontificum, nequaquam obligare, niſi canonum diſciplinis, & Conciliis antè receptis atque approbatis, eſſent conformes: *canone ſi Romanorum*, diſt. 19 quo ſimiliter referri debet *canon Omnia* 25. *quæſt.* 1. Conſulendus Flodoardus lib. 3, c. 21. pag. 231. quem auctorem Pater Sirmondus Societatis Jeſu nuper publici juris fecit. Quandoquidem, Romanus Pontifex, qui eſt caput miniſteriale, univerſalem Eccleſiam, inconſultam, diſſentientem, invitam, vel inauditam, obligare nequit: *quia tum leges inſtituuntur cùm promulgantur, firmantur, cùm moribus utentium approbantur, diſt. 4. can. in Iſtis*: & in hoc, Eccleſiæ catholicæ libertas, ſeu regimen ariſtocraticum maximè verſatur atque expeditiſſima & ſuaviſſima eſt ratio ſchiſmatum ſarciendorum. Quo fultus principio Hincmarus Archiepiſcopus Rhemenſis doctiſſimus, Hincmaro Ludunenſi Epiſcopo nepoti ſuo reſpondet, decretales epiſtolas Pontificum, quas antè Synodum Nicænam editas perhibent, exiguæ eſſe fidei, propterea quòd ſacris canonibus minimè concordarent: videndus idem Flodoardus lib. 3. cap. 22. fol. 243. verſo, & fol. 244. recto. Iſthinc autem planè dignoſcitur, quo jure majores noſtri galli uſi fuerint.

# DEMONSTRATIO
## CAPITIS VIII.

1. *Teſte Bellarmino, celebratio Synodorum eſt medium ordinarium & neceſſarium à Chriſto inſtitutum, ad omnes Eccleſiæ controverſias definiendas : & quidnam ſit definire ex Cathedra.*

2. *Quâ ratione Richerius dixerit, præſtare legibus quàm abſoluto unius imperio gubernari, & de Bellarmini ſententia in eam rem.*

3. *Genuinus ſenſus canonis Si Romanorum, diſtinct.* XIX. *& quo in caſu Bullæ atque decretales Romanorum Pontificum vim habeant obligatoriam.*

4. *Auctore Bellarmino, Epiſtolas Pontificum Romanorum, quæ ante Synodum Nicenam ſcripta perhibentur, non indubitatas, nec erroribus vacuas eſſe.*

I. QUATUOR ſunt præſertim in hoc capite quæ explicationem noſtram flagitant: primum, quare dictum ſit à Richerio, *frequentem celebrationem Synodorum abſolutè & ſimpliciter neceſſariam eſſe, ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque regendam* : quæ propoſitio ſatis demonſtratur probatione hujus principii : ſcilicet, *Claves architectonicè, & per dominium toti datas eſſe Eccleſiæ, ut ab uno miniſterialiter exequutioni mandentur* : ſive quod eòdem redit, *ſtatum Eccleſiæ eſſe Monarchicum Ariſtocratico regimine temperatum* : de qua re ſupra ampliùs: addo ipſummet Bellarminum libro primo de Conciliis & Eccleſia cap. undecimo, omnem dubitandi occaſionem de ariſtocratico Eccleſiæ regimine etiam ſcrupuloſiſſimis quibuſque, his decem propoſitionibus evellere: Prima, *quamvis inquit generalia Concilia non ſint abſolutè neceſſaria, tamen Concilia aliqua ſive generalia, ſive particularia, omnino ſunt neceſſaria ad bonam Eccleſiæ gubernationem.* Secunda, *Pontifex in rebus fidei dijudicandis, neque ſuo ſoli judicio fidere, neque expectare divinam revelationem, ſed adhibere diligentiam quantam res tanta poſtulat, & ordinaria media, & tum demum expectare debet aſſiſtentiam Spiritus ſancti, & directionem divinam.* Tertia, *medium ordinarium & neceſſarium eſſe Concilium magnum aut parvum, unum vel plura, prout ipſe judicaverit Pontifex.* Quarta, *hæc verba Mathæi* XVIII. *ubi fuerint duo vel tres congregati in nomine meo, illic ſum in medio eorum, intelligi de Synodo.* Quinta, *licèt Apoſtoli poſſent ſeorſim ſinguli definire controverſias, tamen ne viderentur negligere medium ordinarium à Chriſto demonſtratum, noluiſſe definire controverſiam de legalibus ſine Concilio, Actorum* 15. Sexta, *hanc ſemper fuiſſe conſuetudinem & praxim totius Eccleſiæ omnibus ſæculis ſervatam, ut ad res dubias explicandas, Concilia Epiſcoporum haberentur.* Septima, *ipſos Pontifices Romanos, nullam unquam hæreſim novam ſine novo Concilio damnaviſſe.* Octava, *quid ſemper eſt ab omnibus factum, quis negare audebit dici poſſe & eſſe revera ordinarium?* Nona, *Patres* XI. *Concilii Toletani docere, ſi concilia deſint, neceſſe eſſe omnia vitiis atque erroribus continuò repleri.* Decima, *etſi poſſet Deus per abſolutam potentiam ſine Conciliis Eccleſiam conſervare, tamen ſecundùm ordinariam providentiam ejus eſſe neceſſaria ad bonam Eccleſiæ gubernationem.* Hucuſque Bellarminus, clarè demonſtrans quidnam ſit *definire ex Cathedra* : his enim propoſitionibus, privatos motus, atque oligarchicum Concilium planè exterminat.

II. Secundò flagellor à M. Andræa Vallio, quia poſt Ariſtotelem dixi, *multo magis lege, quam abſoluto unius imperio gubernari præſtare* : Verùm neque ego, neque ipſe Ariſtoteles, legis nomine legem mortuam intelligimus, ſed eam ipſam quam Princeps adhibito maturiſſimo ſapientum conſilio defixit. Vndè cùm ejus ſit de lege diſpenſare, cujus eſt le-



Digitized by Google

gem condere, relinquitur neceſſariò ad eundem ſpectare Principem, ut pro Reipublicæ bono, de legibus vel à ſe, vel à majoribus latis, prudenter diſpenſet : eaſque, ſi res poſtulet, aliquando immutet, cùm ipſe ſit animata lex. Neque hæc mea eſt, aut ſolius Ariſtotelis, ſed omnium Philoſophorum atque Theologorum conſtans ſententia, teſte B. Thomâ primâ ſecundæ, quæſt. 95. primò ad ſecundùm, & fuſè à Bellarmino explicatur, lib. de laicis capite decimo, cujus propoſitiones hîc ſigillatim exſcribam. " Quòd melius ſit populum regi legibus quàm ſolo Principis arbitrio, imò quòd ſit hoc aliquo modo neceſſarium, affirmat Ariſtoteles 3. Politic. cap. 11. inquit Bellarminus : & probatur primò, quia facilius eſt invenire unum vel duos bonos & ſapientes principes, quàm plurimos. Si Reſpublica regi debet arbitrio boni Principis, indigebit infinitis bonis Principibus, quorum unus alteri ſuccedat : at ſi gubernetur legibus, ſufficit ſemel fuiſſe aliquos vel unum ſapientem qui legem fecerit. Secundò, qui leges condunt multi ſunt, & diligenter eas examinant : at Princeps eſt unus : & ſæpe repentè judicare debet. Tertiò, qui leges fecerunt ſine amore vel odio judicaverunt, Princeps de præſentibus judicat, ubi locum habent amici, propinqui, munera, terrores, &c. Undè judicium legum, eſt judicium ſolius rationis : judicium hominis eſt judicium rationis, & libidinis, id eſt hominis & beſtiæ. Quartò judicium Principis, etiamſi rectiſſimum ſit, vix unquam caret ſuſpicione invidiæ, maledictis, &c. At judicium legis his omnibus caret, quippe quod ſcitur non poſſe corrumpi muneribus. Quintò, gubernatio per leges poteſt longiſſimo tempore eadem perſeverare : atque judicia hominis ſæpe mutantur. Sextò gubernatio per leges poteſt reduci ad artem & faciliùs effici, non autem gubernatio ad arbitrium Principis. Septimò, melior eſt gubernatio Principis per ſe quàm per Vicarios : at gubernatio ſine legibus neceſſariò requirit multos vicarios, qui omnes ad arbitrium ſuum judicent. Quando autem per leges gubernatur, ipſe Princeps omnia per ſe judicare cenſetur, cùm ejus legibus judicatur. Hucuſque Bellarminus, cujus rationes, ſi locum in politia ſæculari, ut reverà habent, ( nam verbi gratiâ in Galliis totum Regnum regiis ſanctionibus, atque legibus municipalibus ſingularum provinciarum gubernatur ) ſanè multò magis obtinere debent in Eccleſia, quando ejus regimen eſt ſpirituale, & Ariſtocratiâ temperatum, ut cap. 3. & 6. probavimus.

III. Tertiò, quoniam ego aſſerui, *Eccleſiam canone, non abſolutâ poteſtate gubernari : & in antiquis Conciliis, paſſim has & ſimiles formulas eam ob rem occurrere, præter Canonem, abſque Canone, contra Canones, vel ex Canone aliquid agere : eâque de cauſâ Galliæ Epiſcopos ſcripſiſſe Nicolao primo, Decretales, & Bullas Romanorum Pontificum, nequaquàm obligare, niſi canonum diſciplinis, & Conciliis ante receptis, atque approbatis conformes eſſent, can. Si Romanorum diſtinct.* 19. Adverſarii vociferantur, me falsò hunc canonem proferre : cùm Nicolaus Papa ibidem nominatim aſſerat, Decretales Romanorum Pontificum, quanquàm Codice canonum minimè contineantur, vim habere obligatoriam : ſed contra rependo, Nicolaum, dicto canone *Si Romanorum*, hoc quidem velle perſuadere Galliarum Epiſcopis, quorum exceptio atque reſpenſio memorato canoni inſerta legitur, ſicque à Nicolao refertur : *Quamquàm quidam veſtrûm ſcripſerunt, haud illa decretalia priſcorum Pontificum in toto canonum Codicis corpore contineri deſcripta.* Et aliquantò poſt. *Si ideò non eſſe decretales Epiſtolas priſcorum Pontificum Romanorum admittendas dicunt, quia in Codice canonum non habentur adſcriptæ, &c.* Quibus ex verbis colligitur, Galliæ Epiſcopos cenſuiſſe Decretales Romanorum Pontificum non obligare, niſi Conciliis & cànonibus receptis, atque ipſo Codice canonum contentis congruerent : hocque mihi incentivo fuit, ut *Canonem Si Romanorum* laudarem. Accedit præterea, Nicolaum eodem canone, ſtatim initio, docere decreta Romanorum Pontificum, *diſcretione magiſtrâ aſſumi debere*, idque poſtea illo ipſo canone §. *Quoniam*, ad hunc modum ex B. Leone interpretatur. *Quoniam inter ipſos canones, unum B. Leonis Capitulum conſtat eſſe permixtum, quo ita omnia decretalia conſtituta ſedis Apoſtolicæ cuſtodiri mandantur, ut ſi quis in illa commiſerit, noverit ſibi veniam denegari : ait enim capite decimo ſuorum Decretalium, ne quid verò ſit quòd prætermiſſum à nobis fortè credatur, omnia decretalia conſtituta, tam B. recordationis Innocentii, quàm omnium deceſſorum noſtrorum*, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus, &

Digitized by Google

canonum promulgata ſunt diſciplinis, *ita à veſtra dilectione cuſtodiri mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit veniam ſibi noverit denegari.* Quæ verba Sancti Leonis, Epiſt. 1. ad Epiſcopos per univerſas provincias conſtitutos leguntur, atque explicatè demonſtrant, *Omnia decretalia quæ de Eccleſiaſticis ordinibus & canonum promulgata ſunt diſciplinis, cuſtodiri debere :* quod ipſum pridem ante Damaſus PP. Epiſtolâ IV. docuerat 25. *quæſt.* 1. *Can. Omnia Decretalia, & cunctorum deceſſorum noſtrorum conſtituta, quæ de Eccleſiaſticis ordinibus & canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita à vobis, & ab omnibus Epiſcopis, ac cunctis generaliter Sacerdotibus cuſtodiri debere mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denegari.* Quocirca ſenſus integri canonis *Si Romanorum*, non ille eſt quem Gratianus pro lemmate, atque argumento Canonis adſcripſit : *puta non licere alicui Epiſcopo, contra Romanorum Pontificum decreta aliquid agere :* Hoc enim in quæſtione poſitum erat, inter Nicolaum PP. & Galliæ Epiſcopos : profectò nec ipſe quidem Nicolaus hoc abſolutè aſſerit quod Gratianus venditat : ſed tantummodò urget, *Decretales Romanorum Pontificum diſcretione magiſtrâ recipi debere.* Quam clauſulam ego contendo ad mentem Damaſi, & Leonis Magni PP. capi debere : *nimirum, ut decreta Pontificum de Eccleſiaſticis ordinibus, & Canonum promulgata ſint diſciplinis :* ratio eſt, quia tempore illo cùm regimen Ariſtocraticum floreret, Damaſus & Leo gubernabant Eccleſiam, congruenter ad quintum Nicænum, & ſecundum Canonem Conſtantinopolitanum; alioqui certè illorum Epiſtolæ decretales, neque obligaſſent, neque receptæ fuiſſent, ſi quid contra Canones præcepiſſent. Cardinalis Cuſanus lib. ſecundo cap. 9. de Concordantia : " Eccleſiaſtici Ca- "
nones, ait, non poſſunt niſi per Eccleſiaſticam congregationem, quæ Synodus vel cœtus di- "
citur ſtatui : & ideò, niſi quicumque ille fuerit, aut Papa, aut Patriarcha, decreta ſecun- "
dum Canones Eccleſiaſticos promulgaverit, non poſſunt illa ſtatuta Canones aut Eccleſia- "
ſtica ſtatuta vocari : & nihil habent firmitatis, cujuſcumque particularis ſtatuta, niſi in quan- "
tum per acceptionem & uſum, ſeu conſenſum confirmantur, ſeu Canonibus conſentiunt : "
undè textus Leonis Papæ, de epiſtolis ſuorum prædeceſſorum 19. diſtinct. cap. Si Roma- "
norum, & Damaſi PP. 25. quæſt. 1. Can. Omnia : loquuntur de Decretalibus, & epi- "
ſtolis de Canonum diſciplinis promulgatis. Non volo negare quin virtute & poteſtate di- "
vinâ, ac etiam præcepto quo obediendum eſt præpoſitis, & qui ſubjecti eſſe debemus Re- "
gibus, ſuperiores ſtatuendi & ordinandi ſecundùm commiſſam curam habeant poteſtatem : "
ſed dico quòd ſtatutorum obligatorialis virtus, cum hoc requirit conſenſum per uſum & "
acceptionem : ſtatuta enim Affricana non ligaſſent Gallos, niſi Carolus ab Adriano PP. "
in duobus breviariis recepta, ea ad Galliam detuliſſet, & ſic Gallia acceptaſſet. *Idem* "
*Cuſanus cap. XII. ejuſdem libri.* Illi textus Nicolai PP. Gelaſii, & aliorum, qui dicunt "
ſub obligatione obligare decreta per Romanum Pontificem promulgata, pro correctione "
morum, & diſciplina, intelligi debent ſecundùm Hincmarum ſubtiliſſimum Archiepiſco- "
pum Rhemenſem, cujus laudes idem Nicolaus Papa 11. quæſt. 3. Can. Excellentiſſimus "
extollit, de promulgatis, id eſt, quæ Papa vulgò promit de diſciplinis ſacrorum Canonum, "
vel ipſius Synodi Apoſtolicæ, quæ ſedes Apoſtolica ſæpe dicitur, cujus Papa os eſt. Idem "
lib. eodem cap. 20. circa medium. Sic Leo PP. ad omnes Epiſcopos per univerſas provincias "
conſtitutos de omnium prædeceſſorum ſuorum Epiſtolis dicit, Omnia decretalia conſtituta, "
tam à beatæ recordationis Innocentio, quàm aliorum omnium prædeceſſorum, quæ de Ec- "
cleſiaſticis ordinibus, & canonum promulgata ſunt diſciplinis, ita veſtram dilectionem cuſto- "
dire debere mandamus, ut ſi quis in illa commiſerit, veniam ſibi deinceps noverit denega- "
ri, XIX. diſtinct. can. Si Romanorum : ſimiliter loquitur Damaſus PP. ut habetur 25. "
quæſt. 1. can. Omnia, & Hincmarus contra Laudunenſem hanc Epiſtolam pertractans, "
dicit, advertendum quòd promulgare, eſt vulgò promere : & non dicunt illi Pontifices "
de ſimplici legum vel canonum promulgatione, ſed de decretalibus de canonum diſcipli- "
nis promulgatis *: undè quando obviant canonibus, potiùs canonibus eſt obediendum* ; di- "
ſtinct. 19. can. ita Dominus, verſu hoc autem, & can. ſecundum, verſu quia ergo : ubi "
probantur majoris eſſe auctoritatis veteres canones, quàm Romanorum Pontificum decre- "
tales obviantes canonibus : " hæc Cuſanus.

IV. Quandò, me virulenter ſuggillarit quòd ego ſcripſerim, *Epiſtolas decretales quæ ante Synodum Nicænam ſcriptæ perhibentur, eſſe fidei exiguæ, & propterea quòd ſacris canonibus pro Ariſtocratico regimine ſanciendo latis minimè concordent* : cujuſmodi ſunt Epiſtolæ quæ B. Clementi, Anacleto, & aliis Pontificibus tribuuntur : has autem tantùm ponderis habere pugno, quantùm Nicænis canonibus conſentiunt : ratio eſt, *quoniam Patres Nicæni diſciplinam retrò actis temporibus ſervatam, & deinceps in tota Eccleſia ſervandam magna ex parte in canones retulerunt.* Conſtat autem primis quadragentis annis poſt partum virginis regimen Ariſtocraticum, & jus commune, ſtrictè accuratèque in tota Eccleſia, ſicut quatuor primis generalibus Conciliis conſignatur, ſervatum. Quî ergo fieri potuit, ut Epiſtolæ quæ Pontificibus Romanis, qui Synodum Nicænam præceſſerunt, adſcribuntur, uſum aliquem habuerint, quando nobis parum atque abſonum regimen monarchicum exhibent, quale poſt nonum ſeculum Chriſti increbuit. Proculdubio tametſi Cardinalis Bellarminus ejuſmodi Epiſtolas omninò ſartas-tectas cupiat, nihilominus eas ab erroribus liberas, atque indubitatas aſſerere non audet lib. ſecundo de Romano Pontifice capite decimo quarto. *Quamvis aliquos errores in eas irrepſiſſe non negaverim, nec indubitatas eſſe affirmare audeam, certè tamen antiquiſſimas eſſe non dubito, inquit.*

# CAPUT IX.

## *Quouſque plenitudo poteſtatis Papæ ſe extendat, & quo in caſu Papa de canonibus Conciliorum diſpenſare valeat.*

SEXTUM, plenitudinem auctoritatis Pontificiæ definit primò ad Eccleſias particulares per mundum diſperſas, ſed nequaquam ad Eccleſiam univerſalem in Concilium congregatam : ſecundò, ad executionem, interpretationem & diſpenſationem, minimè verò ad inſtitutionem canonum, niſi per ſe aut per legatos ſuos concilio præſideat, atque omnium Patrum ſuffragia & conſenſum ſubducat, ut capite 6. docuimus. At eo ſolùm in caſu Papa de Synodorum decretis diſpenſare poteſt, quo ipſummet concilium, ſi eſſet congregatum, diſpenſaret : idque Zozimi Papæ ſententia capite 6. laudata confirmat, & Leo primus 25. *quæſt.* 2. *can.* 2. *privilegia* : *Diſpenſatio*, inquit, *nobis credita eſt, & ad noſtrum tendit reatum, ſi paternarum regulæ ſanctionum, nobis conſentientibus, vel negligentibus, violentur* : Divus Bernardus 3. ad Eugenium cap. 10. *Quid inquis, prohibes diſpenſare? non, ſed diſſipare : non ſum tam rudis ut ignorem poſitos vos diſpenſatores, ſed in ædificationem, non in deſtructionem. Denique quæritur inter diſpenſatores ut fidelis quis inveniatur : ubi neceſſitas urget, excuſabilis diſpenſatio eſt : Ubi neceſſitas provocat diſpenſatio laudabilis eſt, utilitas dico communis, non propria.* Cæterum in his duobus articulis, quos hoc proloquio complexi ſumus, ſtatus monar-

Digitized by Google

chicus Eccleſiæ, ſivè plenitudo juriſdictionis papalis potiſſimum conſiſtit: non autem in abſolutâ poteſtate, quam contra jus divinum & naturale, plerique recentiores in Eccleſiam invehere nituntur. Profectò octingentis atque ampliùs annis, hoc eſt ante imperii translationem ad Francos, Romani Pontifices ſeſe tantummodò ultores, ſivè exequutores canonum prædicabant: lapſu demum temporis, cùm omnes Chriſtianæ nationes ſummis ignorantiæ tenebris conſopitæ detinerentur, abſolutam auctoritatem omnia decernendi collegerunt; præcipuè à Gregorii VII. temporibus: cujus vitam ab Onuphrio ſcriptam, hiſtoriæ ſtudioſi evolvent: prætereaque obſervabunt, Papam regulariter & ordinariè jus habere convocandarum Synodorum generalium, quatenùs poteſtatem habet ſuper Eccleſias particulares diſgregatas per orbem terrarum.

Summa hujus diſputationis eſt, à ſtatu monarchico Eccleſiæ, unitatem, ordinem, cum efficaci exequutione canonum procedere: à regimine autem ariſtocratico, ſanctiſſimum conſilium, atque infallibilem providentiam & deciſionem, quâquidem reſpublica Chriſtiana in perpetuam ædificationem, & non in deſtructionem gubernatur.

---

## DEMONSTRATIO

### CAPITIS IX.

1. *De objecto & plenitudine poteſtatis Papæ.*
2. *De legum natura, à quibuſnam ferri poſſint, & quatenus vim habeant actualem obligandi.*
3. *De hac formula definiendi in Conciliis ſæculo Gregorii VII. inventa:* Nos ſacro *approbante Concilio decernimus, &c.*

I. HOc capite diſputatur quare ſtatus aut Principatus Eccleſiæ dicatur monarchicus: ſeu qua in re plenitudo poteſtatis Papæ verſetur: idque à triplici cauſa ducitur: prima, quoniam Pontifex ratione primatus poteſtatem ſuper Eccleſias particulares per mundum diſperſas obtinet, ut eas ſecundùm jus divinum, naturale, & canonicum gubernet: (ſicut eſt à Patribus Conſtantienſis Synodi definitum ſeſſ. 8 & à nobis ſupra explicatum cap. 4. & 5.) Profectò ratione primatus, Papa ſingularibus Eccleſiis mandat, ut ſe ad Synodum generalem congregent: in qua etiam jus habet præſidendi, atque inito & ſubducto ſuffragiorum numero, juxta leges Ariſtocratici regiminis, omnia ſtatuta concludendi: & hæc prima eſt regula plenitudinis poteſtatis Papæ: Secunda verò ut juridicè atque auctoritativè legem divinam, naturalem, & canonicam interpretetur, necnon etiam ut de canonibus Conciliorum generalium, eo in caſu diſpenſet, quo ipſum Concilium, ſi eſſet congregatum, diſpenſaret, nempe pro communi Eccleſiæ non privatorum bono.

II. Tertia, ut neceſſitate poſtulante, quia non ſemper haberi poteſt Concilium, leges aut

canones condat in actu primo : actus autem ſecundus, id eſt formalis & actualis cauſa obligandi, Eccleſiæ conſenſu dependet : ratio eſt, quoniam canones aut leges Eccleſiaſticæ non ab uno Epiſcopo privatim, ſed ab Eccleſia verè aut interpretativè, explicitè aut implicitè conduntur. Ex quo fit, ut Papa Chriſtanos ullâ lege aut conſtitutione obligare nequeat, ſecluſâ Eccleſiæ approbatione. Quamobrem, clerus Romanus epiſtolâ trigeſimâ primâ inter Cypriani epiſtolas ſcribit, *firmum decretum eſſe non poſſe, quod non plurimorum videbitur habuiſſe conſenſum.* Quæ ut magis liqueant, operæ pretium eſt notare omnem legem, ut à principe manat, poſſe duobus modis conſiderari, *nimirum quoad eſſe, & operari: ſeu in actu primo, & ſecundo.* Cæterum eſſentia & actus primus legis eſt, ſubditis imperare, quatenùs aliquid faciant aut non faciant : quare primò legem ab eo condi neceſſe eſt, qui jus & poteſtatem habeat imperandi : alioqui ſcita & imperata nomen aut naturam legis nullo modo merentur : unde etiam inter ſapientes percrebuit, tantumdem de alicujus Principis auctoritate vel poteſtate, quantùm & de jure licitum ambigere. Porrò ubi lex eſt à Principe legitimo condita, ejuſdem pariter auctoritate illam promulgari oportet : quæ duæ conditiones, *nimirum condere, & promulgare legem, ad eſſentiam aut primum actum legis pertinent.* At ſecundus actus, & exiſtentia legis eſt, ut præceptum vel imperium impleatur, atque in hominum mores tranſeat : ita ut lex à Principe lata & promulgata, reverà populum gubernet : quod ut fiat, legem à populo approbari atque recipi neceſſe eſt : propterea quòd Princeps non deſpoticè ſubditis ut belluis aut mancipiis, ſed regiè tanquàm parens liberis, congruenter ad jus divinum & naturale, imperare debet : quando teſte Ariſtotele in Politicis, *naturæ repugnat aliquam eſſe rempublicam ſervorum.* Omnibus enim hominibus eſt inditum à natura, ut liberi & beati eſſe velint. " Quocirca omnes leges juri naturæ uſquequaque " congruere, hoc eſt, juſtæ, honeſtæ, poſſibiles, neceſſariæ, utiles, ſecundùm naturam, & " patriæ conſuetudinem, loco, temporique convenire debent: diſtinct. 4. can. erit, & can. " in iſtis §. tum leges inſtituuntur, cùm promulgantur, firmantur cùm moribus utentium " approbantur. Ex quo fit ut Theologi doceant, " pacem, charitatem, atque dilectionem, " finem eſſe, & propoſitum omnis præcepti, & legi cap. 13. ad Romanos verſu 10. atque tria eſſe neceſſaria ad eſſentiam & perfectionem legis : *videlicet auctoritatem in eo qui legem condit, promulgationem legis : & receptionem aut approbationem per uſum.* Hæc autem ſi in politicis legibus, ut reverà ſunt neceſſaria, quantò magis in Eccleſiaſticis : cum Eccleſiæ regimen ſit Ariſtocraticum, & Eccleſia miniſteriali ſpirituali poteſtate tantùm polleat, atque animis duntaxat præſit, non autem corporibus per vim externam & gladium materialem, ut princeps politicus, imperet. Quamobrem Eccleſiaſtici, Chriſtianos ſibi ſubditos, inconſultos, invitos, diſſentientes, aut repugnantes obligare nequeunt, " diſtinct. 4. can. deni- " que §. hæc etſi legibus conſtituta ſunt, tamen quia communi uſu approbata non ſunt, ſe " non obſervantes tranſgreſſionis reos non arguunt, &c. Gerſonius de poteſtate Eccleſiaſtica conſider. 4. " Eccleſia poteſt condere leges obligantes & regulantes etiam ipſum Pa- " pam, tam quoad perſonam, quàm reſpectu uſus poteſtatis : non ſic è contra poteſt Papa " judicare totam Eccleſiam, vel uſum ſuæ poteſtatis limitare, imo ſi Papa condat leges & " canones, videtur obſervandum illud quod ſententialiter dicit Auguſtinus ; leges inſtituun- " tur cùm promulgantur, firmantur cùm moribus utentium approbantur : hoc enim dicitur " ad reprimendam præſumptionem quorumdam ſummorum Pontificum, vel eis adulantium, " qui videntur voluiſſe debere ſervari pro regula immutabili de Papa reſpectu totius provin- " ciæ vel totius Eccleſiæ, quod placuit Principi legis habet vigorem : quaſi nullum ſuper- " eſſet examen ſupremum. Jacobus Almainus cap. 7. de auctoritate Eccleſiæ. Si ſummus " Pontifex habeat juriſdictionem ſuper totam Eccleſiam categorematicè : ergo poterit in il- " lud totum etiam invitum, aliquam juriſdictionem exercere : conſequentia patet, quia " poteſtas juriſdictionis fori exterioris in invitum exerceri poteſt : & falſitas conſequentis " probatur : Non poteſt illud totum categorematicè excommunicare aut interdicere, ut no- " tum eſt nec ad aliquid ipſo renitente illud obligare, ut patet per illud Auguſtini, leges " inſtituuntur cùm promulgantur, firmantur cùm moribus utentium approbantur, can. in iſtis. Ne ſim longior hunc articulum unius Azorii Theologi ſocietatis ſententiâ tomo priore inſti-

Digitized by Google

entionum Moralium libro quinto cap. quarto definiam. " Communis eſt canonici & civilis juris interpretum opinio, inquit, ut teſtantur Abbas, & Felinus capite primo de Treuga " & Pace, legem uſu non receptam vi carere, quamvis ſit auctoritate Principis conſtituta, & " legitimè promulgata : quæ ſententia eſt juri canonico & civili conſentanea. Hæc ille, qui " nobis inſtar omnium recentiorum eſſe debet. Quocirca relinquitur Papam non poſſe leges dare Eccleſiæ ſecluſo Eccleſiæ conſenſu : *atque hunc conſenſum canoni univerſali æquipollere :* conſequenter, rectè dictum à Richerio *Eccleſiam canone*, *non abſolutâ poteſtate gubernari.*

III. At verò me immaniter flagellant adverſarii, " quòd ſcripſerim Romanos Pontifices lapſu temporis, cùm omnes Chriſtianæ nationes ſummis ignorantiæ tenebris conſopitæ detinerentur, abſolutam poteſtatem omnia decernendi collegiſſe, præcipuè à Gregorii VII. " temporibus. " Sed excipio me hâc clauſulâ nihil aliud voluiſſe, quàm tempus indicare, quo Ariſtocraticum in purè monarchicum regimen degeneravit. Enimverò, cum anteactis temporibus omnia Concilia explicitâ dictione ſententiæ Patrum ſingulorum celebrarentur, atque etiam omnium ſubſcriptionibus & ſyngraphis robur haberent : tandem rudibus ſæculis, poſt ruinam Eccleſiæ, atque Imperii Orientalis, Pontifices Romani omnia decreta condiderunt, eaque Conciliis approbanda ſub hac formula propoſuerunt. " Nos ſacro approbante, conſentiente, vel ſuadente Concilio decernimus, ſtatuimus, præcipimus, &c. " Quare Cardinalis Alliacenus de Eccleſiæ auctoritate parte tertiâ cap. ſecundo quærit," an uni & ſoli Romano Pontifici competat facultas definiendi ſub hac forma : Nos ſacro approbante Concilio " decernimus, &c. aut etiam ſub hac alia, ſacro ſanctum Concilium damnat, &c. dicit " autem non eſſe quæſtionem inutilem & utramque formam in decretis generalium Conciliorum reperiri : ſed priorem reperiri in multis conſtitutionibus Synodalibus, & maximè " in juribus novis : poſteriorem verò eſſe antiquiorem, & convenientiorem, & Theologiæ " magis conſonam : quia in actibus Apoſtolorum, auctoritas definiendi attribuitur Concilio & non ſpecialiter Petro, ubi dicitur placuit nobis collectis in unum, &c. Et B. Gregorius 15. diſtinctione Can. ſicut : ubi dicit ſe quatuor Concilia ſicut ſancti Evangelii quatuor libros venerari : ſubdit cauſam, quia univerſali conſenſu conſtituta ſunt : undè videtur ſequi, quòd auctoritas definiendi maximè in materia fidei pertineat ad Concilium " generale, &c. " hæc Alliacenus. Quod autem inferunt adverſarii, ex hac mea ſententia ſequi *Eccleſiam ſupinâ laboraſſe ignorantiâ, continuòque defeciſſe :* eis abſolutè negatur : etſi enim Chriſtianæ nationes ſummis ignorantiæ tenebris conſopitæ detinerentur, tamen quidquid in mundo lucis & litterarum totum fermè penes Eccleſiaſticos erat : Deuſque nunquam Eccleſiæ Catholicæ defuit in neceſſariis.

## CAPUT X.

### *Quanquam Eccleſia unicum habeat caput eſſentiale, nihilominus in ratione exercitii, atque exequutionis regiminis, à Papa & à Principe politico differenter gubernatur.*

SEPTIMUM, docet Eccleſiam ſumptam pro cœtu fidelium, ſivè pro Chriſtiana republica, unico & ſolo capite ac fundamento eſſentiali Chriſto Domino eſſe contentam ; nihilominus, in ratione exercitii atque exequutionis regiminis ejuſdem Chriſtianæ reipublicæ, à duobus, Pontifice ſcilicet, & politico Principe, differenter gubernari, *can. duo*

Digitized by Google

*ſunt, diſt.* 96. *& can. Principes.* 23. *quæſt.* 5. Congruenter quidem ad præceptum Domini Mathæi 22. *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari : & quæ Dei Deo.* Hoc enim quaſi mutuo obligationis & benevolentiæ vinculo, Eccleſiam cum politia ſeculari colligari voluit Dominus : ne Principes & Eccleſiaſtici inter ſeſe digladiarentur. Quam ſalutarem diſtinctionem qui ignorant, diſſimulant, aut confundunt, in maximos & periculoſiſſimos ſcopulos allidunt, atque Eccleſiaſticos Principibus politicis ſuſpectos reddunt, quaſi novis rebus ſtuderent.

---

## DEMONSTRATIO

### CAPITIS X.

*De duplici Eccleſiæ regimine, & Papam eſſe Dei Vicarium in ſpiritualibus : Principem verò politicum in temporalibus, ad juris divini, naturalis, & canonici conſervationem, & exequutionem.*

NOVEM primis capitibus libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate, ego ſigillatim & ſeorſim de Eccleſiaſtica auctoritate, *deque interno Eccleſiæ regimine diſſerui* : his quatuor proximè ſequentibus, à decimo ad decimum quartum, mixtim & conjunctim de utraque poteſtate in ordine ad gubernationem Chriſtianæ reipublicæ agitur : quatenùs Eccleſia in ſtatu politico, tanquàm in ſubjecto & domicilio, habitat. Verùm hoc capite demonſtravimus *duplex eſſe regimen Eccleſiæ : alterum internum & merè ſpirituale, ſolis Eccleſiaſticis proprium : alterum externum & mixtum, quod etiam poteſt Principi politico competere.* Enimverò, ſicut Papa in ſpiritualibus, ita princeps politicus eſt Dei vicarius in civilibus & temporalibus : & uterque ſuo modo, conformiter ad naturam ſuæ poteſtatis, vindex eſt juris divini, naturalis, & canonici. Cùm ergo utraque poteſtas cauſis eſſentialibus diſtinguatur, neutra quidem in alterius fines ac terminos debet invadere : ſed quiſque Principum ſibi mutuò, amicè, & concorditer auxiliari tenentur, irrogando pœnas ſuæ auctoritati proportionatim reſpondentes : Papa quidem ſpirituales ſecundùm actus hierarchicos : (quoniam Eccleſia nimis non corporibus & temporalibus præeſt jure divino : ideòque vim, ſanguinem, & coactionem externam neſcit) Rex autem temporales & corporales pœnas, quia ejus eſt corporibus imperare, manum & vim externam cohibere, ac territorium tueri : quem in finem, dominium atque uſum gladii materialis à Deo poſſidet, Rom. 13. & cap. 11. libelli hujus : Vidè Leo magnus Epiſtolâ 33. editionis Romanæ & 23. quæſt. 5. can. " Res humanæ aliter tutæ eſſe non poſſunt, niſi quæ ad divinam confeſſionem per-
" tinent, & Regis, & ſacerdotalis defendat auctoritas, *Anaſtaſius PP. ad Imperatorem Anaſtaſium :* " Pectus Clementiæ veſtræ ſacrarium eſt publicæ felicitatis, ut per inſtantiam ve-
" ſtram, quem *velut vicarium Deus* præſidere juſſit in terris, Evangelicis Apoſtoliciſque
" præceptis non durâ ſuperbiâ reſiſtatur, ſed per obedientiam, quæ ſunt ſalutifera complean-
" tur. *Gelaſius Papa* diſtinct. 10. can. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo Chri-
" ſtus Jeſus, ſic actibus propriis & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis utriuſque diſcrevit
" propria, volens medicinali humilitate hominum corda ſurſum efferri ; non humanâ ſuper-
" biâ in inferna demergi : & ut Chriſtiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indige-
" rent, & Pontifices pro curſu temporalium tantummodò rerum imperialibus legibus uteren-
" tur : quatenùs ſpiritualis actio à carnalibus diſtaret incurſibus : & ideò militans Deo, mi-

nimè

Digitized by Google

nimè ſe negotiis ſæcularibus implicaret: ac viciſſim non ille rebus divinis præſidere videretur, qui eſſet negotiis ſæcularibus implicatus. *Item Gelaſius* diſtinct. 96. can. duo ſunt quippe Imperator, quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas, in quibus tantò gravius pondus eſt ſacerdotum, quantò etiam pro ipſis regibus hominum in divino ſunt reddituri examine rationem, &c." Iſidorus Hiſpalenſis libro tertio de ſummo bono cap. 53. laudaturque in Synodo Pariſienſi ſub Ludovico & Lothario Imperatoribus, lib. ſecundo cap. ſecundo. " Principes ſæculi nonnunquàm intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, ut per eamdem poteſtatem diſciplinam Eccleſiaſticam muniant. Cæterum intra Eccleſiam poteſtates neceſſariæ non eſſent, niſi quod non prævalet ſacerdos efficere per doctrinæ ſermonem, poteſtas hoc impleat per diſciplinæ terrorem. Sæpe per regnum terrenum cæleſte regnum proficit, ut qui intra Eccleſiam poſiti, contra fidem aut diſciplinam Eccleſiæ agunt, rigore Principum conterantur: ipſamque diſciplinam, quam *Eccleſiæ humilitas exercere non prævalet*, cervicibus ſuperborum "*poteſtas principalis* imponat, & ut venerationem mereatur, virtutem poteſtas impertiat. Cognoſcant Principes ſæculi Deo ſe debere rationem reddere, propter Eccleſiam quam à Chriſto tuendam ſuſcipiunt: nam ſivè augeatur pax, & diſciplina Eccleſiæ per fideles principes, ſivè ſolvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam credidit." Quem locum Iſidori Burchardus, Ivo Carnotenſis, & Gratianus in ſuas collectiones canonum conjecerunt 23. *quæſt. 5. can. Principes.* Porrò ſumma iſtorum teſtimoniorum ad quatuor redit capita: primum Eccleſiaſticam & politicam poteſtatem immediatè à Deo manare, atque naturâ & cauſis eſſentialibus à ſe invicem diſtingui: Alterum ſacerdotes, quoniam animis præſunt, non corporibus per vim & coactionem externam imperant, nihil jure divino primario habere præter doctrinæ adminiſtrationem, & cæteros actus hierarchicos. quibus pervicaces in gyrum rationis deducant: Tertium Principes politicos tanquàm Dei Vicarios, juriſque divini, naturalis, & canonici exequutores, atque Eccleſiæ defenſores conſtitui: Quartum ubi ſacerdotes quæ ſui ſunt muneris obierunt, tum politicam poteſtatem illis ſubſidio eſſe debere: "ut quod ſacerdos atque Eccleſiæ humilitas per doctrinæ ſermonem, & actus hierarchicos efficere nequit, hoc cervicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat:" ſervato nimirum temperamento parabolæ zizaniorum Matth. 13. Verùm quod dixi politicam poteſtatem, id eſt jus meri imperii, eſſe immediatè à Deo confirmatur Geneſis nono verſu 6. " Quicumque effuderit humanum ſanguinem, effundetur ſanguis illius: ad imaginem quippe Dei factus eſt homo." Certè nullus præter Deum jus vitæ & necis in homines inſtituere potuit: qua in re ſupremus apex politicæ auctoritatis, *quem majeſtatem imperii nominant*, verſatur: hæcque majeſtas, ſicut poteſtas Eccleſiaſtica, eſt poſitivè inſtituta à Deo: Quapropter Reges atque politici Magiſtratus, *contemptivoles eſſe non poſſunt*: quicquid Novatores in politicæ auctoritatis contemptum, contra mentem Apoſtoli prioris ad Corinthios cap. 6. blaterent: Paulus enim per indignationem factâ comparatione, non dogmaticè & abſolutè loquitur.

## C A P U T X I.

*Cùm Eccleſia neque territorium, neque jus gladii habeat à Chriſto, & ad finem ſupernaturalem tantùm inſtituta ſit de mediis neceſſariis ad beatitudinem, ſuaſivè tantùm & directivè non coactivè pœnas temporales irrogando, judicat.*

SED de hac re ampliùs ſi placet diſputemus: cùm enim lex evangelica vitam æternam pro fine, atque animam humanam pro ma-



Digitized by Google

teria & ſubjecto nativo habeat : tota occupari debet in internis conſcientiæ motibus dirigendis, minimè verò in manu aut vi externa cohibenda, ac proindè judicat de mediis neceſſariis ad beatitudinem, conformiter ad cauſas eſſentiales ſpirituales religionis Chriſtianæ : *hoc eſt ſuaſivè tantùm & directivè, per verbi divini prædicationem, Sacramentorum diſpenſationem, & ſi res poſtulet, per excluſionem ab Eccleſiaſtica communione ope cenſurarum, id eſt armorum ſpiritualium Eccleſiæ* : quæ olim abſque conſilio & moderatione ariſtocratica Presbyterii, de qua capite 5. diſſeruimus, nefas erat diſtringere : idque natura regiminis ariſtocratici exigit : & à quo tempore fieri deſiit, magna Eccleſiaſticæ diſciplinæ conturbatio ſubſequuta eſt, ſicut omnes periti norunt. Verùm, hæc doctrina, partim Eccleſiæ definitione capite 3. tradita, partim etiam multis evidentiſſimis ſcripturæ oraculis fulcitur. Annon Dominus Joannis 18. diſtinctè Pontio Pilato aſſeruerat, *regnum ſuum non eſſe de hoc mundo* ? & Lucæ 9. *vulpes foveas & aves cæli nidos habere, filium autem hominis non habere ubi caput ſuum reclinet* ? Quod idem eſt ac ſi perhiberet, Eccleſiam neque territorium, neque jus gladii, carceris, aut alterius pœnæ corporalis divinitùs habere : anima enim, quæ proprium eſt ſubjectum legis Evangelicæ, interno ſolùm, non externo movetur principio ; atque jus gladii materialis neceſſariò territorium, ſicut effectus cauſam, ſequitur. Hinc evenit, ut Dominus cuidam de turba, qui eum rogabat ut fratrem ſuum impelleret ad dividendam ſecum paternam hæreditatem, reſponderit, *homo quis me conſtituit judicem aut diviſorem ſuper vos?* Lucæ 12. Quaſi dixiſſet, Eccleſiam, quæ animas hominum non terrena imperia habet pro ſubjecto, de terrenis hæreditatibus ac poſſeſſionibus minimè judicare. Siquidem, *in carne ambulantes, non ſecundùm carnem militamus: nam arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo, ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſùs ſcientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obſequium Chriſti* 2. Corinthior. 10. Ubi obſervandum venit, corpora materiali quidem gladio cogi atque occidi, intellectum verò nequaquam in obſequium Chriſti captivari : hoc enim ſolo doctrinæ & Sacramentorum pabulo conſequimur. Accedit & caput 3. ad Philippenſes verſ. 20. ubi Apoſtolus perhibet *noſtrum politeuma*, id eſt, Chriſtianam gubernationem, totam *eſſe in cælis, undè Salvatorem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum expectamus* : idque ita eſſe voluit Dominus, ne Eccleſiaſtici, aut ſævis, aut negotiis ſecularibus ſeſe immiſcerent.

Digitized by Google

Quid præterea D. Bernardum lib. 1. de conſideratione cap. 5. commemorem? *Non monſtrabunt puto, inquit, ubi aliquando quiſpiam Apoſtolorum judex ſederit hominum, aut diviſor terminorum, aut diſtributor terrarum. Stetiſſe denique ego Apoſtolos judicandos, ſediſſe judicantes non lego, &c. Ergo in criminibus, non in poſſeſſionibus poteſtas veſtra: quoniam propter illa, & non propter has, accepiſtis claves regni cælorum: prævaricatores utique excluſuri, non poſſeſſores. Quanam tibi major videtur dignitas, & poteſtas, dimittendi peccata an prandia dividendi? ſed non eſt comparatio: Habent hæc infima & terrena judices ſuos, Reges & Principes terræ: quid fines alienos invaditis?*

Contra hæc divina oracula, meridianâ quidem luce clariora, duo potiſſimum objici video: Primum, Ananiam cum Saphira uxore, morte punitos fuiſſe à B. Petro, ob mendacium factum Spiritui Sancto Actorum 5. Deindè, Apoſtolorum primæ Corinthiorum 6. indicare Chriſtianos, quandiu ſub ethnicis Principibus & magiſtratibus degerunt ſibiipſis judices in cauſis civilibus deligere potuiſſe, *Secularia igitur judicia ſi habueritis*, ait, *Contemptibiles qui ſunt in Eccleſia conſtituite ad judicandum.* Reſpondeo, illud eximium Petri facinus, miraculoſum, extraordinarium, & ſancti Spiritus afflatu factum, ac proindè, ad jus, ordinarium non ſpectare, nihiloque magis trahi poſſe in argumentum, quàm vel caput primum Jeremiæ, *Ecce conſtitui te ſuper gentes, & ſuper regna, ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, &c.* vel locum de duobus gladiis lucæ 22. quandoquidem hæc allegoricè & ſpiritualiter intelligenda ſunt: ab allegorico autem & myſtico ſenſu, validum argumentum duci non poſſe, ipſi etiam pueri norunt. Neque eſt profectò, quod hæc D. Bernardi auctoritas cuiquam religionem faceſſat, cap. 4 libri 4. ad Eugenium, *Converte gladium tuum in vaginam: tuus ergo & ipſe: tuo forſitan nutu, etſi non tuâ manu, evaginandus, uterque ergo Eccleſiæ, & ſpiritualis ſcilicet, gladius & materialis. Sed is quidem pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt: ille ſacerdotis, is militis manu, ſed ſanè ad nutum ſacerdotis, & juſſum Imperatoris.* Hæc enim tantùm declarant, Eccleſiam jus habere innuendi, id eſt docendi & ſuadendi, quando Princeps politicus gladio uti debeat ad gloriam Dei: de quâ re capite ſequenti. Certè cùm Eccleſiaſtici vitæ ſanctimoniâ ſplenderent, Principes Chriſtiani, ut omnem injuſtitiæ ſuſpicionem à ſuis inceptis & conſiliis amolirentur, pace & bello Eccleſiaſticorum conſilio jure quidem utebantur: Sed ab eo tempore id meritò facere deſierunt: quo Eccleſiaſti-



Digitized by Google

ci in ſuſpicionem affectatæ monarchiæ temporalis venerunt : de quâ Eugubimus, Bozzius, Carerius, & ipſi Cardinales Bellarminus, atque Baronius libros operoſiſſimè ſcripſerunt. Quæ opinio ſi vera eſſet, tamen ratio & prudentia illos auctores docere debuerat, ut his infeliciſſimis temporibus ſibi ab hujuſmodi ſcriptione temperarent. Secundum argumentum, fallit ab ignoratione elenchi : etſi enim teſtimonia ſacræ ſcripturæ paulò ante laudata apertè convincant Eccleſiam jure divino territorium, jus gladii, & fori contentioſi minimè habere; attamen, non negant, quin jure humano & ex Principum conceſſione illud poſſidere queat : locus autem Apoſtoli, non de divino, *ſed de humano & arbitrario jure loquitur*, puta quando ex mutua litigatorum conſenſione arbitri cooptantur, qui diſſidia & lites ſine ſtrepitu forenſi amicè dirimant : hoc enim facilè animadvertent, qui caput 6. primæ Corinthiorum conſiderarint, & ſine alio quàm veritatis præjudicio legerint.

## DEMONSTRATIO

### CAPITIS XI.

1. *Cenſuras Eccleſiaſticas, ſicut & leges, poſſe conſiderari in actu primo & ſecundo : neque antiquitus in rem judicatam, ſecluſo Ariſtocratico Conſilio Presbyterii, mitti conſueviſſe.*

2. *Territorium jure divino naturali addictum eſſe civili ſocietati : Eccleſia autem ſolo jure humano competere*

1. HOc capite de poteſtate indirecta Eccleſiæ in res temporales diſputatur : verùm quia illi ipſi qui libellum meum cenſurâ inuſſerunt, *declarant ſe Regis atque Regni jura cum Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, ſalva atque intacta eſſe velle* : & M. Andræas Valſius, ab hac odioſa quæſtione conſultò abſtinuit, nihil video cauſæ cur in præſentiarum de hac re pluribus diſſeram : duo tamen ſunt quæ præſertim explicationem deſiderant : primum, ut verum ſit olim nefas fuiſſe gladium excommunicationis abſque conſilio & moderatione Ariſtocratica Presbyterii in aliquem diſtringere : hoc enim adverſarii graviter in me culpant: quibus ut fiat ſatis eſt obſervandum, quamquàm excommunicatio ſit pœna, & medicina, ſicut ab omnibus Theologis & Canoniſtis appellatur, tamen legis naturam & conditiones ſtrictè æmulari, de quibus ſupra cap. 9. *quamobrem juſta eſſe debet, neceſſaria, poſſibilis, utilis, loco, temporique conveniens, atque pacem & charitatem habere pro fine.* Quæ conditiones & circumſtantiæ ejuſmodi ſunt, ut Ariſtocratici Concilii providentiam meritò deſiderent, quo accuratè & ſigillatim cognoſcantur. Itaque licèt Papa & ſinguli Epiſcopi, quiſque proportionatim & reſpectivè cenſuras in actu primo diſtringere valeant : tamen actus ſecundus aut exercitus, à receptione, quo cenſuræ in uſum & mores populi tranſeunt, formaliter dependet, ſicut obſervatum eſt de legibus cap. 9. Porrò actus primus cenſurarum eſt imperare ut aliquis Eccleſiaſticâ communione excludatur ; atque in eum finem decretum face-

re, & promulgare, hocque à ſolis Epiſcopis abſque temperamento Ariſtocratico fieri poſſe nemo ambigit: ſed cenſuras ſic latas aut promulgatas actu & reverà obligare, antequàm communis Eccleſiæ, & præſertim totius Presbyterii conſenſus acceſſerit, planè negatur. Almainus capite VII. de Eccleſiæ auctoritate: "Petrus & quilibet ejus ſucceſſor, ait, *utitur clavibus vice Eccleſiæ univerſalis*, quam ſignificat: Itaque ſummus Pontifex excommunicat, confert beneficia, ſimiliter & indulgentias, & ſic de aliis actibus Eccleſiaſticæ poteſtatis, *auctoritate totius Eccleſiæ*: & iſtud rationabiliter eſt, *eo quòd ſuffragia, quibus privatur excommunicatus, ſunt Eccleſiæ non ſummi Pontificis*: hinc Prælati dicuntur, nomine totius Eccleſiæ aliquem poſſe illorum participatione privare: hinc dicit quidam doctor, Paulum noluiſſe excommunicare publicum fornicarium, ut patet primæ Corinthiorum 5. niſi Corinthiis congregatis: undè ſic dicitur: Ego quidem abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicavi ut præſens, eum qui ſic operatus eſt, in nomine Domini noſtri Jeſu Chriſti congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini noſtri Jeſu Chriſti, tradere hujuſmodi hominem Sathanæ, in interitum carnis, &c." Hîc ergo dignum animadverſione eſt; Apoſtolum quamquàm ſpiritu Dei plenum, ferre ſolummodò excommunicationem in actu primo: deindè actum ſecundum Corinthienſi Eccleſiæ peragendum relinquere. B. Cyprianus praxim Eccleſiæ primitivæ refert Epiſtolâ 28. ad Presbyteros & Diaconos fratres: "Interea ſi quis immoderatus & præceps, ſivè de noſtris Presbyteris, & Diaconibus, ſivè de peregrinis, auſus fuerit ante ſententiam noſtram communicare lapſis, à communicatione noſtra arceatur: apud nos omnes cauſam dicturus temeritatis ſuæ, quando in unum permittente Domino convenerimus. Deſideratis quoque ut de Philumeno & Fortunato hypodiaconis, & Favorino Acolytho, qui medio tempore receſſerunt, & nunc venerunt, quid mihi videatur reſcribam: Cui rei *non potui me ſolum judicem dare, cùm multi adhuc à clero abſentes ſint*, nec locum ſuum vel ſerò repetendum putaverint. Et hæc "*ſingulorum tractanda ſit & limanda pleniùs ratio, non tantùm cum collegis meis*, ſed & cum plebe ipſa univerſa: Expensâ enim moderatione libranda & pronuncianda res eſt, quæ in poſterum circa miniſtros Eccleſiæ conſtituat exemplum:" *hucuſque lumen Eccleſiæ Africanæ. Proculdubiò cùm ſuperiùs cap. quinto probaverim*, etiam Presbyteros debere in commune Eccleſiam regere cum Epiſcopis, eo ipſo quòd in ſolidum electi ſunt participes ſacerdotii Chriſti: conſtet autem Epiſcopos cenſuras diſtringere quatenùs Eccleſiam repræſentant, & ſub hac circumſtantia ſuffragiis Eccleſiæ excommunicatos privare:" indè neceſſariò colligimus, cenſuras, ſaltem abſque conſenſione Presbyterii, in rem judicatam mitti non debere: olim enim ut oſtenſum eſt, *Presbyteri erant ſenatus Eccleſiæ, & nativum Concilium Epiſcoporum*: quam ob cauſam ſententiæ dictionem habebant in Synodis, quas etiam ſuis ſyngraphis, unà cum Epiſcopis, roborabant, ut docuimus ſupra cap. 5.

II. Alterum quod enucleationem deſiderat eſt, quâ notione dixerim *territorium uni civili ſocietati & politicæ poteſtati proprium ac nativum eſſe*: hoc autem pro me docet Pſalmiſta: *Cælum cæli Domino, terram autem dedit filiis hominum.* Pſalm. 13. & B. Auguſtinus quonam modo intelligendum ſit clarè explicat diſtinct. 8. can. "Quo jure defendis villas Eccleſiæ, divino an humano? divinum jus in ſcripturis habemus, humanum in legibus regum: undè quiſque poſſidet quod poſſidet, nonnè jure humano? Nam jure divino Domini eſt terra, &c. jure tamen humano dicitur, hæc villa mea eſt, hæc domus mea eſt, hic ſervus meus eſt: jura autem humana jura Imperatorum ſunt. Quare? quia ipſa jura humana per Imperatores & Reges ſæculi Deus diſtribuit generi humano. Tolle jura Imperatorum, & quis audet dicere, mea eſt illa villa, aut meus ille ſervus, &c. Nolite dicere quid mihi & Regi: quid tibi ergo & poſſeſſioni? per jura Regum poſſidentur poſſeſſiones. *Porrò, ſententiæ Auguſtini hæc genuina eſt ratio*, quòd jure naturali omnia ſint communia: & jure gentium ac civili, *meum atque tuum* à Regibus & Principibus politicis conſtituta ſint: jus autem gentium eſt tanquàm concluſio juris naturalis poſt Adami peccatum. *Quare hoc ſenſu & ſecundùm juris gentium placita, contendo hæc verba Chriſti eſſe capienda*, Regnum meum non eſt de hoc mundo, *Joannis* 18. & *Lucæ* 9. Vul-

" pes foveas, & aves cœli nidos habent, filius autem hominis non habet ubi caput reclinet: quaſi Dominus diceret, Eccleſiam divinitus territorium, aut jus gladii materialis non habere, ad poteſtatem aliquam temporalem ſibi vindicandam, & meum ac tuum *conſtituendum in Eccleſia*, more Principum ſæculi : undè Lucæ 12. de fratrum ſuper paterna hæreditate altercantium diſſidio cognoſcere detrectat. Quamquàm autem Eccleſia jure divino territorium non habeat, id tamen non impedit quominùs jure humano, & largitione Principum ſæcularium poſſideat : quod ego his conceptis verbis docui cap. XI. libelli mei : *Etſi teſtimonia ſacræ ſcripturæ paulò antè laudata convincant, Eccleſiam jure divino territorium, jus gladii, aut contentioſi minimè habere : attamen non negant quin jure humano & ex Principum conceſſione illud poſſidere queat.* Quæ clauſula meis convitiatoribus os, ſi quod habuiſſent, occludere debuerat : quandoquidem illos non puduit ſpargere, mihi propoſitum omni bonorum poſſeſſione Eccleſiaſticos ſpoliare.

## CAPUT XII.

*Princeps politicus, ut Dominus reipublicæ ac territorii, vindex eſt atque protector legis divinæ, naturalis, & canonicæ : Quare, in eum finem leges figere, & gladium diſtringere poteſt.*

IAM ad civilem poteſtatem tranſeamus : ſanè, cùm Princeps politicus dominus ſit reipublicæ, atque territorii ; vindex ac protector legis divinæ, naturalis, & canonicæ, eaque de cauſa gladium portet Roman. 13. ſolus habet facultatem cogendi, aut coërcendi, irrogando pœnas corporales. Quapropter ad Eccleſiæ incolumitatem, & canonum Eccleſiaſticorum executionem leges ſancire, atque inter ſua edicta, codices, aut capitularia inſerere poteſt : ſicut de Imperatoribus Conſtantino, Theodoſio, Juſtiniano, Carolo Magno, B. Ludovico, Carolo VII. Franciſco I. aliiſque Gallorum principibus exploratum habemus. Undè Auguſtinus epiſt. 48. ad Vincentium ait, *Reges terræ Chriſto ſervire debere, etiam leges ferendo pro Chriſto* ; juxta Davidis oraculum, *& nunc Reges intelligite, erudimini qui judicatis terram: ſervite Domino in timore.* Euſebius pariter, cap. 24. lib. 4. de vita Conſtantini magni, narrat optimum Principem ſic Epiſcopos affari conſueviſſe, *Vos intra, ego autem extra Eccleſiam à Deo Epiſcopus conſtitutus ſum*; quaſi diceret, Principibus Chriſtianis ex proprio officio incumbere, ad divini, naturalis, & canonici juris executionem leges ſancire, & ſi res poſtulet (ſervato temperamento parabolæ zizaniorum, Mathæi 13. id eſt, publicâ pace ſalvâ) gladium diſtringere : hoc enim D. Auguſtinus Epiſtolâ ad Vincentium memoratâ, liquidò demonſtrat. Quibus bene perceptis, facile eſt videre, & quo ſenſu Optatus

Milevitanus aſſerat, *Eccleſiam eſſe in republica:* hoc eſt, tanquàm in alieno fundo, territorio, ac dominio: & jurenè an injuriâ olim Chriſtiani Principes Nicænam Synodum, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, Chalcedonenſem, atque alia Concilia generalia coëgerint? hoc enim ad legis divinæ, naturalis, & canonicæ executionem ſpectat.

---

# DEMONSTRATIO

## CAPITIS XII.

1. *Quâ notione Conſtantinus ſe Epiſcopum exteriorum negotiorum vocitarit: & quantam curam de Eccleſiaſtica diſciplina meliùs conſtituenda geſſerit.*

2. *Pontificale Romanum clarè docere, Reges eſſe participes miniſterii Epiſcoporum in exterioribus negotiis curandis.*

3. *Quòd Papa & Imperatores proportionatim & reſpectivè jus habeant Synodorum indicendarum, velut juris divini, naturalis, & Canonici vindices.*

1. HOc caput eſt tanquàm appendix duorum ſuperiorum capitum, declaratque quâ ratione Princeps politicus ſit vindex atque exequutor juris divini, naturalis & canonici, erga omnes cives ambitu reipublicæ contentos, tum Eccleſiaſticos, cùm Laicos, nemine dempto. Nam *cùm unicuique Deus mandarit de proximo ſuo*, Eccleſiaſt. 17. quemadmodum Eccleſiaſtici jus habent regendi ſpiritualiter Principes, atque Magiſtratus politicos ſecundùm actus hierarchicos: ita & Principes politici viciſſim ſuo jure uti poſſunt erga Eccleſiaſticos, eoſque ad juris divini, naturalis & canonici obſervationem, charitate & publicâ tranquillitate ſervatâ cogere: quæ tranquillitas, ut jam docui, eſt finis omnis præcepti. Et hinc datur intelligi, quid cauſæ habuerit Conſtantinus Magnus, *ut ſe communem Epiſcopum exteriorum negotiorum Eccleſiæ vocitaret:* factâ alluſione ad officium & curam Epiſcopalem, quod eſt intendere, invigilare, magnamque curam & ſolicitudinem de provincia ſibi credita habere. Neque verò putandum optimum principem hâc notione ſibi poteſtatem condendi canones, aut leges purè ſpirituales, arrogare: ſed tantummodò deſignare voluiſſe, ſuarum eſſe partium canones jam latos exequutioni mandare, atque Eccleſiam & religionem catholicam erga omnes protegere, in eumque finem edicta & leges ſciſcere. " Nam ſicut ſacerdos debitor eſt ut legem quam audivit à Deo liberè prædicet: ſic Laicus debitor eſt ut veritatem quam audivit quidem à ſacerdotibus probatam in ſcripturis, fiducialiter defendat, " cauſa 11. quæſt. 3. can. 86. nolite §. nam ſicut ſacerdos. " Herele quidem, cùm eſſe Epiſcopum nihil aliud ſit, quàm eorum ſaluti qui in noſtra manu ſunt ſedulò intendere, ac invigilare: non modò ſacerdotes, verumetiam omnes Reges, Patresfamilias, & ſcholæ magiſtri, appellationem Epiſcopi ſibi jure vendicare poſſunt. Undè Euſebius Pamphilus eam ob cauſam Conſtantinum magnum, *communem appellat Epiſcopum*, libro primo vitæ Conſtantini cap. trigeſimo ſeptimo. " Et quamquàm communiter erga omnes ſe talem præſtitit: tamen Eccleſiæ Dei eximiam & peculiarem curam adhibens, cùm quidam Eccleſiaſtici inter ſe in diverſis locis diſſenſione diſcordarent, *tanquam communis Epiſcopus à Deo conſtitutus*, miniſtrorum Dei coëgit Concilium: & in media illorum frequentia ac congreſſu " adeſſe & unà conſidere non dedignatus, rerum in deliberationem vocatarum ſe fecit participem: eaſque res quæ ad divinam pacem ſpectabant, omnibus procuravit: in medio " conſeſſu quaſi unus è multis aſſedit: & quoniam Dei timore undique ſeptus fuit, & ami- "

Digitized by Google

" cis fidelibus maximèque benevolis circummunitus, primùm ſatellites amovit à ſe & totam
ſtipatorum turbam, &c. " Qui locus non modo nobis eximiè officium Epiſcopatus Conſtan-
tini in tuenda & optimè conſtituenda diſciplina, & pace Eccleſiæ, verumetiam demonſtrat,
quâ mente & propoſito, idem Conſtantinus ſeſe communem Epiſcopum indigetarit, apud
eundem Euſebium lib. quarto vitæ Conſtantini cap. 23. & 24. illum ſi placet loquentem au-
diamus. " Etiam ad ipſos gentium præfectos Imperatoris nutu & voluntate edictum perla-
" tum eſt, ut illi perindè Dominicum diem venerarentur: itidem conſecratos martyribus dies
" honore proſequebantur, & feſtorum ſolemnitates in Eccleſiis celebrabant: quæ omnia ſe-
" cundùm Imperatoris voluntatem gerebantur. Ex quo etiam factum eſt, ut cùm Epiſco-
" pos nonnullos convivio excepiſſet, ipſe nobis audientibus ſe Epiſcopum appellaret, his fe-
" rè verbis: *Vos, inquit, intra Eccleſiam, ego extra Eccleſiam à Deo Epiſcopus conſtitu-
tus ſum.* " Itaque cùm quæ loquebatur eâdem mente ſecum cogitaret, *animum in omnes
qui ejus ſuberant imperio intentum habuit*: " hortatus pro virili ut piam omnes vitam exco-
lerent. *Quæ poſtrema verba*, " animum in omnes qui ejus ſuberant Imperio intentum habuit
" &c. *à nominis notatione, quodnam eſſet communis Epiſcopatus Conſtantini officium declarant:*
" ſcilicet intendere, ut omnes qui ejus ſuberant Imperio, piam vitam excolerent, atque jus
" divinum, naturale, & canonicum obſervarent. Etſi autem Edictum Conſtantini ad-
versùs Gentiles, ut diem dominicum cum feſtis Martyrum ſervarent, anſam præbuerit Eu-
ſebio referendi illud Conſtantini Apopthegma, quo ſe communem Epiſcopum venditat: ni-
hilominus ea quæ ibidem & aliàs paſſim, " de intendentia atque vigilantia optimi Principis,
" in omnes qui ejus ſuberant Imperio, memorat, ut piam vitam excolerent, atque diſci-
" plinam Eccleſiaſticam ad normam canonum jam latorum ſervarent, planè convincunt
illos, vel omnem pudorem exuiſſe, vel nunquam legiſſe hiſtoriam Eccleſiaſticam, qui confi-
denter aſſerunt, Conſtantinum appellari communem Epiſcopum, non propter Chriſtianos ſed
propter Gentiles qui extra Eccleſiam erant: utque alia innumera teſtimonia prætermittamus,
idem Euſebius lib. priore vitæ Conſtantini, capite trigeſimo ſeptimo ſupra edito, nominatim
& explicitè ait: " Conſtantinum tanquàm communem Epiſcopum Synodos indixiſſe & coë-
" giſſe, ac in eis ſententiam dixiſſe, ut Epiſcopos diſſidentes reconciliaret, pacemque daret
" Eccleſiis: certè hominum frontem ſatis mirari non poſſum!

II. Quid autem in antiquioribus exemplis perquirendis hæremus diutiùs? cùm Romanum
Pontificale, juſſu Clementis VIII. recognitum & anno 1595. Romæ editum, conceptis verbis
teſtetur, *Reges eſſe Dei Vicarios & participes miniſterii Epiſcoporum, propter externum re-
gimen Eccleſiæ*: fave auribus Lector, ſic enim collecta oratio pro regis benedictione, con-
ſecratione folio ducenteſimo trigeſimo ſexto, & ducenteſimo trigeſimo ſeptimo editionis Ro-
manæ concipitur: " Accipe coronam Regni, quæ licèt ab indignis, Epiſcoporum tamen
" manibus capiti tuo imponitur, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti: quam ſancti-
" tatis gloriam & honorem, & opus fortitudinis ſignificare intelligas: & per hanc te partici-
" pem miniſterii noſtri non ignores: itaut *ſicut nos in interioribus* Paſtores, Rectoreſque
" animarum intelligimur, *ita & tu in exterioribus verus Dei cultor*, ſtrenuuſque contra
" omnes adverſitates Eccleſiæ Chriſti defenſor, aſſiſtas: Regnique tibi à Deo dati, & per
" officium noſtræ benedictionis in vice Apoſtolorum omniumque Sanctorum regimini tuo
" commiſſi utilis exequutor, proficuuſque regnator ſemper appareas: ut inter glorioſos Ath-
" letas, virtutum gemmis ornatus, & præmio ſempiternæ felicitatis coronatus, cum redemp-
" tore ac ſalvatore noſtro Jeſu Chriſto, cujus nomen *vicemque geſtare crederis*, ſine fine
" glorieris. Qui vivit & imperat Deus, &c.

III. At verò M. Andræas Vallius me hoſtili animo carpit, quia dixi ex principiis hoc ca-
pite evolutis, proclive eſſe cognoſcere, " jurenè an injuriâ olim Chriſtiani Principes, Syno-
" dum Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam, & Chalcedonenſem, atque alia Con-
" cilia generalia coëgerint: hocque ad legis divinæ, naturalis, & canonicæ exequutionem
" ſpectare. Quandoquidem ille exclamat pag. 128. Elenchi, *hoc ad hæreſim manifeſtam
ſpectare, & me cum Luthero, Calvino, & aliis hæreticis ſentire.* Sed bona verba quæſo
amice,

Digitized by Google

amice, ubique ſi potes à convitiis ſpargendis tempera ! quando enim cap. IX. libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate, de plenitudine auctoritatis Papæ diſputans, docui illum ratione primatus jus habere congregandi & convocandi Eccleſias particulares ad Synodum generalem, &c. non debes moleſtè ferre, quòd hic de jure Imperatorum & Principum politicorum ſeparatim tractem : maximè verò quia ut ſupra docui, Papæ atque regibus, ſuo cuique modo proportionatim & reſpectivè, jus divinum, naturale, & canonicum exequutioni mandare incumbit : nam Papa cenſuras & pœnas ſpirituales, Princeps autem politicus corporales & temporales infligit. Utrùm autem Imperatores aliquando Concilia generalia indixerint, Lector ſtudioſus ſolâ lectione actorum cognoſcet, initio cujuſque actionis Synodorum generalium, quarum geſta integra habemus, præſertim primi Concilii Epheſini, Chalcedonenſis, &c. Quòd ſi laborem hæc acta legendi gravatè ferat, ſaltem Gratiani decretum conſulat; diſtinct. 15. can. „ Sancta Romana Eccleſia, & XI. quæſt. 1. can. Continua, ubi Conſtantinus Nicæno Concilio præſediſſe dicitur: Item 12. quæſt. 1. Can. futuram §. idem verò „ præſidens. „

## C A P U T X I I I.

*Princeps politicus, ut Eccleſiæ protector, & vindex canonum, judex eſt legitimus appellationum quas ab abuſu vocant : & hinc Eccleſiæ Gallicanæ libertates originem ſumpſerunt.*

HIc pro coronide & appendicula attexemus, nativas Eccleſiæ Catholicæ libertates, ſive jus commune à Deo & natura inſtitutum, his octo proloquiis ac fundamentis tam perſpicuè roborari, ut nemo in illud impingere poſſit, quin eâdem operâ, legem diviam, naturalem, & canonicam labefactet. Hoc autem quoties accidit, toties Gallis juſtam præbuit occaſionem provacandi tanquàm ab abuſu : quarum appellationum, Princeps & magiſtratus politicus velut Eccleſiæ protector, & vindex canonum, ſummam habet moderationem : de ſolo enim abuſu judicat, idque ad executionem canonum pertinet. Verùm, hæc ratio procedendi Gallorum, originem præbuit Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus, ut eas vulgò nominant. Audio Hiſpanos, atque alias nationes Chriſtianas, quando aliquid à Romana Curia emanat, quod eorum moribus ac inſtitutis adverſatur, intercedere conſueviſſe, quominùs id executioni mandetur : Ex quo apparet, illos cum Gallis reipsâ convenire, formâ tantùm, & modo agendi hæc in parte diſcrepare.

## DEMONSTRATIO CAPITIS XIII.

QUONIAM M. Andræas Vallius ab hoc capite lacerando penitùs ungues abſtinuit, de illo quoque ſilebimus : in eo autem explicatur quibus fundamentis Catholicæ, & Gallicanæ Eccleſiæ libertates, ſive jus commune à Deo & natura inſtitutum, nitantur ; de qua re in præſentiarum plura non dicam.

# CAPUT XIV.

*Confutatio argumentorum, quibus abſoluta poteſtas Romano Pontifici tribuitur.*

QUI contrariam ſententiam, id eſt, abſolutam poteſtatem tuentur, primò ſtatum Eccleſiæ cum ipſius regimine confundunt: Enimverò, quia Chriſtus D. Petrum in Eccleſiæ paſtorem ac vicarium ſuum adoptavit, Joannis 21. idemque Dominus rex eſt, & monarcha abſolutus Eccleſiæ, capite 3. indè colligunt, abſolutum ſive purè monarchicum regimen, B. item Petro Chriſti vicario congruere, & continuò Romanum Pontificem, nonmodò totam juriſdictionem Eccleſiaſticam, verumetiam auctoritatem quoque in temporalia, ſaltem indirectè, & in ordine ad ſpiritualia, ut illuſtriſſimus Cardinalis Bellarminus docet, poſſidere.

Secundò inducunt, nullâ omninò opus eſſe celebratione Conciliorum ad Eccleſiam meliùs ſanctiùſque gubernandam, cùm Dominus uni & ſoli Petro infallibilem auctoritatem, cum poteſtate confirmandorum fratrum, detulerit, Lucæ 22.

Tertiò ſtatuunt, ſi fortè aliquando frequententur Concilia, Eccleſiam in Synodum congregatam, nullum planè jus habere aliquid decernendi, ſecluſo aut non conſentiente Romano Pontifice.

Quartò, ſummum Pontificem, omnes canones univerſalium Conciliorum ad Eccleſiaſticam politiam ſpectantes, poſſe ex animi ſui ſententia antiquare, juſque omninò relaxare, & novum condere.

Quintò, Papam, nonmodò habere auctoritatem ſupra particulares Eccleſias per mundum diſgregatas, verumetiam ſupra univerſale Concilium: eique nullo in caſu ſubjici.

Quæ fundamenta, proclive eſt unicuique, antecedentibus principiis benè perceptis, convellere: eò enim omnia tendunt, ut Petro Miniſteriali capiti tam adſcribam poteſtatem, quæ uni & ſoli Chriſto Domino ac fundatori Eccleſiæ convenit: quod ſophiſticum eſt, à dicto ſimpliciter ad dictum ſecundùm quid. Annon obſecro longè diverſa eſt Domini atque œconomi, id eſt, Chriſti & Petri cauſa? nam Eccleſia per & propter Chriſtum; Petrus autem per & propter Eccleſiam, ſicut oculus per & propter hominem, ſubſiſtit.

Solutio ſecundi principii ab iis peti debet, quæ capite 7. obſervavimus.

Tertium, quartum, & quintum, non ſunt unius aſſis: ſiquidem fal-

ſunt à dicto ſimpliciter ad dictum ſecundùm quid : quaſi Petrus eandem habeat poteſtatem in Eccleſiam cum Chriſto. Proculdubio, ſi verum amamus, omnibus hominibus eſt inditum à natura, ut liberi beati eſſe velint : quis autem naturaliter beatus eſſe poteſt à libertate? At ſi infallibilitas decernendi in uno & ſolo habitat Pontifice, nullus in Eccleſiæ conventibus libertatem ferendæ ſententiæ obtinet, contra quam Domino placuit, Matthæi 18. qua de re videndum caput 6. Certè, ſi hæc ſententia invaleſcat, ſequitur Chriſtum extrema quæque paſſum, ut Eccleſiam ſponſam, id eſt univerſos Chriſtianos, deſpotico Romani Pontificis imperio ſubderet : quod juri divino & naturali funditus repugnat.

## DEMONSTRATIO CAPITIS XIV.

1. *Quonam ſenſu B. Petrus dicatur eſſe* per & propter *Eccleſiam : & de duplici via ac ratione propagandæ poteſtatis Eccleſiaſticæ.*

2. *De libertate & beatitudine ſtatus Epiſcopalis, atque Epiſcoporum auctoritate in definiendis Eccleſiæ controverſiis.*

3. *Impia Cajetani adulatio, perlibentis Eccleſiam ſponſam Chriſti, atque omnium fidelium matrem ac dominam, ſervam natam eſſe reſpectu Papæ.*

1. SUPERSUNT quinque capita libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate, quibus fundamenta contrariæ opinionis, de abſoluta Papæ monarchia, ad Lydium lapidem examinantur : tria autem ſunt præſertim, quæ in hoc capite M. Andræam Vallium exercent : primùm diſputat quî fieri poſſit *ut S. Petrus per & propter Eccleſiam eſſe dicatur, ſicut oculus per & propter hominem* : cùm Chriſtus, non autem Eccleſia, Petrum cooptarit, eique facultatem paſcendi oves ſuas dederit. At primùm reſpondeo, hanc objectionem facilè ex principiis cap. 1. & 11. libri de Eccleſiaſtica & politica explicatis dilui : *videlicet claves architectonicè, per dominium & proprietatem toti Eccleſiæ datas, ut à ſingularibus prælatis, quoad miniſterium, & exequutionem exercerentur.* Secundò, ſicut duplex eſt via producendi hominem, nimirum extraordinaria per creationem, & ordinaria per generationem : ita duplicem eſſe viam propagandæ auctoritatis Eccleſiaſticæ contendit Cajetanus lib. de auctoritate Papæ & Concilii cap. 3. videlicet extraordinariam, quæ immediatè à Deo per primam Eccleſiæ fundationem proceſſit : & ordinariam quæ quotidie miniſterio Eccleſiæ peragitur : ſiquidem, ut jam dixi, Eccleſia claves architectonicè & per dominium poſſidet : itaque ſicut Philoſophi & Medici cùm de hominis productione diſſerunt, potiùs argumenta ſua à generatione quàm à creatione hominis promunt : ſimiliter etiam Theologi, quoties de via propagandæ poteſtatis Eccleſiaſticæ verba conſerunt, ſuas ducere debent probationes ab ordinaria non extraordinaria collatione poteſtatis Eccleſiaſticæ; ſicut ego feci toto hoc libello. Etſi enim Chriſtus fundando Eccleſiam B. Petrum inſtituerit Primatem, tamen cùm claves toti Eccleſiæ architectonicè contulerit, neceſſariò inſurgit Petrum more aliorum hominum ſacerdotio Chriſti & communioni ſanctorum eſſe ſubjectum; ac poteſtatem Petro collatam, totam eſſe in ordine ad regimen ariſtocraticum. Certè ne Chriſtus contra naturæ legem & viam ordinariam Petrum primatem creaſſe videretur, eumdem *ab aliis Apoſtolis in Principem recipi voluit, can. in novo diſtinct.* 21. *can. ſacroſancta diſtinct.* 22. *§. inter beatos, & can. dudum §. quoniam* 3. *quæſt.* 6. Quibus accuratè ponderatis, comprobatum relinquitur *S. Petrum etiam per & propter Eccleſiam exiſtere.*

II. Secundò ambigitur, quam ob rem ego dixerim *neminem natu aliter beatum eſſe abſque libertate : atque omnes Epiſcopos beatos non eſſe, dato quòd infallibilitas decernendi in uno & ſolo habitet Pontifice : propterea quod in Eccleſiæ conventibus, nullus illorum libertatem ferendæ ſententiæ obtineat, contra quam Domino placuit, Mathæi* 18. At reſpondeo, me hoc dixiſſe propter ſtatus & dignitatis Epiſcopalis, atque Ariſtocratici regiminis Eccleſiæ naturam: cùm enim omnes Epiſcopi in ſolidum participes ſacerdotii Chriſti cum Papa exiſtant, ac individuè & ex æquo ſint ſucceſſores Apoſtolorum, atque excepto primatu, Papa nihil habeat jure divino, quo Epiſcopis antecellat : ſequitur neceſſariò Epiſcopos eſſe ordinarios judices omnium controverſiarum Eccleſiæ : & in Synodis, Papam illorum ſuffragia ponderare & ſubducere, ſicque communionem ſanctorum ſuaviter, non abſoluto imperio teneri defigere: contra quam Bellarmino placet, lib. primo cap decimo octavo de Conciliorum auctoritate ſub finem, ubi contendit, *Papam velut ſummum Eccleſiæ principem & monarcham, omnium Epiſcoporum ſententiam & judicium poſſe retractare* : quod ut gratis ab eo dicitur, ſic abſolutè negatur : toto enim cælo Primatus & abſoluta monarchia diſtant. Verùm ſicut in facultate Theologica Pariſienſi, verbi causâ, omnes doctores, juxta ſtatum ſui doctoratus, liberi & beati non eſſent, niſi liberâ ſententiæ dictione fruerentur, eorumque ſententiæ in conventibus facultatis ponderarentur, atque ſubducerentur : pariter etiam Epiſcopi, conformiter ad ſtatum Epiſcopalem, beati & liberi non eſſent, ſi, ut Bellarminus perſuadere vult, Romanus Pontifex deſpoticè omnium Epiſcoporum ſententiam Synodicè latam antiquare poſſet : quandoquidem Papa non eſt Dominus Eccleſiæ, ut Rex Franciæ regni ſui.

III. Tertiò, velut malè ſonans reprehenditur, quod ego perhibeo, *ſi ineffallibilis monarchia invaleſcat, ſequi Chriſtum extrema quæque paſſum, ut Eccleſiam ſponſam deſpotico Romani Pontificis imperio ſubderet* : At excipio, me hæc nominatim adversùs Cajetanum ſcripſiſſe, qui obtendit Eccleſiam ſponſam Chriſti, & omnium fidelium, atque ipſiuſmet Papæ matrem ac dominam, *eſſe ſervam natam reſpectu Pontificis Romani* : gemina ſunt illius verba, tractatu *de comparata auctoritate Papæ Cap. primo.* Quod autem infert, *ſignum infallibilis ſervitutis Eccleſiæ eſſe quoad jus Principatus, quòd Eccleſia non poſſit ſibiipſi regimen retinere, nec duobus aut tribus committere*, planè ſophiſticum eſt : nam homo obnoxius imaginatur Papam divinitùs conſtitutum eſſe abſolutum Eccleſiæ monarcham : ſed jam multoties dixi, atque iterum inculco, aliud eſſe de primatu aliud de abſoluta Papæ monarchia diſſerere : & quamquàm primatus quoad inſtitutionem & eſſentiam, juris ſit divini immutabilis, nihilominus ſubjectivè, quoad exiſtentiam, uſum, exequutionem, & limitationem, omninò ab Eccleſiæ ſtatutis, definitione, & ariſtocratico regimine pendêre, ut ex can. ſexto Concilii Nicæni claret; in quo totus orbis Chriſtianus in certas diœceſes, quos Patriarchatus nominant, diſtribuitur: Inſuper quoque quartâ & quintâ ſeſſione Conſtantienſi comprobatur, quibus Pontifex canonibus Conciliorum generalium in certis caſibus ſubjicitur : Verùm quando & primatus & ariſtocraticum regimen ſunt divinæ inſtitutionis, equidem certiſſimum eſt, neque Eccleſiam primatum; neque viciſſim primatum poſſe ariſtocraticum regimen abrogare. At ſi ſervituti deputandum foret, ut cavillatur Cajetanus, quòd Eccleſia primatum antiquare nequeat: à pari & fortiori inferre liceret, Papam eſſe ſervum natum Eccleſiæ : hîc enim Cajetanum ſuis ampullatis verbis munerari lubet : cauſa eſt, quia Pontifex ſacerdotium Chriſti, & unà cum ſacerdotio, juſtam auctoritatem accipit ab Eccleſia, quæ illum præterea deligit, & deligendo, eidem velut primati, non tanquàm abſoluto monarchæ Eccleſiam regendam permittit : quemadmodum Monachi Abbatem canonicè eligendo, totum cœnobium eidem ſubmittunt. Cæterùm quamquàm Eccleſia Papam cooptare teneatur, attamen hoc ad ſervitutem nihilò magis Eccleſiæ poteſt imputari, quàm humanæ voluntati, quòd in finem tanquàm in bonum ſibi connaturale & conveniens, quâdam neceſſitate, ſponte tamen feratur, aut quòd præcepta divina obſervet : quoniam ſervire Deo regnare eſt.

# CAPUT XV.

*In concilio generali congregato, Papa habetur caput quoad verbi divini prædicationem, adminiſtrationem ſacramentorum, & executionem canonum: minimè verò quoad directionem, & poteſtatem coërcitivam in totum concilium.*

CÆTERUM, quando ex omnibus argumentis adverſariorum, tria præcipuè aliquid videntur habere ponderis, illa enucleabimus: primum eſt, Petrum paſtorem univerſalis Eccleſiæ conſtitutum à Chriſto, Joannis 21. *Paſce oves meas*: hâcque divinâ voce, neque Apoſtolos, neque concilium generale excludi: omnes enim ſunt oves Chriſti, proptereàque à D. Petro Chriſti Vicario paſci debent. Reſpondetur; Chriſtum illis verbis, non aliam dediſſe Petro poteſtatem quàm miniſterialem, ut capite 4. 5. & 9. demonſtravimus: Officium verò miniſtri & diſpenſatoris eſſe mandare executioni præcepta legis divinæ, naturalis, & canonicæ: ſed juxta regulas temperamenti ariſtocratici à Deo conſtituti: ac proindè, Petrum cenſeri paſtorem, quoad exequutionem canonum, verbi divini prædicationem, & alia ejuſmodi, quæ ab uno, quàm ab Eccleſia congregata in concilium, meliùs perfici poſſunt.

Secundum argumentum eſt, Eccleſiam congregatam in concilium, unicam familiam, unicam ovile, unicum regnum, & corpus viſibile Chriſti conſtituere: ac propterea unicum etiam neceſſariò habere caput viſibile Romanum Pontificem: ac monſtrum immane videretur, ſi unum atque idem corpus duo ſuprema haberet capita, nempe Papam & concilium generale. Reſpondemus, Eccleſiam eſſe politiam monarchicam regimine ariſtocratico temperatam: inde autem ſequi neceſſariò, concilium, quoad directionem regiminis, coërcitionem, & poteſtatem ſanciendorum canonum, ſupremam habere auctoritatem: Petrum verò, quoad exequutionem, atque exercitium, aut uſum clavium erga Eccleſias particulares: vide caput 4. 5. 6. & 9.

## DEMONSTRATIO CAPITIS XV.

MAGISTER Andræas Vallius nihil habuit quod huic capiti iraſceretur, idcircò pluribus de illo agere ſuperſedebo: quoniam ex principiis cap. primo & ſecundo evolutis, ſatis ſufficienterque probatum evadit. *Dominium & proprietatem*



Digitized by Google

*clavium collatam à Chriſto toti Eccleſiæ collectim ſumptæ : miniſterium verò, atque exequutionem, prælatis diſtributim, & ſeorſim captis.*

## CAPUT XVI.

### *Explicatio hujus canonis, Nemo judicabit primam ſedem.*

TERTIÒ contendunt cap. 20. concilij Romani, à ducentis octoginta Epiſcopis ſub Silveſtro Papa conſtitutum fuiſſe, ut *Nemo primam ſedem, juſtitiam temperare deſiderantem judicaret : neque ab Auguſto, neque ab omni clero, neque à regibus, neque à populo judex judicabitur* : Quam ſententiam Gratianus refert 9. *quæſt. can. Nemo.* Sed ut dicam quod ſentio : qui ad hunc canonem attenderit, primâ facie videbit, multo plus nocere quàm favere adverſariis : ratio eſt, quia ſententia ſcholæ Pariſienſis, quæ decretis ſynodi Conſtantienſis nititur, docet Papam eo tantùm in caſu judicari poſſe à concilio, quo Eccleſiam nororiè ſcandalizat, eſtque incorrigibilis : verùm ſi juſtitiam temperare deſideret, à nemine quidem judicandus eſt : cùm juſto lex non ſit poſita : ipſe enim ſibi perpetua lex eſt. Secundò, quanquam hic canon abſolutè ſtatueret, attamen nihil derogaret fidei decretorum concilij Conſtanrienſis : quoniam factus eſt in ſynodo particulari, quæ de paſtore univerſalis Eccleſiæ judicare non debet, niſi fortè ſe illius judicio ſubmittat, ut olim Sixtus III. Papa, 2. *quæſt.* 4. *can. mandaſtis.* Quare, hæc verba, *neque ab omni clero*, diſtributivè de aliqua Eccleſia, aut clero particulari, non collectivè de generali concilio, cujuſmodi eſt Conſtantienſe, aut Baſileenſe, intelligenda ſunt. Tertiò, qui verſatus fuerit in lectione conciliorum, quamprimum animadvertet, multa in hoc canone inconcinna eſſe, quæ eum manifeſtæ irreptionis ſuſpectum reddunt: etenim, illis temporibus Patres Eccleſiæ non tam elatè loquebantur, neque perſecutiones eos de abſoluta poteſtate cogitare patiebantur: deinde, quid opus erat mentionem facere Regum, cùm nulli tum tempori Reges, ſed tantùm Romani Imperatores exiſterent ? Tu lector, adi Cardinalem Cuſanum, lib. 2. cap. 20. de Concordantia catholica.

De reliquis auctoritatibus quæ ex ſcriptis Romanorum Ponrificum proferuntur, & 9. *quæſtion.* 3. leguntur, non eſt magnoperè laborandum, quia Joannes Gerſon, atque alii doctores Pariſienſes, uno verbo reſpondent, nemini in ſua cauſa credendum, niſi conformiter ad legem divinam, naturalem, & canonicam loquatur : juri autem divino & naturali repugnat, caput miniſteriale imperium habere abſolutum in Eccleſiam.

Digitized by Google

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS XVI.

IN hoc capite Vallius eam ſolùm ob cauſam me culpat, quòd, ut fingit, privatam Gerſonii, Almaini, & quorumdam aliorum ſingularium Doctorum ſcholæ Pariſienſis opinionem, toti Facultati adſcripſerim : nimirum *Papam quando notoriè & incorrigibiliter Eccleſiam ſcandalizat, poſſe ab Eccleſia concilio generali judicari & abdicari, &c.* Verùm ipſemet multo magis culpandus, quòd tam turpiter in luce meridiana caliget, & decreta ſui ordinis ignoret : ſaltem eum ſuæ allucinationis, ne quid gravius dicam, Cenſura Sorbonæ adversùs Joannem Sarrazin commonefacere debebat, ſeptimâ propoſitione : *aliqua poteſtas, ſcilicet poteſtas Eccleſiæ de jure poteſt aliquid in certis caſibus contra ſummum* Pontificem : quæ propoſitio opinionem Joannis Sarrazin, *qui contendebat Papam à nemine judicari poſſe*, debellat, atque decreto quartæ & quintæ ceſſionis concilii Conſtantienſis planè congruit.

## CAPUT XVII.

*Cauſa finalis Eccleſiæ, quæ eſt vita æterna per bonum regimen, demonſtrat Petrum eſſe per & propter Eccleſiam, ſicut oculus per & propter hominem.*

EQUIDEM, finalis cauſa Eccleſiæ, quæ eſt *vita æterna per bonum regimen*, apertè demonſtrat, Papam per & propter Eccleſiam non contra Eccleſiam per aut propter Papam exiſtere, proptereàque in oratione eccleſiaſtici regiminis, Cepham. id eſt Petrum, Eccleſiæ ſubjici, tanquam oculum homini, primæ Corinthior. 3. *Nemo itaque glorietur in hominibus, omnia enim veſtra ſunt*, id eſt Eccleſiæ, *ſive Paulus, ſive Apollo, ſive Cephas, &c.* Item 2. Corinthior. 13. *Omnis poteſtas data eſt in ædificationem; non in deſtructionem.* Ex quo relinquitur, Eccleſiam jure divino & naturali, providere atque impedire poſſe, ne Papa in ſui deſtructionem gubernet, quemadmodum Conſtantienſi concilio ſeſſione 4. & 5. definitum fuit.

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS XVII.

PROBATIO hujus capitis peti debet à cap. 14. in quo oſtenſum eſt, quâ notione S. Petrus PER ET PROPTER *Eccleſiam, ſicut oculus per & propter hominem exiſtat.*

## CAPUT XVIII.

*Quid ſit Eccleſiam habere poteſtatem indirectam in temporalia: & ſolutio argumentorum contrariorum.*

DEMUM, quòd Eccleſiam indirectâ pollere auctoritate in temporalia prædicant, verum eſt per modum doctrinæ, ſuaſionis, directionis, & excluſionis à communione eccleſiaſtica: falſum autem per coactionem, aut Regum atque Principum depoſitionem, ut 11. & 12. capite diſputavimus. Quandoquidem, Eccleſia neque territorium, neque uſum habet gladii materialis. Qui ergo Reges aut Principes Chriſtianos jure ab Eccleſia abdicari contendunt, faciunt certè, ac ſi quis urgeret, Pædagogum, quoniam diſciplinæ ſcholaſticæ moderatur, diſcipulos ſuos, ſi fortè adversùs diſciplinam obdureſcant, bonis paternis exhæredare poſſe: quod illudit à dicto ſecundùm quid ad dictum ſimpliciter, nam quæ unico, & peculiari ſenſu vera ſunt, ad abſolutum & univerſalem ſenſum nequaquàm torqueri debent, niſi fortè à ſophiſtis & circulatoribus. Quòd ſi urgeant Eccleſiam eſſe ſibi ſufficientem & architectonicen: dices: hoc metiendum eſſe ex finibus, & terminis, unicuique rei præſcriptis à natura: cauſas vero eſſentiales Eccleſiæ non pati, ut eccleſiaſtici ſe ſævis aut ſecularibus negotiis immiſceant: Quamobrem, omnis ſufficientia politiæ eccleſiaſticæ, ab obſervatione mandatorum Dei, non à jure gladii, aut monarchia temporali, petenda eſt, Mathæi 28. *Euntes ergo, docete omnes gentes ſervare omnia quæcunque mandavi vobis: & ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus, uſque ad conſummationem ſeculi.*

Argumenta quæ huic ſententiæ patrocinantur, ad tria capita revocabimus, quorum primum exempla complectetur, quæ Sanderus, Bellarminus, Cocqueus, atque alii, ex veteri teſtamento, ſed abignoratione elenchi promunt. Quotuſquiſque neſcit, longè diverſam eſſe rationem Synagogæ & Eccleſiæ, legis Moſaïcæ atque Evangelii? illa enim territorium, & conſequenter jus meri imperii habuit à Deo: quod nemo ſanus de Eccleſia affirmaverit. Inſuper accedit, legem Evangelicam ad Moſaïcam, imoverò ad quamcumque aliam politiam comparatam, legem eſſe verè regiam, manſuetudinis, & perfectiſſimæ libertatis: contra Moſaïcam eſſe duriſſimæ ſervitutis, Actorum 15. verſu. 10. & Galat. 4.

Alterum caput, auctoritates deſumptas ex jure canonico nobis exhi-

Digitized by Google

ber, quas D. Cardinalis Bellarminus laudat: præſertim caput 3. ſynodi Lateranenſis; quo ſtatuitur, Reges atque Principes, qui hæreticos ex ſuis dominiis minimè exterminarint, eſſe abdicandos. Sed reſpondetur, iſthæc & ſimilia, nihilo plus habere juris in Principes politicos, quàm extravagantem Bonifacii VIII. *Unam ſanctam*; vel conſtitutionem Pauli IV. *Cùm ex Apoſtolatus officio*, quæ in directorio inquiſitorum legitur: ſiquidem, decreta hæc, privatim & proprio motu à Romanis Pontificibus, non ſynodicè, id eſt totius Eccleſiæ conſenſu, ſancita fuerint: itaque non obligant; quoniam Eccleſia canone, non abſolutâ poteſtate regitur, capite 5. & 8.

Tertiò, abſolutè negatur Childerici Franconorum regis abdicationem, aut imperii tranſlationem ad Francos, ſolâ Romanorum Pontificum auctoritate, abſque populi conſenſu, auctoritate, aut poſtulatione factam: & quamquàm facta fuiſſet, id parvi eſſet momenti ad definitionem præſentis controverſiæ, cùm tam facti quàm juris quæſtionem potiùs referet: ſicut etiam exempla abdicationis Henrici IV. Friderici II. atque aliorum Regum vel Imperatorum. De jure igitur, non de facto, diſputent adverſarii: moribus enim & canonibus, non exemplis, Chriſtianam rempublicam gubernari voluit Dominus noſter Jeſus Chriſtus.

Solutio reliquorum argumentorum, ſive à ſacra ſcriptura, ſive aliunde doctorum, peti debet à doctiſſimo tractatu Magiſtri Joannis Pariſienſis, de poteſtate Regia & Papali.

*Hæc Eccleſiæ Catholicæ judicio ſubjecta ſunto.*

---

## DEMONSTRATIO
### CAPITIS XVIII.

*Concluſio hujus demonſtrationis, partim in decreta Facultatis Pariſienſis, partim in D. Cardinalis Perronij ſententiam.*

QVANDO hoc caput immune ac liberum à Vallii Elenchis decurrit, in eo explicando aut defendendo ampliorem operam minimè collocabimus: ſed Concluſionem hujus demonſtrationis faciemus, partim ſecundùm decreta Facultatis Pariſienſis, partim juxta ſententiam illuſtriſſimi Cardinalis Perronii, opere poſthumo adversùs Regem magnæ Britanniæ ſtatim initio libri quarti, ubi ad præfationem Caſauboni, folio octingenteſimo quinquageſimo octavo editionis Anthonii Stephani ita Gallicè reſpondet.

*Le different de l'authorité du Pape, ſoit pour le regard ſpirituel au reſpect des Conciles œcumeniques; ſoit pour le regard temporel à l'endroit des Juriſdictions ſeculieres, quand elles combattent le ſalut des ames,*

Digitized by Google

*n'eſt point un different de choſes qui ſoient tenuës pour articles de foy: & ſous peine d'anatheme par l'une ny par l'autre partie des Catholiques, entre leſquels il s'agit : ny qui ſoit inſerée, ni exigée en la Confeſſion de foy, que l'on requiert de ceux qui reviennent à l'Egliſe, ny dont l'une ou l'autre partie puiſſe tenir pour heretique, celle qui embraſſe l'opinion contraire, & ſe ſepare de ſa communion : Au moien dequoi il ne peut ſervir d'obſtacle en la reünion de l'Egliſe, &c.*

Quæ quidem ſic latinè ſonant.

*Controverſia de authoritate ſpirituali Papæ, tum reſpectu conciliorum œcumenicorum, tum ratione authoritatis temporalis erga Juriſdictiones ſeculares, quando adversùs ſalutem animarum pugnant ; non eſt ejuſmodi rerum, quæ teneantur pro fidei articulis, & ſub pœna anathematis, ab alterutra parte Catholicorum, inter quos hæc controverſia agitatur: neque etiam in confeſſione fidei illorum, qui ad catholicam Eccleſiam redeunt, id inſeritur, aut ab eiſdem exigitur : Itaut alterutra pars alterutram partem, quæ contrariam opinionem amplectitur, pro hæretica habeat, & ſeſe ab ejuſdem communione ſeparet. Quocircà in ſtudio unionis faciendæ in Eccleſia, hæc obſtaculo eſſe non poſſunt.*

Item quantùm ad poteſtatem Papæ in rebus temporalibus, idem Cardinalis Perronius eadem docet, paginâ ſexcenteſimâ tertiâ ejuſdem libri.

Hæc autem cùm ita habeant, & certiſſimum ſit, quæcumque in libello Richerii de Eccleſiaſtica & politica poteſtate continentur, partim ad authoritatem Conciliorum generalium ſuprà Papam : partim ad ſupremam atque independentem Regum & poteſtatum ſeculi majeſtatem, ſpectare : profectò mirabile eſt, dominum Cardinalem Perronium *contra propriam ſententiam, & conſcientiam*, tot ac tantas adversùs Richerium excitaſſe tragœdias : atque M. Andræam Vallium haud aliter de ſodali ſuo *quàm de hæretico, ſchiſmatico, perduelli, atque monarchomacho, intemperanter ſcripſiſſe :* ſaltem *in dicta cauſa Richerium damnari non oportuerat*, cum palam & publicè ſe auctorem eſſe libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate prædicaret.

Verùm ad ſcholæ nobiliſſimæ decreta, quibus permultæ propoſitiones, libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate clariſſimè comprobantur, tranſeo : quæ decreta hauſi ex tabulario Facultatis, in antiquo Codice pergameneo ; ducentis atque viginti tribus foliis conſtante : In primis autem folio ſeptuageſimo octavo verſo, & 79. recto Codicis memorati, cenſura *adverſus magiſtrum Joannem de Carello* in hæc verba concipitur.

IN NOMINE DOMINI, Amen. Univerſis præſens publicum inſtrumentum inſpecturis, pateat evidenter ; Ex anno ejuſdem Domini milleſimo quadrageteſimo octavo more Gallicano, indictione ſecun-

dâ, menſis Januarii die ſecundâ, ab electione Petri de Luna ultimo in Papam electi, qui dudùm Benedictus tertius decimus nuncupatur, anno decimo quinto, in Congregatione venerabilium, & circumſpectorum virorum, dominorum & magiſtrorum ſacræ Facultatis Theologiæ ſtudii Pariſienſis, in aula Collegii Theologorum de Navarra multùm ſolemniter congregatorum,& more ſolito dictæ Facultatis Theologicæ congregationem & ibidem celebrantium, de mandato Reverendi Patris domini Cancellarii Pariſienſis, tàm Regentium quàm non Regentium, & Religioſorum, ac ſecularium ad infraſcripta ibidem vocatorum; ſpecialiter propter hoc perſonaliter conſtitutus præfatus dominus Concellarius Pariſienſis, dicens & proponens quòd frater Joannes de Gorello ordinis Fratrum Minorum licentiatus in Theologia, poſt Veſperas ſuas fuerat delatus apud ipſum, & conſequenter, apud dictam Facultatem Theologiæ; tanquam dixiſſet ea quæ ſequuntur, ſicut etiam ſcripta ſua exhibita de propria manu ſonare videbântur, formam quæ ſequitur continentia.

Primo, quòd Sacramentum pœnitentiæ nihil agit in habente gratiam virtute Sacramenti fundatur, quia Sacramentum pœnitentiæ non reſpicit principaliter niſi expulſionem culpæ.

Secundo, quòd debitè confeſſus non poſſit obligari ut iterum confiteatur eadem peccata, & hoc ex radice præcedentis dicti.

Tertio, Curatis non competit (ut tales ſunt) prædicare, confeſſare, extremam unctionem dare, ſepulturas dare, decimas recipere: fundatur in hoc, quòd Curati non ſint de inſtitutione Chriſti & Eccleſiæ primaria, ſed per Dionyſium Papam fuerunt ordinati. Item quia ſtat Curatos eſſe qui non erunt ſacerdotes. Item quia locus parochialis non eſt ille quem elegit Dominus, & cæteri ſecundùm figuram antiquæ legis, alioquin deberet illic comedi, & cætera.

Quarto, fratribus competit principaliùs vel eſſentialiùs prædicare, & confeſſiones audire quàm Curatis: fundatur, quia fratribus competit ex regula, & hoc eſt principaliùs, vel eſſentialiùs quàm ex ſtatuto Dionyſii. Item quia ſtat quòd non ſint ſacerdotes. Item quia hæc auctoritas, *agnoſce vultum pecoris tui*, non intelligitur de Confeſſione.

Quinto, Curatis habentibus ſufficienter aliundè, non licet recipere decimas ad uſum proprium, immò ſacrilegium committerent.

Quæ propoſitiones ſeu dicta pluries per deputatos ejuſdem Facultatis diligenter examinata, judicabantur eſſe reparanda, præſertim cùm dominus Rector & multi de univerſitate talem reparationem requiſiſſent in Præſentia dictæ Facultatis.

Digitized by Google

Tandem præfatus Dominus Cancellarius ex maturâ & diligenti, ac concordi deliberatione magiſtrorum dictæ Facultatis, tam Regentium quàm non Regentium, & tam Secularium quàm Religioſorum præhabita, Conclusit quòd prædictus frater Joannes de Gorello ordinis Fratrum Minorum; qui tunc & aliàs auditus fuit ad longum & cujus intentio ſcita fuerat, qui etiam ſubmiſerat ſe dictæ Facultati Theologiæ, diceret in die Aulæ ſuæ ante receptionem bireti, ſub hac forma. Ex Veſperiis meis, quidam fuerunt ſcandalizati, ſicut mihi ſignificatum eſt per matrem meam Facultatem Theologiæ, tanquàm intellexerint quòd voluerim inter alia detrahere ſtatui dominorum Curatorum, & quorumdam aliorum Eccleſiaſticorum, propterea volens, quantum in me eſt, tollere omne ſcandalum, & eſſe filius obedientiæ, & pacis, & aſſertor veritatis, Dico nunc ex ordinatione ejuſdem matris meæ, & ultroneâ voluntate, veritates quæ ſequuntur.

Prima, domini Curati ſunt in Eccleſia minores Prælati, et Hierarchæ, ex primaria inſtitutione Chriſti, quibus competit ex ſtatu jus prædicandi, jus confeſſiones audiendi, jus Sacramenta Eccleſiaſtica ſecundùm exigentiam ſui ſtatus, parrochianorum miniſtrandi, jus ſepulturas dandi, jus inſuper decimas, & alia jura parrochialia recipiendi.

Item, quòd jus prædicandi & confeſſandi competunt Prælatis & Curatis principaliter, & eſſentialiter; & Mendicantibus de per accidens, ex privilegio, quoniam ſunt introducti, vel admiſſi ex commiſſione & beneplacito dominorum Prælatorum.

Tertia, Item quòd eadem peccata poſſunt licitè & meritoriè pluries confiteri in multis caſibus, & quòd virtute S. Sacramenti poterit eis prodeſſe quælibet talis reiterata confeſſio.

Quarta, quòd iſta auctoritas, *agnoſce vultum pecoris tui*, bene & aptè intelligitur de cognitione in foro pœnitentiæ.

Quinta, quòd locus parrochialis eſt congruus & ordinarius ut Sacramenta Eccleſiaſtica recipiantur in eo.

Sexta, dum poſui quod Curatis habentibus ſufficienter unde viverent aliundè quam de decimis, non licet recipere decimas ad uſum proprium, imò ſacrilegium committerent; nolui per hoc dare occaſionem Laicis vel aliis quominus decimas ſolverent : ſed volui condamnari abuſus, & non juri dominorum Curatorum detrahere ſuper receptione & uſu licito decimarum : ſicut arbitror ſanctos Doctores quos allegavi, intelligere voluiſſe. Denique ſi aliqua protulerim vel ſcripſerim quæ videantur prædictis contraria, vel quæ aliter accepta ſint, nolo in eis ſtare, ſed volo & ſupplico haberi pro non dictis vel ſcriptis, & alia quæ-

Digitized by Google

quæcumque quæ viderentur præbere occaſionem ſcandali vel erroris. De & ſuper qua Concluſione, per dictum Dominum Cancellarium facta, & per dictum fratrem Joannem de Gorello licentiatum acceptata, idem dominus Cancellarius petiit à me Notario publico ſubſcripto ſibi fieri & confici publicum inſtrumentum, unum aut plura : præſentibus ad hæc venerabilibus & circumſpectis viris dominis & magiſtris Petro Ubart, Gauffrido Latache, Guillelmo de Bevilla, Joanne d'Acheri, Joanne Mathee, Mathæo Roedes, Jordano Morin, & Joanne de Vameſnillo, nec non venarabilibus & religioſis viris dominis & magiſtris Armelſo de Fonte ordinis Fratrum Minorum, Richardo Generali ejuſdem ordinis Fratrum Minorum, ac Guillelmo de Sanctis ordinis Fratrum Hæremitarum ſancti Auguſtini, & Jacobo de Liſſodio ejuſdem ordinis, omnibus ſacræ Theologiæ profeſſoribus teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter & rogatis. Et ego Joannes Mancyon Pariſienſis publicus auctoritate Apoſtolicâ Notarius, principaliſque bidellus Facultatis Theologiæ ſtudii Pariſienſis : Quia præmiſſæ concluſioni, ſic per reverendum patrem dominum Cancellarium Pariſienſem factæ, ac omnibus aliis & ſingulis, dum ut ſuprà ſcribuntur, agerentur & fierent, unà cùm prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi &, audivi. Idcircò huic præſenti publico inſtrumento manu meâ ſcripto, ſignum meum ſolitum appoſui in teſtimonium veritatis præmiſſorum requiſitus.

---

Hujus autem Cenſuræ facultatis, Gerſonius lib. de poteſtate Eccleſiaſtica conſideratione xii. ſub finem meminit, ubi docet *Curatos eſſe hierarchas, atque vocem definitivam in Conciliis Eccleſiæ cum Epiſcopis habere* : eam verò ſigillatim explicat in Sermone ubi agit de bulla mendicantium.

Porrò in eodem Codice pergameni folio nonageſimo quinto, recto, & verſo, hæc alia Cenſura *adversùs magiſtrum Joannem Sarrazin* extat, quam anno 1611. cùm libello de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate unà cum articulis Pariſienſibus contra Lutherum edi curavit Richerius.

In nomine Domini, Amen. Per hoc præſens publicum inſtrumentum, cunctis pateat evidenter & ſit notum, quòd anno ejuſdem Domini milleſimo cccc^mo^ xxix^mo^ more Gallicano, indictione octavâ, menſis Martii die trigeſimâ & penultimâ, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Martini divinâ providentiâ Papæ V. anno xiii. In congregatione venerabilium & circumſpectorum virorum dominorum & Magiſtrorum ſacræ Theologiæ Facultatis ſtudii Pariſienſis, in ſancto Mathurino multùm ſolenniter congregatorum, & more ſolito dictæ Facultatis Theologiæ congregationem ibidem celebrantium : de mandato venerabilis & circumſpecti viri Magiſtri Pe-



Digitized by Google

tri de Dierreyo dictæ Facultatis Decani, tam regentium quàm non regentium, & religioſorum, ac ſecularium, ad infraſcripta ibidem vocatorum, ſpecialiter propter hoc perſonaliter conſtitutus præfatus Dominus Decanus dicens & proponens, quòd frater Joannes Sarrazin ordinis Fratrum Prædicatorum licentiatus in Theologia, poſt veſperias ſuas, fuerat delatus apud ipſum, conſequenter apud dictam Facultatem, tanquàm dixiſſet ea quæ ſequuntur, ſicut etiam ſcripta exhibita de propria manu, ſonare videbantur, formam quæ ſequitur continentia.

Primò, omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Papa quantùm ad inſtitutionem, & collationem.

Secundò, hujuſmodi poteſtates non ſunt de jure divino, nec immediatè inſtitutæ à Deo.

Tertiò, non invenitur Chriſtum tales poteſtates, ſcilicet alias à Papali, expreſſiſſe, ſed tantùm ſupremam, cui commiſit Eccleſiæ fundationem.

Quartò, quandocunque in aliquo concilio aliqua inſtituuntur, tota auctoritas dans vigorem ſtatutis, in ſolo ſummo reſidet Pontificio.

Quintò, ex textu Evangelii non habetur expreſſè alicui Apoſtolorum, niſi Petro, auctoritatem juriſdictionis fuiſſe collatam.

Sextò, dicere inferiorum Prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive Curati, eſſe immediatè à Deo, ſicut poteſtatem Papæ, veritati quodammodò repugnat.

*a* Septimò, ſicut nullus flos, & nulla pullulatio, nec etiam omnes flores, & pullulationes, ſimul poſſunt aliquid in arborem, quia hæc omnia ſunt propter arborem inſtituta, & ab arbore derivata: ſic, omnes aliæ poteſtates, nihil de jure poſſunt contra ſummum ſacerdotium. Infrà dicitur, quòd ſpiritualis poteſtas eſt ſummus Pontifex, ut recitatur Hugonem de ſancto Victore dixiſſe ſecundò de Sacramentis: ex quo poteſt videri, quòd hîc per ſummum Pontificium, ſummus Pontifex intelligatur.

Octavò, ſummus Pontifex Canonicam Simoniam à jure poſitivo prohibitam non poteſt committere.

Quæ propoſitiones ſeu dicta, pluries per deputatos ejuſdem Facultatis diligenter examinata, judicabamus eſſe reparanda: præſertim cùm dominus Rector, & multi de Univerſitate, talem reparationem requiſiiſſent in præſentia dictæ Facultatis. Tandem præfatus dominus Decanus, ex matura & diligenti ac concordi deliberatione Magiſtrorum

a *Hoc argumentum verum eſt de Chriſto Domino qui eſt caput eſſentiale Eccleſiæ: nequaquàm quòd de Petro, qui eſt caput miniſteriale: Itaque, fallit à dicto ſimpliciter, ad dictum ſecundùm ad.*

Digitized by Google

dictæ Facultatis, tam regentium quàm non regentium, & tam ſecularium quam religioſorum, præhabita : CONCLUSIT, quòd prædictus frater Joannes Sarrazin, ordinis Fratrum Prædicatorum, qui tunc & aliàs auditus fuit ad longum, & cujus intentio ſcita fuit, & qui etiam ſe ſubmiſerat dictæ Facultati Theologiæ, diceret in dicta congregatione, & deinde in Aula fratris Girardi de Salinis ordinis Fratrum Minorum, poſt primam quæſtionem exſpectatoriam, ſub hac forma.

Ex veſperiis meis quidam fuerunt ſcandalizati, ſicut mihi ſignificatum eſt per matrem meam Facultatem Theologiæ, tanquàm intellexerint, quòd voluerim inter alia, detrahere poteſtati & Eccleſiæ & Prælatorum aliorum à ſummo Pontifice; tam majorum quàm minorum, & quorumdam aliorum Eccleſiaſticorum : & ſpecialiter occaſione quarumdam propoſitionum per me in eiſdem veſperiis meis dictarum : Volens propterea, quantùm in me eſt, tollere omne ſcandalum, & eſſe filius obedientiæ, & pacis, & aſſertor veritatis, dico nunc ex ordinatione ejuſdem matris meæ Facultatis Theologiæ, cujus ordinationi, diſpoſitioni; & omnimodæ determinationi me ſubmiſi & ſubmitto, ac etiam ultroneâ voluntate veritates quæ ſequuntur.

Prima, omnes poteſtates juriſdictionis Eccleſiæ, aliæ à Papali poteſtate, ſunt ab ipſo Christo, quantùm ad inſtitutionem & collationem primariam : à Papa autem & ab Eccleſia, quantùm ad limitationem, & diſpenſationem miniſterialem.

Secunda, hujuſmodi poteſtates ſunt de jure divino, & immediatè inſtitutæ à Deo.

Tertia, invenitur in ſacra ſcriptura Chriſtum Eccleſiam fundaſſe, & poteſtates alias à Papali expreſſè ordinaſſe.

Quarta veritas, quandocumque in aliquo Concilio aliqua inſtituuntur, tota auctoritas dans vigorem ſtatutis, reſidet non in ſolo ſummo Pontifice, ſed principaliter in Spiritu ſancto, & Eccleſia Catholica.

Quinta, ex textu Evangelii & doctrina Apoſtolorum habetur expreſſè, Apoſtolis & diſcipulis à Chriſto miſſis auctoritatem juriſdictionis fuiſſe collatam.

Sexta, dicere inferiorum prælatorum poteſtatem juriſdictionis, ſive ſint Epiſcopi, ſive ſint Curati, eſſe immediatè à Deo, Evangelicæ & Apoſtolicæ conſonat veritati.

Septima, aliqua poteſtas, ſcilicet, poteſtas Eccleſiæ, de jure poteſt aliquid, & in certis caſibus, contra ſummum Pontificem.

Octava veritas, quicumque purus viator, habens uſum rationis, cujuſcumque dignitatis, auctoritatis, aut præeminentiæ, etiamſi Papalis, exiſtat, Simoniam poteſt committere. B 2

Digitized by Google

Denique, ſi aliqua protulerim vel ſcripſerim, quæ videantur prædictis contraria, vel quę aliter ſcripta ſint, nolo in eis ſtare, ſed volo & ſupplico haberi pro non dictis vel ſcriptis, & alia quæcumque, quæ viderentur præbere occaſionem ſcandali vel erroris.

Qui quidem Frater Joannes Sarrazin, modo & formâ prædictis, omnia & ſingula fecit, dixit, & protulit. Primò, videlicet in dicta congregatione in Capitulo ſancti Mathurini Pariſiis, ut præfertur, celebrata: præſentibus ibidem venerabilibus & circumſpectis viris, domino Decano prænominato, ac magiſtris Joanne de Trecis, Guillelmo de Bomillon, Guillelmo de Sella, Emerico de Bruſſeriis, Rollando Barguenal, Guillelmo Boutitor, Joanne de Vernonne, Remondo de Altoponte, Philippo Bavet, Dionyſio de Sabrevois, Joanne le Gallois, Girardo Gerron, Martino Billery, Joanne pulchri patris, Joanne de Gondivillier, Thomâ Monachi, Rogerio de Gaillon, Joanne Soqueti, Guillelmo Adelie, Joanne Tripier, Joanne Graveſtain, Gaufredo Coclearis, Michaële Langlois, Georgio de Valleſponſa, Roberto de Porta, & Joanne de Queſneyo, magiſtris in Theologia, tam ſecularibus quàm religioſis, ac Joanne Vacheau principali bidello ejuſdem Facultatis. Item eiſdem anno, indictione, menſe, die, & Pontificatu prædictis, dictus Frater Joannes Sarrazin dictas propoſitiones legit & reparavit modo & formâ ſupradictis, in Aula reverendi Patris Domini Epiſcopi Pariſienſis, poſt primam quæſtionem magiſterii fratris Girardi de Salinis ſupradicti, præſentibus dicto Reverendo in Chriſto Patre Domino Epiſcopo Pariſienſi, ac venerabilibus ac circumſpectis viris Magiſtris Petro de Dierreyo Decano ejuſdem Facultatis, Guillelmo Evrardy Rectore Univerſitatis Pariſienſ. Hugone Majoris viceſgerente Cancellarii Eccleſiæ Pariſienſ. Guillelmo de Sella, Joanne pulchri patris, Rogerio de Gaillon, Joanne Soqueti, Gaufredo Coclearis Magiſtris in Theologia, Laurentio Callot, Petro de la Haſardiere, Guillelmo Hugueti, Guillelmo Candelli Magiſtris in artibus, cùm pluribus aliis tam Magiſtris, quàm Doctoribus, Scholaribus, Baccalariis, & ſecularibus ibidem exiſtentibus: de & ſuprà quibus, præmiſſis omnibus & ſingulis, dicti Domini Decanus & Rector, & quilibet ipſorum, petierunt, & petiit à me Notario publico ſibi fieri & confici publicum inſtrumentum, unum vel plura. Acta fuerunt hæc anno, indictione, menſe, die, Pontificatu, & locis prædictis, præſentibus prænominatis teſtibus, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis. Et ego Laurentius Pontrelli presbyter, Curatus Parrochialis Eccleſiæ de Annovilla, Rothomagenſis Diœceſis, publicus Apoſtolicâ & Imperiali auctoritatibus Notarius, præmiſſis omni-

Digitized by Google

bus & ſingulis, dum ſic, ut ſuperiùs ſcripta ſunt, fierent, & agerentur, unà cùm prænominatis teſtibus præſens fui, eaque ſic fieri vidi, & audivi: Idcircò huic præſenti publico inſtrumento alienâ manu fideliter ſcripto, me aliis occupato negotiis, ſignum meum publicum appoſui conſuetum, hìc propriâ manu ſubſcribendo, requiſitus & rogatus in teſtimonium veritatis præmiſſorum.

Signatum; PONTRELLI.

*Hoc decretum confirmatur etiam ſex ſequentibus concluſionibus articulorum ejuſdem Facultatis Pariſienſis contra Lutherum: quibus conſtat Chriſtum Dominum immediatè contuliſſe infallibilem auctoritatem decernendi, & excommunicandi, toti Eccleſiæ collectivè ſumptæ, ut per unum exerceretur: ſumma verò totius juriſdictionis Eccleſiaſticæ, in facultate excommunicandi conſiſtit, ut omnes Theologi norunt.*

Articulus XVIII.

Tenetur & quilibet Chriſtianus firmiter credere unam eſſe in terris univerſalem Eccleſiam viſibilem, quæ in fide & moribus errare non poteſt: cui omnes fideles, in his quæ ſunt fidei & morum, obedire aſtringuntur.

XIX. Quòd ſi quid in ſcripturis ſacris controverſiæ aut dubii oriatur, ad præfatam Eccleſiam definire & determinare ſpectat.

XX. Eſt & certum, multa eſſe credenda, quæ non ſunt expreſſè & ſpeciatim tradita in ſcripturis ſacris: quæ tamen, per traditionem Eccleſiæ ſunt neceſſariò recipienda.

XXI. Eodem veritatis firmamento recipiendum, poteſtatem excommunicandi eſſe de jure divino immediatè à Chriſto Eccleſiæ conceſſam: & ob id magnoperè timendas eſſe cenſuras Eccleſiaſticas.

XXII. Certum eſt, Concilium generale legitimè congregatum univerſalem repræſentans Eccleſiam, in fidei & morum determinationibus errare non poſſe.

XXIII. Nec minùs certum, unum eſſe de jure divino ſummum in Eccleſia Chriſti militante Pontificem: cui omnes Chriſtiani parère tenentur: qui quidem poteſtatem habet & indulgentias conferendi.

*Hic operæ pretium eſt notare, in more poſitum eſſe, ut omnes baccalaurei Facultatis Theologiæ Pariſienſis, tam ſeculares, quàm regulares, ſolenniter jurent in prædictos articulos, eoſque propriâ ſyngraphâ obſignent, atque inſuper in omnium diſputationum aut actorum ſuorum exordio palàm & publicè profiteantur, ſe ſacrorum Conciliorum definitionibus, nec*

*non decretis ſacratiſſimæ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, jugiter adhæſuros: quarum poteſtationum eximium extat monimentum in tabellario Facultatis, anno* M. D. VIII. *factum: & à Guidone Rigaudeau, ac Joanne Crozon Notarius publicis obſignatum.*

---

Tertium ſcholæ noſtræ decretum *adversùs fratrem Joannem Angeli*, his conceptum verbis, leges in eodem Codice pergameneo, fol. centeſimo ſexto recto, & verſo.

IN NOMINE DOMINI, Amen. Hujus præſentis publici inſtrumenti tenore cunctis pateat evidenter, & ſit notum, quòd cùm apud almam Theologorum Facultatem Pariſiis, ex parte venerabilis Capituli inſignis Eccleſiæ Tornacenſis delatæ & præſentatæ extitiſſent quatuordecim propoſitiones tanquàm erroneæ, aut in fide malè ſonantes, in quodam papyri folio redactæ, & ſcriptæ; quas aſſerebat dictum Capitulum fuiſſe in civitate Tornàcenſi publicè in diverſis prædicationibus ad populum per quendam fratrem Joannem Angeli ordinis Fratrum Minorum prædicatas, & aſſertas; ut conſtare dicebat per quandam informationem auctoritate juſtitiæ factam, prædictæ Facultati ex parte ipſius Capituli cum dictis propoſitionibus præſentatam, & ſuper illarum propoſitionum qualificatione nonnulli egregii præfatæ Facultatis Doctores & magiſtri, unà cum Decano prædictæ Facultatis ad ipſas propoſitiones examinandas, & earum veritatem judicandam per ipſam almam Facultatem electi & deputati fuiſſent, diverſiſque diebus & reïteratis vicibus, tam in domo domini Decani præfatæ Facultatis, quàm alibi prædicti Doctores & magiſtri deputati, cum multis & variis argumentationibus & diſcuſſionibus ſuper examine præfatarum propoſitionum, & earum qualificatione, dictæque informationis viſitatione congregati extitiſſent, materiaque prædicta in multis congregationibus prædictæ Facultatis agitata: TANDEM anno Domini milleſimo cccc. octuageſimo ſecundo, more gallicano computando, indictione primâ, menſis verò Februarii die quintâ, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Sixti, divinâ providentiâ Papæ quarti, anno duodecimo. In mei Notarii publici præfatæ Facultatis ſcribæ, teſtiumque infraſcriptorum ad hæc vocatorum præſentia, præfata alma Theologorum Facultas, apud ſanctum Mathurinum Pariſienſem in loco ſolito, per egregium & doctiſſimum virum magiſtrum Joannem Huë ſacræ Theologiæ profeſſorem, Eccleſiæ Pariſienſis Pœnitentiarium, ac præfatæ Facultatis Decanum, ſolemniter & per juramentum ad qualificandum præfatas quatuordecim

Digitized by Google

propoſitiones convocata, & congregata, omnibuſque magiſtris in magno numero tam Secularibus quàm Religioſis in præfata congregatione exiſtentibus, unus poſt alium ad longum auditis: PRÆFATA alma Theologorum Facultas poſt omnium & ſingulorum præfatorum magiſtrorum maturam deliberationem, per organum prænominati magiſtri Joannis Huë Decani, nemine opponente, prædictas quatuordecim propoſitiones modo & formâ & prout continetur in quodam papyri folio de verbo ad verbum in prædicta congregatione pluries lecto & mihi Notario publico tradito, qualificavit. Cujus papyri folii, dictas propoſitiones & earum qualificationem continentis, tenor de verbo ad verbum ſequitur & eſt talis. FRATER JOANNES ANGELI Religioſus Fratrum Minorum, in quadrageſima noviſſima publicè prædicavit articulos ſeu propoſitiones ſequentes, tàm in Eccleſia Tornacenſi, quàm in parrochialibus Eccleſiis ſanctorum Petri, & Quintini Tornacenſis, Capitulo Eccleſiæ præfatæ Tornacenſis ſubditis, cui Fratres Minores Conventus civitatis Tornacenſis favorem, & aſſiſtentiam omnimodam præbuerunt.

PRIMUS articulus. Fratres Minores præſentati Epiſcopo & admiſſi, ſunt proprii Sacerdotes & veri Curati, & meliùs quàm presbyteri parrochiales, quia Facultatem ſuam habent à ſummo Pontifice, & dicti presbyteri ab ipſo Epiſcopo duntaxat. QUIDQUID ſit de prima parte, propter æquivocationem iſtius termini *proprii*: DICIT tamen Facultas, quòd propoſitio in ſe, & quoad omnes reliquas partes, & probationem partis ultimæ, in qua dicitur (*ab Epiſcopo duntaxat*) eſt ſcandaloſa, in fide erronea, hierarchici ordinis deſtructiva, & pro conſervatione ejuſdem ordinis publicè revocanda, & abjuranda.

Secundus articulus. Parrochianus confeſſus dictis Fratribus, ſatisfecit decretali *Omnis utriuſque ſexus de Pœnit. & remiſ.* Nec tenetur confiteri proprio ſuo Curato ſemel in anno, nec ab eo petere licentiam. HÆC PROPOSITIO ut jacet, eſt ſcandaloſa, & juri communi contraria; & pro ſubditorum ad Prælatos debitæ obedientiæ & reverentiæ obſervantia, publicè revocanda.

Tertius articulus. Si Curatus recuſet Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare parrochiano eiſdem Fratribus ſic confeſſo, veniat ille parrochianus ad Fratrem qui eum audivit, & ipſe ſibi adminiſtrabit. HÆC PROPOSITIO in forma in qua jacet, eſt falſa, & de hæreſi vehementer ſuſpecta, juri communi contraria, & publicè revocanda.

Quartus articulus. Curatus Parrochialis nihil debet recipere à parrochianis ſuis pro confeſſione & Sacramentorum adminiſtratione, ſecus eſt de mendicantibus. HÆC PROPOSITIO eſt contra diſpoſitio-

nem juris naturalis & divini expreſſam ; Ideò falſa ; & notoriè hæretica.

Quintus articulus, Curatus aſſerens parrochianos ſuos obligari ut ſibi confiteantur ſemel in anno ſub pœna peccati mortalis, eſt excommunicatus, & ſi celebret irregularitatem incurrit. HÆC PROPOSITIO eſt falſa & injurioſa.

Sextus articulus ; faciens celebrare miſſam per ſacerdotem tenentem ſecum mulierem ſuſpectam, ſeu aliàs mali regiminis, peccat mortaliter. HÆC PROPOSITIO quia indeterminatè loquitur eſt dubia, temeraria, & nullo modo populo prædicanda.

Septimus articulus, fratres prædicti non tenentur ad ſolutionem quartæ, de qua in Clementina *Dudum. de ſepulturis.* HÆC PROPOSITIO eſt juri communi contraria.

Octavus articulus, Papa poſſet totum jus Canonicum deſtruere, & novum conſtruere. HÆC PROPOSITIO eſt ſcandaloſa, blaſphematoria, notoriè hæretica, & erronea.

Nonus articulus, aliqui ſancti ſunt furioſi, gallicè *enragez.* HÆC PROPOSITIO eſt ſcandaloſa, blaſphematoria, & piarum aurium offenſiva.

Decimus articulus, animæ in purgatorio exiſtentes ſunt de juriſdictione Papæ, & ſi vellet poſſet totum Purgatorium evacuare. HÆC PROPOSITIO in ſe eſt dubia, & ad mentem aſſerentis per modum juriſdictionis, & ordinariæ poteſtatis, de falſitate ſuſpecta, & ſcandaloſa, & nullatenus populo publicè prædicanda.

Undecimus articulus, Papa poſſet ab uno Eccleſiaſtico tollere medietatem redituum beneficiorum ſuorum, & uni alteri dare, non exprimendo aliquam cauſam. HÆC PROPOSITIO eſt periculoſa & nullo modo prædicanda, ut jacet.

Duodecimus articulus. Quicumque contradicit voluntati Papæ paganizat, & ſententiam excommunicationis incurrit (ipſo facto) & à nullo Papa reprehendi poteſt niſi in materia hæreſis : HÆC PROPOSITIO eſt falſa, ſcandaloſa, & ſapiens hæreſim manifeſtam.

Decimus tertius articulus : Bulla per papam modernum eiſdem fratribus conceſſa, fuit Pariſiis prædicata & per Univerſitatem Pariſienſem approbata, & qui eidem contradicit, ſententiam excommunicationis incurrit ipſo facto. HÆC PROPOSITIO eſt falſa, & mendacium manifeſtum continens.

Decimus quartus articulus. Dictus frater Joannes Angeli omnes & ſingulos articulos ſupradictos pluries aſſeruit fore veros, & eoſdem

dem ſuſtinere velle Pariſiis, & ubicumque uſque ad ignem, & illos nunquam revocare, dicens ſe non eſſe de numero prædicatorum qui ſe revocant. HOC DICTUM eſt hominis protervi, & pertinacis, & ſufficiens ad procedendum contra eum judicialiter, tanquam contra vehementer de hæreſi ſuſpectum.

DECLARAT etiam præfata alma Theologorum Facultas, quòd prædictorum articulorum qualificatio, nullo modo derogat, nec præjudiciat Clementinæ *Dudum, de ſepulturis.* De qua quidem qualificatione, omnibuſque præmiſſis, egregii & doctiſſimi viri Magiſtri Joannes Roerii ſacræ Theologiæ profeſſor, Canonicus prædictæ Eccleſiæ Tornacenſis, tam ſuo, quàm præfati Capituli nominibus, nonnullique etiam doctores & magiſtri in dicta congregatione, & Joannes Paruy, *aliàs* Laurentii in artibus magiſter, in jure Canonico licentiatus, hoſpitalarius & Canonicus præfatæ Eccleſiæ Tornacenſis, tam ſuo quàm præfati Capituli nominibus; nonnulli etiam doctores & magiſtri in dicta congregatione exiſtentes, petierunt ſibi & eorum cuilibet fieri atque tradi publicum inſtrumentum, ſeu publica inſtrumenta, unum aut plura, per me Notarium publicum ſubſcriptum. ACTA FUERUNT HÆC Pariſius in loco ſupradicto ſancti Mathurini, ſub anno, indictione, die, menſe, & Pontificatu prædictis: Præſentibus ad hæc egregiis & doctiſſimis viris magiſtris Antonio Urſi, Joanne de Hallies, Laurentio de Colonia, Guillelmo Houppelande, Jacobo l'Huillier, Reverendo in Chriſto Patre Domino Joanne Abbate Regalis montis, Reverendo etiam Patre Domino Joanne Abbate Caroliloci ordinis Ciſtercienſis, Stephano Gervaſi, Joanne de Touques, Joanne Quintin ſacræ Theologiæ profeſſoribus; necnon quamplurimis aliis in magno numero, tam ſecularibus quàm Religioſis etiam ſacræ Theologiæ profeſſoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis. Et ego Henricus Alexandri presbyter, in jure Canonico Baccalaureus publicus, auctoritate Apoſtolicâ & Imperiali actoritatibus, ac venerandæ Curiæ conſervationis privilegiorum famoſiſſimi ſtudii Pariſienſis juratus Notarius, prædictæque almæ Theologiæ Facultatis Scriba: quia prædictorum articulorum & informationis pro parte Capituli Tornacenſis ſupradictæ almæ Theologiæ Facultati, præſentationi, & exhibitioni, prædictorumque articulorum examinationi & qualificationi, cæteriſque præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic ut ſuprà ſcribuntur & per præfatos Decanum & facultatem agerentur & fierent, unà cum prænominatis teſtibus præſens interſui, eaque ſic fieri vidi, & audivi: INDICRCO huic inſtrumento publico & alterius manu fideliter ſcripto, ſignum meum publicum conſuetum ap-



Digitized by Google

poſui, In fidem & teſtimonium præmiſſorum requiſitus & rogatus. Sic ſignatum, H. Alexandri.

Quartum decretum ex eodem Codice excerptum eſt, fol. centeſimo quinquageſimo ſexto verſo, & centeſimo quinquageſimo ſeptimo recto : continetque reſponſionem Carolo viii. Regi Chriſtianiſſimo factam, cùm Eccleſiæ feriò reformandæ rationem iniret, poſtquàm ex Italica expeditione victor rediit.

Anno Domini m. cccc. xcvii. die undecimâ menſis Januarii, ſacratiſſima Theologorum Facultas almæ matris Univerſitatis Pariſienſis congregata fuit apud ſanctum Mathurinum, pro terminandis quibuſdam quæſtionibus à domino noſtro rege ad ſe tranſmiſſis, ſuper quibus jamdudum fuerant dati duodecim deputati ex magiſtris noſtris, diu quoque & per plures dies continuè per dictos deputatos & alios fuerat diſputatum ſuper his : quibus deputatis auditis, & conſequenter omnium Doctorum Regentium & Magiſtrorum acceptâ uniformi deliberatione, & concluſione, Fuit per dictam facultatem concorditer reſponſum ad dictas propoſitiones affirmativè, videlicet ad primam quâ quærebatur : *A ſçavoir-mon ſi le Pape eſt tenu de dix ans en dix ans aſſembler le ſaint Concile repreſentant l'Egliſe univerſelle, & mémement de preſent, conſideré le deſordre qui eſt tout notoire en l'Egliſe*, tam in capite quàm in membris. Et responsum est, quòd ſummus Pontifex & Pater ſanctiſſimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium univerſalem Eccleſiam repræſentans, & maximè nunc, cùm tanta ſit deordinatio in Eccleſia, tam in capitibus quàm in membris, quæ cunctis notoria eſt.

Ad ſecundam quâ quærebatur : *Et en cas de urgente neceſſité, comme de preſent, ou quand dix ans ſont paſſez aprés le dernier Concile, ſi le Pape eſt prié & ſommé de ce faire, & s'il eſt negligent ou differe, à ſçavoir-mon ſi les Princes, tant Eccleſiaſtiques que ſeculiers, & autres parties de l'Egliſe, ſe peuvent aſſembler de ſoi-méme, & s'ils feront le ſaint Concile repreſentant l'Egliſe univerſelle, ſans être par le Pape aſſemblez.* Dictum est determinativè, quòd ſi tempore urgentis neceſſitatis, ſicut nunc, vel poſt decem annos ab ultimo celebrato Concilio, dictus ſummus Pontifex rogatus fuerit, requiſitus, ſummatus, & monitus de ſic congregando dictum concilium, ut ſuprà, & facere recuſaverit, & neglexerit vel diſtulerit : tunc Principes tam Eccleſiaſtici quàm ſeculares, & partes Eccleſiæ notabiles, poſſunt ſe congregare, ſine hoc quòd per dictum ſummum Pontificem congregetur dictum Concilium Eccleſiam univerſalem repræſentans.

Ad tertiam quà quærebatur : *Si en cas de urgente neceſſité comme de preſent, ou aprés dix ans paſſez, comme deſſus, une grande & notable partie de la Chrêtienté, comme le Roiaume de France, ou le Roi repreſentant icelui, prie, ſomme, & admoneſte le Pape & les autres parties de ſoi aſſembler & pourvoir à la neceſſité de l'Egliſe; & les autres parties, ou aucunes d'elles ſont negligentes, refuſantes, ou dilaiantes d'y venir, A ſçavoir-mon ſi ceux qui ſe trouveront pourront celebrer ledit Concile ſans les autres, & pourvoir à la neceſſité de l'Egliſe.* DIXIT ET DEFINIVIT prædicta Facultas, quòd tempore urgentis neceſſitatis ut nunc, vel poſt decennium ab ultimo celebrato concilio, ut ſuprà dictum eſt, poſtquàm aliqua bona magna pars & notabilis chriſtianitatis, quemadmodum regnum Franciæ, vel Rex Chriſtianiſſimus ipſius vices gerens, rogaverit, ſummaverit, & exhortatus fuerit dictum ſummum Pontificem, cæteraſque partes Eccleſiæ, de congregando dictum Concilium, & ad ipſum conveniendo, & de providendo neceſſitati Eccleſiæ; ipſe verò Pontifex vel aliquæ prædictarum partium fuerint recuſantes, negligentes, vel differentes de veniendo ad dictum Concilium; Nihilominus illi qui aderunt & comparebunt, poterunt ſine aliis non comparentibus dictum Concilium celebrare, & neceſſitati Eccleſiæ providere. Actum Anno & die prædictis.

---

Quæ reſponſio apertè declarat quidnam Pariſienſes Theologi, conformiter ad Conſtantienſis & Baſileenſis ſynodi decreta de authoritate Concilij ſupra Papam, & de Regum Chriſtianorum poteſtate in Conciliis indicendis, & congregandis tum temporis ſentirent, atque docerent. Porrò, ne aliquid eorum quæ in prima editione libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate continebantur, in hac Demonſtratione deſiderari poſſit, eam Cenſurâ facultatis Pariſienſis adversùs myſterium iniquitatis Philippi Mornæi ſic concludam.

CUM auctore Apoſtolo 4. ad Epheſios, Deus omnia in unitatem concluſerit; & quæcumque ſunt à Deo ordinata ſint, Romanor. 13. exploratum autem habeatur, unitatem atque ordinem ſine eminentis alicujus auctoritatis prærogativa nequaquàm ſubſiſtere: eaque de cauſa, Dominum noſtrum ad vitanda ſchiſmata, B. Petrum Vicarium ſuum, & caput viſibile Eccleſiæ conſtituiſſe, Mathæi 16. & Joannis 21. Meritò quidem omnes Catholici illos execrari debent, qui S. E. Romanæ primatum, atque unicam Petri cathedram ſcriptis ſuis evertere moliuntur: cùm certiſſimum ſit, Eccleſiam, quæ eſt myſticum corpus viſibile Chriſti, nullâ aliâ re vel notâ accuratiùs dignoſci, aut à factio-

ſis Sathanæ conventiculis, quàm uno viſibili capite ſecerni poſſe. Quod ipſum ſectariorum exempla ſatis comprobant, qui in ortus ſui principio, cùm ab hac unitate & fundamento viſibili nefariè deſciviſſent, ſtatim in variorum ſchiſmatum ac hæreſeon monſtra degenerarunt: adeò ut, tanquàm Madianitæ, ſeſe mutuis & contrariis dogmatum vulneribus confecerint: nullâ aliâ re inter ſe conſentientes, quàm ut ſacroſanctam Eccleſiæ Catholicæ unitatem funditus labefactent: ſicut omnibus eorum libris innoteſcit, maximè verò duobus, quos Philippus Mornæus Pleſſæus in lucem edidit: quorum alter, pridem à ſacratiſſima Facultate Theologiæ Pariſienſi damnatus, inſcribitur, *de l'Institution, uſage, & doctrine du ſaint Sacrement de l'Eucharistie*: alter, paucis ab hinc diebus vulgatus, iſtum nefandum ac horribilem titulum præfert: *le Myſtere d'Iniquité, c'eſt-à-dire, l'Hiſtoire de la Papauté.*

Quocirca, Decanus & Doctores prædictæ Facultatis Pariſienſis, anno milleſimo ſexcenteſimo undecimo, die primâ Auguſti, poſt ſacrum de ſancto Spiritu, more ſolito celebratum, in majorem aulam Collegii Sorbonæ convenientes, provinciam iſtius libri examinandi viris ſelectis demandarunt: qui quidem die decimâ nonâ ejuſdem menſis & anni, ad Facultatem retulerunt, ſe præfatum opus conſideratè legiſſe, atque expendiſſe: innumeris autem execrandis blaſphemiis, atque impietatibus in religionem, fidem Catholicam, & ſanctam ſedem Apoſtolicam ſcatere; variis ac propudioſis mendaciorum atque hæreſeon pridem damnatarum centonibus interpolatum; denique, præcipuum Mornæi inſtitutum eſſe, ut Babylonicam confuſionem in Eccleſiam Catholicam, primatus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, atque unius Cathedræ Petri everſione, intromittat, omneſque Principes Chriſtianos, ad bellum ſanctiſſimo D. noſtro Papæ inferendum, ſuâ turbulentiſſimâ oratione inflammet.

Quibus auditis, atque iteratò & maturè in deliberationem adductis, die vigeſimâ ſecundâ Auguſti, in ſolennibus comitiis, hâc de cauſâ ſub juramento habitis; omnes & ſinguli Magiſtri Theologiæ, primò cenſuerunt, dictum librum hoc nefandiſſimo titulo nuncupatum, *le Myſtere d'Iniquité, c'eſt-à-dire l'Hiſtoire de la Papauté*, tanquàm legi divinæ, naturali, & canonicæ, Patrum antiquorum doctrinæ, praxi Eccleſiæ Catholicæ, ſacriſque ritibus ab omni memoria hominum in Eccleſia uſitatis ac receptis, omnino contrarium, hæreticum, furioſiſſimum, ſeditioſiſſimum, impudentiſſimis calumniis atque mendaciis refertiſſimum, damnandum, execrandum, ac populo Chriſtiano penitùs interdicendum. Secundò, ut omnes pios Eccleſiæ Catholicæ & Roma-

Digitized by Google

næ aſſertores hujuſce rei necnon imminentis periculi quamprimùm commonefacerent, hoc decretum Latinè, & Gallicè typis vulgandum eſſe ſtatuerunt. Demùm, univerſos Eccleſiæ Catholicæ Præſules, ac civiles Magiſtratus humillimè obſecrant, atque obteſtantur, ut pro ſui officii & auctoritatis ſibi à Deo creditæ ratione, huic teterrimæ peſti generosè ac efficaciter occurrere annitantur: pervigilentque tanquàm rationem de publica Eccleſiæ pace, quiete, atque animarum ſalute reddituri.

*Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa*, Psal. 119.

*Aufer à me opprobrium & contemptum, quia teſtimonia tua exquiſivi. Redime me à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua*, Psal. 118.

# FINIS.

Digitized by Google

Denique, ſi aliqua protulerim vel ſcripſerim, quæ videantur prædictis contraria, vel quę aliter ſcripta ſint, nolo in eis ſtare, ſed volo & ſupplico haberi pro non dictis vel ſcriptis, & alia quæcumque, quæ viderentur præbere occaſionem ſcandali vel erroris.

Qui quidem Frater Joannes Sarrazin, modo & formâ prædictis, omnia & ſingula fecit, dixit, & protulit. Primò, videlicet in dicta congregatione in Capitulo ſancti Mathurini Pariſiis, ut præfertur, celebrata: præſentibus ibidem venerabilibus & circumſpectis viris, domino Decano prænominato, ac magiſtris Joanne de Trecis, Guillelmo de Bomillon, Guillelmo de Sella, Emerico de Bruſſeriis, Rollando Barguenal, Guillelmo Boutitor, Joanne de Vernonne, Remondo de Altoponte, Philippo Bavet, Dionyſio de Sabrevois, Joanne le Gallois, Girardo Gerron, Martino Billery, Joanne pulchri patris, Joanne de Gondivillier, Thomâ Monachi, Rogerio de Gaillon, Joanne Soqueti, Guillelmo Adelie, Joanne Tripier, Joanne Graveſtain, Gaufredo Coclearis, Michaële Langlois, Georgio de Valleſponſa, Roberto de Porta, & Joanne de Queſneyo, magiſtris in Theologia, tam ſecularibus quàm religioſis, ac Joanne Vacheau principali bidello ejuſdem Facultatis. Item eiſdem anno, indictione, menſe, die, & Pontificatu prædictis, dictus Frater Joannes Sarrazin dictas propoſitiones legit & reparavit modo & formâ ſupradictis, in Aula reverendi Patris Domini Epiſcopi Pariſienſis, poſt primam quæſtionem magiſterii fratris Girardi de Salinis ſupradicti, præſentibus dicto Reverendo in Chriſto Patre Domino Epiſcopo Pariſienſi, ac venerabilibus ac circumſpectis viris Magiſtris Petro de Dierreyo Decano ejuſdem Facultatis, Guillelmo Evrardy Rectore Univerſitatis Pariſienſ. Hugone Majoris viceſgerente Cancellarii Eccleſiæ Pariſienſ. Guillelmo de Sella, Joanne pulchri patris, Rogerio de Gaillon, Joanne Soqueti, Gaufredo Coclearis Magiſtris in Theologia, Laurentio Callot, Petro de la Haſardiere, Guillelmo Hugueti, Guillelmo Candelli Magiſtris in artibus, cùm pluribus aliis tam Magiſtris, quàm Doctoribus, Scholaribus, Baccalariis, & ſecularibus ibidem exiſtentibus: de & ſuprà quibus, præmiſſis omnibus & ſingulis, dicti Domini Decanus & Rector, & quilibet ipſorum, petierunt, & petiit à me Notario publico ſibi fieri & confici publicum inſtrumentum, unum vel plura. Acta fuerunt hæc anno, indictione, menſe, die, Pontificatu, & locis prædictis, præſentibus prænominatis teſtibus, ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis. Et ego Laurentius Pontrelli presbyter Curatus Parrochialis Eccleſiæ de Annovilla, Rothomagenſis Diœceſis, publicus Apoſtolicâ & Imperiali auctoritatibus Notarius, præmiſſis omni-

Digitized by Google

bus & ſingulis, dum ſic, ut ſuperiùs ſcripta ſunt, fierent, & agerentur, unà cum prænominatis teſtibus præſens fui, eaque ſic fieri vidi, & audivi : Idcircò huic præſenti publico inſtrumento alienâ manu fideliter ſcripto, me aliis occupato negotiis, ſignum meum publicum appoſui conſuetum, hîc propriâ manu ſubſcribendo, requiſitus & rogatus in teſtimonium veritatis præmiſſorum.

Signatum; PONTRELLI.

*Hoc decretum confirmatur etiam ſex ſequentibus concluſionibus articulorum ejuſdem Facultatis Pariſienſis contra Lutherum : quibus conſtat Chriſtum Dominum immediatè contuliſſe infallibilem auctoritatem decernendi, & excommunicandi, toti Eccleſiæ collectivè ſumptæ, ut per unum exerceretur : ſumma verò totius juriſdictionis Eccleſiaſticæ, in facultate excommunicandi conſiſtit, ut omnes Theologi norunt.*

Articulus XVIII.

Tenetur & quilibet Chriſtianus firmiter credere unam eſſe in terris univerſalem Eccleſiam viſibilem, quæ in fide & moribus errare non poteſt : cui omnes fideles, in his quæ ſunt fidei & morum, obedire aſtringuntur.

XIX. Quòd ſi quid in ſcripturis ſacris controverſiæ aut dubii oriatur, ad præfatam Eccleſiam definire & determinare ſpectat.

XX. Eſt & certum, multa eſſe credenda, quæ non ſunt expreſſè & ſpeciatim tradita in ſcripturis ſacris : quæ tamen per traditionem Eccleſiæ ſunt neceſſariò recipienda.

XXI. Eodem veritatis firmamento recipiendum, poteſtatem excommunicandi eſſe de jure divino immediatè à Chriſto Eccleſiæ conceſſam : & ob id magnoperè timendas eſſe cenſuras Eccleſiaſticas.

XXII. Certum eſt Concilium generale legitimè congregatum univerſalem repræſentans Eccleſiam, in fidei & morum determinationibus errare non poſſe.

XXIII. Nec minùs certum, unum eſſe de jure divino ſummum in Eccleſia Chriſti militante Pontificem : cui omnes Chriſtiani parêre tenentur : qui quidem poteſtatem habet & indulgentias conferendi.

*Hîc operæpretium eſt notare, in more poſitum eſſe, ut omnes baccalaurei Facultatis Theologiæ Pariſienſis, tam ſeculares, quàm regulares, ſolenniter jurent in prædictos articulos, eoſque propriâ ſyngraphâ obſignent, atque inſuper in omnium diſputationum aut actorum ſuorum exordio palàm & publicè profiteantur, ſe ſacrorum Conciliorum definitionibus, nec*

Digitized by Google

*non decretis ſacratiſſimæ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, jugiter adhæſuros: quarum poteſtationum eximium extat monimentum in tabellario Facultatis, anno* M. D. VIII. *factum: & à Guidone Rigaudeau, ac Joanne Crozon Notarius publicis obſignatum.*

---

Tertium ſcholæ noſtræ decretum *adverſùs fratrem Joannem Angeli*, his conceptum verbis, leges in eodem Codice pergameneo, fol. centeſimo ſexto recto, & verſo.

IN NOMINE DOMINI, Amen. Hujus præſentis publici inſtrumenti tenore cunctis pateat evidenter, & ſit notum, quòd cùm apud almam Theologorum Facultatem Pariſiis, ex parte venerabilis Capituli inſignis Eccleſiæ Tornacenſis delatæ & præſentatæ extitiſſent quatuordecim propoſitiones tanquàm erroneæ, aut in fide malè ſonantes, in quodam papyri folio redactæ, & ſcriptæ; quas aſſerebat dictum Capitulum fuiſſe in civitate Tornacenſi publicè in diverſis prædicationibus ad populum per quendam fratrem Joannem Angeli ordinis Fratrum Minorum prædicatas, & aſſertas; ut conſtare dicebat per quandam informationem auctoritate juſtitiæ factam, prædictæ Facultati ex parte ipſius Capituli cum dictis propoſitionibus præſentatam, & ſuper illarum propoſitionum qualificatione nonnulli egregii præfatæ Facultatis Doctores & magiſtri, unà cum Decano prædictæ Facultatis ad ipſas propoſitiones examinandas, & earum veritatem judicandam per ipſam almam Facultatem electi & deputati fuiſſent, diverſiſque diebus & reïteratis vicibus, tam in domo domini Decani præfatæ Facultatis, quàm alibi prædicti Doctores & magiſtri deputati, cum multis & variis argumentationibus & diſcuſſionibus ſuper examine præfatarum propoſitionum, & earum qualificatione, dictæque informationis viſitatione congregati extitiſſent; materiaque prædicta in multis congregationibus prædictæ Facultatis agitata: TANDEM anno Domini milleſimo cccc. octuageſimo ſecundo, more gallicano computando, indictione primâ, menſis verò Februarii die quintâ, Pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Sixti, divinâ providentiâ Papæ quarti, anno duodecimo. In mei Notarii publici præfatæ Facultatis ſcribæ, teſtiumque infraſcriptorum ad hæc vocatorum præſentia, præfata alma Theologorum Facultas, apud ſanctum Mathurinum Pariſienſem in loco ſolito, per egregium & doctiſſimum virum magiſtrum Joannem Huë ſacræ Theologiæ profeſſorem, Eccleſiæ Pariſienſis Pœnitentiarium, ac præfatæ Facultatis Decanum, ſolemniter & per juramentum ad qualificandum præfatas quatuordecim

propoſitiones convocata, & congregata, omnibuſque magiſtris in magno numero tam Secularibus quàm Religioſis in præfata congregatione exiſtentibus, unus poſt alium ad longum auditis: PRÆFATA alma Theologorum Facultas poſt omnium & ſingulorum præfatorum magiſtrorum maturam deliberationem, per organum prænominati magiſtri Joannis Huë Decani, nemine opponente, prædictas quatuordecim propoſitiones modo & formâ & prout continetur in quodam papyri folio de verbo ad verbum in prædicta congregatione pluries lecto & mihi Notario publico tradito, qualificavit. Cujus papyri folii, dictas propoſitiones & earum qualificationem continentis, tenor de verbo ad verbum ſequitur & eſt talis. FRATER JOANNES ANGELI Religioſus Fratrum Minorum, in quadrageſima noviſſima publicè prædicavit articulos ſeu propoſitiones ſequentes, tàm in Eccleſia Tornacenſi, quàm in parrochialibus Eccleſiis ſanctorum Petri, & Quintini Tornacenſis, Capitulo Eccleſiæ præfatæ Tornacenſis ſubditis, cui Fratres Minores Conventus civitatis Tornacenſis favorem, & aſſiſtentiam omnimodam præbuerunt.

PRIMUS articulus. Fratres Minores præſentati Epiſcopo & admiſſi, ſunt proprii Sacerdotes & veri Curati, & meliùs quàm presbyteri parrochiales, quia Facultatem ſuam habent à ſummo Pontifice, & dicti presbyteri ab ipſo Epiſcopo duntaxat. QUIDQUID ſit de prima parte, propter æquivocationem iſtius termini *proprii*: DICIT tamen Facultas, quòd propoſitio in ſe, & quoad omnes reliquas partes, & probationem partis ultimæ, in qua dicitur (*ab Epiſcopo duntaxat*) eſt ſcandaloſa, in fide erronea, hierarchici ordinis deſtructiva, & pro conſervatione ejuſdem ordinis publicè revocanda, & abjuranda.

Secundus articulus. Parrochianus confeſſus dictis Fratribus, ſatisfecit decretali *Omnis utriuſque ſexus de Pœnit. & remiſ.* Nec tenetur confiteri proprio ſuo Curato ſemel in anno, nec ab eo petere licentiam. HÆC PROPOSITIO ut jacet, eſt ſcandaloſa, & juri communi contraria; & pro ſubditorum ad Prælatos debitæ obedientiæ & reverentiæ obſervantia, publicè revocanda.

Tertius articulus. Si Curatus recuſet Sacramentum Euchariſtiæ miniſtrare parrochiano eiſdem Fratribus ſic confeſſo, veniat ille parrochianus ad Fratrem qui eum audivit, & ipſe ſibi adminiſtrabit. HÆC PROPOSITIO in forma in qua jacet, eſt falſa, & de hæreſi vehementer ſuſpecta, juri communi contraria, & publicè revocanda.

Quartus articulus. Curatus Parrochialis nihil debet recipere à parrochianis ſuis pro confeſſione & Sacramentorum adminiſtratione, ſecus eſt de mendicantibus. HÆC PROPOSITIO eſt contra diſpoſitio-

Digitized by Google

nem juris naturalis & divini expreſſam ; Ideò falſa ; & notoriè hæretica.

Quintus articulus, Curatus aſſerens parrochianos ſuos obligari ut ſibi confitcantur ſemel in anno ſub pœna peccati mortalis, eſt excommunicatus, & ſi celebret irregularitatem incurrit. HÆC PROPOSITIO eſt falſa & injurioſa.

Sextus articulus; faciens celebrare miſſam per ſacerdotem tenentem ſecum mulierem ſuſpectam, ſeu aliàs mali regiminis, peccat mortaliter. HÆC PROPOSITIO quia indeterminatè loquitur eſt dubia, temeraria, & nullo modo populo prædicandà.

Septimus articulus, fratres prædicti non tenentur ad ſolutionem quartæ, de qua in Clementina *Dudum. de ſepulturis.* HÆC PROPOSITIO eſt juri communi contraria.

Octavus articulus, Papa poſſet totum jus Canonicum deſtruere, & novum conſtruere. HÆC PROPOSITIO eſt ſcandaloſa, blaſphematoria, notoriè hæretica, & erronea.

Nonus articulus, aliqui ſancti ſunt furioſi, gallicè *enragez.* HÆC PROPOSITIO eſt ſcandaloſa, blaſphematoria, & piarum aurium offenſiva.

Decimus articulus, animæ in purgatorio exiſtentes ſunt de juriſdictione Papæ, & ſi vellet poſſet totum Purgatorium evacuare. HÆC PROPOSITIO in ſe eſt dubia, & ad mentem aſſerentis per modum juriſdictionis, & ordinariæ poteſtatis, de falſitate ſuſpecta, & ſcandaloſa, & nullatenus populo publicè prædicanda.

Undecimus articulus, Papa poſſet ab uno Eccleſiaſtico tollere medietatem redditũum beneficiorum ſuorum, & uni alteri dare, non exprimendo aliquam cauſam. HÆC PROPOSITIO eſt periculoſa & nullo modo prædicanda, ut jacet.

Duodecimus articulus. Quicumque contradicit voluntati Papæ paganizat, & ſententiam excommunicationis incurrit (ipſo facto) & à nullo Papa reprehendi poteſt niſi in materia hæreſis: HÆC PROPOSITIO eſt falſa, ſcandaloſa, & ſapiens hæreſim manifeſtam.

Decimus tertius articulus: Bulla per papam modernum eiſdem fratribus conceſſa, fuit Pariſiis prædicata & per Univerſitatem Pariſienſem approbata, & qui eidem contradicit, ſententiam excommunicationis incurrit ipſo facto. HÆC PROPOSITIO eſt falſa, & mendacium manifeſtum continens.

Decimus quartus articulus. Dictus frater Joannes Angeli omnes & ſingulos articulos ſupradictos pluries aſſeruit fore veros, & eoſ-

dem

dem ſuſtinere velle Pariſiis, & ubicumque uſque ad ignem, & illos nunquam revocare, dicens ſe non eſſe de numero prædicatorum qui ſe revocant. Hoc dictum eſt hominis protervi, & pertinacis, & ſufficiens ad procedendum contra eum judicialiter, tanquam contra vehementer de hæreſi ſuſpectum.

Declarat etiam præfata alma Theologorum Facultas, quòd prædictorum articulorum qualificatio, nullo modo derogat, nec præjudiciat Clementinæ *Dudum, de ſepulturis*. De qua quidem qualificatione, omnibuſque præmiſſis, egregii & doctiſſimi viri Magiſtri Joannes Roerii ſacræ Theologiæ profeſſor, Canonicus prædictæ Eccleſiæ Tornacenſis, tam ſuo, quàm præfati Capituli nominibus, nonnullique etiam doctores & magiſtri in dicta congregatione, & Joannes Paruy, *aliàs* Laurentii in artibus magiſter, in jure Canonico licentiatus, hoſpitalarius & Canonicus præfatæ Eccleſiæ Tornacenſis, tam ſuo quàm præfati Capituli nominibus; nonnulli etiam doctores & magiſtri in dicta congregatione exiſtentes, petierunt ſibi & eorum cuilibet fieri atque tradi publicum inſtrumentum, ſeu publica inſtrumenta, unum aut plura, per me Notarium publicum ſubſcriptum. Acta fuerunt hæc Pariſius in loco ſupradicto ſancti Mathurini, ſub anno, indictione, die, menſe, & Pontificatu prædictis: Præſentibus ad hæc egregiis & doctiſſimis viris magiſtris Antonio Urſi, Joanne de Hallies, Laurentio de Colonia, Guillelmo Houppelande, Jacobo l'Huillier, Reverendo in Chriſto Patre Domino Joanne Abbate Regalis montis, Reverendo etiam Patre Domino Joanne Abbate Caroliloci ordinis Ciſtercienſis, Stephano Gervaſi, Joanne de Touques, Joanne Quintin ſacræ Theologiæ profeſſoribus; necnon quamplurimis aliis in magno numero, tam ſecularibus quàm Religioſis etiam ſacræ Theologiæ profeſſoribus, teſtibus ad præmiſſa vocatis ſpecialiter, & rogatis. Et ego Henricus Alexandri presbyter, in jure Canonico Baccalaureus publicus, auctoritate Apoſtolicâ & Imperiali actoritatibus, ac venerandæ Curiæ conſervationis privilegiorum famoſiſſimi ſtudii Pariſienſis juratus Notarius, prædictæque almæ Theologiæ Facultatis Scriba: quia prædictorum articulorum & informationis pro parte Capituli Tornacenſis ſupradictæ almæ Theologiæ Facultati, præſentationi, & exhibitioni, prædictorumque articulorum examinationi & qualificationi, cæteriſque præmiſſis omnibus, & ſingulis, dum ſic ut ſuprà ſcribuntur & per præfatos Decanum & facultatem agerentur & fierent, unà cum prænominatis teſtibus præſens interfui, eaque ſic fieri vidi, & audivi: Idcirco huic inſtrumento publico & alterius manu fideliter ſcripto, ſignum meum publicum conſuetum ap-



Digitized by Google

poſui, IN FIDEM & teſtimonium præmiſſorum requiſitus & rogatus. Sic ſignatum, H. ALEXANDRI.

Quartum decretum ex eodem Codice excerptum eſt, fol. centeſimo quinquageſimo ſexto verſo, & centeſimo quinquageſimo ſeptimo recto: continetque reſponſionem Carolo VIII. Regi Chriſtianiſſimo factam, cùm Eccleſiæ ſeriò reformandæ rationem iniret, poſtquàm ex Italica expeditione victor rediit.

ANNO DOMINI M. CCCC. XCVII. die undecimâ menſis Januarii, ſacratiſſima Theologorum Facultas almæ matris Univerſitatis Pariſienſis congregata fuit apud ſanctum Mathurinum, pro terminandis quibuſdam quæſtionibus à domino noſtro rege ad ſe tranſmiſſis, ſuper quibus jamdudum fuerant dati duodecim deputati ex magiſtris noſtris, diu quoque & per plures dies continuè per dictos deputatos & alios fuerat diſputatum ſuper his: quibus deputatis auditis, & conſequenter omnium Doctorum Regentium & Magiſtrorum acceptâ uniformi deliberatione, & concluſione, FUIT PER DICTAM FACULTATEM concorditer reſponſum ad dictas propoſitiones affirmativè, videlicet ad primam quâ quærebatur: *A ſçavoir-mon ſi le Pape eſt tenu de dix ans en dix ans aſſembler le ſaint Concile repreſentant l'Egliſe univerſelle, & mêmement de preſent, conſideré le deſordre qui eſt tout notoire en l'Egliſe*, tam in capite quàm in membris. ET RESPONSUM EST, quòd ſummus Pontifex & Pater ſanctiſſimus tenetur de decennio in decennium congregare generale Concilium univerſalem Eccleſiam repræſentans, & maximè nunc, cùm tanta ſit deordinatio in Eccleſia, tam in capitibus quàm in membris, quæ cunctis notoria eſt.

Ad ſecundam quâ quærebatur: *Et en cas de urgente neceſſité, comme de preſent, ou quand dix ans ſont paſſez aprés le dernier Concile, ſi le Pape eſt prié & ſommé de ce faire, & s'il eſt negligent ou differe, à ſçavoir-mon ſi les Princes, tant Eccleſiaſtiques que ſeculiers, & autres parties de l'Egliſe, ſe peuvent aſſembler de ſoi-même, & s'ils feront le ſaint Concile repreſentant l'Egliſe univerſelle, ſans être par le Pape aſſemblez.* DICTUM EST determinativè, quòd ſi tempore urgentis neceſſitatis, ſicut nunc, vel poſt decem annos ab ultimo celebrato Concilio, dictus ſummus Pontifex rogatus fuerit, requiſitus, ſummatus, & monitus de ſic congregando dictum concilium, ut ſuprà, & facere recuſaverit, & neglexerit vel diſtulerit: tunc Principes tam Eccleſiaſtici quàm ſeculares, & partes Eccleſiæ notabiles, poſſunt ſe congregare, ſine hoc quòd per dictum ſummum Pontificem congregetur dictum Concilium Eccleſiam univerſalem repræſentans.

Digitized by Google

Ad tertiam quâ quærebatur : *Si en cas de urgente neceſſité comme de preſent, ou aprés dix ans paſſez, comme deſſus, une grande & notable partie de la Chrêtienté, comme le Roiaume de France, ou le Roi repreſentant icelui, prie, ſomme, & admoneſte le Pape & les autres parties de ſoi aſſembler & pourvoir à la neceſſité de l'Egliſe; & les autres parties, ou aucunes d'elles ſont negligentes, refuſantes, ou dilaiantes d'y venir, A ſçavoir-mon ſi ceux qui ſe trouveront pourront celebrer ledit Concile ſans les autres, & pourvoir à la neceſſité de l'Egliſe.* DIXIT ET DEFINIVIT prædicta Facultas, quòd tempore urgentis neceſſitatis ut nunc, vel poſt decennium ab ultimo celebrato concilio, ut ſuprà dictum eſt, poſtquàm aliqua bona magna pars & notabilis chriſtianitatis, quemadmodum regnum Franciæ, vel Rex Chriſtianiſſimus ipſius vices gerens, rogaverit, ſummaverit, & exhortatus fuerit dictum ſummum Pontificem, cæteraſque partes Eccleſiæ, de congregando dictum Concilium, & ad ipſum conveniendo, & de providendo neceſſitati Eccleſiæ; ipſe verò Pontifex vel aliquæ prædictarum partium fuerint recuſantes, negligentes, vel differentes de veniendo ad dictum Concilium; Nihilominus illi qui aderunt & comparebunt, poterunt ſine aliis non comparentibus dictum Concilium celebrare, & neceſſitati Eccleſiæ providere. Actum Anno & die prædictis.

---

Quæ reſponſio apertè declarat quidnam Pariſienſes Theologi, conformiter ad Conſtantienſis & Baſileenſis ſynodi decreta de authoritate Concilij ſupra Papam, & de Regum Chriſtianorum poteſtate in Conciliis indicendis, & congregandis tum temporis ſentirent, atque docerent. Porrò, ne aliquid eorum quæ in prima editione libelli de Eccleſiaſtica & politica poteſtate continebantur, in hac Demonſtratione deſiderari poſſit, eam Cenſurâ facultatis Pariſienſis adversùs myſterium iniquitatis Philippi Mornæi ſic concludam.

CUM auctore Apoſtolo 4. ad Epheſios, Deus omnia in unitatem concluſerit; & quæcumque ſunt à Deo ordinata ſint, Romanor. 13. exploratum autem habeatur, unitatem atque ordinem ſine eminentis alicujus auctoritatis prærogativa nequaquàm ſubſiſtere : eaque de cauſa, Dominum noſtrum ad vitanda ſchiſmata, B. Petrum Vicarium ſuum, & caput viſibile Eccleſiæ conſtituiſſe, Mathæi 16. & Joannis 21. Meritò quidem omnes Catholici illos execrari debent, qui S. E. Romanæ primatum, atque unicam Petri cathedram ſcriptis ſuis evertere moliuntur : cùm certiſſimum ſit, Eccleſiam, quæ eſt myſticum corpus viſibile Chriſti, nullâ aliâ re vel notâ accuratiùs dignoſci, aut à factio-



Digitized by Google

næ aſſertores hujuſce rei necnon imminentis periculi quamprimùm commonefacerent, hoc decretum Latinè, & Gallicè typis vulgandum eſſe ſtatuerunt. Demùm, univerſos Eccleſiæ Catholicæ Præſules, ac civiles Magiſtratus humillimè obſecrant, atque obteſtantur, ut pro ſui officii & auctoritatis ſibi à Deo creditæ ratione, huic teterrimæ peſti generoſè ac efficaciter occurrere annitantur: pervigilentque tanquàm rationem de publica Eccleſiæ pace, quiete, atque animarum ſalute reddituri.

*Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa*, PSAL. 119.

*Aufer à me opprobrium & contemptum, quia teſtimonia tua exquiſivi. Redime me à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua*, PSAL. 118.

# FINIS.

# ADMONITIO
## ad Lectorem.

CUm Emundus Richerius anno 1629. tres ampliùs menſes graviſſimis & acutiſſimis torminibus nephriticis laboraſſet: ſuamque fidem, & pietatem omnes indubiam, & conteſtatam vellet relinquere: Declarationem in fronte, & veſtibulo hujus libri editam anno 1622. iterato coram Thoma Vaſſets, & Fiacrio Jutet notariis Caſteleti Pariſienſis de integro edendam, & frequentandam cenſuit, die 28. Junii ejuſdem anni 1629. Sed de hinc die ſeptimâ Decembris ſequentis, illuſtriſſimus Cardinalis de Richelieu Proviſor Sorbonæ, & primus Regis Franciæ miniſter, accerſito ad ſuas ædes Richerio per Carolum Talonum doctorem Sorbonicum, & parœcum ſancti Gervaſii Pariſienſis, eidem Richerio dixit, ſe nominatim mandatum à Rege habere pacem conſtituendi in Collegio Sorbonæ: neque Declarationem anno 1622. editam à Richerio ſufficere ad tollenda diſſidia, & diſſenſiones doctorum: neque etiam gravitatem temporum pati, ut hodiernâ die Richerius libellum ſuum explicaret, ut memoratâ Declaratione ſpondebat. Itaque peropus eſſe Declarationem novam ederet, cujus exemplum poſteà integrum exhibemus. Quibus perſpectis, cùm Richerius ſibi minimè integrum videret dicere apertè quidnam de hoc Cardinalis Richeleii mandato; nomine & auctoritate Regis armato ſentiret, neque ei Regem convenire, & alloqui fas eſſet: & præterea color quæreretur pacis in Collegio Sorbonico ſtabiliendæ, quam Richerius ne tantillum quidem unquam labefactarat: Ut ergo publicæ atque privatæ pacis amantiſſimus, Declarationem ſibi à Cardinali Richeleio dictatam, & oblatam in ejus ædibus exſcripſit, atque obſignavit, in Camera Patris Joſeph ordinis Capucinorum, præſente, ac teſte Carolo Talono, atque eodem Patre Joſeph: quam Declarationem ejuſdem Cardinalis juſſu Richerius ad notarios conſignandam detulit, qualem hic intueris.

Digitized by Google

*Declaratio Emundi Richerii ſuper editione libelli ſui de Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate.*

EGO Emundus Richer Presbyter diœceſis Lingonenſis, doctor ſacræ Facultatis Theologiæ Pariſienſis, & magnus Magiſter Collegii Cardinalitii Univerſitatis Pariſienſis ſubſignatus: Cùm perſpexerim quaſdam propoſitiones libelli à me ſcripti anno milleſimo ſexcenteſimo undecimo, *De Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate*, in malam partem acceptas: hìc proteſtor & declaro, me ſemper voluiſſe, atque etiam nunc velle, & meipſum, & libellum præfatum, quaſcumque ejus propoſitiones, earumque interpretationem, *omnemque meam doctrinam Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ judicio ſubjicere: quam Matrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoſco*: ac proteſtor permagnum concepiſſe dolorem, aliquas propoſitiones memorati libelli ſic à me eſſe conſcriptas, ut occaſionem offenſionis dederint: quaſi juſtæ & legitimæ poteſtati ſummi Pontificis, & Dominorum Prælatorum Eccleſiæ aliquid diminutum aut detractum vellem, licèt talis intentio mea non fuerit: *Quas quidem propoſitiones, quatenus Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ & Romanæ judicio*, UT SONANT, *contrarias vehementer improbo & condemno.* Quam Declarationem, profiteor me liberè, ac voluntariè edidiſſe, ut mea erga ſanctam ſedem Apoſtolicam obedientia cunctis pateat: eamque inter manus illuſtriſſimi Domini Cardinalis de Richelieu Proviſoris Sorbonæ conſignandam cenſuiſſe, pro ratione obſervantiæ, & debiti mei erga eumdem Dominum illuſtriſſimum Cardinalem. In cujus rei fidem, & teſtimonium præſentem Declarationem, & Proteſtationem concepi, meâque manu ſcripſi, & obſignavi, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo nono, die Veneris ſeptimâ Decembris, præſentibus Magiſtro Carolo Talon parœco ſancti Gervaſii Pariſienſis, & patre Joſeph Pariſienſi ordinis Capucinorum: Signatum Richer, Talon, & Joſeph cum ſyngraphis.

E. RICHER.

*AUjourd'hui datte des preſentes, eſt comparu pardevant les Notaires, & Gardenotes du Roi nôtre Sire en ſon Chaſtelet de Paris ſouſſignez, Venerable & ſcientifique perſonne Mᵉ. Emond Richer Docteur en la Faculté de Theologie de Paris & grand Mᵉ du College dit du Cardinal le Moine fondé en l'Univerſité de Paris, ruë ſaint Victor: lequel volontairement a reconnu, & confeſſé avoir écrit, & ſigné le contenu ci-*

Digitized by Google

*deſſus, qui eſt veritable : dont il a requis auſdits Notaires ſouſſignez le preſent acte, à lui octroyé en l'étude de Jutet, l'un deſdits Notaires ſouſſignez, le Vendredi après midi ſeptiéme jour de Decembre l'an mil ſix cent vingt-neuf, & a ſigné la minute du preſent Acte avec leſdits Notaires ſouſſignez, demeurée vers ledit Jutet l'un deſdits Notaires ſouſſignez.*

Signé, COUSTART, & JUTET.

PORrò, in memorata Declaratione duæ potiſſimùm clauſulæ occurrunt notatu dignæ, quarum prior eſt ejuſmodi : *Omnemque meam doctrinam Eccleſiæ Catholicæ, Romanæ, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ judicio ſubjicere, quam Matrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum, & infallibilem veritatis judicem agnoſco, &c.* Quæ verba de Romanæ Eccleſiæ, & ſedis Apoſtolicæ infallibili judicio conjunctim, non autem ſeparatim de ſola ſede Apoſtolica intelligi oportere liquet : propterea quod nullus Patrum antiquorum ſolam ſedem Apoſtolicam diſtributim captam, Matrem, & Magiſtram omnium Eccleſiarum infallibilem unquam vocavit : ſed ſolummodò Romanam Eccleſiam *propter potentiorem principalitatem* : quippe quæ à beatis Apoſtolis Petro & Paulo collectim eſſet fundata, ut S. Irenæus lib. tertio cap. tertio adverſus hæreſes nominatim docet. Cùm itaque hæc Eccleſiæ Romanæ fundatio ab Apoſtolis Petro & Paulo conjunctim facta, unius & ſolius ſedis Apoſtolicæ, aut Papæ ſingularitatem Monarchicam excludat : Inſurgit neceſſariò, memoratam clauſulam de ſedis Apoſtolicæ, atque Romanæ Eccleſiæ infallibilitate conjunctim ſumptam, nihil penitus officere, aut iis derogare quæ Richerius libello de Eccleſiaſtica, & politica poteſtate aſſerit : puta ſolam Eccleſiam Catholicam, Apoſtolicam, & Romanam collectim non ſedem Apoſtolicam, aut Papam diſtributim captos, eſſe infallibiles : conſequenterque *Eccleſiam Canone non abſolutâ poteſtate regi oportere*, ut libello ſuo docet Richerius.

Poſterior clauſula ſic concipitur, *quas quidem propoſitiones, quatenùs Eccleſiæ Catholicæ, Apoſtolicæ, & Romanæ judicio*, UT SONANT, *contrarias vehementer improbo, & condemno :* Hinc autem planum evadere, propoſitiones libello Richerii contentas, ſolummodò conditionaliter, & ſecundùm quid Cenſurâ compunctas, ſicut jam ſuperiùs in Epiſtola hujus libelli ad lectorem obſervatum eſt. Quapropter ſequitur neceſſariò, vocem illam, UT SONANT, certam munire viam Richerio ad explicandas libelli ſui propoſitiones in bonum, verum & catholicum ſenſum : ac proindè Declarationem à Richerio editam apud illuſtriſſimum Cardinalem de Richelieu, nihil planè libello Richerii de Eccleſiaſtica & politica poteſtate incommodare.

# CONSOLATIO,

## Et ſpes hominis Chriſtiani, ut ei omnis metus mortis adimatur.

VENITE ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos : & invenietis requiem animabus veſtris : Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve. ] Ego ſum via, & veritas, & vita. ] *ait Dominus.* Videte qualem charitatem dedit nobis Pater miſericordiarum, ut filii Dei nominemur, & ſimus. ] Si autem filii, & hæredes; hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti : ſi tamen compatimur, ut & conglorificemur. Quid ergò dicemus ad hæc, ſi Deus pro nobis, quis contra nos? Qui etiam proprio filio non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodò non etiam cum illo omnia nobis donavit? ] Qui peccatum non novit, ipſe peccatum factus eſt, ut nos efficeremur juſtitia Dei in ipſo. ] Nihil ergo nunc damnationis eſt iis qui ſunt in Chriſto Jeſu, qui non ſecundùm carnem ambulant : Lex enim Spiritus vitæ in Chriſto Jeſu, liberavit nos à lege peccati & mortis. ] Ut fiat ſermo qui ſcriptus eſt : Ero mors tua ô mors, morſus tuus ero Inferne. ] Abſorpta eſt mors in victoria : ubi eſt mors victoria tua, ubi eſt mors ſtimulus tuus : Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. ] Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ ejus, ut miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno : eumque ita obſecremus.

Matt. 11. Joan. 14. 1. Joan. 3. Rom. 8. 2. Cor. 5. Rom. 8. 1. Cor. 15. Oſeæ 13. 1. Cor. 5. Hebr. 4.

# ORATIO AD VITAM

## Chriſtianè inſtituendam & finiendam.

DOMINE DEUS *miſericordiarum, & totius conſolationis : [qui ſicut Pater filiorum, ita miſereris timentibus te : qui cognoſcis figmentum noſtrum, quoniam pulvis ſumus, dieſque noſtri ſicut fœnum pertranſeunt, & tanquàm flos agri ſic efflorescunt :* quòd ex nihilo procrea-

2. Cor. 1. Pſal. 102.

Geneſ. 8. Phil. 2. ti, ſic à natura *proni ſumus in malum*, [*ut abſque tuo ſingulari auxilio, nihil æterni velle, nedum perficere poſſimus.* Cui noſtræ infirmitati, & Joan. 4. miſeriæ ut ſuccurreres, quando tibi placuit [*Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum filium tuum unicum, dare propitiationem pro peccatis noſtris*: atque horribiles mortis æternæ tenebras, & dolores, in lucem, gaudium, Rom. 8. & gloriam vitæ immutabilis tranſmutare; [*& cum eodem filio tuo chariſſimo nobis omnia ſuperabundè donare.* Te obſecro Domine, per eumProverb. 30. dem redemptorem noſtrum [*Vanitatem & verba mendacii longè fac à me: Paupertatem & divitias ne dederis mihi: ſed tribue tantùm victui* Eccleſiaſtici 23. *meo neceſſaria*; [*ne derelinquas me in cogitatu maligno: extollentiam oculorum ne dederis mihi*: *& deſiderium pravum averte à me: aufer à me concupiſcentiam: & animæ irreverenti, ac infrunitæ ne tradas me*; da in communibus vitæ humanæ officiis exercendis, ne quid peccem contra legem tuam: & quia tum temporis bonum eſt mori, cùm adhuc jucundum eſt vivere, effice ut diem ſupremum obeam, antequàm jucundo vitæ ſenſu perempto, vita in moleſtiam, & pœnam dePſal. 18. generet. [*A delictis meis munda me, & ab alienis parce ſervo tuo*: mihique, potiſſimum in mortis articulo, gratiam perfectæ pœnitentiæ, charitatis, & perſeverantiæ, cum ſana mente, & integro uſu rationis Ephes. 3. largire: quo immenſos miſericordiæ tuæ theſauros, [*quantaque ſit latitudo, longitudo, ſublimitas, & profundum, ſupereminentis in nos charitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti, cum omnibus ſanctis, poſſim compreben-* Matth. 6. *dere*: *& impleri in omni plenitudine Dei*, illo cæleſti viatico, [*& ſu-* Pſal. 77. *perſubſtantiali pane Angelorum*: Itaut, ubi mens mea meritum paſſionis Domini ſolidè recoluerit; hicque pretium, pignus, & præmium Joan. 14. vitæ æternæ in ænigmate perceperit; tandem teipſo, [*qui es via, veri-* 1. Cor. 13. *tas, & vita*, [*facie ad faciem* jugiter perfrui; [*& gloriâ, quam præ-* 1. Cor. 2. *paraſti diligentibus te, ſatiari valeam.* Da mihi inſuper Domine, has Pſal. 16. breves oratiunculas ita cordi infixas habere, ut crebris gemitibus, atque ſuſpiriis, voce, & mente, eas aſſiduò frequentare, & cum extrePſal. 50. mo ſpiritu ſic precari queam: [*Miſerere mei Deus, ſecundùm magnam miſericordiam tuam*: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in* Job. 14. *peccatis concepit me mater mea.* [*Nec alius à te eſt Domine, qui mundum* Pſal. 50. *de immundo conceptum ſemine facere poſſit.* [*Averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis.* [*Ne projicias me à facie* Pſal. 119. *tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me.* [*Si iniquitates obſer-* Pſal. 142. *vaveris Domine, Domine quis ſuſtinebit?* [*Et non intres in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.* [*Il-*

Digitized by Google

*lumina Domine oculos meos, ne unquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus, prævalui adversùs eum.* [*Quoniam* abſque tuo ſingulari auxilio *non eſt in morte qui memor ſit tui; ut nomen tuum ſanctificare poſſit : in inferno autem quis confitebitur tibi :* & glorioſum triumphum prædicabit, *quem de peccato, morte, & inferno devictis reportaſti?* [*In te Domine ſperavi, non confundar in æternum, in juſtitia* unigeniti filii tui Domini noſtri Jeſu Chriſti *libera me :* [*qui peccatum novit, tamen peccatum fieri voluit, ut efficeremur juſtitia Dei in ipſo.* [*Quoniam fortitudo mea, & refugium meum es tu, & propter nomen tuum deduces me, & enutries me. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, redemiſti me Domine Deus veritatis.* Domine Jeſu Chriſte fili Dei vivi, pone paſſionem, crucem, & mortem tuam, inter judicium tuum, & animam meam, nunc & in hora mortis meæ : *Sanctificetur nomen tuum, adveniat regnum tuum, fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra : panem noſtrum quotidianum da nobis hodie : Et dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris : & ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo. Amen.*

Pſal. 12. Pſal. 6. 1 Cor. 15. Pſal. 30. 2. Cor. 5. Pſal. 30. Matth. 6.

# Meditatio in vitam æternam.

QUemadmodum deſiderat cervus ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea ad te Deus, &c. Pſal. 41.

Quàm dilecta Tabernacula tua Domine virtutum! concupiſcit, & deficit anima mea in atria Domini. Cor meum, & caro mea exultaverunt in Deum vivum. Beati qui habitant in domo tua Domine, in ſecula ſeculorum laudabunt te. Quia melior eſt dies una in atriis tuis ſuper millia. Elegi abjectus eſſe in domo Dei, magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Quia miſericordiam, & veritatem diligit Deus; gratiam, & gloriam, dabit Dominus. Pſal. 83.

Lætatus ſum in his quæ dicta ſunt mihi : In domum Domini ibimus, &c. Pſal. 121.

Urbs Hieruſalem beata, dicta pacis viſio, &c.

# Oratio contra tribulationes.

DOMINE JESU CHRISTE, *Via, veritas, & vita:* [*quem noſſe conſummata eſt juſtitia; & cujus juſtitiam, & virtutem ſcire, radix eſt immortalitatis :* quando tuâ ſingulari miſericordiâ, aliquam tuæ veritatis, & juſtitiæ particulam imbibimus, [*utque ſperamus, liberabit nos :*

Joan. 14. Sap. 15. Joan. 18. 1. Cor. 10.



Digitized by Google

obſecro [ *ne patiaris nos tentari ſupra id quod poſſumus , ſed fac* gloriæ
Pſal. 45 tuæ, & ſalutis noſtræ *proventum , ex tentatione.* [ *Eſto refugium noſtrum,*
*& virtus, adjutor in tribulationibus, quæ invenerunt nos nimis : Prop-*
*tereà, non timebimus dum turbabitur terra, & transferentur montes in*
Pſal. 26. *cor maris.* [ *Unam petii à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in do-*
Pſal. 83. *mo Domini omnibus diebus vitæ meæ.* ] *Quia melior eſt dies una in atriis*
*tuis ſuper millia. Elegi abjectus eſſe in domo Dei mei, magis quàm ha-*
Pſal. 50. *bitare in tabernaculis peccatorum.* ] *Miſerere mei Deus, ſecundùm mag-*
*nam miſericordiam tuam : Ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in*
Job. 14. *peccatis concepit me mater mea. Nec alius à te eſt Domine, qui mundum*
*de immundo conceptum ſemine facere poſſit. Averte faciem tuam à pec-*
Pſal. 50. *catis meis, & omnes iniquitates meas dele. Cor mundum crea in me*
*Deus, & ſpiritum rectum innova in viſceribus meis. Ne projicias me à*
Pſal. 129. *facie tua, & Spiritum ſanctum tuum ne auferas à me.* ] *Si iniquitates*
*obſervaveris Domine, Domine quis ſuſtinebit?* [ *Et non intres in judi-*
*cium cum ſervo tuo, quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.*
Pſal. 142. *Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: humiliavit in terra vitam*
*meam. Collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi : & an-*
*xiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meum. Eri-*
*pe me de inimicis meis Domine, ad te confugi, doce me facere*
Pſal. 119. *voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.* [ *Domine libera animam*
*meam à labiis iniquis, & à lingua doloſa.* [ *Aufer à me oppro-*
Pſal. 118. *brium, & contemptum, quia teſtimonia tua exquiſivi. Redime me*
Pſal. 70. *à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua.* [ *Ne projicias me*
*in tempore ſenectutis : cùm defecerit virtus mea, ne derelinquas me.* [ *Li-*
Pſal. 50. *bera me de ſanguinibus Deus Deus ſalutis meæ : & exultabit lingua mea*
Pſal. 142. *juſtitiam tuam.* [ *Educes de tribulatione animam meam : & in miſericor-*
*dia tua diſperdes omnes inimicos meos. Et perdes omnes qui tribulant*
Pſal. 30. *animam meam, quoniam ego ſervus tuus ſum.* [ *In te Domine ſperavi,*
*non confundar in æternum, in juſtitia* unigeniti filii tui Domini noſtri
2. Cor. 5. Jeſu Chriſti [ *libera me :* [ *qui peccatum non novit, tamen peccatum*
*fieri voluit, ut efficeremur Juſtitia Dei in ipſo.* ] *Quoniam fortitudo mea,*
*& refugium meum es tu, & propter nomen tuum deduces me, & enutries*
Pſal. 30. *me. Educes me de laqueo hoc, quem abſconderunt mihi, quoniam tu es*
*protector meus. In manus tuas Domine commendo ſpiritum meum, rede-*
Matt. 6. *miſti me Domine Deus veritatis.* [ *Sanctificetur nomen tuum, adveniat*
*regnum tuum, fiat voluntas tua, ſicut in cælo & in terra : panem noſtrum*
*quotidianum da nobis hodie : & dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos*
*dimittimus debitoribus noſtris : & ne nos inducas in tentationem, ſed*
*libera nos à malo. Amen.*

Digitized by Google

EMUNDI

# RICHERII

DOCTORIS THEOLOGI PARISIENSIS

# TESTAMENTUM.

PARISIIS,

M. DCC. L

Digitized by Google

*Veritas Domini manet in æternum, & liberabit nos.* Pſal. 112. & Joannis 8.

*Deus diſſipabit oſſa eorum qui hominibus placent.* Pſal. 52.

*Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet: & educet quaſi lumen juſtitiam tuam, & judicium tuum tanquàm meridiem.* Pſal. 36.

*Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia, & Deus expugnabit pro te inimicos tuos.* Eccleſiaſtici 4.

IN nomine ſanctæ, & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, amen. Anno Domini milleſimo ſexcenteſimo decimo tertio, die xxij. Novembris. Ego Emundus Richerius natus Caduſiæ, diœceſis Lingonenſis Presbyter, & Doctor ſacræ Facultatis Pariſienſis, ſociuſque Sorbonicus, ac magnus Magiſter Collegii Cardinalitii, anno tertio, & quinquageſimo ætatis cum uno menſe, duobus & viginti diebus: Poſtquàm Deum humillimè adoravi, Jeſu Chriſto redemptori animam meam commendavi, atque devovi: B. Virginem Matrem Dei cum omnibus ſanctis precatus ſum, quatenùs ſuis orationibus mihi in articulo mortis indulgentiam peccatorum cum perfecta charitate, à Domino noſtro Jeſu Chriſto impetrare dignarentur: ſedens in mea bibliotheca, animo & corpore ſanus, hunc Codicillum Latinum olographum in formam Teſtamenti condidi, ſingulíſque annis vitæ, qui poſt primam ſcriptionem mihi ſuperfuerunt, ſæpiùs, diligenterque recognovi: quem ubi viam univerſæ carnis ingreſſus fuero, cum alio Codicillo Gallicano de meo peculiolo, & facultatibus, pariter à me ſcripto & obſignato, exequutioni mandari volo. Primùm autem, quaſcumque injurias aut damna cuicumque intuli: quæcumque nomina, aut debita contraxi, ea confeſtim emendari, & diſſolvi cupio. Verùm, quoniam die ſecundâ Januarii anni milleſimi ſexcenteſimi octavi omnium Doctorum Facultatis Theologiæ Pariſienſis conſenſu (me quidem inſcio, non cogitante, & à Comitiis abſente, ſicut acta ſcholæ teſtantur) eo tempore Syndicus ejuſdem Facultatis renuntiatus ſum, quo totum Franciæ regnum, & Univerſitas Pariſina, maximè verò poſt Henrici IV. cædem, in maximas omnium anguſtias, & difficultates conjecta eſt: eamque ob cauſam gerendo Syndicatum, aut mihi in veritatis defenſione, & ſalute communis parentis Academiæ, quæ me ſemper à pueris aluit, ac erudivit, prævaricandum, aut in multorum hominum potentiſſimorum odium neceſſariò incurrendum fuit: Ego hîc per ſpem ſalutis meæ in Chriſti ſanguine declaro, atque proteſtor, quæcumque velut Cenſor Academiæ, Syndicus, aut privatus Doctor Facultatis Theologiæ dixi, ſcripſi, curavi, geſſi, adminiſtravi, illa me non cujuſquam odio, vel invidiâ feciſſe, non vindictæ, vanæ gloriæ, aut redimendæ gratiæ hominum, vel opum cumulandarum deſiderio, aut etiam ut novas diviſiones, & ſchiſmata in regno, & Eccleſia ſererem, vel jampridem conſita foverem, aut paſtinarem: Sed in omnibus meis actionibus hoc unum mihi perpetuò, conſtanterque propoſitum, quatenùs

Digitized by Google

avitos, receptoſque mores, patrios ritus, majorum inſtituta, innumeris quidem virtutum exemplis nobilitata, & comprobata, inculpatæ tutelæ moderatione vindicarem: necnon Pariſinæ univerſitatis, & ſcholæ Sorbonicæ incolumitati, tanquàm Reipublicæ Chriſtianæ perutilibus, conſulerem. Cæterum, anno M. DC. XI. poſt ſolutionem Capituli generalis Dominicanorum, rogatu atque impulſu viri ampliſſimi Nicolai Verduni, primi Præſidis Curiæ Parlamenti, ego libellum de Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate lucubravi, partim ut antiquæ, & novæ doctrinæ diſcrimen reſerarem: *Partim ut ſupremam atque independentem politicarum poteſtatum auctoritatem, contra novam, & ſeditioſam doctrinam de abdicandis, & occidendis Regibus, quæſito colore tyrannidis, aut neglectæ religionis Catholicæ, propugnarem.* Quem libellum publici juris feci, quando cauſa Academiæ Pariſienſis contra Jeſuitas in ampliſſimo ordine perorata eſt. At verò nunquam poſteri in animum inducent ſuum, quantum damni ex hoc meo propoſito, de parente Academia, & veritate juſti regiminis Eccleſiæ à Chriſto inſtituti tuenda, quantum infamiæ, calumniarum potentiſſimorum inimicorum, & periculi, ſub prima Ludovici XIII. ætate, in me redundarit; & dehinc etiam redundabit, niſi Deus ſuâ immenſâ bonitate incredibiles malevolorum minas, conatus, & factiones in meam perniciem excogitatas, atque inſtructas, profligarit. Hercle illuſtriſſimus Cardinalis Perronius, qui me criminandi princeps extitit, ut totum Regis Conſiſtorium in meam ruinam proclivius incenderet, in ſacro Principis conſilio dixit, Scriptorem libelli de Eccleſiaſtica, & Politica poteſtate, quem optimè noverat, conſtituiſſe præſentem Regni, Reginæ matris, omniumque liberorum regiorum ſtatum, hâc ſcriptione convellere: ac propterea, neque ſuum, neque typographi nomen illi libello inſcripſiſſe. Quæ ſtatim atque accepi, mihi quidem & veritatis, & teſtimonii rectæ conſcientiæ apprimè gnarus, palam, & ingenuè memet illius libelli auctorem, ac vehementer ambire profeſſus ſum, ut *à viris doctis qui non eſſent in cauſa* ſeriò examinaretur. Quamobrem aliquot viros primarios ſacri Conſiſtorii etiam atque etiam precatus ſum, darent operam, quatenùs aut voce in Regis Conſiſtorio Cardinali Perronio reſpondere, aut aliquâ ſcriptione meam innocentiam cum veritate propoſitionum libello meo contentarum mihi integrum eſſet defendere. Sed proh dolor! graviſſima tempora pupillaris ætatis Regis, & incredibiles clamores, prenſationes, atque interminationes domini Ruperti Hubaldini Nuncii Apoſtolici, qui ſe continuò Lutetiâ, inſalutato Rege, deceſſurum Romam obteſtabatur, & meipſum, atque libellum meum, telis, & ludibrio hominum

Digitized by Google

minum indictâ causâ ſic expoſuerunt, ut mihi non modò omnia humana ſubſidia, & leges Regni deeſſe, verumetiam cunctas mundi poteſtates, quaſi in meam conſenſiſſe perniciem, ſub ætate pupillari Regis, inquam, expertus fuerim. Certè D. Cardinalis Bonzius Italus, mihi nominatim, & Regis, & D. Brulartii Cancellarii Franciæ imperio, iracundè, minaciterque prohibuit, ne etiam contumelioſis libellis, quos homines conductitii etiam in me ſcripturiebant, & publicabant, reſponderem: niſi è veſtigio, & meam ipſius, & cujuſcumque alterius Apologiam meo nomine factam capitis luere vellem: *Nam*, inquit, *ſi Rex, & Regina regens tàm ſtudioſè, & comiter pacem colit cum vili & exigua Genevæ republica: quid eos cum ſummo Pontifice facere oportet, quando præter ſpirituale regnum per univerſum orbem terrarum diffuſum, magno inſuper temporali regno potitur in Italia?* Qua ex Cardinalis Bonzii oratione, & geſtis. D. Nuncii Apoſtolici contra me, tum didici quod antea neſciebam, ſcilicet majorum doctrinam de Concilii auctoritate ſupra Papam libello meo evolutam, hodie velut materiam, & argumentum ſtatus politici temporalis in Curia Romana pertractari; quamquàm Cardinalis Bellarminus, & Perronius eam eſſe problematicam venditent. Jam ergo aliquid internuncius ad majores noſtros deferat, noxæ, & quidem capitali datum Richerio, quòd in regno Franciæ, atque inter Pariſienſes Theologos, de ancipitibus controverſiis, atque avitis Eccleſiæ Gallicanæ libertatibus diſputaſſet: quia, ut inquiunt, tantumdem licitum eſt de Regis, & Regni Franciæ ſtatu, quantùm de Pontificis auctoritate ſupra Concilium ambigere! Quapropter, inita fuerunt conſilia de Richerio velut monarchomaco, & perduelli compingendo in Baſtiliam Pariſienſem: atque inauditis antea fabricis, & prenſationibus regium diploma quæſitum, & extortum eſt, ut contra morem ſcholæ Pariſienſis Syndicatu Theologiæ facultatis abdicaretur; quoniam viâ ordinariâ comitiorum id nullâ ratione, quamquàm ſæpè tentatum, confici potuerat: tametſi ex omnibus Galliæ provinciis, nimirum Picardia, Campania, Normania, Aquitania, Britannia, Armorica, Carnuto, Aureliis, & Nivernio, Doctores Sorbonici ſeculares, & Regulares, extraordinariis evocati ſtudiis, & quidam illorum mercede propoſitâ allecti, magniſque locupletati pollicitationibus fuiſſent. Quid memorem palam circumferri, illos gratiſſimam Deo victimam facturos, qui ſeſe Richerio mactando devoverint: & ſi unquam abripi, & Romam deportari poſſit, revera experturum quod pernegat: nimirum Papam materiali gladio inſtructiſſimum, ad perduelles ſimiles Richerio capite plectendos. Verùm, illi ipſi qui deſi-

E

Digitized by Google

derio hominibus gratificandi, & foro ſerviendi, tam cruenta, & horrenda in Richerium commentantur, minimè attendunt, ſe iſtis formidoloſis interminationibus magnam invidiæ molem S.S. Apoſtolicæ conciliare: quaſi manſuetiſſima, & æquiſſima Petri Cathedra, quæ anteactis ſeculis uſque uſque afflictis, & catholicam veritatem propugnantibus perfugio, & præſidio ſalutari extitit, *jam vel damnaret innocentes, vel ſolveret noxios: cùm apud Deum non ſententia Sacerdotum, ſed reorum vita quæratur*, auctore Hieronymo in caput 16. Mathæi: ſiquidem *manet Petri privilegium ubicumque ex ipſius æquitate fertur judicium*, ut ait S. Leo magnus 26. *quaſt.* 1. *Can. manet.* Quid dicere attinet, Richerio graviſſimè ægrotanti, imperitos, & ignaros ſacerdotes factione conductos, ei abſolutionem ſacramentalem, & Euchariſtiæ ſacramentum denegaſſe, atque innumeras alias moleſtias, calamitates, & pericula, viginti circiter annorum inclinatione intentata, & procurata?

Quando igitur veritas juſti regiminis Eccleſiæ, à Chriſto inſtituti, & ab Apoſtolis, Patribuſque antiquis propagati, & jure poſtliminij in Conſtantienſi, & Baſileenſi Concilio reſtituti, per latus Richerij petitur; atque hodiernâ die certatur, ut aliquo celebri exemplo pœnæ in Richerium ſtatuto, omnes Theologi Pariſienſes à doctrina majorum propugnanda abſterreantur, & ne quiſquam deinceps eam vel explicare, aut contrà renitentes mutire audeat: Proteſtor quæcumque in hunc diem convitiatores maligni in meam peſtem moliti ſunt, aut poſthac molientur, quanta quanta ſint, ea me illis animo Chriſtiano indulgere, ſicut mihi peccata mea remitti, atque in adverſis, & imminentibus periculis, quæ profectò incredibilia ſunt, gratiam patientiæ, conſtantiæ, & fortitudinis, ſic à Deo fieri obſecro, ut Prophetarum, atque Apoſtolorum imitatione, *per gloriam, & ignobilitatem, per infamiam, & bonam famam, ut Seductor, & verax*, Catholicam veritatem Apoſtolici regiminis Eccleſiæ (quod Catholicæ religioni, diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & moribus Chriſtianorum meliùs conſtituendis, & emendandis pernece ſſarium eſt) intrepidè tueri queam, unitate, & charitate cum omnibus ſervatâ, neglectiſque inimicorum opprobriis, & contumeliis. Hercle quidem, cùm profeſſores Theologiæ Deum quàm homines magis timere, & vitam hanc corruptibilem, bona caduca, & ſiniſtram famam ſeculi, præ gloria Dei, & immortalitate omninò habere deſpectui teneantur: deindè ex certa rerum, & cauſarum cognitione, non ex vulgi rumuſculis, vel anticipatis obnoxiorum hominum præjudiciis, aut etiam ad ambitioſorum, & potentiorum gratiam vel

Digitized by Google

imperium, de Theologiæ controverſiis ſuam dicere ſententiam : inſuper accuratè debeant cognoſcere, quidnam ſit hæreſis, quid ſchiſma, & perduellionatus contra Eccleſiam : ac in tam horrenda crimina neminem incurrere, niſi manifeſtè, & pervicaciter in principia, & manifeſtas concluſiones fidei Catholicæ impegerit : Equidem *gloria noſtra hæc eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ, quòd in ſimplicitate cordis, & ſinceritate Dei, & non in ſapientia carnali converſati ſumus*, 2. Corinthior. 1. Quocircà ſicut vir deſideriorum Nabuchodonoſori reſpondit, *Deus quem colimus poteſt nos de camino ignis ardentis* tantarum tribulationum *eripere*, atque ab hominum zelotarum calumniis redimere, & liberare, Danielis 3. Verumtamen ſi hoc ei minùs placitum ſit, non propterea Evangelium erubeſcere, id eſt, Catholicam veritatem juſti regiminis Eccleſiæ, velut hæreticam, ſchiſmaticam, & perduellem abnegare debemus. *Quòd ſi utilius eſt ſcandalum naſci, quàm veritatem Catholicam relinqui, Cap. Qui ſcandaliſaverit, de Regulis in Juris Decretalibus :* triplexque eſt veritas, ut Gloſſa ibidem obſervat, nimirum *bonæ vitæ, & juſtitiæ*, quas nunquàm omittere licet : *deindè diſciplinæ*, quam pariter violare non debemus, ſi modò in jure communi indiſpenſabili, hoc eſt, in lege divina, & naturali verſetur. Proculdubio, cùm ipſa acta Apoſtolorum, & octo prima Concilia generalia nongentorum circiter annorum decurſu habita, nos clariſſimè doceant, Apoſtolos, Patres antiquos, & Doctores Eccleſiæ, totidem annorum lapſu ſacras electiones, jus commune, & regimen Ariſtocraticum accuratè ſervaſſe : deindè geſta Conſtantienſis, & Baſileenſis ſynodi teſtentur, Eccleſiam Catholicam hoc genus regiminis in integrum reſtituere voluiſſe, quantùm illa tempora ferre poterant, atque Gallicanam Eccleſiam illud regimen ſanctione Pragmaticâ in rem judicatam per univerſum Galliæ regnum miſiſſe : Sanè iſtinc liquidò, & evidenter probatum manet (quicquid ſophiſtæ adverſùs illa duo ſanctiſſima Concilia, & Pragmaticam ſanctionem blaterent, & cavillentur) his poſtremis ſeculis corruptiſſimis Curiam Romanam efficere nullo modo poſſe, vel ut Romanus Pontifex ſanctorum communionem, & Eccleſiæ unitatem monarchicè, aut abſoluto dominatu per vim externam, more poteſtarum ſeculi, cogat, aut etiam ut hæc abſoluta infallibilis monarchia juris ſit divini : quando Apoſtoli, & Eccleſia Catholica quadringentorum & mille annorum fluxu, hoc genus abſoluti regiminis, tanquàm divinitus inſtitutum, nunquàm agnoverunt, nedum approbarunt. Nam Patres Eccleſiæ primitivæ cuncta negotia ad libram Canonum, & ſuaviſſimæ moderationis Ariſtocraticæ, ſemper definiri, & majores noſtri hoc



Digitized by Google

genus gubernationis in Conſtantienſi, & Baſileenſi Concilio inſtaurari, & recuperari voluerunt, ut jam dixi.

Sanè quidem hàc infeliciſſimâ ætate, quâ longè, latèque *veritates diminutæ ſunt à filiis hominum* Pſal. 11. *& homines quæ ſua ſunt quærunt non quæ Chriſti*, undè hæreditatis Chriſti calamitas: nullum verbum adversùs iſtam abſolutam infallibilem monarchiam poſt primam ſcriptionem libelli de Eccleſiaſtica & Politica poteſtate feciſſem, ſi modò Adverſarii noſtri ab horribilibus in me conviciis, calumniis, & violentiſſimis impreſſionibus, quibus viginti circiter annis meme virulenter infeſtarunt, ſibi temperaſſent, ſuaque abſoluta imperia, pace, & charitate ſervatâ, tuerentur. Quandoquidem per illos nequaquam ſtat; quominùs permulti viri boni, piiſſimi, & maximè Catholici, ab Eccleſiæ ſinu fugentur, atque inviti ad nova ſchiſmata inſtruenda compellantur, ſicque Eccleſia ad pauciores redigatur. Profectò, & ſapientiſſimum, & piiſſimum Gerſonii conſilium ſemper judicavi, libro de vita ſpirituali animæ lectione quartâ, corollario decimo, *Poterit fieri ut abſque peccato mortali*, inquit, *imò cum merito magno, ſit aliquis Theologus, vel alius prudens, qui diſſentiat corde ab humanis determinationibus, aut traditionibus, qui tamen obligabitur propter evitationem ſcandali, vel aliter, non repugnare exteriùs. Nam poteſt aliquarum publicatio veritatum prohiberi, & aliquarum falſitatum dogmatizatio permitti.* Cæterùm, ſicut frequenter accidit Mathematicos ab imperitis ſcientiarum Mathematicarum ſortilegos, & incantatores haberi: ſimiliter, ut plurimum uſu evenit, Theologiæ, aut juris Canonici Doctores, ſuſpicione hæreſeos apud imperitam plebem laborare, eodem Gerſonio auctore, *Tractatu de veritatibus credendis ad neceſſitatem ſalutis.* Certè qui in ſacrarum Scripturarum, & Patrum lectione valdè exercitati ſunt, atque Conciliorum, & Eccleſiaſticam hiſtoriam callent, hancque ſcientiam ad cauſas eſſentiales Eccleſiaſticæ, & politicæ poteſtatis, ut neceſſe eſt, retulerunt: omnes quidem inclinationes, & mutationes, incrementa, & decrementa religionis Chriſtianæ, regiminis Eccleſiæ, perſpectas & exploratas habent: quas homines imperitos, aut ſolâ ſcholaſticæ Theologiæ cognitione ſaturos, prorſus ignorare oportet. Quocircà idem doctor Chriſtianiſſimus opuſculo de materia Excommunicationum, & Irregularitatum prudenter decernit, *Puſillos qui æſtimant Papam eſſe unum Deum, qui omnem habet in cælo & in terra poteſtatem, inſtruendos per idoneas informationes, & ſi nolent acquieſcere, eſſe in cauſa ſcandali Phariſaici, accepti non dati.* Deinde lib. de examine doctrinarum parte primâ conſideratione ſecundâ con-

Digitized by Google

tendit *adverſùm humanas conſtitutiones nunquam eſſe palam dogmatizandum, niſi fortè aliquis error contra fidem, & ſcandalum intolerabile ex noſtro ſilentio emergeret*, hoc que in caſu aſſertionem Catholicæ veritatis pro ſuprema lege habendam: & tum multò magis præſtare ſcandalum naſci, quàm veritatem Catholicam deſeri. *Quòd ſi fieret perſequutio ſententiarum, atque pœnarum contra repugnantes ejuſmodi Conſtitutionibus humanis, beatos eſſe, qui perſecutionem patiuntur propter juſtitiam ac ſupereſſe remedium Concilii generalis.* Quam ſalutarem doctrinam meis adverſariis in charitate examinandam relinquo.

O Domine Jeſu Chriſte! ex hoc falſo, & planè imaginario principio, *Papa eſt abſolutus Monarcha Eccleſiæ, & dominus omnium beneficiorum:* ecquid hoc corruptiſſimo ſeculo ambitioſi, & mundani homines in maniſeſtiſſimam legis Evangelicæ ruinam, totiuſque ordinis politici ſubverſionem non certatim architectantur, & demoliuntur jus divinum, ſchiſma, hæreſim, & perduellionatum aſtringentes, ubi ubi merum eſt jus humanum, nullum ſchiſma, nulla hæreſis, aut perduellionatus: imoverò nec ulla peccati mortalis ſuſpicio hærere poteſt: modo fœdas ignorantiæ tenebras, & ſuperſtitiones rudibus concretas ſeculis, pace, charitate, atque unitate Eccleſiæ ſervatâ, depellere, & illuminare, id eſt, illos ipſos meliùs erudire, & informare nitamur. *Qui Papam haud aliter quàm Chriſtum ipſum abſolutâ infallibili auctoritate præditum, ac in ratione regiminis totam Eccleſiam conſtituere ariolantur.* Quàm bellè, & appoſitè olim neſcio quis dicebat, *laudamus veteres, ſed noſtris, prudenter, utamur annis*: hoc eſt, de jure communi, ariſtocratico Eccleſiæ regimine, Apoſtolica diſciplina, & finibus Sacerdotalis, atque Regiæ poteſtatis comiter regendis, ſic diſſeramus, ut nihilominùs pacem, charitatem, & unionem cum omnibus retineamus: & vitia, atque corruptelas, non homines oderimus; illorum more, qui ex profundo herebi diabolica nomina diſſenſionum, ſectarum, & Richeriſtarum exſuſcitarunt atque in Eccleſiam effuderunt. Quandoquidem omnes Catholici pretioſiſſimo Chriſti ſanguine redempti ſumus. Et utinam omnibus zelotis manſuetudo Chriſti, & Evangelii pacis, cum hac præclara Auguſtini ſententia lib. primo cap. 1. contra epiſtolam Parmeniani veniret in mentem: eamque vellent, & poſſent, ſicut neceſſe eſt Chriſtianis, ſtrictè accuratèque ſervare, profectò, longè aliter Chriſtiana religio ſe haberet, neque Eccleſia ſponſa Chriſti tot ſchiſmatibus, & tantâ ſtrage Chriſtianorum deformata horreret. *Quiſquis vel quod poteſt arguendo corrigit*, ait Auguſtinus, *vel quod corrigere non poteſt ſalvo pacis vinculo excludit*: *vel quod ſalvo pacis vinculo excludere non*

Digitized by Google

*poteſt, æquitate improbat, firmitate ſupportat, hic eſt pacificus, & ab iſto maledicto immunis quod ſcriptura dicit, væ his qui dicunt quod nequam eſt bonum, & quod bonum eſt nequam, qui ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem*, ESAIÆ 5. Quam mirabilem & divinam epiſtolam Auguſtini, Paſtores Eccleſiæ, & Theologi nunquam de manibus ponere debent.

Cùm igitur aſſiduâ contentione vigiliarum, mihi *cùm à poſteriori, tum à priori*, ſcientiam naturæ Primatus ſedis Apoſtolicæ, poteſtatis clavium, & gubernationis Eccleſiæ à Chriſto inſtitutæ comparaverim: idque me ſatis ſufficienterque aſſequutum exiſtimem, ut morali, & naturali certitudine ſim in conſcientia ſecuriſſimus: Hercle quidem mihi apprimè conſcius quanti ſit pretii Juris communis, & Ariſtocratici regiminis Eccleſiæ; hoc eſt, libertatis Evangelicæ abrogatio, *quam nobis proprio ſanguine acquiſivit Dominus*, ut Patres Epheſini Concilii loquuntur: & quàm craſſo ac ſupino errore illi cæcutiant, qui, ut ait Pariſienſis Cancellarius Sermone in Circumciſione Domini conſideratione primâ, imaginantur *Eccleſiam meliùs poſſe regi per humanas inventiones, quàm per legem purè Evangelicam*: nihil certè vel obnoxiorum, vel imperitorum, aut malevolorum hominum calumnias, & portenta verborum certatim adverſùs Richerium, ejuſque libellum effuſa pertimeſco: ne quidem hoc teſſelatum emblema, *hæreticus, ſchiſmaticus, perduellis, monarchomacus, impoſtor, &c.* quia certiſſimus ſum, neminem Cenſuris in libellum aliquem effuſis, aut ejuſmodi conviтiis percelli debere, eo quòd problematicas, & ancipites quæſtiones, pace, charitate, & unitate ſervatâ, abſque cujuſquam injuria aſſeruerit, & propugnarit: atque Theologos non ad antiqua ſeculi Apoſtolici placita, & inſtituta, ſed ad deformes novitatum iſtius ævi pruritus debere trepidare. Quòd ſi Dominus noſter caput Eccleſiæ *Seductor vocatur* à Judæis Mathæi 27. cumque adhuc hodie Judæi, & Athæi pro Sycophanta, & Impoſtore deſpiciunt: quid ejus membra in charitate, & unitate Eccleſiæ veritatem, more Prophetarum propugnantes non pati, & perferre neceſſe eſt? Hæbræorum 11. *Non enim eſt diſcipulus ſupra Magiſtrum, ſed ſufficit ei ut ſit ſicut Magiſter*, MATHÆI 10.

Verùm hic aliquos ſubaudire videor: objicientes ejuſmodi Controverſias, iſtis temporibus non modò pietati, boniſque moribus conſtituendis eſſe inutiles, verumetiam permagno eſſe ſcandalo, & cauſæ hæreticorum velificari. Contra rependo, hæc ipſa ignaris, & ſimplicibus illudendis, atque etiam corruptelis, & abuſibus fovendis, ac

incruſtandis callidè excogitari, & adverſùs ſolem ſcripturarum obtendi. Nunquid *propterea captivus ductus eſt populus meus quia non habuit ſcientiam : & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus ſiti exaruit : Propterea dilatavit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque ullo termino* ? Esaiæ 5. Quòd ſi verum amamus, ut Chriſtianos oportet, quid Eccleſiæ univerſæ magis utile & neceſſarium, quàm diligenter cavere, ne jus humanum pro divino, & ſchiſma, hæreſis, ac perduellionatus contra Eccleſiam aſſerantur, ubi nulla prorſus mortalis peccati labes hærere poteſt? Tunc pietati, boniſque moribus in integrum reſtituendis, & caſibus conſcientiæ bene moderandis inutile putas, rectam tenere rationem finium utriuſque poteſtatis hereiſcondorum, ut inter Regnum & Sacerdotium æterna pax ſtabiliatur, & caveatur ne deinceps prætextu Religionis, & Cenſurarum, Reges furori aſſaſſinorum, quaſi piaculares hoſtiæ, mactandi exponantur, atque orbis Chriſtianus bellis civilibus, & internecione Chriſtianorum deformetur? Scire quænam ſit juſta vis, & poteſtas clavium, & quouſque ſe extendant? Quid jure divino primario, *ſive de condigno* Romanus Pontifex, & Epiſcopi quidnam humano *aut de congruo* ex Eccleſiæ conſtitutione, ac Principum Chriſtianorum largitione, & indulgentiâ poſſideant? Quid Epiſcopi à Preſbyteris differant, & quæ antiquitus forma, & conſuetudo illorum eligendorum, & ordinandorum extiterit? Quæ olim Canonum ſciſcendorum, & Controverſiarum Eccleſiæ definiendarum fuerit ratio: ac totum robur, & confirmationem Conciliorum à Catholico Eccleſiarum conſenſu manare, quæ in Synodum confluunt, ut inter ſeſe ſanctorum communionem ineant, & paciſcantur? Similiter; quinam jus præſidendi in Synodis obtineant: & quo titulo Imperatores octo prima Concilia generalia, & Reges Franciæ Synodos regni ſui quondam indixerint, & convocaverint? Quam auctoritatem Reges, Principes, & Magiſtratus politici, velut juris divini, naturalis, & canonici vindices, atque exequutores, obtineant in externa Eccleſiæ diſciplina conſtituenda, quæſtionibus facti definiendis, & ſubditis ſuis contra injuſtas, & iracundas Prælatorum Cenſuras protegendis? Undenam Curia Romana tantam poteſtatem, quâ hodie utitur & fruitur, collegerit? Quando & quo fine Collegium Cardinalium inſtituerit? Quæ prima Monachorum origo, & natura votorum eorumdem? Quænam Miſſiones, & inſtituta ordinum Mendicantium, atque aliorum Regularium, qui, dormitantibus ordinariis, in eorum jura invaſerunt? Tenere quiſnam ab ævo Apoſtolorum ad hæc noſtra tempora per ſeculorum vices uſus ſacramentalis Confeſſionis

Digitized by Google

extiterit : & *Capite Omnis utriuſque ſexus*, proprium dici Sacerdotem, cui in ſua ordinatione, & inſtitutione populus *de propinquo* regendus traditur, quatenus illum omnibus horis, & caſibus neceſſariis, tempeſtivè, atque intempeſtivè, *de propinquo* inquam, adjuvet, conſoletur, paſcat, purget, illuminet, perficiat. Quæ auxilia ſpiritualia, *Vagi*, *& Subſidiarii*, *nedum Communes Sacerdotes*, *quicumque ſint*, præſtare nullo modo poſſunt : & idcircò ſolus Parœcus aut Curio, proprius, & familiaris, eſt Sacerdos; quicquid homines litigioſi cavillentur, vim ipſi naturæ inferre conantes, ut oves non ſuas ab ordinariis Paſtoribus avocent. Item habere compertum, quodnam fuerit Parisienſis Academiæ propoſitum, & ſtudium, in jure communi, & Ariſtocratico regimine conciliorum, hierarchia propugnanda, naſcentibus corruptelis, & abuſibus impugnandis, aliaque innumera, quæ procul dubio humanis adinventionibus & inſtitutis à jure divino ſecernendis, conſequenterque ad veram, & ſolidam pietatem conſtituendam, & vitia expurganda, perneceſſaria ſunt.

De ſcandalis autem: omnes ſecuros eſſe jubeo, quoniam plus ſatis ſacrorum Bibliorum lectione edocemur, nunquam à Prophetis, Chriſto, Apoſtolis, aut aliis, veritatem aſſertam, & propagatam, etiam in Conciliis Eccleſiæ, abſque gravi ſcandalo: ſed tandem ſuo præjudicio, ac prærogativa, portas, & vectes inferni confregiſſe: ut inſuper omittam, activum, non paſſivum ſcandalum, eſſe in culpa & reatu.

Quòd verò has diſputationes hæreticorum querelas juvare clamitant, perinde eſt certè, ac ſi quiſpiam cauſaretur, Patres Tridentini Concilii nequaquàm moribus Eccleſiæ reformandis operam, & ſtudium navare debuiſſe, ne cauſæ hæreticorum ſervire putarentur: aut etiam olim Prophetis ſuperſedendum fuiſſe ab erroribus Hieroſolimitanæ Eccleſiæ carpendis, ne forſan Samaritanis, & Saducæis, quos Judæi pro hæreticis habebant, gratificari viderentur : aut præterea, ne vel famæ, vel vitæ propriæ graviùs conſulerent. Ac profectò noſtrûm eſt qui Catholici ſumus, atque unitatem, & pacem Eccleſiæ ſartam-tectam volumus, noſtrûm eſt inquam, non hæreticorum, & perduellium (quibus cum optima parente ſponſa Chriſti, quam impiè violarunt, & diſcerpſerunt, nihil quicquam juris, aut commercii eſſe poteſt) de diſciplina meliùs conſtituenda, & emendandis moribus diſputare, ac Prophetarum, beati Hieronymi, Bernardi, Gerſonii, & aliorum pietate, & vitæ ſanctimonià illuſtrium emulatione, cùm noſtrorum fratrum corruptelis, tum hæreticorum erroribus ſtrenuè obſiſtere: neque ullis hominum clamoribus, convitiis, minitationibus, periculis, aut etiam præmiorum illecebris,

illecebris, à tam ſanctiſſimo propoſito abſterreri. *Nudè nuda loquor, nec retego verenda, ſed inverecunda confuto. Utinam privatim, & in cameris hæc tantùm fierent: utinam ſoli viderimus, & audierimus: utinam nobis reliquerint moderni Noë undè à nobis poſſent aliquatenus operiri: Nunc verò cernente orbe mundi fabulam ſoli tacebimus? Caput meum undique conquaſſatum eſt, & ego ſanguine circumquaque ebulliente putaverim eſſe tegendum? Quidquid oppoſuero cruentabitur, & major erit confuſio voluiſſe celare, cùm celari nequiverit*, ait ſanctus Bernardus, quadrageſimâ ſecundâ epiſtolâ ad Henricum Senonenſem Archiepiſcopum: eo quidem ſeculo, quo abuſus tolerabiles, & emendabiles erant, & ſacræ electiones fervebant. His autem perditiſſimis moribus, quibus hypocriſis, & Atheiſmus altiſſimas egerunt radices, totaque fermè religio, & pietas, à virtute, & ſimplicitate cordis in ſpeciem, & choragium externum traducta eſt, ſilebimus? Proculdubiò bacchantibus Lutheranis, ſi Catholici doctores in morum carcinomata, ſicut & in errores Lutheri, calamum acuiſſent: vel hodie Eccleſiam emendatam, vel non ita ſchiſmatibus laceram, & ad paucos redactam haberemus: neque ambitioſi, & portenta hominum, ſilentium noſtrorum, in abuſum, & corruptelarum patrocinium ſic abduxiſſent, ut quotquot hodie de Eccleſia meliùs emendanda ſermones conſerere audent, pro hæreticis, & pabulo Inquiſitionis, ſi Deo placet, habeantur. Sed tum demum, anno ſeptuageſimo ætatis poſt diuturnum morbum nephritidis, Codicillum hunc olographum concluſi, & obſignavi, die XXIV. Decembris in pervigilio Nativitatis Dominicæ poſt meridiem, anno M. DC. XXIX.

Signatum, E. RICHER.

# JOANNIS CARAMUELIS LUBOVISCHI

AD PETRUM GASSENDUM

# EPISTOLA.

*Quâ ſignificat Germanos Proteſtantes ad amplectendam fidem catholicam longè promptiores futuros illâ ipſis opinione detractâ, non licère cuiquam eſſe Catholicum, niſi qui Papam infallibilem & Oecumenico Concilio ſuperiorem agnoſcat.*

# CUM PETRI GASSENDI

RESPONSIONE.

Quâ latè demonſtrat tum antiquæ tum hodiernæ Scholæ Pariſienſis ac longè graviſſimorum Theologorum perpetuam & conſtantem eſſe doctrinam, Papam nec citra Concilium Oecumenicum infallibilem eſſe, nec Oecumenico Concilio ſuperiorem.

*Duæ iſtæ Epiſtolæ depromptæ ſunt ex ſexto tomo Operum P. Gaſſendi Theologi ac Mathematici quæ ſtudio illuſtriſſimi viri Henrici Ludovici Haberti Montmorii libellorum ſupplicum Magiſtri in lucem prodiêre. Habetur autem epiſtola Caramuelis pag. 465. ad calcem huc cum reliquis ad Gaſſendum epiſtolis conjecta. Epiſtola autem Gaſſendi reſponſoria extat pag. 191. ejuſdem tomi.*

# JOANNIS CARAMUELIS
## LUBOVISCHI AD PETRUM GASSENDUM EPISTOLA.

*Ampliſſimo & Perilluſtri Viro Domino PETRO GASSENDO, S.*

LOVANII, ſapientiſſime Vir, ad te ſcripſi imò & mittendas edidi in libello de ſeptem Stellis Jovem circumvenientibus : nondum tamen ambitionem meam tuis beare litteris dignatus es. At quia te urbaniſſimum veneror, vel meas tibi non fuiſſe traditas, vel tuas periiſſe exiſtimo : quorum ultimum probabilius eſſe, meus excurſus in Germaniam perſuadet. Diſceſſi ipſo cinerum die, Regis Catholici liberalitate ad Diſembergenſem Abbatiam promotus, & Crucinaci in inferiori Palatinatu habito, ubi tuas expecto. Te curioſum Hiſtoricum & Aſtronomum jam ego à multis annis novi : nec videbatur mirùm ; Hiſtoria enim & Aſtronomia, ſi bene examinem, una & eadem ars. Principes Cæli politici ſunt ſydera ; Sydera militiæ cæleſtis ſunt Principes, adeòque arte Aſtronomicâ politicorum ſyderum curſus, & Hiſtorica Planetarum & aliorum ſyderum motus, periodi, Synodi, & comitia deſcribenda ſunt. Sed quod præter eloquentiæ ſuaviſſimos flores, quibus illuſtria amicorum facinora tranſtuliſti ad ſydera, & ſyderum clandeſtinos congreſſus, ad amicorum oculos, etiam Metaphyſicas ſubtilitates eximiùs, & ſubtiliùs pervaderes, & obſcuriſſimas controverſias divinitate tui ingenii illuſtrare liberet, non credidiſſem referenti, & tamen crediturus ſum. Ad nundinas Francofurtenſes curioſitatis gratiâ veni ; multos quæſitos ſcriptores non reperi, adeòque meum illud iter judicaturus ſuperfluum aut infelix ni mihi non quærenti occurriſſes. Speculationes illas tuas in Carteſium Blaviana officina non ſine Simoniæ civilis ſuſpicione ambitioni meæ vendidit, admirabundæ quidem, quod viderit pretio commutari, tametſi divinas & cælicas. Rem fatear ? non cognoſco Carteſium, amo tamen propter vivacitatam ingenii ; ſed quòd abſit ab univerſitate, viro magno condoleo ; acutæ enim menti cos deficit, & exercitium Academicum menti magnæ eſſet coti. Nauſeabundus ille, ſuperbuſque ſcriptitandi modus omninò diſplicet ; cùm enim nec puræ carnes ſimus, plus carnis quam mentis nos habere convincimur, cùm evomimus, quæ mens civilis & urbana concoqueret. Quercus decrepita altas radices egit, nec baculo tametſi toroſâ manu acta dejicitur, ſed ſoli cedit bipenni : & peripatetica



Digitized by Google

ſententias, cenſendus eſt hanc credidiſſe ſtrictiſſimam & ſecuriſſimam. *Eſt maxima diſcordia Romanorum & Pariſienſium*, ait Navarrus citatus ab Widdringtono, „ cui principaliùs poteſtas Eccleſiaſtica fuerit à Chriſto collata, an Eccleſiæ toti, an „ verò Petro ? Illi enim ( nimirum Romani ) atque ideò Papam Concilio eſſe „ ſuperiorem, ii verò ( nempe Pariſienſes ) quibus Gerſon adhæret, totam da- „ tam eſſe toti Eccleſiæ, licèt exercendam per unum, atque ideò in aliquot ſal- „ tem caſibus Concilium eſſe ſupra Papam. Quarum illa ſcilicet Romanorum „ videtur placuiſſe Thomæ à Vio, ubi altiùs omnibus & profundiùs hoc demon- „ ſtrare conatur. Altera verò placuit Panormitano, qui pro Pariſienſibus eſt „ quem frequentiùs noſtri ſequuntur, ut tradit Decius, quam mordicus tuetur „ Jacob Almainus è Sorbonâ Theologus, qui reſpondit Thomæ à Vio Libello „ juſto, & Joannes Major qui idem facit, ait, Romæ nemini permitti tenere Pa- „ riſienſium & Panormitani ſententiam, nec rurſus Academiam illam Pariſienſem „ ( notetur benè ) pati ut contraria opinio aſſeratur in ea. „ Et ille qui Navarrum recognovit, & additiones aliquot contextui adſcripſit, quem *Additionatorem* Sanchez *de Matrimonio ſæpiſſimè* : & Widdringtonus *in Apologia num.* 29. nuncupant tametſi velit remittere pauliſper ſui auctoris ſententiam, Pariſienſium opinionem probabilem, & Romanorum probabiliorem clarè affirmat, cùm verum ſit in moralibus ſufficere probabilitatem. Tomo etiam quarto Conciliorum, referente Petro Molinæo *Libro de Monarchiâ temporali Pontificis Romani cap.* 7. *pag. mihi* 106. Bulla recognitionis reperitur, in qua Æneas Sylvius, qui & Pius II. agnoſcit ſe in tenebris ambulaſſe, & procul à vera luce receſſiſſe, quando credidit Concilium eſſe ſupra Papam; & ne temerè credidiſſe diceretur, ſuæ credulitatis rationem & occaſionem expreſſit dicens, *Contra Concilii dignitatem mutire, crimen hæreſis fuit.* Vnde colligo ante hujus Pontificis promotionem, adeò fuiſſe communem Pariſienſium ſententiam, ut haberentur omninò hæretici, qui docerent contrariam Pariſienſibus : re bene examinatâ intrepidè Rogerus Widdringtonus Catholico-Romanus Anglus *in diſputationis Theologicæ de jurament. fidelitat, cap.* 3. *ſect.* 1. *n.* 8. *& cap.* 10. *n.* 27. *& in reſponſ. Apolog. n.* 28. Hanc videntur ſupponere Lovanienſes Doctores cùm Janſenii in Bayo olim à duobus Pontificibus condemnatas opiniones defendunt, hanc cum Vrbano VIII. Janſenianam doctrinam condemnanti hoc vel illo prætextu quæſito non adquieſcunt.

Certè, Vir Optime, ſi hæ duæ Theſes à Pariſienſibus publicè defenduntur, probabiles ſunt, quidquid in contrarium Bellarminus inclamet ; & ſi probabiles, faciliùs ad nos reducere poſſumus Germanos errantes, & tirannidem Pontificorum ( ſic nos vocitant ) perhorreſcentes. An verè hodiè Pariſiis permittantur & defendantur, neſcio, tu ſcis, & ex te reſciam. Quid ſi ipſe, ut potè majori Gallorum Auctorum copiâ inſtructus, velis aliquos Juniores Senioreſve recognoſcere, & ea ad notare, quæ meæ intentioni favere videbuntur ? Quid ſi Sorbonicos aut alios Doctores eximios, adhuc vivos dignareris conſulere ? rem ſanè mihi gratiſſimam faceres ; Ego enim ſtante bello ſcribere in Gallias non poſſum ſtrepentes epiſtolas, & conſultationes Academiæ ſemper fiunt cum ſtrepitu, præcipuè ſi cogantur Doctores ad petitionem peregrini. Multum tibi debeo,



Digitized by Google

ſi me adjuves, imo, ſi meos; " Hanc ſententiam verè eſſe probabilem deſi-
" dero, & ſi pariſienſium, vt circumfertur, ſit, non jam probabilis, ſed mihi
" probabilior futura. Tu meis conatibus magnus Apollo ſis. Si tempore con-
ſultatio ipſa indigeat, patienter expectabo, modò ſtatim ſcribas te rem habere cordi, velleque meæ petitioni ſatisfacere. Vale Humaniſſime & Sapientiſſime Vir, & tuis famulis adnumera.

*Tuæ doctrinæ & perſonæ perilluſtri addictiſſimum*

*J. CARAMVEL LOBKVVITS,*
*Abbatem Diſembergenſem.*

Digitized by Google

# PETRI GASSENDI

## RESPONSIO.

*Admodum Reverendo Sapientiſſimoque Viro, D. JOANNI CARAMUELI Lobkuvitzio, Abbati Diſembergenſi,*

*PETRUS GASSENDUS. S.*

REddidit mihi nudius-tertiùs optimus Merſennus tuas litteras, quam cum ſcheda ſub involucro ad ſe deſtinato accepit. Oblitus es reſcribere ubinam. & quando illas dederis; ſed quantum conjicio, ex fuere ſcriptæ Cruciniani ante decem plus minùs dies. Ipſe à diebus quindecim meas ad te Lovanium dedi, & neſcius tamen, illicne fores, ipſas deſtinavi ad eximium Chiffletium Bellofontanum Balernæ Abbatem, qui illas ubicumque te verſari noſſet, transferet. Non potui verò ullâ ratione maturiùs ad te ſcribere, gratitudinemque teſtari: quoniam non priùs libellum tuum, conſcriptumque in eo ad me humaniſſimum Epiſtolium pervidere conceſſum fuit. Nunc cùm bonitate in me adeò effuſâ extiteris, ut etiam manu exarata, eaque benè longâ Epiſtolâ præoccuparis (quippe nihil adhuc obtinens à me) non poſſum ſanè me continere, quin primâ hâcce occaſione denuò reſcribam, gratiaſque agam, & quòd meam illam Diſquiſitionem Francofurti inventam tanti feceris, nimiæ erga me benevolentiæ tribuendum agnoſcam. Facio porrò quoque, ne me ſegnem habeas, circa id officii, quod comiter adeò abs me exigis; ut cùmque ſim impar, qui planè, prorſumque ea in re tibi faciam ſatis. Exopras nimirum reſcire ex me, qui Auctores hactenùs fuerint, & ex Pariſienſi quidem Facultate potiſſimùm, qui defenderint Pontificem Summum extra Concilium generale, hoc eſt ſolum, aut in Concilio Nationali: imò & ipſa Concilia Nationalia errare poſſe. Verùm & ipſe interim ita enumeraſti multos, ut omnem prope diligentiam cenſeri poſſis anteverti ſſe; Et ego ex Avenionenſi, non verò ex hac omnium Summa Facultate ſum Theologus, ut tu videris ſupponere, cùm ex me id rei perquiris. Ut tamen, quantum quidem poſſum, ac licet, tibi morem geram, non meam exponam ſententiam; ſed hiſtoricè ſolùm referam, ſi quid ex Auctorum lectione, aut ex Doctoribus eximiis, amiciſque intimis, ac uno præſertim inclytæ hujus Facultatis converſando addidici.

Ac primùm quidem ingenuè agam, videris mihi non debuiſſe inter citandum auctoritates, Molinæi commeminiſſe: ſive enim ille *Carolus* eſt, noſti quàm ſit

ipſius nomen in Romana curia exoſum ; ſive *Petrus*, noſti eum eſſe manifeſtè *eterodoxon* , & à Fide , communioneque Catholica longè alienum. Videris deinde opinionem Navarri debuiſſe non ex Widdringtono , ſed ex ipſomet potiùs citare, maximèque cùm ejus Textus apud hunc Auctorem mutilatus ſit, & interſit ſententiam Viri, qui, & magni nominis eſt, & Romæ etiam vixit, ſcripſitque, ex ipſo ejus haurire fonte. Atque ut diſcrimen agnoſcas, en ut Navarri textus ſe habeat in cap. Novit. notab. 3. num. 84. de judiciis. „ Non eſt „ Concilium in præſentia definire cui principalis Eccleſiæ poteſtas fuerit à Chri- „ ſto collata, an Eccleſiæ toti, an verò ipſi Petro, propter illam maximam diſ- „ cordiam Romanorum & Pariſienſium. Illi enim tenent Petro, & ſucceſſori- „ bus datam eſſe hanc poteſtatem , atque ideò Papam Concilio eſſe ſuperio- „ rem ; Hi verò, quibus Gerſon adhæret, totam datam eſſe toti Eccleſiæ , licèt „ exercendam per unum , atque ideò in aliquod ſaltem caſibus Concilium èſſe „ ſupra Papam. Quarum illa ſcilicet Romanorum videtur placuiſſe S. Thomæ „ in 2. 2. quæſt. 11. art. 2. & 5. Et qu. 1. art. ult. & in 4. diſt. 19. qu. 1. Thomæ „ à Vio in ejuſdem articulis, & in parvis Opuſculis tom. 1. & in Apol. 2. part. „ cap. 1. & in 2. part. cap. 9. ubi altiùs omnibus, & profundiùs hoc demonſtra- „ re conatur. Altera verò placuit Panormitano, qui pro Pariſienſibus eſt, in „ capite ſignificaſti. Et in tract. ſuper Concilium Baſileenſe, quem frequentiùs „ noſtri ſequuntur, ut tradit Decius conſil. 115. quam mordicus tuetur Jacobus „ Almainus è Sorbona Theologus, qui reſpondit Thomæ à Vio libello juſto, & „ Joannes Major in cap. 16. in Matth. idem facit, aiens Romæ nemini permitti „ tenere Pariſienſem & Panormitani ſententiam ; nec rurſus Academiam illam Pa- „ riſienſem pati ut contraria opinio aſſeratur in ea. *En etiam, ut ſe textus habeat in Comment. in 7. diſt. de Pœnitentia, diſt. 5. pag. 492. col. 2. num. 32.* „ Ex hac „ concluſione primò infertur Pontificem Romanum, ad confitendum ſua peccata „ teneri ; quia divinâ lege obligatur ; quamvis verum ſit non ligari per caput „ illud , Omnis ; & ita non teneri abſolutè ad confitendum ſemel in anno. Quod „ etiam ſenſit Joan. Andræas, & Felinus. Quod procedit tenendo illam, quam „ pleroſque omnes Italos audio tenere opinionem, quamque magnis viribus tu- „ tari conatur Thomas à Vio, ſcilicet Papam eſſe ſupra Concilium. Nam, ſi te- „ neremus alteram ſententiam, quam Schola Pariſienſis cum tota ferè Gallia ſe- „ quitur, Concilium Univerſale ſupra Papam eſſe ( & adeò quidem ſequitur , „ ut Jacobus Almainus ſcribens in hoc ipſo articulo, dixerit, eum , qui contra- „ rium aſſereret in Francia, hæreticum judicatum iri ) diceremus , ut ait ille , „ Romanum Pontificem ſtatuto Conciliorum ligari, ac proinde ad illud caput , „ Omnis , ſervandum teneri. Sic textus Majoris à Navarro citati , ſcilicet in cap. 19. Mathæi, ac in prioribus quidem Commentariis editis anno 1518. ſuper illud, „ ſi peccaverit hujuſmodi eſt. „ Hæc quæſtio quærit, an Pontifex Maxi- „ mus ſit ſupra univerſale Concilium, vel ſuper univerſalem Eccleſiam. Super „ præfata quæſtione duo ſunt modi dicendi oppoſiti ; quorum unus tenet Papam „ eſſe ſupra Concilium univerſale. Hunc modum aliqui Cardinales tenuerunt , „ & tenent, & communiter Thomiſtæ, & Romæ, ut aſſeritur, nulli fas oppo-

Digitized by Google

ſitum publicè tueri. Alium modum ſemper univerſitas noſtra Pariſiana à diebus Concilii Conſtantienſis imitata eſt, ſic, quòd in ea, qui prædictam tenuerit, in campo cogitur eam revocare. „

Jam, quòd hic citatur Conſtantienſe Concilium, nihil agnoſco antiquius opinioni iſti favere, quàm Epiſtolam Innocentii III. ad Philippum Auguſtum Francorum Regem, quæ reperitur numero 194. inter editas nuper à Boſqueto. Scilicet in ea hæc verba habentur. „ Propter ſententiam Evangelicam, quam ipſe Deus expreſſit, ut quod Deus conjunxit, homo non ſeparet, cùm abſque dubio nec ſanctorum exempla, nec Patrum Decreta intentioni tuæ in hoc ſuffragentur: verùm, ſi ſuper hoc abſque generali definitione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offenſam, & mundanam infamiam, quam ex hoc poſſumus incurrere forſan ordinis, & officii nobis periculum immineret; cùm contra præmiſſam veritatis ſententiam noſtra non poſſit auctoritas diſpenſare. „ Poſteriùs autem quod habet Thomas de Corſellis Pariſienſis Theologus in propoſitione an. 1440. facta à Biturigibus, præſente Rege in Concilio Eccleſiæ Gallicanæ, his verbis. Poſt hæc omnia Papa Martinus cum toto Concilio dedit litteras ad Prælatos, & Inquiſitores, in quibus continentur articuli Joannis Wiclef, & Joannis Hus, inter quos iſte ponitur articulus XLI. Non eſt de neceſſitate ſalutis, credere Romanam Eccleſiam eſſe ſupremam inter alias Eccleſias. Super quod dicit Papa, approbante Concilio, error eſt, ſi per Romanam Eccleſiam intelligat univerſalem Eccleſiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum ſummi Pontificis ſuper alias Eccleſias particulares. Deinde in Interrogatorio in iiſdem litteris poſito, ſuper quibus haberent interrogari ſuſpecti, de hæreſi Huſſitarum ponuntur ſequentia: Interrogetur utrùm credat quòd quodlibet Concilium generale, etiam Conſtantienſe, univerſalem Eccleſiam repræſentet. Ex quibus manifeſtum eſt, quòd per Papam Martinum, & Cardinales, qui tunc ibi communiter aderant viginti tres, unà cum toto Concilio fuit approbatum, quod Concilium generale habeat ſupremitatem in Eccleſiam & quòd univerſalem Eccleſiam repræſentabat. „ Quod verò dicitur Vniverſitatem Pariſianam id imitatam eſſe; à diebus Conſtantienſis Concilii, ecce proferunt Pariſienſes Epiſtolam ſcriptam ad Pariſienſem Facultatem Theologiæ ab Innocentio VIII. die Septembris 7. an. 1486. quâ improbatum nihil fuerit, quod fuiſſet eo uſque ab illa defenſum, ſed comprobatum potiùs hujuſcemodi verborum tenore. Dilecti filii ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Intelleximus non ſine magna cordis noſtri lætitia, ſinceram animorum veſtrorum devotionem, quam ad nos, ſanctamque Romanam Eccleſiam, & Fidem Catholicam habetis; cùm omne ſtudium, & curam veſtram pro ejuſdem Fidei defenſione, & hæreſium exſtirpatione, ſicut probatiſſimos quoſque Chriſtianos decet, inceſſanter adhibueritis. „ Afferunt quoque non improbatum facultatis ejuſdem Decretum de celebratione generalis Concilii die Januarii 11. ac anni 1497. in quo ad quæſita à Rege reſpondendo inter cætera ſic habetur, „ Reſponſum eſt quòd ſummus Pontifex, & Pater ſanctiſſimus tenetur de decennio in decennium congregare Concilium generale, univerſalem Eccleſiam repræſentans, & maximè nunc, „

reſis : nam ipſe poteſt eſſe criminoſus, aut fautor alicujus criminis, vel into- „ lerabilis erroris, tam pernicioſi Reipublicæ Chriſtianæ, quàm pernicioſa eſt „ hæreſis. Cui crimini reſecando, ſi non poſſit remedium adhiberi niſi per Sum- „ mi Pontificis deſtitutionem, verè & realiter diſtituendus eſt. „ Et paulò poſt eandem doctrinam hocce diſticho comprehendit.

*PETRUS in Æde ſacra caput eſt, & quandoque Membrum ;*
*Paret, & eſt Membrum ; præcipit, ut Caput eſt.*

JOannes Arboreus, Pariſienſis etiam Theologus lib. 4. Theoſophiæ. cap. 32. ſic ſentit. „ Decretales Epiſtolæ non exequuntur Canonibus Conciliorum & definitionibus. Hanc facilè ſuadebo aſſertionem. Minùs auctoritatis habet „ Romanus Pontifex, quàm tota & univerſalis Eccleſia, quam repræſentat Con- „ cilium generale ritè congregatum. Nam Papa in Fide errare poteſt, ut dicit „ Innocentius hujus nominis IV. cap. 1. de Summa Trinitate; & totâ mihi ab- „ errare viâ videtur, qui aliter ſentit ; & plus veritati tribuendum eſt, quàm „ amico. Aſſentantur ſanè Romano Pontifici, qui faciunt eum immunem à pec- „ cato, & lapſu hæreſeos, & ſchiſmatis ; cùm non ſit divino munere confirma- „ tus in gratia. At Concilia generalia legitimè congregata non poſſunt in fide „ aberrare. „ Claudius Conſors ſimiliter pariſienſis Theologus, in confutatione errorum Waldentium, *Paucis*, inquit, *probemus utramque & Eccleſiæ, & Petri auctoritatem, Eccleſiæ primò ex eo, quòd generalium Conciliorum definitione Eccleſia ſit ſupra* Papam, *quem reſtituere & ex cauſa deſtituere poteſt.* Verùm iſte ſcribebat jam anno 1548.

Cæterùm ab anno 1542. conditi fuerant celebri Facultatis Decreto articuli, Pariſienſes dicti numero XLII. quod juramento adhibito profitentur etiamnum quotquot in eâ licentiæ ſunt Doctoratum adepturi. Ipſorum autem XXI. hujuſmodi eſt. „ Eodem veritatis firmamento recipiendum, poteſtatem excommunicandi eſſe de „ jure divino immediatè à Chriſto Eccleſiæ conceſſam. *Et XXII.* certum eſt Concilium „ generale legitimè congregatum univerſalem repræſentans Eccleſiam, in Fidei, & „ morum determinationibus errare non poſſe. „ Ex quibus minùs mirum eſt, ſi ſcri- „ bens poſteriùs Dominicus Soto (utrumque oppoſitum cum ſua familia ſequutus) in 4. Sentent. diſt. 20. qu. 1. art. 4. ſic quærat „ Utrùm poteſtas juriſdictionis in utro- „ que foro fuerit collata Eccleſiæ, ut in toto corpore immediatè reſideat : an verò „ in Prælatis ejus ? *Et poſteà ſic habeat.* Nihil hîc dicere molimur de illa moleſta „ lite, utrùm Concilium ſit ſupra Papam ; quæ cauſa eſt, ut numquàm Concilia „ eo candore feliciter celebrentur quo antiquitùs ; ſed quia rerum conſequentia „ hoc expoſcit, ne clavium tractatus mutilus maneat ; quidquid ſit de illa quæ- „ ſtione, pro noſtra tenuitate ſubjectum proximum Eccleſiaſticæ Poteſtatis & ju- „ riſdictionis explanare adoriamur. Enimverò Gerſon in tractatu Poteſtatis Ec- „ cleſiaſticæ, quem imitatur Almainus in ſuo libro de Comparatione Papæ & Con- „ cilii, cap. 6. atque alii fautores illius opinionis, quòd Concilium eſt ſupra „ Papam, arbitrati ſuam opinionem ex hoc fundamento pendêre, aiunt poteſtatem Eccleſiaſticam juriſdictionis in utroque foro reſidere in tota univerſitate Ec- „



Digitized by Google

,, cleſiæ, hoc eſt, in toto corpore, quod aiunt, categorematicè, inſtar Reipublicæ civilis. ,, Hoc tempore non video rem vocari ampliùs in controverſiam ; fortaſſis ob juratos illos ab omnibus articulos, tametſi ſunt, qui opinionem utramque probabilem putent. Cùmque neutra diſertis verbis defendenda proponi ſoleat ; retineri tamen antiquam, juratamque intelligi poteſt ex ipſa ratione loquendi tam eorum, qui libros conſcribunt, quàm eorum qui diſputant Theſeis. Quippe cùm nihil ſimile obſervem pro oppoſito ; facere tamen pro hac videtur, quòd ſcribens Franciſcus Hallierius Pariſienſis Theologus pro defenſione Eccleſiaſticæ Hierarchiæ, ſeu in Vindiciis cenſuræ Facultatis Theologicæ Pariſienſis adverſus Hermandi Loëmelii ſpongiam, editis anno 1632. §. 2. ſic inſtat. " Legiſti in li-
,, bello Richeriano Regimen Eccleſiæ eſſe Ariſtocraticum ; annè legiſti ſtatum eſſe
,, Monarchicum ? *Et poſteà*, Licèt Epiſcopus hic, aut ille morte extinguatur, li-
,, cèt ob crimen expellatur, ſine Epiſcopo tamen Eccleſiam eſſe negamus, in qua
,, ſemper remanet Epiſcopalis Cathedra, in qua viget ſemper Epiſcopi Princi-
,, patus. *Et rursùs*, Hoc ſenſu neque Eccleſiam univerſalem, nec particularem
,, ullam perfectam ſine Epiſcopo eſſe poſſe pronunciavit Pariſienſis Theologorum
,, Facultas, & contrariam ſententiam falſiſſimam, in conſequentia periculoſam,
,, temerariam, ſcandaloſam, ordinis Hierarchici deſtructivam, Populo Chriſtia-
,, no nocivam, traditionis Apoſtolicæ, & ſucceſſionis Apoſtolicæ fundamentum con-
,, vellentem; imò & in hæreſim inducentem judicavit. Facit verò etiam, quòd Theſeis
,, proponens Robertus Conſtantinus Baccalaureus Sorbonicus anno 1639. die Novembris 18. Sorbonica 29. Theſim hanc inter cæteras ultimâ columnâ repoſuit. " Promul-
,, gatio eſt eſſentialis legi, non acceptatio ; tenenturque omnes Principum edictis
,, parere, non tantùm propter iram ; ſed etiam propter conſcientiam. Pari jure
,, quiſque fidelium, excepto nemine, Eccleſiæ Catholicæ, & Conciliorum De-
,, cretis ſubditur.

Atque hæc ſunt quidem, quæ recepi initio commemoranda hiſtoricè, non dogmaticè verò expendenda. Videlicet retuli ſolùm, ut tibi quaſi fido amico rem exigenti gratificarer ; non ut ſententiam dicerem, cui nullum ex me accederet pondus. Tu id totum quodcumque eſt, quo do affectu excipe, & tanquàm pignus quoddam meæ erga te obſervantiæ habe. Pariſiis VII. Kal. Jul. M. DC. XLV

FINIS.

ANT 1314262

Digitized by Google